

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM
POLİTİKALARINA UYUMU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Burhan AKPINAR

HAZIRLAYAN
Yunus YILDIRIM

ELAZIĞ-2007

II

ONAY

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM
POLİTİKALARINA UYUMU**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez.../.../ 2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. Vehbi ÇELİK

Doç. Dr. Ömer AYTAÇ

Yard. Doç. Burhan AKPINAR

Üye

Danışman Üye

Bu tezin kabulü, Sosyal Bilimler Enstitüsü yönetim kurulu .../.../.... tarih ve ... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

ÖN SÖZ

Türkiye'nin AB'ye resmi adaylığa kabulüne müteakip diğer politika alanlarında olduğu gibi Eğitim alanında da ulusal düzeyde çeşitli değişiklikler yapılmıştır. AB Eğitimi ile ilgili araştırma ve tanıtım çalışmaları hız kazanmış, özellikle AB Eğitim Programlarının 2004'te uygulamaya başlanmasıyla insan hareketliliği başlamış, Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK, TÜBİTAK ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından değişik projeler gerçekleştirilmiştir.

Konu ile ilgili araştırmalar daha çok AB' nin tanıtımı, tarihsel gelişimi, yapısı ve işleyişi; Türkiye-AB ilişkileri; AB Eğitim Politikaları, AB ülkeleri eğitim sistemleri ve karşılaştırması, yasal düzenlemeler ve sınırlı olarak uygulama yönünde ilerlemiştir. Söz edilen mevzular birçok kişi için malum hale gelmiş gözükmektedir. Bundan sonra bu alandaki uygulamalar, gerçekleştirmeler ve çıktılarının ortaya konması ve değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Bu araştırma AB Eğitim Politikalarına uyum bağlamında Türk Eğitim Sisteminin değişik düzeylerinde yapılan çalışmaları ortaya koyarak analiz etmeye çalışmaktadır. Araştırmacının alana ilgi duyması, konu ilgili çeşitli toplantılarına katılması, yurtdışı deyimleri ve ileriki çalışmalarını uluslararası çalışmalara kanalize etme hedefi bu tür bir konunun seçilmesinde etkili olmuştur.

Tezin hazırlanmasında çok büyük katkıları olan Danışmanın Yard. Doç. Burhan AKPINAR'a, konu seçiminde öncülük eden Uludağ Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Tayyar ARI'ya, derslerinde değerli fikirlerinden yararlandığım tüm hocalarıma, dokümanlarını kullandığım ilgili kurum, araştırmacı ve yazarlara ve tezin tamamlanmasında manevi desteği olan aileme ve ev arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Yunus YILDIRIM

Elazığ- 2007

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu

Yunus YILDIRIM

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Şubat 2007, Sayfa 172

Bu araştırma AB giriş sürecinde Türk Eğitim Sisteminin AB Eğitim Politikalarına uyumuna ilişkin tarihi gelişimi, Genel Eğitim, Mesleki ve Teknik Eğitim, Yüksek Öğretim Özel Eğitim, Özel Öğretim ve Yaygın Eğitim alanlarında yapılan çalışmaları ortaya koyarak analiz etmeyi hedeflemektedir.

Çalışma betimsel nitelik arz etmekte olup tarama modelindedir. Araştırmada kullanılacak veriler, araştırmacı tarafından ilgili yerli ve yabancı literatür taranarak elde edilmiştir. Elde edilen bu veriler, araştırmanın amacı olan TES'nin AB Eğitim Politikalarına uyumu bağlamında analiz edilerek çeşitli başlıklar altında sunulmuş ve değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda AB Eğitim Politikaları bağlamında ulusal düzeyde kurumsal ve hukuki düzenlemeler yapıldığı, Proje başvuru ve yararlanıcı sayılarında artış gözlemlendiği ve gerçekleştirilen çalışmaların Eğitim Sistemimize –niteliği net olmasa da – kesin olarak katkı sağladığı ortaya çıkmıştır. Bu yoğun çalışmalara sadece AB Eğitim Politikalarına uyumu veya yapılması gereken yükümlülükler açısından değil aynı zamanda TES'e nitelik yönünden olumlu kazanımlar sağlayan politikalar şeklinde bakılması gerektiği saptanmıştır.

ABSTRACT

Master Thesis

Harmonization of Turkish Education System with EU Education Policies

Yunus YILDIRIM

Fırat University, Institute of Social Sciences

Department of Educational Sciences

February 2007, Number of Pages 172

This research aims at finding out and analyzing Historical Development of Harmonization of Turkish Education System with EU, the Activities/Actions carried out in General Education, Vocational and Technical Education, Higher Education, Special Education, Private Education and Informal Education in the context of integrating Turkish Education System in to EU Education Policies during EU-Accession process.

It is a descriptive work designed in survey method. The data were collected through studying domestic and foreign resources, analyzed within the scope of EU Education Policies, presented under various titles and evaluated.

The results show that institutional and regulatory arrangement have been made at national level, there observed increase in number of projects applicants and beneficiaries and those actions /activities have certainly contributed to Turkish Education System – even if in indefinite quantity. Moreover, Such accession actions should not be looked on solely as integration measures or obligations to perform, rather they be regarded as the policies providing positive acquisitions (inputs) for Turkish Education System in terms of quality.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Önsöz	II
Onay	III
Özet.....	IV
Abstract.....	VI
İçindekiler	VII
Tablolar Listesi.....	X

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Tanımlar	5

BÖLÜM II

2.LİTERATÜR ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. LİTERATÜR.....	6
2.1.1. AB Eğitim Politikalarının Tarihi Süreci	6
2.1.2. AB Eğitim Politikaları İle İlgili Antlaşmalar, Hukuki Dayanaklar, Mevzuat ve İşleyişler	8
2.1.3. AB Eğitim Programları	12
2.1.4. AB Eğitim Politikalarının Uygulama Araçları	16
2.1.4.1. AB Eğitim Programları	16
2.1.4.1.1. Socrates	17
2.1.4.1.2. Leonardo Da Vinci	22
2.1.4.1.3. Gençlik.....	26
2.1.4.1.4. Yeni Programlar	30
2.1.4.2. AB Destekli Projeler	33
2.1.4.2.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi.	33
2.1.4.2.2. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi.	34
2.1.4.2.3. Temel Eğitim Projesi	34
2.1.4.2.4. AB Çerçeve Programları	34
2.1.4.2.4.1. VI. Çerçeve Programı	35
2.1.4.2.4.2. VII. Çerçeve Programı	36

VII

2.1.5. AB Eğitim Politikalarında Önemli Süreçler.....	38
2.1.5.1. Avrupa Yüksek Öğretim Alanının Oluşumu ve Bologna Süreci.....	38
2.1.5.2. Lizbon Süreci	43
2.1.6. AB Eğitim Politikalarının Değerlendirilmesi	46
2.1.6.1. İlerleme Raporları	46
2.1.6.2. Avrupa Birliği'nin 2005 yılı Eğitim, Öğretim ve Öğrenim Faaliyetleri Genel Raporu	47
2.2. İlgili Araştırmalar	53

BÖLÜM III

3. Yöntem.....	59
3.1. Araştırmanın Modeli.....	59
3.2. Verilerin Toplanması ve Analizi	59

BÖLÜM IV

4. Bulgular ve Yorumlar	61
4.1. TES'nin AB Eğitim Politikalarına Uyumuna Konusunda Yapılan Çalışmaların Tarihi Gelişimine İlişkin Bulgu ve Yorumları	61
4.1.1. 1999-2005 yıllarında TES'in AB Uyum Çalışmaları	61
4.1.2. Lizbon / 2010 Çalışma Programı	62
4.1.3. Tarama Süreci.....	63
4.1.4. Katılım Ortaklığı Belgesi	66
4.1.5. Uzun (IX. Kalkınma Planı) ve Orta Vadeli Plan	67
4.1.6. 2006 Türkiye İlerleme Raporu	67
4.1.7. AB Eğitim, Kültür ve Gençlik Programları ile İlgili Bazı Gelişmeler	69
4.1.7.1. Türkiye'nin Kültür 2000 Programına Katılımı	69
4.1.7.2. Yaşam Boyu Öğrenme Programı	69
4.2. Türk Eğitim sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Programlarına Uyumuna Konusunda Genel Eğitimde Yapılan Çalışmalara İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	70
4.2.1. Okul Öncesi Eğitim	70
4.2.1.1. Aile-Çocuk Eğitim Programı	71
4.2.1.2. Okul Öncesi Eğitimden İlköğretime Geçiş Projesi	71
4.2.1.3. Temel Eğitime Destek Projesi	72
4.2.1.4. Temel Eğitim Programı II. Faz.....	73
4.2.1.5. Okul Öncesi Eğitimi Yaygınlaştırma ve Kalitesini Arttırma Projesi.....	73
4.2.2. İlköğretim	75

VIII

4.2.2.1. Birincil Faaliyetler	75
4.2.2.1.1. Eğitime %100 Destek projesi	75
4.2.2.1.2. Haydi Kızlar Okula Kampanyası	75
4.2.2.1.3. Temel Eğitim Programı	77
4.2.2.1.4. Çocuk Dostu Okul Projesi	78
4.2.2.1.5. Herkes İçin Eğitim Projesi	79
4.2.2.2. İkincil (Yan) Faaliyetler	80
4.2.2.2.1. Temel Afet Bilinci Eğitimi Projesi	80
4.2.2.2.2. Okullarda Orman Projesi	81
4.2.2.2.3. Sağlığı Geliştiren Okullar Projesi	81
4.2.2.2.4. Çevre Uyum Projesi (ECO-SCHOOLS)	82
4.2.2.2.5. Yeşil Kutu Eğitim Projesi.....	82
4.2.2.2.6. İlköğretim Okulu Öğrencilerini Hayata Hazırlama ve Mesleki Rehberlik Projesi	84
4.2.2.2.7. Yatılı ve Pansiyonlu İlköğretim Okullarında “Seracılık Eğitimi” Projesi	85
4.2.2.2.8. İlköğretim Mesleki Rehberlik Projesi	85
4.2.2.2.9. Elektronik Ortamda İlk Öğretime Yeni Kayıt Projesi	85
4.2.3. Orta Öğretim	87
4.2.3.1. Orta Öğretim Projesi	87
4.2.3.2. Orta Öğretimin Yeniden Yapılandırılması	94
4.2.3.3. Orta Öğretime Yönelik İlerleme Raporları.....	95
4.2.3.4. Kalkınma Planlarında Orta Öğretimle ilgili Maddeler	96
4.2.3.4.1. IX. Kalkınma Planı.....	96
4.2.4. Genel Eğitime Yönelik AB Eğitim Programları	97
4.2.4.1. Comenius.....	97
4.2.4.2. Gençlik (Youth) Projeleri.....	101
4.2.5. Genel Eğitim ile İlgili Türkiye İlerleme Raporları	104
4.3. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu Konusunda Mesleki ve Teknik Eğitimde Yapılan Çalışmalara Bulgu ve Yorumları	106
4.3.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi.....	106
4.3.2. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi	110
4.3.3. Leonardo Da Vinci.....	114
4.3.4. Mesleki ve Teknik Eğitime yönelik İlerleme Raporları.....	117

4.3.5. Kalkınma Planlarında Mesleki ve Teknik Eğitim	120
4.3.5.1. IX. Kalkınma Plan’da Mesleki ve Teknik Eğitim.....	120
4.3.5.2. Orta Vadeli Plan’da Mesleki ve Teknik Eğitim.....	121
4.4. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu	
Konusunda Yükseköğretim Düzeyinde Yapılan Çalışmalara İlişkin	
Bulgular ve Yorumları	123
4.4.1. Bologna Süreci Gerçekleşmeleri	123
4.4.2. Erasmus Gerçekleşmeleri	127
4.4.3. Avrupa Birliği Çerçeve Programı	129
4.4.3.1.6. Çerçeve Programında Türkiye’nin Performansını Etkileyen Faktörler	129
4.4.3.2. TÜBİTAK’ın 7. Çerçeve Programında Yaptığı Çalışmalar	130
4.4.4. Türk Yüksek Eğitimine yönelik İlerleme Raporları	132
4.4.5. Kalkınma Planlarında Yüksek Öğretim	133
4.4.5.1. IX. Kalkınma Planı.....	133
4.4.5.2. Orta Vadeli Plan.....	134
4.5. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu	
Konusunda Özel Eğitimde Yapılan Çalışmalara İlişkin Bulgular	
ve Yorumları	135
4.5.1. Temel Eğitim Projesi II.Faz	135
4.5.2. MATRA Projesi	136
4.5.3. İlerleme Raporlarında Özel Eğitim	140
4.5.4. Kalkınma Planlarında Özel Eğitim	140
4.5.4.1. IX. Kalkınma Planı	140
4.5.4.2. Orta Vadeli Plan	141
4.6. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu	
Konusunda Özel Öğretimde Yapılan Çalışmalara İlişkin Bulgular	
ve Yorumları	142
4.6.1. Özel Eğitim Kurumları Tasarısı.....	142
4.6.2. IX. Kalkınma Planı	146
4.7. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu	
Konusunda Yaygın Eğitimde Yapılan Çalışmalara İlişkin Bulgular	
ve Yorumları	147
4.7.1. Temel Eğitime Destek Projesi	147
4.7.2. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi	150

4.7.3. İLO/IPEC Programı Çerçevesinde Yürütülen Projeler	151
4.7.4. Otomasyon Teknolojileri Eğitim ve ARGE Projesi	151
4.7.5. Grundvig	152
4.7.6. Yaygın Eğitime Yönelik İlerleme Raporları	152
4.7.7. IX. Kalkınma Planında Yaygın Eğitim	153

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER	155
5.1. SONUÇLAR	155
5.1.1. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu Konusunda Yapılan Çalışmaların Tarihi Gelişimine İlişkin Sonuçlar	155
5.1.2. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu Konusunda Genel Eğitimde Yapılan Çalışmalara İlişkin Sonuçlar	156
5.1.3. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu Konusunda Mesleki ve Teknik Eğitimde Yapılan Çalışmalara İlişkin Sonuçlar	157
5.1.4. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu Konusunda Yükseköğretim Düzeyinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Sonuçlar	158
5.1.5. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu Konusunda Özel Eğitimde Yapılan Çalışmalara İlişkin Sonuçlar	159
5.1.6. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu Konusunda Özel Öğretimde Yapılan Çalışmalara İlişkin Sonuçlar	159
5.1.7. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu Konusunda Yaygın Eğitimde Yapılan Çalışmalara İlişkin Sonuçlar	160
5.2. ÖNERİLER	162
KAYNAKLAR	164
EKLER	169
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Yaşam Standartlarına Göre Hibe Programları	22
Tablo 2 Hayat-boyu Öğrenme Programı (LLP)	31
Tablo 3 Öncelikli Hedefler Açısından Türkiye'nin Durumu	42
Tablo 4 2007-2013 Yılları tahmini Comenius yararlanıcı sayıları	100
Tablo 5 2003-2005 Yılları Gençlik Projeleri Başvuru Ve Kabul Sayıları	101
Tablo 6 MTEM Ankara Bölgesi Kapsamındaki Fakülteler ve Desteklenen Programlar	109
Tablo 7 MTEM İstanbul Bölgesi Kapsamındaki Fakülteler ve Desteklenen Programlar	109
Tablo 8 MTEM Denizli Bölgesi Kapsamındaki Fakülteler ve Desteklenen Programlar	109
Tablo 9 MTEM Konya Bölgesi Kapsamındaki Fakülteler ve Desteklenen Programlar	110
Tablo 10 MTEM Elazığ Bölgesi Kapsamındaki Fakülteler ve Desteklenen Programlar	110
Tablo 11. Seçilen (MEGEP) Pilot Projelerin İllere Göre Dağılımı	111
Tablo 12 Seçilen (MEGEP) Pilot Projelere ait Genel Bilgilere Göre Dağılımı	111
Tablo 13 Leonardo Da Vinci Başvurularının Genel Görünümü	116
Tablo 14 Rakamlarla Erasmus Gerçekleşmeleri	128
Tablo 15 Grundvig Öğrenme Projelerine yönelik sayısal dağılımlar	152

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Leonardo Da Vinci Hedef Ülkelere Göre Dağılımı	25
Şekil 2 Leonardo Da Vinci Sektörel Dağılımı	25
Şekil 3 2004 Yılında Kabul Edilen Comenius Projeleri	98
Şekil 4 2005 Yılında Kabul Edilen Projeleri	98
Şekil 5 Yıllara Göre Comenius Programı Yararlanıcı Sayıları Artış Grafiği	100
Şekil 6 Comenius Yararlanıcıları Grafiği	101
Şekil 7 Gençlik Projeleri Bölgelere Göre Dağılımı	102
Şekil 8 2005 Yılı Gençlik Projelerinin İllere Göre Dağılımı	102
Şekil 9 2004 Yılı Leonardo Da Vinci projelerinin İllere Göre Dağılımı	117
Şekil 10 2005 Yılı Leonardo Da Vinci projelerinin İllere Göre Dağılımı	117
Şekil 11 2006 Yılı Leonardo Da Vinci projelerinin İllere Göre Dağılımı	118
Şekil 12 2004-2006 Yılları Erasmus Faaliyetleri	128
Şekil 13 7.Çerçeve Programı Dahilinde Yapılan Faaliyetlerin İllere Göre Dağılımı .	131
Şekil 14 TEDP Kapsamına Alınan İller	148

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABGS: Avrupa Birliği Genel Sekreterliği

ATAUM: Avrupa Topluluğu Araştırma ve Uygulama Merkezi

BiT: Bilgi İletişim Teknolojileri

ABBM: Avrupa Birliği Bilgi Merkezi

KOBİ: Kùçùk ve Orta Boy İşletmeler

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEDA: Avrupa Birliği Akdeniz Fonu

TES: Tùrk Eğitim Sistemi

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kùltùr Kurumu

ÇP: Çerçeve Programı

PISA: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı

ILO: Uluslararası Çalışma Örgütù

GSMH: Gayrı Safi Milli Hâsıla

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU

Türkiye, Osmanlı'nın son dönemlerinden bugüne yaklaşık iki asırdır gelişmek ve kalkınmak için yönünü Avrupa'ya çevirmiştir. Türkiye'deki bu modernleşme, Avrupa'ya yönelim anlamında kullanılagelmiştir. Bu bakımdan, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne (AB) üye olma çabası, bir anlamda modernleşme çabası olarak görülebilir. Nitekim AB'ye tam üyelik başvurusu, bu arayışın en somut tezahürüdür.

Bunun sonucu olarak Türkiye, 1958 yılında yürürlüğe giren Roma antlaşmasının ardından 31 Temmuz 1959 tarihinde Avrupa Ekonomik Topluluğuna (AET) katılmak amacıyla başvurmuştur (Gülcan, 2005: 24). O zamanki adıyla AET, ekonomik bir birlik olmaktan öte, giderek siyasi bir birlik olma yolunda ilerlemiş ve nihayet ortak para, gümrük, parlamento gibi unsurlara sahip AB şeklini almıştır. AB, günümüzde küresel bir güç olmak iddiasındadır. AB'nin geçirdiği bu değişim ve dönüşüm, Türkiye'nin birliğe katılma isteğinde herhangi bir tereddütte neden olmamıştır. Nitekim 1959 tarihten itibaren önemli aşamalar kaydeden Türkiye AB ilişkileri, 1 Ocak 1996 tarihinde Türkiye'nin Gümrük Birliğine girmesiyle (Ülger, 2005: 266) ve Helsinki Zirvesinde resmen aday ülke konumunu almasıyla yeni bir aşamaya gelmiştir.

AB'ye tam üye olma yolunda yaklaşık kırk yıldır süren bu çaba, Türkiye'nin tarihindeki en büyük değişim ve yenileşme projelerinden birisidir. 3 Ekim 2005 tarihinde Katılım Müzakerelerinin resmen başlatılmasıyla (Görünüm, 2006), Türkiye, bu uzun yolda son kavşağa biraz daha yaklaşmıştır.

Ancak eldeki veriler, genelde sancılı geçmiş olan Türkiye'nin AB yolculuğunun bundan sonra daha da zorlu geçeceği işaretini vermektedir. Bunun birçok nedeni olmakla birlikte en büyük sorun, iki farklı medeniyetin sosyal uyumu noktasında düğümlenmektedir. Türkiye ile AB arasında ekonomik ilişkilerin sosyal ilişkilerden çok daha hızlı bir seyir izlemesi, AB'den gelen olumsuz mesajların daha çok sosyal konulara ilişkin olması, Türkiye'de AB'ye yönelik olumsuz tutumlarda kültürel kaygıların büyük rol oynaması, bu durumu doğrulamaktadır.

Bu noktada eğitim kritik bir faktör olarak ön plana çıkmaktadır. Çünkü Türkiye ile AB'nin her bakımdan bütünleşmesi, her şeyden önce sosyal ve kültürel uyuma bağlıdır. Sosyal ve kültürel uyum ise, her iki taraf için de büyük oranda zihniyet değişimini gerektirir. Burada, toplumları değiştirme, geleceğe taşıma ve hazırlamada eğitim (Bilhan, 1991),

zihniyet değişiminde temel araçlardan birisi, belki de en önemlisidir. Çünkü eğitim, bir taraftan topluma değer verirken, bir taraftan da, değer üretmek veya yeni-eski değerleri bağdaştırmak sorumluluğu taşır (Varış, 1998: 1). Türkiye, AB projesi konusunda ileri gitmek istiyorsa eğitim sistemini, kendi kültürel değerlerini de koruyarak, AB ile bütünleşmeye destek olacak şekilde yürütmelidir (Cüceloğlu, 2003; Erdoğan, 2006).

Türkiye ile AB arasındaki müzakerelerin öncelikle Bilim, Araştırma ve Eğitim sahalarında yapılacak olması, gerek Türkiye ve gerekse AB'nin eğitime bütünleşme yolunda kritik önem atfetmeleri olarak görülebilir. Nitekim ortak bir eğitim politikasına sahip olmamakla birlikte, AB'nin çeşitli eğitim programları uygulamaya koyarak, yapılanmasını gerçekleştirdiği bilinmektedir. AB, Birliğin geleceğinde eğitime çok büyük rol ve önem vermektedir. AB'de eğitim alanındaki ilk işbirliği, 1971 yılında üye devletlerin eğitim bakanları toplantısıyla başlamıştır. 1972 yılında Birliğin sosyal gelişmesi üzerinde devlet ve hükümet başkanları mutabık kalmış ve 1974 yılında Avrupa Komisyonunca ilk öneri paketleri hazırlanarak eğitim konusunda önemli bir adım atılmıştır. 1976'da AB Komisyonu, eğitim faaliyetlerinin temsilcilerinden oluşacak bir kurul tarafından yürütülmesine karar vermiş ve AB Eğitim Komisyonu kurulmuştur (Eğitim ve Gençlik, 2006: 26-33). 1985'de Adalet Divanı'nın verdiği Gravier kararı, AB Eğitim Politikasında bir dönüm noktası olmuş, 1986'dan itibaren çeşitli topluluk programları hayata geçirilmiştir. 1992'de eğitim, Maastricht Antlaşması'nın bir parçası haline gelmiş ve Lizbon süreci çerçevesinde, 2001'de eğitim alanında ortak hedefler belirlenmiş; 2002'de Eğitim ve Öğretim-2010 adlı bir Eylem Planı kabul edilmiştir.

Türk Eğitim Sistemi (TSE) ile AB eğitim sistemi arasındaki uyum ve etkileşimin derinliği, aslında Türkiye'nin Batılılaşma tarihine kadar gitmektedir. Ancak bunun somut göstergesi, Türkiye'nin Aralık 2002'den itibaren Socrates, LdV ve Gençlik programlarına katılmaya başlaması ve Nisan 2004 tarihinden itibaren de AB eğitim politikalarına tam katılım sağlamasıdır (Görünüm, 2006).

Bu tarihten sonra, başta Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) olmak üzere birçok kurum ve kuruluş bu yönde önemli uyum çalışmalarına girişmişlerdir. AB eğitim programları, TSE'nin AB standartlarına yükseltilmesi için çok önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu bakımdan Türkiye'nin AB eğitim programlarından en verimli şekilde yararlanması büyük önem arz eder. TSE'nin günümüzde ciddi sorunlarla karşı karşıya olması ve Türkiye'nin AB eğitim

bütçesine katkı sağlaması göz önüne alındığında AB eğitim programlarının Türkiye için önemi daha iyi anlaşılır.

Dolayısıyla gerek eğitim sistemimizi nicelik ve nitelik olarak çağdaş ve kabul edilebilir düzeye ulaştırmak, gerekse katkıda bulunduğumuz fonlardan daha iyi yararlanabilmek için AB eğitim politikalarının her bakımdan çok iyi analiz edilmesi gerekmektedir.

Konu ile ilgili araştırmalar daha çok AB' nin tanıtımı, tarihsel gelişimi, yapısı ve işleyişi; Türkiye-AB ilişkileri; AB Eğitim Politikaları, AB ülkeleri eğitim sistemleri ve karşılaştırması, yasal düzenlemeler ve sınırlı olarak uygulama yönünde ilerlemiştir. Söz edilen mevzular artık birçok kişi için malum hale gelmiş gözükmektedir. Bundan sonra bu alandaki uygulamalar, gerçekleştirmeler ve çıktıların ortaya konması ve değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

AB eğitim politikaları konusunda günümüze değin ulusal düzeyde yapılan çalışmaların irdelenmesi, bundan sonra çizilecek yol haritasının genel çerçevesinin belirlenmesine de önemli katkılar sağlayabilir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, TES'nin AB Eğitim Politikalarına uyumu konusunda bugüne kadar yapılan çalışmaları analiz ederek değerlendirmektir.

1. 2. 1 Alt Amaçlar

1. TES'nin AB eğitim politikalarına uyumu konusunda yapılan çalışmaların tarihi gelişimi nasıldır?
2. TES'nin AB eğitim politikalarına uyumu konusunda Genel Eğitimde yapılan çalışmalar nelerdir?
3. TES'nin AB eğitim politikalarına uyumu konusunda mesleki ve teknik eğitimde yapılan çalışmalar nelerdir?
4. TES'nin AB eğitim politikalarına uyumu konusunda yükseköğretim düzeyinde yapılan çalışmalar nelerdir?
5. TES'nin AB eğitim politikalarına uyumu konusunda özel eğitimde yapılan çalışmalar nelerdir?
6. TES'nin AB eğitim politikalarına uyumu konusunda özel öğretimde yapılan çalışmalar nelerdir?
7. TES'nin AB eğitim politikalarına uyumu konusunda yaygın eğitimde yapılan çalışmalar nelerdir?

1. 3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

AB'ye tam üye olmak, Türkiye'nin çok önemli bir projesidir. Bu önem, AB'nin özellikle ekonomik bakımdan giderek küresel bir güç olması yanında, Türkiye'nin her bakımdan kalkınması açısından da yaşamsaldır. Nitekim bu yolda çok önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Türkiye, özellikle Gümrük Birliği ve Helsinki Zirvesinde kazandığı resmi adaylık statüsünden sonra AB'ye uyum konusunda siyasi, hukuk ve ekonomik sisteminde çok önemli düzenlemeler yapmıştır. Ancak bu süreç içerisinde Türkiye ile AB'nin uyumu konusunda sadece ekonomik ve siyasi düzenlemelerin yeterli olmadığı görülmüştür. Türkiye'nin AB'ye üyeliğinde sosyal uyum olmadan tam bir bütünleşmeden söz edilemeyeceği anlaşılmıştır. Sosyal uyum için ise eğitim en kritik araç olarak öne çıkmıştır.

Türkiye'nin AB üyeliği konusunda çok önemli olan eğitim konusunda bu güne kadar önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Aslında AB'nin ortak bir eğitim politikası olmamakla birlikte, her iki tarafın eğitim sistemlerinin birbirine uyumlaştırılması bütünleşme açısından önemlidir. AB ortak politikaları, tüm üye ülkelerce benimsenmesi gereken temel ilkeleri belirlemekte, böylece üye devletlerin farklı uygulamalarından doğabilecek sorunları ortadan kaldırarak Birlik düzeyinde uyumu amaçlamaktadır. Nitekim eğitim konusu Türkiye ile AB arasındaki katılım müzakerelerinin çok önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Türkiye'nin 2004 yılında Birliğin eğitim programlarına aktif olarak katılması bu bakımdan önemli bir basamak sayılabilir. Türkiye'nin de katkı sağladığı Birliğin eğitim bütçesinden beslenen bu programlar, gerek AB'ye uyum ve gerekse TES'ni çağdaş standartlara yükseltme bakımından büyük öneme sahiptir. Türkiye, bütün imkânlarını seferber ederek Birliğin eğitim politikalarından azami fayda sağlamanın yollarını aramalıdır. Bunun için ilgili konudaki sorunların bilinmesi, bu konuda politika üretme ve sorunları aşma bakımından önem arz eder.

Buna dayalı olarak Türkiye'nin AB bağlamında geleceği için, AB eğitim programları ile ilgili çalışmaların nasıl başladığı, mevcut durumu, yaşanan sorunlar ve gelecekte nasıl bir şekil alacağını bilmesi, her şeyden önce bu çalışmaların başarısı için önem taşır. Bu durum, TES'nin geleceği için olduğu kadar, AB'ye uyum konusunda çok önemli olan AB Mevzuatının etkin ve doğru bir şekilde uygulanabilmesi bakımından da önemlidir.

Dolayısıyla, TES'nin AB eğitim politikalarına uyumu konusunda yapılan çalışmaları analiz ederek değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmanın ilgili literatüre katkı sağlaması yanında, konuyla ilgili politika üretme ve strateji belirleme çalışmalarına da katkı sağlaması umulmaktadır.

1.4. TANIMLAR

Entegrasyon: Dış politik alanda ve önemli iç politika alanında ulusların birbirlerinden bağımsız önlemler almaktan vazgeçerek, ortak karar alma sürecini başlatmaları anlamına gelmektedir. Bu süreç siyasal aktörlerin beklentilerini ve etkinliklerini yeni bir merkezi organa devretmelerini teşvik edici bir niteliğe sahiptir (Lindberg, 1963 Akt. Canbolat, 2004).

Globalleşme: Birçok sosyal ilişkilerin ülke topraklarının coğrafyasından kopması sonucu insan yaşamının gittikçe dünyanın tek bir yerindeymiş gözükmemesini, Dünya'nın birçok açıdan veya süratli bir şekilde sınırsız sosyal küreye dönüştüğü bir süreçtir (Scholte, 2001). Dünyanın her hangi bir yerinde meydana gelen bir olayın kendi sınırlarını aşarak değişik bölgeleri de etkisi altına almasıdır.

Hayat boyu öğrenme

Kişisel, sosyal ve/veya meslekî nedenlerle bilgileri, becerileri ve/veya yeterlilikleri geliştirmek amacıyla yaşam boyunca gerçekleştirilen tüm öğrenme faaliyetleri. (Avrupa Toplulukları Komisyonu, 2005)

PISA: OECD tarafından yürütülen Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı zorunlu eğitimin sonuna yaklaşılması nedeniyle 15 yaşındaki öğrencilerin beceri ve bilgilerini ölçmeyi hedefleyen uluslar arası standartlaştırılmış bir değerlendirmedir.(Görünüm, 2006)

IX. Kalkınma Planı: AB'ye üyelik sürecinin gerektirdiği Katılım Öncesi Ekonomik Program ve Uyum İçin Stratejik Çerçeve gibi dokümanların yanında, başta Orta Vadeli Program olmak üzere diğer ulusal ve bölgesel plan ve programlar ile sektörel ve kurumsal strateji belgelerinin dayanağını oluşturmaktadır(www.memurlar.net, 2006).AB'ye üyelik sürecine katkı sağlayacak temel strateji dokümanı olarak tasarlanmıştır. Bu nedenle plan dönemi AB mali takvimi dikkate alınarak, 2007–2013 yıllarını kapsayacak şekilde 7 yıllık olarak belirlenmiştir (www.ekutup.dpt, 2006)

BÖLÜM II

2. LİTERATÜR ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde konuyla ilgili literatür incelemesi yapılmış; temel kavram ve terimler üzerinde durulmuştur.

2. 1. LİTERATÜR

Bilimsel çalışmalarda literatür taraması, geçmiş deneyimler ışığında araştırmacıya önemli bilgiler sağlarken, zaman kaybını en aza indirir (Travers, 1978 Akt. Akpınar, 1998: 21). Dolayısıyla TES'nin AB eğitim politikalarına uyumu konusunda bugüne değin yapılan çalışmaların irdelenmesinde ilgili literatürün incelenmesi önem arz etmektedir.

2. 1. 1. AB Eğitim Politikalarının Tarihi Süreci

Avrupa Entegrasyonu Süreci İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki en önemli siyasi proje olarak tanımlanmaktadır.1957 yılında Roma Antlaşmalarıyla kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu, isminden de anlaşılacağı üzere, son derece ekonomi odaklıdır. Buna rağmen, Avrupa Komisyonu, ekonominin itici gücü olduğu gerekçesiyle, Antlaşmanın 128. Maddesine dayanarak mesleki eğitim alanında etkin bir politika izlemiştir. Bu aşamada genel eğitime yönelik hukuki bir yapı mevcut değildir. Bununla birlikte 1960'larda Avrupa Ekonomik Topluluğunun başarıları genel eğitime de önem verilmesini gerekli kılmıştır. 1971'de AET Üye Ülkeleri Eğitim Bakanları toplanmış ve yüksek öğretim konusunu tartışmışlar ve Floransa'da Avrupa Üniversite Enstitüsü'nü kurma kararı almışlardır. Enstitü daha sonra 1976 yılında kurulmuştur (Şahin, 2006: 26-27).

Birlik çerçevesinde Eğitim alanındaki ilk işbirliği, 1971 yılında üye devletlerin Eğitim Bakanları toplantısıyla başlamıştır. 1972'de devlet ve hükümet başkanları, Birliğin sosyal ve insancıl alanlarda gelişmesi gerektiğini vurgulamıştır. Böylece, eğitim konusunda önemli bir adım atılmıştır. 1974'de Avrupa Komisyonunca ilk öneri paketleri hazırlanmıştır. O tarihlere dokuz üye ülkenin Eğitim Bakanları, bir yandan üye ülkelerin geleneklerine önem vermek zorunda olduğu, farklı eğitim sistemleri ile öğretim yöntemlerinin standartlaştırılması girişimlerinin başlatılması gerektiği üzerinde durmuşlardır (Şahin, 2006: 32-33).

1976'da AB Komisyonu, eğitim faaliyetlerinin temsilcilerinden oluşacak bir kurul tarafından yürütülmesine karar vermiş ve AB Eğitim Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyona AB'den gelen görüşleri karara bağlama ve bilgi alışverişinde bulunma yanında şu konularda çalışma yetkisi verilmiştir:

1. Göçmen işçiler ve bunların aile bireylerinin eğitim ve öğretimi,
2. Başta Yüksek Öğretim olmak üzere, farklı eğitim sistemleri arasında yakınlaşma sağlanması
3. Birlik düzeyinde belge ve istatistiklerin yayınlanması,
4. Yabancı Dil Öğretiminde niteliğin artırılması
5. Yönetmelik ve sosyal engellerin ortadan kaldırılması, diplomaların ve öğretim sürelerinin karşılıklı olarak tanınması; böylece öğretmen, öğrenci ve araştırmacılara daha özgür bir çalışma ortamı sağlanması,
6. Birliğe üye tüm ülkelerdeki Eğitim kurumlarına girişlerde fırsat eşitliğinin sağlanması.

Bu programa ek olarak;

- Gençlerin Mesleki Eğitimlerinin desteklenmesi
- Okuldan meslek yaşamına geçişlerin düzenlenmesi,
- Gençliğin istihdamı, önlemlerin alınması

maddeleri eklenmiştir (Gürcan, 2005).

Böylece 1976'da ilk kez bir Eylem Planı kabul edilmiş oldu.

1985'de Adalet Divanı'nın verdiği Gravier kararı, AB Eğitim Politikasında bir dönüm noktası olmuştur. Divan, kararında " mesleki eğitim" kavramını, yüksek öğretimi de içerecek şekilde geniş biçimde yorumlandı. 1986 'dan itibaren çeşitli topluluk programları hayata geçirildi ve 1992'de eğitim, Maastricht Antlaşması'nın bir parçası haline gelmiştir.

Lizbon süreci çerçevesinde, 2001'de eğitim alanında ortak hedefler belirlenmesi için ilk kez siyasi uzlaşa sağlandı. 2002'de Eğitim ve Öğretim-2010 adlı bir Eylem Planı kabul edilmiştir.

2003’de Eğitim Bakanları Konseyi, eğitim alanında 5 performans kriterini (benchmark) kabul etmiştir.

Tespit edilen çeşitli indikatörler üzerinden izlenmesi amacıyla bir raporlama süreci başlatıldı. 2004 yılında Komisyon ve Konsey’in ilk ortak raporu yayınlandı. 9 Kasım 2005’de ikinci ortak rapora temel teşkil edecek Komisyon önerisi açıklanmıştır.

Gençlik alanında, Mart 2005 AB Zirvesi’nde Avrupa Gençlik Paketi kurulması bir öncelik olarak benimsenmiş ve bilahare, Komisyon tarafından buna ilişkin bir Bildirim, gençlik alanında halen farklı başlıklara dağıtılmış politikaların birbirleriyle daha uyumlu (coherent) hale getirilmesine yönelik tedbirler içermektedir (Acar, 2006).

Bu gelişmelerin ardından

- Kasım 2005’de Avrupa Toplulukları Komisyonu Brüksel’de “öncelikler ” adlı Katılım Ortaklığı Belgesi,
- 2005’de “Avrupa Yükseköğretim Alanı-Hedeflere Ulaşmak” içerikli Bergen Bildirisi
- 29 Ocak 2006 Katanya Deklarasyonu: “Avrupa-Akdeniz Yüksek Öğretim ve Araştırma Alanı” adlı bildiri
- AB Avusturya Dönem Başkanlığı tarafından 16-17 Mart 2006 tarihlerinde Viyana’da gerçekleştirilen “Eğitim Bakanları Konferansı”nda kabul edilen sonuçlar ve eylem için tavsiye kararları
- 23 Haziran 2006 ‘da Lizbon Süreci Bilgilendirme Toplantısı
- 5 Aralık 2006’da Helsinki Bildirgesi yayınlanmıştır (www.digm.meb, 2006) .

2. 1. 2. AB Eğitim Politikaları ile ilgili Antlaşmalar/ Hukuki Dayanaklar, Mevzuat ve İşleyişler

Avrupa Birliği’nin başka birçok politika alanından farklı olarak bu alanın neredeyse tamamı yasamadan ziyade ortak programlar düzenlemektedir. Bu programlar, teknik olarak yönetmelikler(yasal yollar) aracılığıyla oluşturulmakla beraber, kendi içlerinde, Avrupa çapında (bilim adamları, bilim kurumları ve enstitüleri ile orta öğretim ve üniversite öğrencileri, bir başka AB dili öğrenmekte olan kişiler ve mesleki eğitim alan kişiler arasındaki) etkileşimi arttırmaya yönelik değişik faaliyetlere yardımcı olmayı hedeflemektedir (Cansevdi, 2004: 8-9).

Topluluğun eğitim siyaseti, AKÇT Antlaşması'da 56. madde işçilerin mesleki kapasitelerinin artırılmasını; AET Antlaşması'nın 57.maddesi diplomaların karşılıklı tanınmasını; 118.maddesi işçilerin eğitimini, 41. maddesi Çiftçilerin eğitimini,

EURATOM Antlaşması'nın 9.maddesinin 2.paragrafı ise üniversite statüleri konusunda çalışacak bir kurumun oluşturulmasını içermektedir. (Karluk, 2002: 339)

Birliğin Eğitim Politikası Birlik içerisinde eğitime verilen önem kurucu antlaşmalarda da yer almaktadır. Maastricht Antlaşması'nın 126. maddesinin birinci fıkrasına göre;

- Birlik, üye devletlerin eğitim kuruluşlarının, dil ve kültür farklılığından doğan sorunlara önem vereceği gibi üye devletlerarasındaki işbirliğini destekleyerek eğitimin kalitesinin gelişmesine yardımcı olacaktır.

Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre;

Birliğin amacı,

- Eğitim ve öğretimde Avrupa standartlarını yükseltmek,
- Eğitim kuruluşları arasındaki işbirliğini artırmak,
- Üye devletlerarasında bilgi ve deneyim alışverişini sağlamak
- Uzaktan eğitimi geliştirmektir.

Aynı maddenin üçüncü fıkrasına göre;

- Birlik ve üye ülkeler diğer ülkelerle ve eğitim alanında yetkili uluslararası kuruluşlarla, özellikle Avrupa Konseyi ile işbirliğinin gelişmesine yardımcı olacaktır.

Yine Maastricht Antlaşması'nın 127. maddesinin birinci fıkrasına göre

- Birlik, üye devletler mesleki eğitim veya mesleki eğitim kuruluşları konusundaki sorumluluklarını belirleyerek üye devletlerin faaliyetlerine de destek olacak ve katkıda bulunacak bir mesleki eğitim politikasını uygulamaya koyacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında

- Eğitim alanında Birliğin izleyeceği bazı faaliyetler yer almaktadır

(Güldiken, 2005).

Topluluğun eğitim siyasası, 24 Aralık 2002 tarih ve C 325 sayılı Resmi Gazete’inde yer aldığı şekliyle, Avrupa Topluluğunu kuran Antlaşma (1997 tarihli Amsterdam Antlaşması) nın 149 ve 150.maddelerinde “eğitim, mesleki eğitim ve gençlik” başlığıyla ifade edilmektedir (Journal Officiel; 2002: 325).

Eğitimle ilgili hükümler, söz konusu Antlaşma’nın 3. kısım XI .fısı 3.Bölümünde “ Eğitim, Mesleki Eğitim ve Gençlik” alt başlığıyla 149. ve 150.maddelerde ifade edilmektedir.Bunlardan 149. madde genel olarak bir nitelik eğitimini konu alırken, 150.madde mesleki eğitimi ele almaktadır.

Topluluğun nitelikli bir eğitimin gelişmesine ilişkin hedefleri şu şekilde belirlenmiştir:

- Özellikle üye devletlerin dillerinin öğretilmesi ve yaygınlaştırılması yolu ile eğitimde, Avrupa Boyutunu geliştirmek
- Diplomaların ve öğretim üyelerinin hareketliliğine imkan tanımak,
- Öğretim birimleri arasında iş birliğini iyileştirmek,
- Üye devletlerin eğitim sistemlerinin sorunları ile ilgili bilgi ve deneyim değişimini geliştirmek,
- Gençlerin değişimi ile sosyal eğitim animatorlerinin değişimini desteklemek (Duman, 2002: 195.)

2.paragrafında Topluluğun eğitim hedeflerini böylece ortaya koyan maddenin 1.paragrafında üye devletlerin öğretimin içeriği ve eğitim sisteminin düzenlenmesi sorumluluklarına ve aynı zamanda kültür ve dil farklılıklarına tam olarak saygı gösterileceği;

3. paragrafında ise üçüncü ülkelerle, eğitim konusunda etkin uluslararası kuruluşlarla ve özellikle Avrupa Konseyi ile işbirliğinin destekleneceği hükme bağlanmaktadır (Journal Officiel, 2002 Akt: Topsakal, 2003: 8).

Mesleki Eğitim konusundaki hedefler de, yine üye devletlerin sorumluluklarına saygı kaydıyla, 150.maddede şu şekilde açıklanmaktadır:

- Özellikle mesleki eğitim ve mesleki yönlendirme yolu ile sanayi değişimlerine uyumu kolaylaştırmak,
- İstihdam piyasasına girişi ve yeniden girişi kolaylaştırmak amacı ile temel mesleki eğitimi ve sürekli mesleki eğitimi iyileştirmek,
- Eğitim ya da mesleki eğitim birimleri arasında eğitim konusunda işbirliğini canlandırmak
- Üye devletlerin eğitim sistemlerinin ortak sorunları ile ilgili bilgi ve deneyim değişimini geliştirmek (Karluk, 2002: 400).

Her iki metnin başlıklarından da anlaşılacağı üzere, Avrupa boyutunu geliştirmeye yönelik ve özellikle genç kuşakları hedefleyen bir nitelikli eğitimi ve mesleki eğitimin sağlanması, geliştirilmesi ve eş güdümlenmesi fikri yer almaktadır (Durmuş, 2004).

Eğitimle ilgili tartışılması gereken konu/problem Avrupa Birliği Komisyonu tarafından belirlenmekte, Komisyon tarafından gerekli hazırlıklar/raporlar oluşturularak Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi, gündemdeki eğitim problemlerini tartışmakta, gerekiyorsa Konu Avrupa Zirvesi'ne taşınmakta Üye Ülkelere, Komisyona görevler verilmektedir. Toplantı sunucunda alınan kararlar bağlayıcı ya da tavsiye niteliğinde olmaktadır. Bağlayıcı olanlar belirli prosedür sonrası Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi (Official Journal of the European Community)'nde yayımlanmaktadır. İşte Bakanlar Konseyi'nin toplantıları sonucunda alınan kararların Avrupa Birliği'nin Eğitim politikalarına yön verdiği ifade edilebilir.

Avrupa Birliği Komisyon kararları incelendiğinde, bu kararların daha çok Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi kararlarına paralel olduğu, karar sürecinde ortaklaşa çalışıldığı görülmektedir. Komisyon ayrıca Topluluk Eğitim Programlarına aday ülkelerin katılımı konusunda da görüş bildirmekte, kararlar almaktadır. Avrupa Parlamentosu da yukarıda belirtilen eğitimle ilgili kararlarda görüş bildirmekte, kararlara katkı sağlamaktadır. Avrupa Topluluğu Mahkemesi'nin Eğitim ve Öğretime yön veren kararları bulunmaktadır (Topsakal, 2003: 12–13).

Birliğin mesleki eğitim alanındaki faaliyetlerini destekleyen iki organ şunlardır:

- Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirilme Merkezi (CEDEFOP)
- Avrupa Mesleki Eğitim Vakfı (ETF)

PHARE (Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerine Topluluk Yardımı), TACIS (Doğu Avrupa ve Orta Asya ile AB İlişkileri) ve MEDA (Avrupa- Akdeniz Ortaklığı) programlarının bir parçası olarak mesleki eğitim sistemlerindeki reformları destekler ve koordine ederler (www.digm.meb, 2006).

2. 1. 3. AB Eğitim Politikaları

AB üyesi ülkelerin diğer alanlarda olduğu gibi eğitim, mesleki eğitim ve gençlik alanlarındaki müktesebata uyum sağlamaları ve bu alandaki Topluluk Programlarına etkin bir şekilde katılabilmek için gerekli yapıları kurarak ilgili düzenlemeleri gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Bu kapsamda söz konusu alandaki müktesebat, göçmen işçi çocukların eğitimine ilişkin 77/486/EEC sayılı Konsey Direktifi; yaşam boyu öğrenim, okul ve üniversite eğitiminin kalitesinin değerlendirilmesi, eğitimde fırsat eşitliği, üçüncü ülkelerle işbirliği gibi çeşitli konularda tavsiyeler, bildirimler, eylem planları ve Topluluk Programlarını- SOKRATES (genel eğitim), LEONARDO DA VINCI (mesleki eğitim), YOUTH(Gençlik)- içermektedir. Diplomaların ve mesleki niteliklerin karşılıklı tanınması ise “kişilerin serbest dolaşımı” müktesebat başlığının konusunu oluşturmaktadır.

Eğitim, mesleki eğitim ve gençlik, üye devletlerin temel sorumlulukları ve yetkileri arasındadır. Avrupa Topluluğu’nu kuran Anlaşma’nın (AT Antlaşması) 149. ve150. Maddeleri uyarınca Topluluğun görevi bu alanlarda üye devletlerin arasında işbirliğini geliştirmek ve gerekli görülen durumlarda söz konusu ülkelerin faaliyetlerini desteklemek ve tamamlamak suretiyle Avrupa’da kaliteli eğitimin gelişmesine katkıda bulunmak olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede Avrupa Birliği, ortak bir Avrupa eğitim politikası oluşturulması veya uygulanmasından ziyade, üye devletlerarasında işbirliği ortamı oluşturulmaya çalışılmakta; eğitimin içeriği ve ulusal eğitim sistemleri ile ilgili düzenlemeleri ise üye ülkelerin sorumluluğuna bırakılmaktadır (İKV, 2005).

Üye devletler kendi ulusal eğitim sistemleri ve uygulamaları hakkında kendileri karar vermek isteseler de, zaman içinde gözlenen ve “ Avrupa Boyutu” olarak anılan Topluluk etkisi beklenenden fazla olmuştur. (Duman, 2002: 44) .

Tek Üye Devlet Kimliği (The Unique Member State Identity) en önemli önceliktir ve bu kendisini Avrupa Boyutu ifadesinde ortaya koymaktadır. Eğitimde Avrupa Boyutu etrafında ortaya çıkan gelişmeler ve anlayışlar tüm üye ülkeler açısından ortak bir terimi ifade etmekte olup hedefler, içerikler ve yöntemlerle ilgili referansları ihtiva etmektedir. Socrates programının içeriklerine bakarak bu içerikleri geniş bir aralıkta sınıflandırmak mümkündür.

Avrupa Boyutu hedeflerin hedefidir ve diğer tüm alanları kapsamaktadır çünkü bu hedef Avrupa Birliği'nin kimliği niteliğindedir. Araştırmalar Socrates'in hedeflerinin güçlü işlevsel yapıya sahip olduğunu ortaya koymuştur (Oonk, 2004 Akt: Şahin, 2006).

Eğitimde Avrupa Boyutunun Hedefleri

- Avrupa kimliği ve buna bağlı olarak Avrupa vatandaşlığı geliştirme bilincinin artırılması,
- Birliğe bağlı devletlerarasında karşılıklı anlayışın teşvik edilmesi.

Eğitimde Avrupa Boyutunun İçeriği

- Üye ülkelerin kültürel mirası AB'nin temelini oluşturur.
- Üye ülkelerin eğitim sistemlerinin farklılığının incelenmesi eğitimde zenginleşme ve bunun teşvik edilmesinin kaynağıdır.
- Avrupa Birliği'nin ekonomik ve sosyal gelişmelerinin incelenmesi ve sonuçları esas alarak avantajların ve gereksinimlerin belirlenmesi önem arz eder.
- Avrupa Birliği'nin kendisi ve üye ülkeler hakkında bilgisi önemlidir.
- Avrupa Birliği ile Üye Devletler, Avrupa'daki diğer ülkeler ve diğer dünya ülkeleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi önemlidir.
- Daha fazla dil konuşma ve konuşulan dillerde yeterli ve akıcı olma önemlidir.
- Avrupa vatandaşlığı için hazırlama ve hazırlanma önemlidir.
- Öğrenciler ve öğretmenler için daha fazla motivasyon ve iyi bir eğitim öğretim ortamının oluşturulması önemlidir.
- Ufukların genişletilmesi önemlidir.
- Öğretim materyali geliştirme ve otantik kaynak materyaller kullanma önemlidir.

Eğitimde Avrupa Boyutunun Yöntemleri

- Değişim, mektup arkadaşlığı ve e-posta gibi değişik yolları kullanarak AB bünyesindeki öğrencilerin birbirleriyle temas halinde olmalarını sağlamak.
- Bir süre diğer bir üye ülkede öğrenim görmek ve orada zaman harcamak.
- Etkinlikler sırasında BİT’ni en üst düzeyde kullanmak.
- Eğitim kurumları arasında işbirliğini teşvik etmek.
- Okul ortaklıkları kurmak ve sürdürmek.
- Öğretmenler ve öğrenciler arasında değişim etkinliğini teşvik etmek.
- Örnek uygulamaların ve yeniliklerin ülkeler arasında yaygınlaştırılmasını sağlamak.
- Dil asistanları ve yerli konuşmacıları kullanmak.

Eğitimde Avrupa Boyutu’nun gerçekleştirilmesi, Avrupa Birliği’ndeki yüz binlerce okulda yürütülen eğitim etkinlikleri ile hedefine ulaşmaktadır. Avrupa Birliği, eğitim kurumlarının kendi işbirliklerine güvenerek destek sağlarken eğitim işbirliklerinin yerinden yönetilmesini de teşvik etmektedir.

Avrupa Birliği’nin eğitim alanında etkin rol almasının sebebi, Avrupa genelinde barışın ve kaliteli bir eğitimin oluşmasına destek vermek ve böylece Avrupa’yı bir Bilgi Avrupa’ sına dönüştürmektir.

Bilgi Avrupası dünyanın bilgiye dayalı en rekabetçi ekonomisi olacak ve bu ekonomide Avrupa vatandaşları daha iyi iş imkânlarına kavuşacaklar ve huzur ve barış içinde yaşayacaklardır.

Eğitimde Avrupa Boyutu, AB’nin kimliğini yansıtan ve yansıtmaya devam edecek olan tek hedef olduğu için sürekli öncelik arz edecektir. AB eğitime etkin desteğini artırarak sürdürecektir çünkü Barış Avrupa’sının ruhu eğitimdedir ve Avrupa’nın geleceği eğitimcilerin ellerinde olacaktır (Şahin, 2006: 27).

AB’nin izlediği eğitim, öğretim ve gençlik politikalarının tespitinde etkili olan temel unsurlar:

1.Bilgi Toplumuna Uyum:

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler günümüzde toplumların ekonomik, sosyal ve ekonomik yapıları üzerinde büyük değişikliklere sebep olmaktadır. Gelişmiş toplumlar bilgiyi yoğun biçimde kullanmaktadır. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler eğitime dinamik bir özellik kazandırmıştır. Eğitimin amaçlarında, içeriğinde uygulanan yöntemlerde vs köklü değişimler

yapmıştır. Bireylerin sahip olduğu nitelikler bu bilimsel ve teknolojik gelişmeler sonucu güncelliğini kaybetmektedir. Bireylerin işlerini koruyabilmeleri, bu değişimlere uyum sağlayabilmeleri için yeniden eğitim ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Eğitim yoluyla bireylere kazandırılacak davranışlar onların bilgi toplumundaki değişmelere kolay uyum sağlamalarına destek olmalıdır. AB eğitim politikalarının tespitinde bilgi toplumuna uyum öncelikli bir unsur olarak kabul edilmektedir

2.Rekabet gücünün yükseltilmesi:

Eğitim rekabet gücünün yükseltilmesinin temel araçlarından birisidir. AB ülkelerinde eğitimde niteliksel gelişmeler öncelik kazanmaktadır. Yüksek nitelikli insan kaynağının ülkelerin ulusal rekabet gücünü arttıracığı gerçeğinden hareket eden AB eğitimin her kademesinde niteliğin yükseltilmesine önem vermektedir.

3.İnsan gücünün serbest dolaşımı:

AB'nin dayandığı temel ilkelerden biri de insan gücünün serbest dolaşımıdır. Eğitim planlamasında iş hayatının ihtiyaçları ile AB emek piyasasının ihtiyaçları nitelik ve nicelik bakımından dikkate alınmaktadır. Serbest dolaşımı kolaylaştırdığı için dil öğrenimi teşvik edilmektedir. Diğer taraftan üye ülkeler arasında öğrenci ve öğretim üyesi değişimine destek verilmektedir. Bu çerçevede dolaşımın önündeki engellerin kaldırılmasına çaba gösterilmektedir(Sezgin, 2001: 238–239).

4.İstihdamın arttırılması:

Bireyin sahip olduğu yeterlilikler ile emek piyasasının taleplerine uygunluğu ve istihdam arasında olumlu bir ilişki vardır. Bireylerin sahip olduğu yeterliliklerin emek piyasasında satılabilir nitelikte olması istihdamı arttırmaktadır. AB kişilerin istihdamın gereklerine uygun biçimde yetiştirilmesine özen göstermektedir. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler işi hızla farklılaştırmaktadır. İşin gerektirdiği bilgi ve beceriye sahip olmayan bireylerin iş bulmaları güçleşmekte, çalışanların işlerini sürdürmemeye riski artmaktadır. Bu durum bireyi işe hazırlamayı amaçlayan eğitim sistemlerinin sürekli yeniden değerlendirilmesini ve yeni düzenlemeler yapılmasını gerektirmektedir (Sezgin,2001: 236–240).

Avrupa Birliği politikaları; insan sermayesinin yayılmasını, insan sermayesine yönelik yatırımın iyileştirilmesini ve eğitim ve öğretim sistemlerinin zorluklarla baş edebilecek şekilde uyarlanmasını gerektirmektedir (www.digm.meb, 2006).

2. 1. 4. AB Eğitim Politikalarının Uygulama Araçları

AB Eğitim Politikalarının uygulama araçları olarak AB Eğitim Programları ve AB Destekli Projeler incelenmiştir.

2. 1. 4. 1. AB Eğitim Programları

Avrupa'nın odak noktası ve temel varlığı insan kaynakları olan Eğitim Programları; Sokrates, Leonardo Da Vinci Youth ve Tempus'tan oluşmaktadır. Her programın özel amaçları olmasına rağmen hepsinin ortak özellikleri de vardır. Programlar fırsat eşitliğinin artırılması, aktif vatandaşlık fikri, çok kültürlü ortamda fikir edinme, eğitim öğretimi kapsayan hayat boyu öğrenme kavramaları gibi temel değerleri güçlendirmeğe yöneliktir.” (Karluk, 2005: 494–450).

Programlar bütün düzeylerde nitelik için çabalayan ve yenilikleri destekleyen Avrupa düzeyinde işbirliğini teşvik etmek için düşünülmüştür (IKV, 2004: 43).

Üye Devletlerin bu bölümle ilgili Topluluk Programlarına etkili biçimde katılıma ilişkin gerekli uygulama kapasitesine sahip olmaları gerekmektedir (Türkiye İlerleme Raporu, 2004).

Programlar uygulandıkça ve sonuçları alındıkça değerlendirmeler yapılmakta ve ihtiyaca göre programlar geliştirilmekte ve yeni düzenlenmektedir (IKV, 2004: 83).

Eğitim programlarının geliştirilmesi, bu doğrultuda modüler derslere ya da programlara ağırlık verilmesi ve çalışmalar sonucunda elde edilen sonuçların paylaşılması amaçlanmaktadır. (Soylu, 2004).

Birinci aşaması (1995–1999) ve ikinci aşaması (2000–2006)'da gerçekleştirilmiş, üçüncü aşaması 2007–2013 yıllarını kapsamaktadır.

AB Anlaşmasınının 149. ve 150. maddelerine uygun olarak Topluluğun rolü, Üye Ülkeler arasındaki işbirliğini teşvik ederek eğitimin kalitesinin artmasına katkıda bulunmak, özellikle eğitimde bir Avrupa boyutu geliştirmek bakış açısıyla ve hareketliliği teşvik ederek Avrupa okulları ve üniversiteleri arasında işbirlikleri geliştirerek üye ülkelerin faaliyetlerini desteklemek ve tamamlamaktır.

Bu nedenle, söz konusu maddelere uygun olarak, Birlik ortak bir eğitim politikası geliştirilmesini hedeflememektedir. Fakat bu alanda işbirliğini teşvik etmek için bazı özel araçlar ortaya koymuştur.

Topluluk faaliyet programları Avrupa ikili karar süreci (Konsey ve Parlamento) ile kabul edilmektedir (www.digm.meb, 2006).

AB Eğitim Programları alanında çok sayıda yazılı kaynak bulunduğundan detaylı bilgi verilmeye ihtiyaç görülmemiştir. Bu bölümde programlar ana hatlarıyla tanıtılacaktır.

Sokrates, Leonardo Da Vinci, Youth ve Yeni Nesil Programları incelenecektir.

2. 1. 4. 1. 1 SOCRATES:

Socrates programı alt programları ile birlikte Üniversiteler (Erasmus Programı) ve okullar (Comenius Programı) arasındaki öğrenci hareketliliğini ve işbirliklerini ve dil öğrenimi (Lingua Programı) teşvik eder. Niteliklerin tanınması bakış açısıyla ağlar kurulmasını (Naric Ağı) destekler. Eğitim alanında bilgi verir (Eurydice) ve yöneticiler arasında tecrübe değişimine(Arion Programı) fırsat tanımaktadır (www.digm.meb, 2006).

Comenius

Comenius, Sokrates Genel Eğitim Programları altında yürütülen, Program üyesi tüm ülkelerdeki okullar arası işbirliğini teşvik etmeyi ve okul eğitiminde doğrudan yer alan personelin profesyonel gelişiminin iyileştirilmesine katkıda bulunarak eğitimin kalitesini artırmayı, Avrupa Boyutunu güçlendirmeyi, dil öğrenimiyle kültürler arası diyalog gelişmesini desteklemeyi amaçlamaktadır

Comenius Programı içerisindeki üç ana programdan biri olan

Comenius 1 faaliyetleri

Yüksek öğretim seviyesine kadar genel, mesleki ve teknik eğitim veren kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliğini sağlayan Okul Ortaklıkları Projeleri ve bu projelerin oluşumu ve gelişimine destek sağlayan İrtibat Seminerleri ve Hazırlık Ziyaretleri faaliyetleri yürütülmektedir (Eğitimde Diyalog, 2006)

Comenius 1.1: Okul Projeleri:

Okulların ilgi alanlarına giren ortak bir konuda birlikte çalışmalarını imkan veren ve öğrenci merkezli projelerdir. Bu projelere mümkün olduğunca çok sayıda öğrenci dâhil edilmeye çalışılır, böylece farklı konu alanları arasında daha yakın işbirliği geliştirilerek geniş bir öğrenci topluluğunun programdan yararlanması sağlanır.

Comenius 1.2: Dil Projeleri

Öğrencilerin başka bir dili öğrenme şevkini ve yabancı dil bilgi kapasitesini artırmayı hedefleyen bir alt faaliyettir. En fazla bir yıl süreli olup en az birisi AB üyesi olmak şartıyla iki ülke ortaklığı ile yürütülür. Bu tip projelerde Avrupa genelinde az kullanılan ve öğretilen

dillerin önceliği bulunmaktadır ve ortaklık yapılan kurumda en az 14 gün süreli karşılıklı değişim ziyaretleri gerçekleştirilir.

Comenius 1.3: Okul Geliştirme Projeleri

Okul yönetimi ve pedagojik yaklaşımlar geliştirmeyi amaçlayan projeler olup üç ortaklı (en az biri AB üyesi olmak koşuluyla) en fazla 3 yıl süren projelerdir. Okulların tecrübelerini birbirleriyle paylaşmalarını ve öğretim yöntemleri ve araçları, örgüt sistemleri ve ya ilgilendikleri ortak alanlarla ilgili konuları ortaklık ilkesi doğrultusunda birlikte çalışarak karşılıklı fikir ve deneyim paylaşımını sağlamaktadır (Sokrates Rehberi: 2006)

Comenius 2.1 Çok Yönlü Avrupa İşbirliği Projeleri:

Eğitim- Öğretim kademelerindeki her tür eğitim ve yönetim personelinin gelişimine hitap eden faaliyetlerden biridir. Bu projelerde; okul eğitimi ve öğretimi ile ilgili çalışan pesonelin yetiştirilmeleri iyileştirmek ve sınıftaki eğitim kalitesini yükseltmek yönünde çalışmalar yapılır. Hizmetiçi Eğitim kursları, müfredat programları, sınıf içinde kullanılacak öğretim stratejilerinin geliştirilmesi gibi somut bir ürün elde edilmesi beklenmektedir. Ortaklar, proje çerçevesinde gerçekleştirdikleri faaliyetlerle doğru orantılı bir biçimde toplam proje bütçesinden pay almaktadırlar.

Comenius 2.2 Bireysel Eğitim Destekleri faaliyetleri:

Öğretmen Adaylarının Eğitimi, Dil Asistanlığı ve Hizmet-İçi Eğitim faaliyetleri yürütülmektedir. Comenius Programı kapsamında yürütülen Dil Asistanlığı faaliyeti, Bireysel Dil Asistanlığı ve Kurumsal Dil Asistanlığı olarak iki ana gruba ayrılmaktadır.

Bireysel Dil Asistanlığı, esas olarak geleceğin yabancı dil öğretmenlerine yönelik olarak yürütülen bir faaliyettir. Bu faaliyet kapsamında; yararlanıcılara, birer yardımcı öğretmen olarak program üyesi ülkelerdeki Kurumsal Dil Asistanlığı onaylanmış okullarda, 3 ile 8 ay arasında değişen sürelerde Dil Asistanı olabilmeleri için mali destek sağlanmaktadır.

Kurumsal Dil Asistanlığı kapsamında ise; Ev sahibi Okul seçilerek yabancı bir Dil Asistanını misafir etme fırsatı bulan kurumlarına mali destek sağlanmamaktadır. Ancak, misafir edilen Dil Asistanının tecrübelerini, farklı eğitim. Öğretim metotlarını, kültürünü paylaşmasıyla öğrenciler, okul personeli ve hatta yerel halk yönlü kazanımlar elde etmektedir.

Hizmet-İçi Eğitim faaliyeti kapsamında; başta öğretmenler olmak üzere, Eğitim-Öğretim sektöründe çalışan görevli personelin, bilgi ve becerilerini geliştirebilmesi, Avrupa'daki okul eğitimini daha geniş perspektiften kavraması amacıyla program üyesi ülkelere 1 ile 4 hafta arası süren kurslara katılımı için mali destek sağlamaktadır.

Comenius 3 Ağ Projeleri :

Avrupa Komsiyonu merkezli projelerdir. Okul eğitiminin çeşitli alanlarında Avrupa İşbirliğini ve yenilikleri teşvik etmek ve edinilen bilgilerin paylaşımını sağlamak amacıyla ortak ilgi alanlarında Comenius Projeleri ağlarlı oluşturulur. Ağların amacı; Comenius 1 Okul Ortaklıkları projeleri ile bunlarla ilgili Comenius 2.1 okul eğitimi personelinin eğitimi projeleri arasında bağ kurmaktır. Ağ Projelerinde, en az altı farklı ülkeden asgari birer kurumun ortaklığı gerekmektedir.

Comenius faaliyetleri arasında; Comenius 1, 2 ve 3 projelerinin hazırlanmasına, zengin bir ortaklık yapısı oluşumuna ve oluşturulan projelerin daha iyi planlanmış bir şekilde uygulanabilmesine yardımcı olabilmek amacıyla İrtibat Seminerleri ve Hazırlık Ziyaretleri faaliyetleri de yürütülmektedir. Uluslar Ajanslar tarafından düzenlenen İrtibat Seminerleri de farklı program üyesi ülkelerden katılımı sağlanan bir çok yararlanıcı, proje ortaklık yapılarını oluşturarak projelerin detaylı bir şekilde geliştirme imkânı yakalarlar (Eğitimde Diyalog, 2006: 12-13).

Erasmus

Avrupa bütünleşmesinin alt yapısını güçlendiren, dolaşım ve işbirliğini teşvik ederek kalite ve şeffaflığı hedefleyen, AB ülkelerin birbirine açılan kapısı ve katma değeri yükseköğretim alanında uygulanan Erasmus programı, Berlin en önemli araçlarından biridir (Serbest, 2005).

Öğrencilerin ve eğitimcilerin Avrupa'da karşılıklı değişiminin sağlanarak, Avrupa Birliği ülkelerindeki çalışmaların ve alınan derecelerin akademik olarak tanınması program kapsamında hedeflenenler arasında yer almaktadır.

Bu programın sağladığı bireysel eğitim destekleri:

Karşılıklı Öğrenci Değişimi

Erasmus Programı, öğrencilere diğer katılımcı ülkelerden herhangi birindeki bir üniversite veya yüksek öğretim kurumunda 3-12 aylık bir süre için misafir olarak eğitim görme imkanı tanımaktadır. Öğrencinin misafir olarak eğitim gördüğü ülkede geçirdiği zaman ve gösterdiği çaba kendi ülkesinde kayıtlı olduğu kurumu tarafından tanınması gerekir.

Öğrencilere misafir olarak gittikleri ülkede akademik çalışmalarına devam edebilmeleri için maddi destek de sağlanır. Bu destek, öğrencilerin kendi ülkelerinden ve diğer kurumlardan (kendi üniversiteleri de dahil) aldıkları burslara ek olarak da verilebilir. Erasmus programı, seyahat ve temel giderlerde iki ülke arasında oluşabilecek farkı

karşılama yardımı olmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, Avrupa Komisyonu'nun yabancı yüksek öğretim kurumundaki programa başlamadan önce öğrencilerin dil eğitiminin bir kısmını da finanse edebilmektedir.

Öğrencilerin Erasmus programı kapsamındaki karşılıklı değişimden faydalanabilmeleri için öncelikle ilgili üniversiteler arasında ön anlaşma yapılmış olması gerekmektedir.

Karşılıklı Akademisyen Değişimi

Bu çerçevede Avrupa Komisyonu, diğer bir Avrupa ülkesinde işbirliği yapılan üniversitenin resmi müfredatının bir parçası olarak misafir öğretim elemanı niteliğinde ders veren öğretim elemanlarına da destek sağlar. Söz konusu durum genellikle kısa sürelidir (Avrupa Birliği Bilgi Merkezi, 2006).

Karşılıklı Değişim Organizasyonu

Erasmus Programı kapsamında değişim programında en uygun şartların oluşturulması için yüksek öğretim kurumlarına destek sağlanmaktadır. Söz konusu şartların ve imkanların oluşturulması ile şu sonuçlara ulaşılmaya çalışılmaktadır:

- Öğrencilerin diğer katılımcı ülkelerde, işbirliği yapılan kurumlarda misafir olarak kaldıkları süreleri ve yaptıkları çalışmaların karşılıklı tanınması
- Öğretim elemanlarının akademik programlara tam olarak bütünleştirilmiş kısa süreli dersleri (veya görevleri) misafir öğretim üyesi sıfatıyla sorunsuz verebilmesi
- Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) ve Diploma Eki (DE) uygulamalarının gerçekleştirilebilmesin (AB Genel Eğitim Programı SOKRATES, 2006)

Avrupa Kredi Transfer Sistemi (European Credit Transfer Sysem- ECTS)

Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS) ortak kurumlardaki çalışma dönemlerinin akademik olarak tanınmasını sağlar.

Diploma Eki(Diploma Supplement -DS)

Akademik derecelerin okunabilir ve karşılaştırılabilir olması için alınan eğitimin içeriğini özetleyen bir ektir (www.yok, 2006).

Yoğun Programlar

Yoğun Programlar en az biri AB üyesi üç farklı katılımcı ülke yüksek öğretim kurumlarından öğrenci ve öğretim elemanlarının bir araya geldiği, aktif sınıf ortamında işlenen kısa süreli ders programlarıdır. Söz konusu programlar, üç farklı ülkeden asgari birer yüksek öğretim kurumunun yoğun bir kurs organize etmek için bir araya gelmesiyle gerçekleştirilir.

Müfredat Geliştirme Projeleri

Erasmus programı yüksek öğretim kurumlarını ortak müfredatlar geliştirmeleri ve uygulamaları amacıyla bir araya getiren Müfredat Geliştirme projeleri için desteklemektedir. Müfredat Geliştirme Projeleri (CD) en az üç farklı katılımcı ülkedeki yüksek öğretim kurumları tarafından gerçekleştirilecek;

- lisans ve lisansüstü düzeyde ortak ders programları geliştirmek için projeler
- özel dil modüllerini de içeren ortak Avrupa modülleri geliştirmek için projelerdir.

Akademik Uzmanlık Ağları:

Üniversite bölümleri, fakülteler, araştırma merkezleri, profesyonel kurumlar bir ana bilim dalı etrafında veya özel bir konuda, inceleme ve tartışma amaçlı bir platform olarak Avrupa uzmanlık ağları oluşturmaktadır. Avrupa Komisyonu, bütün katılımcı ülkelerin temsil edilmesi şartıyla söz konusu akademik uzmanlık ağlarına destek sağlamaktadır (Avrupa Birliği Bilgi Merkezi, 2006).

Erasmus, 1987'den beri uygulanmakta olup 1995'te Sokrates programları dahiline alınmıştır (www.ua, 2006) Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri'nin Sokrates / Erasmus programları içinde yer almaları, bu ülkeler açısından önemli sonuçlar doğurmuştur. Bu ülkelerden 250 civarında yüksek öğretim kurumu programa katılmıştır. Bunlar, 120'den fazla ortak müfredat geliştirme projesinde koordinatör ve/veya taraf olup, 1999 yılında 11.000'den fazla öğrenci ve 5.000'den fazla öğretim üyesinin AB üniversitelerine gönderilmesini; aynı zamanda AB üniversitelerinden 8.000 öğrenci ile 4.000 öğretim üyesinin ülkelere gelmesini planlamışlardır. Bu ülkelerdeki yüksek öğretim kurumları Erasmus Tematik Ağ'ında her geçen gün daha fazla yer almaktadır. 1999 yılında başvuruların %60'ını bu ülkelerden en az birinde bulunan öğretim kurumları teşkil etmektedir. 1999 yılında Orta ve Doğu Avrupa

Ülkeleri'nin Erasmus Tematik Ağ'ına ilgisinin güçlendirilmesine özel bir önem verilmiştir (Durmuş, 2004: 10). 2004 yılı itibariyle 1 milyon 150 civarında öğrenci değişimi yapılmıştır (www.ua, 2006).

2005/2006 akademik yılında:

- Erasmus öğrencilerine verilecek hibe Avrupa Komisyonu tarafından verilen 260 Euro ve DPT AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi bütçesinden verilen 140 Euro olmak üzere aylık 400 Euro olarak belirlenmiştir.

2006/2007 akademik yılında:

- 25 AB ülkesi yaşam standartları ve pahalılık endekslerine göre üç farklı gruba ayrılarak aylık hibe aşağıdaki tabloda yer alan I. Grup ülkeler için 300 Euro; II. Grup ülkeler için 400 Euro; III. Grup ülkeler için 500 Euro olarak belirlenmiştir.

Tablo 1. Yaşam Standartlarına Göre Hibe Programları

I. Grup Ülkeler (300 Euro)	I. Grup Ülkeler (300 Euro)	I. Grup Ülkeler (300 Euro)
Letonya	Lüksemburg	Finlandiya
Litvanya	İtalya	İsveç
Slovakya	İspanya	Danimarka
Polonya	Belçika	İrlanda
Slovenya	Fransa	Büyük Britanya
Çek Cumhuriyeti	Almanya	Hollanda
Kıbrıs	Avusturya	
Macaristan		
Estonya		
Malta		
Portekiz		
Yunanistan		

(Avrupa Bilgi Merkezi, 2006)

2. 1. 4. 1. 2. LEONARDO DA VİNCİ

Organizasyon ve içeriği Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin sorumluluğunda olan bu program AB' e üye ve aday ülkelerin mesleki eğitime yönelik politikalarını desteklemek ve geliştirmek amacıyla yürütülmektedir. Ülkelerarası işbirliğinin kullanılarak mesleki eğitim

sistemleri ile uygulamalarında kalitenin geliştirilmesini, yeniliklerin teşvik edilmesini ve Avrupa boyutunun yükseltilmesini sağlamaktadır.

Leonardo da Vinci (Mesleki Eğitim) programının ikinci aşaması (2000 – 2006)'nın hedeflerini genel olarak aşağıdaki üç temel esas belirlemektedir:

1. Her seviyede mesleki eğitimin başlangıcında bulunan, özellikle gençlerin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi
2. Sürekli mesleki eğitim ve hayat boyu edinilen bilgi ve becerilerin geliştirilmesi ilkesinden hareket ederek, özellikle teknolojik ve kurumsal (ulusal ve ülkeler arası) değişiklikleri bütünleştirmek. Mesleki eğitime olan ilgiyi ve mesleki eğitimin kalitesini artırmak.
3. Mesleki eğitimi; yeterlilik ve girişimcilik bakımından güçlendirmek, desteklemek ve istihdam imkanlarını artırmak. Üniversiteler dahil mesleki eğitim kurumları, kamu veya özel kuruluşlar, işletmeler ve KOBİ'ler arasındaki işbirliğini güçlendirmek.

Leonardo da Vinci (LdV) programı, AB'nin beş değişik tedbirine yönelik 5 farklı özellikte eylemden oluşmaktadır. Bunlar:

1. Hareketlilik: Her seviyede mesleki eğitim alan kişiler, özellikle gençler ve mesleki eğitimden sorumlu kişiler için ülkeler arası hareketlilik projelerini destekleyen bu eylemde 3 farklı seçenek yer alır.
  - Ülkeler arası yerleştirme projeleri
  - Ülkeler arası karşılıklı değişim projeleri
  - Çalışma ziyaretleri

2. Pilot projeler: Mesleki eğitimde iletişim ve bilgi teknolojilerinin kullanımıyla ilgili faaliyetler dahil olmak üzere meslek eğitimini geliştirmeyi amaçlayan, mesleki eğitimde kalite ve yeniliklerin transferine yönelik ülkeler arası pilot projeleri destekler. Bu eylem altında ayrıca sınırlı sayıdaki konulu faaliyetlere de özel destek verilir.

3. Dil yeterlilikleri: İki farklı proje tipi şeklinde olmak üzere, mesleki eğitim alanında dil becerilerinin ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesine yönelik projeleri destekler.

4. Ülkeler arası ağlar: Avrupa deneyiminin yaygınlaştırılması ile Avrupa uzmanlığında yenilikçi yaklaşımların toplanması, biriktirilmesi ve inşasını amaçlayan projeleri destekler.

5. Başvuru kaynakları: Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) ve Avrupa Mesleki Eğitim Geliştirme Merkezi (CEDEFOP) ile işbirliği içinde verilerin, etütlerin ve analizlerin karşılaştırılması, iyi uygulamaların gözlemlenmesi ile yaygınlaştırılmasına yönelik projeleri destekler.

Leonardo da Vinci (Mesleki Eğitim) programının Avrupa genelindeki toplam bütçesi,

7 yıllık (2000-2006) süre için; 1.150 milyon Euro (€)'dur.

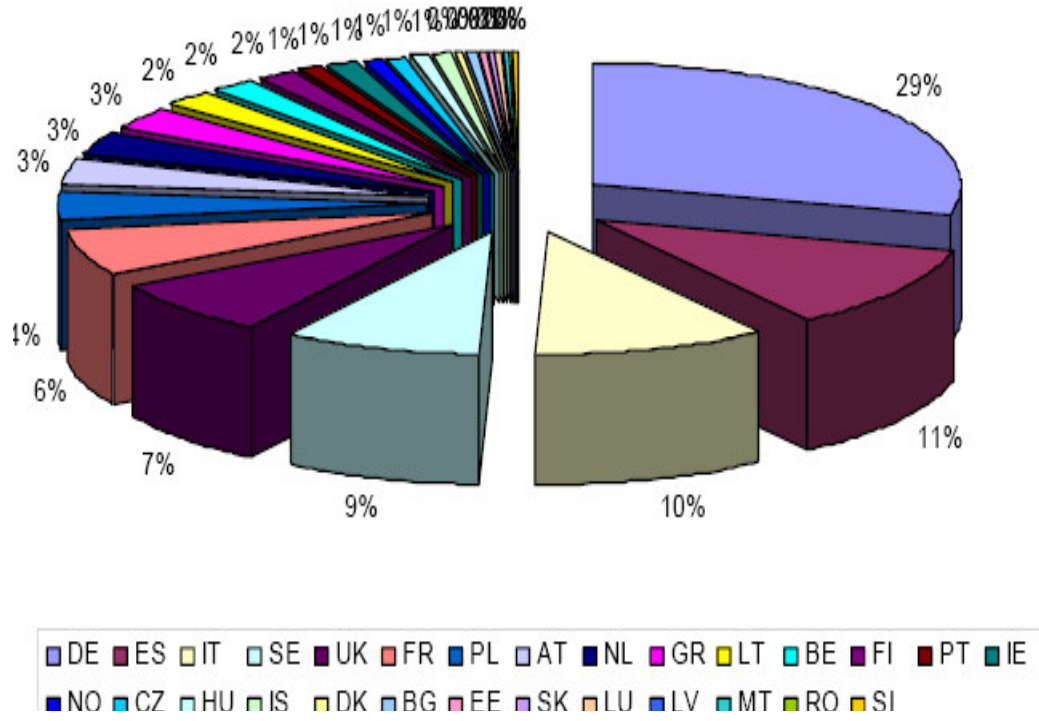
Bu program; mesleki eğitim bakımından ilgi duyulan tüm alanlarda veya mesleki eğitimle uğraşanları ülkeler arası bir ortaklık içerisinde biraraya getiren kamu veya özel kuruluşlara, işletmelere ve şirketlere açıktır. Bunlar;

- Her seviyedeki mesleki eğitim kuruluşları, merkezleri ve üniversiteler,
- Araştırma merkezleri ve enstitüler,
- El sanatları ile ilgili sanayi kuruluşları dahil, işletmeler ve KOBİ'ler,
- Ticaret ve sanayi odaları dahil ticaret ve sanayi ile ilgili teşkilatlar,
- Kar amacı gütmeyen teşkilatlar,
- Gönüllü ve sivil toplum kuruluşları.

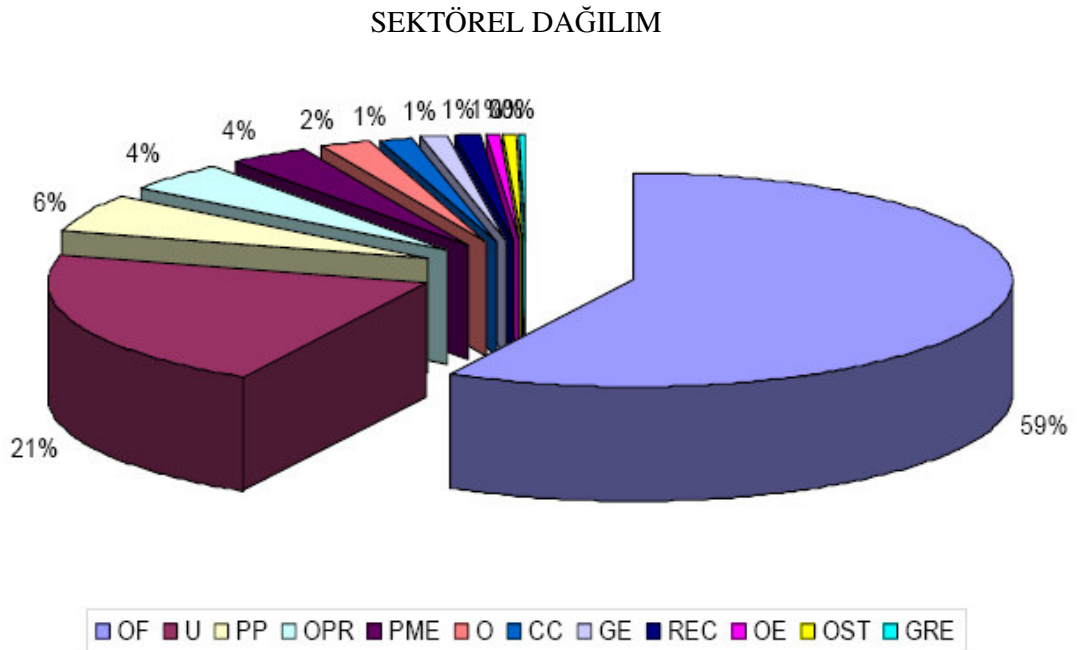
2000-2006 yılında bu programdan şu ülkeler yararlanmıştır:

- Avrupa Birliğine üye 15 devlet: Almanya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Lüksemburg, Portekiz ve Yunanistan.
- Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi (EFTA)'ne dahil 3 devlet: İzlanda, Lihtenştayn ve Norveç
- Avrupa Birliğine yeni üye olan 10 devlet: Çek Cumhuriyeti, Estonya, Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovenya ve Slovak Cumhuriyeti
- Avrupa Birliğine aday 3 devlet: Bulgaristan, Romanya ve Türkiye

Şekil 1. Leonardo Da Vinci Hedef Ülkelere Göre Dağılımı

Şekil 2. Leonardo Da Vinci Sektörel Dağılımı

Eğitim ve Gençlik Programlarının üçüncü aşaması 2007-2013 yılları arasında gerçekleşecektir. Leonardo da Vinci Mesleki Eğitim Programı bazı değişikler ile Hayatboyu Öğrenme başlığı altında faaliyetlerine devam edecektir (Eğitim ve Gençlik, 2006).

2. 1. 4. 1. 3. GENÇLİK:

Avrupa Gönüllülük Hizmetleri (EVS) programıyla, eğitim sistemleri dışındaki az ayrıcalıklı gençlerin hareketliliğine imkan tanıyarak Avrupa'daki ya da gelişmekte olan ülkelerdeki yerel yetkililer veya dernekler tarafından yürütölen projelere katılmalarını mümkün kılmaktadır (www.digm.meb).

Gençlik Programı becerilerin edinimine önemli bir katkı sağlar ve bu nedenle genç insanlara bir Avrupa boyutu ile resmi ve gayri resmi öğrenme fırsatları sağlamada önemli bir araçtır. Program, revize edilmiş Lizbon Stratejisi, Avrupa Gençlik Paktı, gençlik alanında Avrupa İşbirliği çerçevesi ve demokrasi, diyalog ve tartışma için Komisyon'un D Planı içinde yer alan amaçların yerine getirilmesine katkıda bulunur ve ergenlik ve yetişkinlik arasındaki genç insanların ihtiyaçlarına Avrupa düzeyinde yanıt vermeyi amaçlar.

Gençlik Programının yasal dayanağında belirtilen genel hedefler şunlardır:

- Gençlerin genel olarak aktif vatandaşlıklarını ve özel olarak Avrupa vatandaşlıklarını teşvik etmek;
- Gençler arasında dayanışmayı geliştirmek ve hoşgörüyü teşvik etmek;
- Özellikle Avrupa Birliği'nde sosyal uyumu güçlendirmek amacıyla farklı ülkelerdeki gençler arasında karşılıklı anlayışı güçlendirmek;
- Gençlik alanında Avrupa İşbirliğini teşvik etmektir.

Gençlik Programının Yapısı

Hedeflerine ulaşmak için Gençlik Programı 5 işlevsel Eylem öngörür.

Eylem 1 – Avrupa İçin Gençlik

Bu eylemin amaçları şunlardır:

- Gençlik Değişimlerini destekleyerek gençlerin hareketliliğini artırmak;

- Demokratik yaşama katılımları ile ilgili Gençlik Girişimlerini, projeleri ve faaliyetleri destekleyerek gençlerin vatandaşlığını ve karşılıklı anlayış kapasitelerini güçlendirmek.

Eylem 1' i aşağıdaki araçları desteklemektedir:

1.1 Gençlik Değişimleri

Gençlik Değişimleri farklı ülkelerden genç gruplarına (ilke olarak 13-25 yaşlarında) bir araya gelme ve birbirlerinin kültürleri hakkında öğrenme fırsatı sunar. Gruplar karşılıklı ilgi duyulan bir konu etrafında Gençlik Değişimini birlikte planlarlar.

1.2 Gençlik Girişimleri

Bu alt eylem yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde tasarlanan grup projelerini destekler. Eylem ayrıca Avrupa yönlerini güçlendirmek ve gençler arasında iş birliğini ve deneyim değişimini geliştirmek amacıyla farklı ülkeler arasında benzer projelerden oluşan bir ağ kurulmasını da destekler. Gençlik Girişimleri büyük ölçüde 18 ve 30 yaşları arasındaki gençlere hitap eder. Yanlarında bir gençlik çalışanı ya da koçu varsa 15 yaş üstü gençler kabul edilebilir.

1.3 Gençlik Demokrasi Projeleri

Bu alt eylem gençlerin hem yerel, bölgesel ya da ulusal topluluklar düzeyinde, hem de uluslararası düzeyde demokratik yaşama katılımını destekler. Eylem,13 ve 30 yaş arasındaki gençlere açıktır.

Eylem 2 – Avrupa Gönüllü Hizmeti

Avrupa Gönüllü Hizmetinin amacı Avrupa Birliği'nin içinde ve dışında çeşitli şekillerdeki gönüllü faaliyetlere gençlerin katılımını desteklemektir.

Bu eylem kapsamında gençler (18–30 yaş arası) bireysel olarak ya da gruplar halinde kar amacı gütmeyen ücretsiz faaliyetlerde yer alırlar. Hizmet süresi on iki aya kadar çıkabilir. İstisnai durumlarda 16 yaş üstü gençler Avrupa Gönüllü Hizmetine katılabilirler.

Eylem 3 – Dünya Gençliği

Bu eylemin amacı Ortak Ülkelerdeki projeleri, özellikle gençlerin ve gençlik çalışmaları ve kuruluşlarında aktif olanların değişimlerini ve gençlik kuruluşlarının ortaklıklarının ve aralarındaki ağların geliştirilmesini desteklemektir.

3.1 Avrupa Birliği Komşu Ülkeleriyle İş Birliği

Bu alt eylem Komşu Ortak Ülkelerle yapılan projeleri destekler. Genel olarak gençlik alanında Gençlik Değişimlerini, Eğitim ve Ağ Kurma Projelerini destekler.

3.2 Diğer Ortak Ülkelerle İş Birliği

Bu alt eylem gençlik alanında iş birliği, özellikle dünyanın diğer bölümlerinden ortak ülkelerle iyi uygulama değişimi ile ilgilidir. Gençlerin ve gençlik çalışanlarının değişimini ve eğitimini, gençlik organizasyonlarının aralarındaki ortaklıkları ve ağları teşvik eder.

Eylem 4 – Gençlik Destek Sistemleri

Bu Eylemin amacı gençlik alanında Avrupa düzeyinde aktif bulunan kuruluşları, özellikle gençlik Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) çalışmalarını, aralarındaki ağı, proje geliştiren insanlara yardımcı desteklemek, gençlik çalışmalarında ve kuruluşlarında aktif kişilerin değişimi, eğitimi ve aralarında ağ kurulması aracılığıyla kaliteyi artırmak, yeniliği ve kaliteyi desteklemek, genç insanlara bilgi sağlamak, bu amaçları yerine getirmek üzere program için gerekli yapıları ve faaliyetleri geliştirmek ve yerel ve bölgesel makamlarla ortaklığı teşvik etmektir.

Eylem 4 sekiz adet alt-Eyleme bölünmüştür:

4.1 Gençlik alanında Avrupa düzeyinde aktif kuruluşlar için destek

Bu alt-Eylem genel çıkara yönelik bir amacı takip eden gençlik alanında Avrupa düzeyinde aktif STK'lara hibelerin işletilmesi ile ilgilidir. Faaliyetleri, gençlerin kamu yaşamına ve topluma katılımını ve gençlik alanında Avrupa iş birliği faaliyetlerinin geliştirilmesini amaçlar.

4.2 Avrupa Gençlik Forumu için destek

Bu alt-Eylem kapsamında Avrupa Gençlik Forumunun devam eden faaliyetlerini desteklemek üzere her yıl bir hibe verilir.

4.3 Gençlik çalışanları ve gençlik kuruluşları için eğitim ve ağ kurma

Bu alt-Eylem gençlik çalışmalarında ve organizasyonlarında aktif kişilerin eğitimini, özellikle deneyimlerin, uzmanlığın ve aralarında iyi uygulamanın yanı sıra uzun soluklu kalite projeleri ile ortaklıklar ve ağların oluşmasına yol açacak faaliyetlerin değişimini destekler.

Gençlik Programının Öncelikleri:

- 1) Avrupa Vatandaşlığı
- 2) Gençlerin Katılımı
- 3) Kültürel Çeşitlilik
- 4) İmkânı kısıtlı gençlerin dâhil edilmesi

Gençlik Euro-Med

Bu program, Avrupa-Akdeniz ortaklığı tarafından elde edilen somut bir girişimdir. Ayrıca, GENÇLİK programının eylemlerinin bir uzantısıdır. GENÇLİK programının üç eylemini içermektedir

- Gençlik Değişimleri (1. Eylem),
- Avrupa Gönüllü Hizmeti (2. Eylem) ve
- Destek Önlemleri (5. Eylem).

Euro-Med Gençlik programının uygulanması için her Akdeniz ortak ülkesine bir Koordinatör atanarak bir Ulusal Koordinatörler sistemi kurulmuştur.

Avrupa-Akdeniz Gençlik Eylem Programı (Euro-Med Gençlik Programı), 12 Akdeniz ortağına gençlik alanında üçüncü ülkelerle işbirliği bağlamında ayrıcalıklı bir pozisyon sağlayan bir Avrupa Birliği Gençlik Programıdır. Amacı, gençlerin sosyal yaşama ve çalışma hayatına entegrasyonunu kolaylaştırmak ve de Akdeniz ortak ülkelerinde toplumun demokratikleşmesine destek sağlamaktır. Euro-Med Gençlik Programı Barselona Sürecinin

üçüncü bölümünde yer alan "sosyal, kültürel ve insani konularda ortaklık" başlıklı üç bölgesel programdan biridir.

Euro-Med Gençlik Programının 1. Fazı (1999–2001), Avrupa Komisyonu ve Barselona süreci için Avrupa-Akdeniz Komitesi tarafından kabul edilmiştir. 1 Ocak 1999'da başlayıp iki yıl sürecek olan pilot bir eylem olarak, 9.7 milyon Euro'luk bir bütçe (6 milyonu MEDA'dan, 3.7 milyonu GENÇLİK'ten) ile kurulmuştur. Euro-Med Gençlik programının ilk fazı yabancı uzmanlar tarafından bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Programın ikinci fazının amaçları da bu değerlendirme doğrultusunda ortaya çıkmıştır.

1999–2001 döneminde, 200'den fazla proje (Gençlik Değişimleri, Gönüllü Hizmet ve Destek Önlemleri) Avrupa Komisyonu tarafından onaylanmıştır. Programa katılan gençlerin sayısı 3150'den fazla olup, Kuzey'den ve Güney'den gelen katılımcıların sayısı dengelenmiştir.

Bu program, Avrupa-Akdeniz ortaklığı tarafından elde edilen somut bir girişimdir. Ayrıca, GENÇLİK programının eylemlerinin bir uzantısıdır. GENÇLİK programının üç eylemini içermektedir: Gençlik Değişimleri (1. Eylem), Avrupa Gönüllü Hizmeti (2. Eylem) ve Destek Önlemleri (5. Eylem) (www.ua.gov, 2006).

2. 1. 4. 1. 4. YENİ PROGRAMLAR

Avrupa Komisyonu'nun Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü tarafından desteklenen program 31 Aralık 2006 tarihinde sona ermiştir. Bunun yerine, eğitim, kültür, gençlik ve görsel-işitsel sektörü için düzenlenmiş olan ve aşağıda sunulan yeni nesil AB Programları yürürlüğe girerek, 2007'den 2013 yılına kadar uygulanacak.

1.Yaşam Boyu Öğrenim Programı

Programın amacı, ulusal farklılıklara özen gösterirken, en iyi uygulamaların AB içinde değişimini, eğitim sistemleri arasındaki işbirliğini ve hareketliliği sağlamak olarak belirlenmiş. Halen yürürlükte olanın yerine önerilen yeni program, eğitim sektörü bazında düşünülmüş olan 4 ayrı programdan oluşuyor: Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci ve Grundtvig. Programların her biri için sayısal hedefler saptanmış bulunuyor. Örneğin, 2013 yılına kadar en az 150.000 kişinin Leonardo da Vinci Programından faydalanmış olması planlanıyor.

Programlarda, kişilerin hareketliliği, ortaklıklar ve konular bazında kurulmuş ağlar, çok taraflı projeler ve araştırmalar destekleniyor. Yaşamboyu Öğrenim'i Avrupa düzeyinde destekleyecek, karşılaştırılabilir veri ve istatistik sağlayacak, dil öğrenimini geliştirecek, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanan yaklaşımları kuvvetlendirecek ve proje sonuçlarının daha etkin paylaşımını sağlayacak sınırlar ötesi bir programın da bu programlarla birleştirilmesi planlanıyor (Görünüm, 2006: 12-13).

AB üyesi ülkeler, EFTA ülkeleri (Norveç, İzlanda ve Lihtenştayn) ve Aday Ülkelerin (Türkiye) katılımıyla gerçekleştirilecektir. Ayrıca, Batı Balkan ülkeleri ve İsviçre'nin de önümüzdeki yıllarda programlara katılımı öngörülmektedir.

Tablo 2 Hayat-boyu Öğrenme Programı (LLP)

COMENIUS PROGRAMI (Okul Eğitimi)	ERASMUS PROGRAMI (Yüksek Öğretim)	ERASMUS PROGRAMI (Yüksek Öğretim)	GRUNDTVIG PROGRAMI (Yetişkin Eğitimi)
Ortak Konulu (Transversal) Program			
4 Temel Faaliyet: Politika Geliştirme; Dil Öğrenme; BİT; Örnek Uygulamaların Yaygınlaştırılması			
Jean Monnet Programı			
3 Temel Faaliyet: Jean Monnet Eylemi; Avrupa Kurumları; Avrupa Kuruluşları			

Kaynak:(www.ua, 2006)

2. Gençlik İş Başında

Gençlik Programı daha önceki program olan “Avrupa için Gençlik” (1989-1999), Avrupa Gönüllü Hizmeti ve GENÇLİK Programı (2000-2006) tecrübeleri üzerinde kuruludur.

Program gençlik alanında farklı paydaşlarla geniş çaplı danışmalar yapıldıktan sonra Komisyon tarafından sunulmuştur. GENÇLİK Programının bir ara değerlendirmesi programda yer alan çeşitli uzman, paydaş ve bireylerden gelen girdilerle 2003 yılında yapıldı. Gençlik Programının oluşturma sürecinde bir ön değerlendirme kullanıldı.

Bu program Avrupa düzeyinde gençlik kesimindeki gelişmelere yanıttır. Gençlik alanında Avrupa İşbirliği Avrupa Çerçevesindeki son zamanlardaki gelişmelere uygundur ve bu siyasi süreci destekleyecektir.

Gençlik Programının (2007-2013) toplam bütçesi 885,000,000 Avro'dur (www.ua.gov.tr.).

Gençlik programının hedefleri, Avrupa Birliğindeki gençler arasında, aktif vatandaşlığı, dayanışmayı, karşılıklı anlayışı ve aktif katılımı, yerel, ulusal ve Avrupa düzeyinde geliştirmek olarak saptanmış. Bu programdan 13 ile 30 yaş arasındaki kişiler, genç gruplar ve gençlik organizasyonları faydalanabiliyor. Program değişik aktiviteleri kapsıyor. Bunlardan bazıları şunlar:

- “Avrupa için Gençlik” (gençlerin hareketliliğini artırma amaçlı),
- “ Avrupa Gönüllü Hizmeti” (Gençlerin gönüllü faaliyetlere katılımını artmak),
- “ Dünya Gençliği” (üçüncü ülkelerle gençlik değişimini desteklemek),
- “Gençlik için Çalışanlar ve Sistemler” (gençlik kuruluşlarını desteklemek) ve
- “ Politika İşbirliğine Destek”

3.Media 2007

Önerilen MEDIA 2007 programı (mevcut MEDIA+ ve MEDIA Eğitim programlarını birleştirecek) Avrupa görsel-işitsel yapımını kapsamlı şekilde desteklemeyi amaçlıyor. Programın üç hedefi var: Avrupa'nın kültürel farklılığını ve görsel-işitsel mirasını korumak ve pekiştirmek, Avrupa filmlerinin gelişimini ve dünya çapında dolaşımını artırmak ve Avrupalı görsel-işitsel sektörün genel rekabet gücünü kuvvetlendirmek.

4.Kültür 2007

Kültür 2000 programının yerini alacak Kültür 2007 programının amaçları

- Kültürel üretkenliği destekleyerek sanatçılar, kültürel işbirliği kuruluşları, kültürel ağlar ve operatörler gibi kültür oyuncularının hareketliliğini artırarak, ortak bir kültürel alan oluşturmak.
- Kültür 2007'nin hedefleri, AB'nin kültür sektöründe ve sanat dünyasında çalışanların uluslar arası hareketliliğini artırmak ve kültürler arası diyalogu desteklemek (Görünüm, 2006).

2. 1. 4. 2. AB Destekli Projeler

Aşağıdaki ilk üç proje Avrupa Birliği MEDA Akdeniz Fonu tarafından desteklenmekte olup okul öncesi, ilköğretim ve yaygın eğitim alanlarını kapsamaktadır

2. 1. 4. 2. 1. Meslekî ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu (MTEM) Projesi

Genel Amaçlar

20 pilot projenin uygulanması yoluyla,

- Çağdaş ve etkin bir öğretmen yetiştirme sisteminin düzenlenmesi ve geliştirilmesine yönelik kapasitenin artırılması.
- Pilot projeler yoluyla, mesleki ve teknik eğitim fakülteleri ve okulları, meslek yüksekokulları, sosyal taraflar, mesleki ve teknik öğretim vakıfları, kurum ve kuruluşları arasında kurulacak bölgesel ortaklıkların teşvik edilmesi hedeflenmektedir.

Özel Amaçlar

- 1) Öğretmenlik mesleği içinde farklı düzeylerde gerekli temel yeterlikler de dahil olmak üzere, meslek dersi öğretmenleri için yeni ve şeffaf ulusal meslek standartlarının geliştirilmesi ve uygulanması.
- 2) Meslek dersleri öğretmenleri için, yeni içerik ve sunum sistemlerini hedefleyen eğitim programlarının (en az 5 hizmet öncesi ve 3 hizmet içi eğitim programı olmak üzere) geliştirilmesi.
- 3) Mesleki ve teknik eğitim fakülteleri, meslek yüksekokulları, mesleki ve teknik eğitim okulları, sosyal taraflar, mesleki ve teknik eğitim vakıf, kurum ve kuruluşları arasında işbirliğine dayanan 20'ye yakın yenilikçi pilot projenin bölgesel ağlar yoluyla desteklenmesi.
- 4) Meslek dersleri öğretmen eğitim sistemi için orta vadeli bir insan kaynakları geliştirme stratejilerini içeren "Beyaz Rapor"un geliştirilmesi ve adaptasyonu konusunda destek verilmesi(www.mvet.org, 2006).

2. 1. 4. 2. 2. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP)

Program tarafından desteklenen yapısal formun esas amacı iş piyasasının ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikteki iş gücünün daha da gelişmesini sağlayarak, girişimciler arasındaki rekabeti artırmayı içermektedir.

Proje Hedefleri

- 1) Ulusal Yeterlilik Sisteminin oluşturulmasını da içeren bir ulusal reformun uygulanması yoluyla mesleki eğitim sisteminin nitelik ve uygunluğunun geliştirilmesi
- 2) Kamu kurumları, toplumsal ortaklar ve işletmelerin kurumsal kapasitelerinin ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde güçlendirilmesi
- 3) Reform sürecinin uygulanmasına yerel oyuncuların da dahil edilmesi yoluyla sistemin yerleşme sürecinin hızlandırılması (www.megep.meb, 2006) .

2. 1. 4. 2. 3. Temel Eğitimi Destekleme Projesi

Örgün ve yaygın eğitime devamlılığın sağlanmasıyla okullaşma oranının ve eğitim kalitesinin artırılması amacıyla eğitime destek vermeği hedeflemektedir.

Projenin faaliyet alanları

- 1) Eğitim Kalitesi
- 2) İletişim
- 3) Yöneti ve Organizasyon
- 4) Öğretmen Eğitimi(www.tedp.meb, 2006)

TEDP ile Eğitim kalitesi yükseleceği ve okulların yönetim kapasitesinin artacağı umulmaktadır.

2. 1. 4. 2. 4. AB Çerçeve Programları

Avrupa Birliği'nin, araştırma ve teknoloji geliştirme kapasitesini artırmak, bu yolla sosyal ve ekonomik kalkınmayı sağlamak amacıyla yürüttüğü bir programdır. İlk olarak 1984 yılında yürürlüğe giren Çerçeve Programları, diğer birçok topluluk programı gibi amaçları ve bütçesiyle belli bir dönem için tasarlanmış çok yıllık programlardır.

Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya'nın bilim ve teknoloji alanında kat ettiği yolun oldukça gerisinde kalan AB, Birliğin araştırma politikasını gözden geçirerek, bilimsel mükemmeliyet ve rekabet edebilirliği sağlamak amacıyla, araştırmaya dâhil olan ilgili tarafların tümünün katılımıyla bir "Avrupa Araştırma Alanı (ERA)" oluşturulmasını hedeflemiştir

Üye ülkeler

Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Lüksemburg, Portekiz, Yunanistan

Yeni üye ülkeler

Çek Cumhuriyeti, Estonya, Kıbrıs Rum Kesimi, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovak Cum., Slovenya

Aday ülkeler

Bulgaristan, Romanya, Türkiye, Hırvatistan

Asosiye ülkeler

İsrail, İsviçre, İzlanda, Lichtenstein, Norveç

Bütçeleri iki şekilde karşılanmaktadır:

- Üye ülkelerin genel AB bütçesine yaptıkları katkıların bir bölümü
- Ortaklık anlaşması imzalamış ülkelerin GSYİH'ları oranında ödedikleri katılım Payları(Türkiye için uygulanan model)

Avrupa çapında araştırmaların desteklenmesinin başlıca aracı olan Çerçeve Programlar, Birliğin araştırma geliştirme temelinin güçlendirilmesi ve üye ülkeler arasında bilimsel ve teknolojik işbirliğinin geliştirilmesine katkıda bulunmakla birlikte, ilk beş çerçeve programı kapsamında yürütülen projeler Avrupa düzeyinde faaliyetlerin bütünleşmesine yeterince katkıda bulunamamıştır.

2. 1. 4. 2. 4. 1. VI. Çerçeve Programı

2002–2006 yıllarında uygulanan Altıncı Çerçeve Programı'nın temel hedefi de, Avrupa'yı 2010 yılında dünyanın en dinamik ve rekabet gücü en yüksek bilgi ekonomisi haline getirmeyi amaçlayan ERA'nın gerçekleştirilmesine katkıda bulunmaktır.

Önceki çerçeve programlardan farklı olarak tasarlanan Altıncı Çerçeve Programı'nda, iki yeni uygulama aracına yer verilmiştir. Bunlar, Ar-Ge yönetiminin etkinleştirilmesi, kaynakların verimli kullanılması amacıyla tasarlanan, açık hedefli “Bütünleşik Projeler” ; insan gücü ve fiziksel altyapının verimli değerlendirilmesi amacıyla üniversiteler, araştırma merkezleri veya sanayide mevcut araştırma kapasitesinin bütünleştirildiği ve işbirliklerinin

geliştirildiği “Mükemmeliyet Ağları”dır. Her iki uygulama aracı kapsamında gerçekleştirilecek projeler gerek ortak sayısı, gerekse bütçe açısından büyük olması sebebiyle yönetilmesi güç olan projelerdir. Bunlara ek olarak Özel Hedefli Araştırma Projeleri (STREP), Eşgüdüm Eylemleri (CA) ve Özel Destek Eylemleri (SSA) olarak adlandırılan daha küçük bütçeli ve daha az ortaklı projeler de yürütülebilmektedir.

6.ÇP, Lizbon Stratejisi'nin uygulama aracı olarak düzenlenmiştir.

6.ÇP' nin temel ilkeleri:

- ABD ve Japonya karşısında, Avrupa Birliği'nin rekabet gücünün artırılması
- Avrupa Birliği ülkelerinde bilgi tabanlı ekonominin geliştirilmesi,
- İstihdam, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve toplumsal bütünlük koşullarının iyileştirilmesi

Bu Program dünyanın en büyük sivil araştırma programı olup öncelikli alanı bilimdir.

Yıllık fon miktarı 5 milyar Avro' dur.

2. 1. 4. 2. 4. 2. VII. Çerçeve Programı

Avrupa Komisyonu, 6 Nisan 2005 tarihinde birliğin yeni araştırma programı için öneri sunmuştur.

7 Çerçeve Programı önerisinde büyüme için bilgiye dayalı Avrupa araştırma alanı inşası öngörülmektedir. Önerinin AB'nin rekabet ve yeni istihdam ihtiyaçları da göz önüne alınarak tasarlandığı vurgulanmaktadır (http://cordis.europa.eu.int/fp7/debate_national.htm).

Kişiyi Destekleme Programı

Avrupa'daki teknoloji ve araştırma alanlarında çalışan insan kaynakları potansiyelinin nitelik ve nicelik bakımından geliştirilmesini hedeflemektedir.

Öncelikler

- Temel eğitim ve yaşam boyu eğitimin desteklenmesi,
- Üniversite-sanayi arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi,

Avrupa'nın araştırmacılar için daha cazip hale getirilmesi programın öncelikleri arasında yer almaktadır.

Eğitim Alanı ile ilgili Konular

Uluslararası araştırma ve yenilik sistemlerinin eğitim politikaları üzerindeki etkilerinin belirlenmesi; oluşan talebi karşılayabilecek yeni eğitim politikalarının geliştirilmesi.

Ekonomide bilginin değişen rolü

Bilginin oluşturulmasında, bireylerin beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesinde eğitim ve öğrenim sistemlerinin rolü;

Eğitim sistemlerinde gerekli reformlar ve politikalar;

Yaşam boyu öğrenme (yetişkin eğitimi); yüksek öğrenim sistemlerinde uygulanabilecek alternatif mali destek modellerinin geliştirilmesi;

Gençlerin eğitime yönelik politikalar; öğrencilerin okuldan ayrılma nedenlerinin ve sonuçlarının tespiti.

Bölgesel ve sosyal uyum

Eğitim alanında sağlanan hizmetlerin sosyal uyumun sağlanmasına etkileri veya bu hizmetlerin sosyal uyuma katkısının artırılmasına yönelik yapılması gereken iyileştirmelerin belirlenmesi.

Sosyal uyum ile kastedilen insanların birlikte uyum içinde yaşamaları ve kültürel ve ekonomik sosyal eşitsizliklerin etkilerinin azaltılmasıdır.

Avrupa'da katılımçılık, yurttaşlık ve yönetişim

Katılımcı ve aktif yurttaşlıkta eğitimin rolü;

Toplumsal tartışmalara yurttaşların katılımı ve karar alma mekanizmalarına etkilerinin artırılması için eğitim aracılığı ile yapılabileceklerin belirlenmesi.

Öngörü Çalışmaları

Kırsal bölgelerde sürdürülebilir kalkınmayı sağlamada eğitim alanında neler yapılabileceği

Bilim ve teknoloji alanındaki insan kaynağının nicelik ve nitelik olarak artırılması için eğitim sistemlerinde ne gibi iyileştirmeler yapılabileceği belirtilmiştir(www.digm.meb, 2006).

2. 1. 5. AB Eğitim Politikalarında Önemli Süreçler

Bu süreçlerden Bologna ve Lizbon süreçleri incelenecektir.

2.1. 5. 1. Avrupa Yükseköğretim Alanının Oluşumu ve Bologna Süreci

20. yüzyılın sonlarında Avrupa, 21. yüzyılın bilgi çağı olacağı tespitinden hareketle Bilgi Avrupası' nı oluşturmak amacıyla eğitim alanında uygulanacak bir dizi kararlar aldı. Gücünü bilgidен ve bilimden alacak olan Bilgi Avrupa'sında, Avrupa coğrafyasındaki ülkeleri hem birbirleri ile uyumlu - birbirlerini tamamlayıcı, hem de rakiplerinden üstün kılacak bir yüksek öğretim sistemi oluşturulması hedeflenmiştir (www.ua, 2006).

Tüm Avrupa ülkelerini ve özellikle AB' yi ilgilendiren ortak sorun, ülkelerin çok farklı üniversite geleneklerine ve en önemlisi kalite ve eğitim süreçlerine sahip olmasıdır. Bu farklılıklar eski sosyalist ülkelerin Avrupa ile bütünleşmesinden sonra daha da artmış ve Avrupa'da ve öncelikle AB'de yükseköğretim sistemlerinin uyumlaştırılması, yakınlaştırılması ve uzun dönemde ortak bir Avrupa Yükseköğretim Alanı (European HigherEducation Area (EHEA) oluşturulması girişimini tetiklemiştir.

AB ve çevresindeki ülkeler için ortak bir Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın (AYA) oluşturulması;

- Hizmetlerin serbest dolaşımı önündeki bazı engellerin, diplomaların tanınması ve akreditasyon mekanizmalarıyla kaldırılması,
- Öğrenci hareketliliğinin artırılması ve ortak bir “Avrupalı” bilinç ve kültürünün oluşturulması,
- Üniversiteler arasında işbirliği yoluyla bilim ve teknolojide rekabet gücünün geliştirilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Ortak bir yükseköğretim alanı oluşturulması için öncelikle ülkeler tarafından karşılıklı olarak yükseköğretim kurumlarının ve bu kurumların verdiği derecelerin tanınması gerekmektedir. Bu amaçla 1997 yılında Avrupa Konseyi ve UNESCO'nun işbirliği ile gerçekleştirilen Lizbon Tanıma Konvansiyonu'nun (Council of Europe/UNESCO Lisbon Recognition Convention) akademik tanınma (academic recognition) için gerekli gördüğü bazı süreç ve usuller 36 Avrupa ülkesi, ABD, Kanada, Avustralya ve İsrail tarafından kabul edilmiştir. Ancak akademik tanınma için belirtilen süreçlerde değerlendirme ve kararlar

yükseköğretim kurumlarına bırakıldığı için, bu kurumlar arasında eskiden beri süregelen uygulamalara kıyasla önemli bir değişiklik sağlanamamıştır.

Tek bir Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın oluşturulması yönünde ilk ciddi adım, Mayıs 1998'de Fransa, Almanya, İtalya ve İngiltere'nin yükseköğretimden sorumlu bakanları tarafından yayımlanan Sorbonne Ortak Bildirisi'yle atılmıştır.

Bologna Süreci (Bologna, Prag, Berlin, Bergen Bildirileri)

Sorbonne'da başlatılan girişimden bir yıl sonra Haziran 1999'da 29 Avrupa ülkesi Bologna Bildirisi'ni yayınlayarak Bologna süreci ve AYA'nın oluşturulması yönündeki ilk adımı atmışlardır.

Bu bildiride;

Sorbonne bildirisinde önerilen

1. İki aşamalı bir yapı oluşturulması (lisans-yükseklisans),
2. Avrupa Kredi Transfer Sistemi (European Credit Transfer System, ECTS)'nin benimsenmesi ve sömester sistemlerine geçilmesi,
3. Akademik hareketliliğin artırılması ve önündeki engellerin azaltılması, önerileri kabul edilmekte ve bunlara ek olarak,
4. Akademik derecelerin “okunabilir” (readable) ve karşılaştırılabilir olması için alınan eğitimin içeriğini özetleyen “diploma eki” (diploma supplement) verilmesi,
5. Yükseköğretimde kalite güvencesini sağlamak için Avrupa ülkeleri arasında işbirliği yapılması (European Co-operation in Quality Assurance),
6. Yükseköğretim kurumlarının eğitim ve araştırmalarında Avrupa'ya özel konulara gerekli ağırlığı vermesi kararları alınmış ve böylece Bologna Süreci başlatılmıştır.

Bu kararlar doğrultusunda Mayıs 2001 de Prag'da, Türkiye'nin de katılımıyla 33 Eğitim Bakanı "Avrupa Yükseköğretim Alanı'na Doğru" başlıklı bir ortak bildiri yayımlayarak ve Bologna bildirisinde ortaya konan 6 eylem başlığı (action line) doğrultusundaki gelişmeleri değerlendirilerek,

7. yaşam boyu eğitimin geliştirilmesi

8. Öğrencilerin AYA'nın oluşturulmasında etken katılımlarının sağlanması ve

9. AYA'nın diğer ülke öğrencileri açısından çekiciliğinin artırılması ve Avrupa'da sınırlar ötesi eğitimin (transnational education) geliştirilmesi için işbirliğine gidilmesi, hedeflerini eklemişlerdir. Bu toplantıda ayrıca, Bologna Süreci'nin öngördüğü eylem başlıklarının gerçekleştirilmesi için alınacak önlemleri karara bağlamak ve süreç gelişimini takip etmek üzere; üye ülke temsilcilerinden oluşan Bologna İzleme Grubu (Bologna Followup Group, BFUG)'nun Bologna Süreci'nin sürekli gelişmesinden sorumlu olmasına karar verilmiştir.

1999 Bologna ve 2001'de Prag bildirilerinden sonra 2003 yılında Berlin'de açıklanan "AYA'nın Gerçekleştirilmesi" (Realising EHEA) başlıklı bildiri 40 ülke tarafından imzalanmıştır. Bu bildiri de Sorbonne, Bologna ve Prag'da belirlenen 9 eylem başlığına (10) eğitim programlarının 2 yerine 3 aşamalı olarak düzenlenmesi (lisans, yüksek lisans ve doktora), bu amaçla "Doktora" programlarının da ülkeler arasında uyum sağlayacak bir şekilde yapılandırılması ve böylece doktora öğrencilerinin hareketliliğinin artırılması ve araştırma alanında kurumlar arası işbirliğine ivme kazandırılması 10. eylem başlığı olarak belirlenmiştir. Doktora programlarının Avrupa Yükseköğretim Alanı ile Avrupa Araştırma Alanı (European Research Area) arasındaki bağı oluşturması öngörülmüştür.

2005 yılı itibarıyla 45 ülke süreçte yer alarak bu ortak eğitim hedefini desteklemektedir. Bu ülkeler sürece katılım yıllarıyla birlikte şöyledir;

- 1999: Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre, İngiltere;
- 2001: Hırvatistan, Güney Kıbrıs, Lihtenştayn, Türkiye;

- 2003: Arnavutluk, Andora, Bosna Hersek, Vatikan, Rusya, Sırbistan ve Karadağ, Makedonya;
- 2005: Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Moldova ve Ukrayna.

Bologna İzleme Grubu üyesi 45 ülkenin yanısıra bazı uluslararası kurumlar da sürece katılmaktadır. Bunlar;

- Avrupa Komisyonu
- Avrupa Konseyi - danışman üye
- Avrupa Üniversiteler Birliği - danışman üye
- EURASHE - danışman üye
- ESIB - Avrupa Öğrencileri Ulusal Birlikleri - danışman üye
- UNESCO-CEPES - danışman üye (www.ua.gov.tr).

Bologna süreci, temel olarak Avrupa Birliğinden ayrı olarak kurulmuş bir süreçtir. Ancak üye ülkelerin çoğunluğunun AB üyesi olması ve AB komisyonuna karar alma sürecinde özel bir statü verilmiş olması nedeniyle AB'nin bu süreçteki etkisi büyüktür. Ayrıca, Komisyonun parasal sponsoru olması bu etkiyi daha artırmaktadır

(<http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna.pdf>, 2006)

Avrupa Komisyonu 2004 yılında aldığı kararla, ülke merkezli faaliyet gösteren Erasmus programları vasıtasıyla, ülkelerin yüksek öğretim kurumlarının Bologna süreci çerçevesinde Socrates programı ile doğrudan işbirliği içinde çalışmasını öngörerek ulusal ajanslara bu süreçte sorumluluk yüklemiştir. Bologna sürecine imza atmış olan Socrates programı ülkelerinde Ulusal Bologna Rehberleri Takımı oluşturulması ve ulusal ajanslar tarafından faaliyet planı niteliğinde projelerin hazırlanması istenmiştir. Komisyon, projelerin gerçekleştirilebilmesi için ülkelerin Erasmus bütçelerine kaynak aktarmaktadır. Ülkelerin yüksek öğretimde yer alan öğrenci nüfusları dikkate alınarak yapılan kaynak aktarımı, hazırlanan projenin toplam maliyetinin %90'ını geçmemektedir. Ülke takımları Avrupa genelinde var olan takımın bir parçasıdır ve bu ulusal takımlar vasıtasıyla Bologna Süreci'nin uygulamadaki etkinliği artırılmak istenmektedir(www.ua, 2006)

Bologna Sürecinin Değerlendirilmesi

Prag bildiriyle 2001 yılında oluşturulan izleme grubu, Bologna sürecinin öncelikli hedefleri olan;

- Kalite güvencesi (quality assurance)
- 2 aşamalı sistem (2-cycle system)
- Diplomaların ve eğitim sürelerinin denkliğinin tanınması (recognition of degrees and periods of study)

konularında 2005 yılında üye ülkelerin eriştikleri düzeyi belirlemek için kapsamlı bir değerlendirme yapmıştır. Bu değerlendirme sonucunda üye ülkelerin durumu Tablo 5' de gösterildiği şekilde saptanmıştır. Bu tablo ülkelerin Bologna Süreci kapsamında şimdiden önemli bir yol kat etmiş olduklarını göstermektedir(www.yok, 2006).

Tablo. 3: Öncelikli Hedefler Açısından Ülkelerin Durumu* Yıl.2005.

HEDEFLER	ÜLKE SAYISI**				
	MÜKEMMEL	ÇOK İYİ	İYİ	ORTA	YETERSİZ
Kalite Güvencesi	15	13	7	8	0
İkili Sistem	18	13	4	6	2
Diplomaların Tanınması	14	20	9	0	0
Üç Hedef Birlikte	10	29	22	3	0

* *Mükemmel = Excellent Performance, Çok iyi = Very good performance, İyi = Good performance, Orta = Some progress, Yetersiz = Little progress*

** *Belçika, Sırbistan- Montenegro ve Birleşik Krallık için ikiye katlı katılım olduğundan toplam ülke sayısı 40 değil 43 olmaktadır.*

Kaynak: Bologna Process Stocktaking, Report from a Working Group Appointed by the Bologna Follow-up Group, Bergen, May.2005.

Avrupa Yükseköğretim Kurumları değerlendirmelerinde “sürecin, yükseköğretim’de bir kültürel dönüşüm amaçladığını, bunun için zamana ve desteğe ihtiyaç olduğunu, hükümetlerin, amaçlanan hedeflere sadece yasal düzenlemelerle erişilemeyeceğinin bilincinde olmaları, gerçek bir reform için üniversitelerin daha fazla özerkliğe ve kaynağa sahip olmaları gerektiğini ve son olarak da Avrupa’nın gerçek gücünün yükseköğretimi bugüne kadar toplumsal sorunlara çözüm arayan bir kamu hizmeti olarak algılamasından ve sürekli kamu kaynakları ile beslemesinden kaynaklandığını” vurgulayarak, eleştirel bir tavır sergilemişlerdir(www.yok, 2006).

2.1. 5. 2. Lizbon Süreci

Mart 2000'deki Lizbon Avrupa Konseyi'nin, AB'nin 2010 yılına kadar Dünyanın bilgiye dayalı en dinamik ve rekabetçi ekonomisi olması stratejik hedefi çerçevesinde eğitim, mesleki eğitim alanlarında üye devletlerarasında işbirliğinin güçlendirilmesi daha da önem kazanmıştır. Bu genel stratejik hedefler

- Ulusal eğitimde Avrupa Boyutunun oluşturulması
- Gençlerin, öğrencilerin ve öğretim kadrosunun hareketliliğinin teşvik edilmesi;
- Eğitim ve mesleki eğitim kalitesinin sürekli olarak iyileştirilmesi;
- Yaşam boyu eğitimin herkes için erişilebilir hale getirilmesi;
- Tüm seviyelerdeki okullar arasında işbirliği yapılması;
- Ortak bir Avrupalılık bilincinin oluşturulması

AB On yıllık süre için tasarlanmış bir girişim olan Lizbon Stratejisi'nin somut hedefleri arasında,

- Araştırma ve geliştirmeye (ARGE) gayri safi yurtiçi hâsılanın (GSYİH) yüzde 3'ü oranında kaynak ayırmak,
- Girişimciliği kolaylaştırmak için bürokratik işlemlerin yükünü hafifletmek,
- İstihdam oranını erkeklerde yüzde 70, kadınlarda yüzde 60'a çıkarmak sayılabilir

Bu hedefe ulaşmak için izlenecek genel strateji aşağıdaki hususları içermektedir:

- Bilgi toplumu ve ARGE için daha iyi politikaların yanı sıra, rekabet gücü ve yenilik için yapısal reform sürecini hızlandırarak ve iç pazarı bütünleştirerek bilgiye dayalı bir ekonomiye ve topluma geçişi hazırlamak;
- Avrupa sosyal modelini modernleştirmek,
- Bireye yatırım yapmak ve toplumsal dışlanmaya karşı mücadele etmek;

Lizbon Stratejisi kapsamında üye ülkelerin kaydettikleri gelişmeler, genel ekonomik arka plan, istihdam, yenilik ve araştırma, eğitim ve öğretim, ekonomik reform, sosyal uzlaşma ve çevre genel başlıkları altındaki yapısal göstergeler temelinde değerlendirilmektedir. Bu çerçevede belirlenen kriterler;

Eğitim ve öğretim başlığı altında;

- Eğitim ve öğretime yatırım;

- Okulu erken terk edenler;
- Matematik, Fen ve Teknoloji eğitim ve öğretiminden mezun olanlar;
- Ortaöğretimini tamamlayanların nüfusu;
- Temel beceriler;
- Yaşam boyu öğrenme göstergeleri yer almaktadır.

Bu bağlamda, Lizbon Stratejisi'ne ulaşma sürecinde kaydedilen gelişmeleri izlemek amacıyla her yıl ilkbahar aylarında ekonomik ve sosyal sorunların görüşüldüğü Avrupa Konseyi toplantıları düzenlenmektedir ve düzenli olarak yayınlanan raporlarla değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.

Şubat 2004 Değerlendirme Raporunda Lizbon hedeflerine ulaşmak için ilerlemeler kaydedildiği fakat başta istihdam ve sosyal güvenlik olmak üzere ciddi sorunların devam ettiği ve elde edilen başarıların yetersiz olduğu vurgulanmaktadır. Başarısızlığın nedenleri olarak eşgüdüm eksikliği, birbirleriyle çakışan öncelikler ve üye ülkelerde hedeflere yönelik siyasi eylem eksikliği gösterilmiştir.

Bunun sonucunda AB Komisyonu Lizbon stratejisine tekrardan işlerlik kazandırabilmek amacıyla güçlü ekonomik büyüme ve daha fazla, daha kaliteli istihdam olanakları sağlama hedeflerine odaklanılmasını önermiştir. Söz konusu iki hedefe ulaşmak için belirlenen reformlar:

- ARGE yatırımı yapılması
- Yenilikçiliğin desteklenmesi
- Eğitim ve yeteneklerin güçlendirilmesi
- Yeni Lizbon Stratejisini uygulamasında kullanılacak iki araç:

AB düzeyinde, en etkin biçimde gerçekleştirilebilecek eylemler için Topluluk Lizbon Eylem Planı;

AB Düzeyinde - Topluluk Lizbon Programı

AB Komisyonu 2005–2008 döneminde AB politikalarını, yasalarını ve mali destek mekanizmalarını gözden geçirmek ve iyileştirmek için 100 mevzuat önerisi benimsemiştir. Üye ülkelerin ulusal reform programlarına bu doğrultuda bakıldığında tüm programlardan daha fazla insanın istihdam piyasasına çekilmesi ve tutulması hedefi belirtilmektedir. Yaşlılara hayat boyu eğitim imkânı verilmesi, gençlerin ve engelli insanların istihdam dünyasıyla bütünleştirilmesi gibi önlem önerileri getirilmektedir.

Öncelikli Eylem Alanları

AB Komisyonu üye ülkeleri ulusal reform programlarını bir an önce ve eksiksiz uygulamaya çağırırken, bazı alanlarda ortak çalışılması gereğinin altını çizmektedir. Bu bağlamda Komisyon, üye ülkeler ve AB düzeyinde bütünleştirilmiş bir yaklaşımla gerçekleştirilecek 4 öncelikli alanda eylemler önermektedir. Bu eylemlerden eğitim, bilgi, yaşam boyu eğitim ve istihdam konuları ile ilgili 1 ve 3. Eylemlere yer verilecektir:

1. Eylem: Bilgi

2010 yılına kadar ARGE harcamalarının GSYH'nin %3 oranına çıkarılması hedefinin gerçekleşmesinin oldukça zor olduğu ortaya çıkmıştır. Bu konuda ilerlemek için üye ülkelerle AB Komisyonu'nun birlikte çalışması gerekmektedir. Üye ülkelerin ARGE ve yenilikçilik konusunda önemli bir taahhütte bulunmaları, sonuca ulaşmak açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle 23–24 Mart 2006 tarihinde Brüksel'de yapılan AB Bahar zirvesine kadar tüm üye ülkeler bir ARGE harcama oranı belirlemiş ve bu doğrultuda ortak AB hedefleri benimsenmiştir. Bu hedefler:

- Ülkelerin ARGE amaçlı devlet yardımlarının oranını ikiye katlamaları (%12'den %25 çıkarmaları);
- AB yapısal fonlarının ARGE ve bilgi teknolojilerine kaydırılması;
- Yüksek eğitime yatırım yapılması.
- Üniversitelere özel sektör desteğinin serbest bırakılması, 2007 sonuna kadar kamu-özel sektör ortaklık engellerinin aşılması;
- Tüm teknik üniversitelerde araştırma sonucu ortaya çıkan buluşlar, patentler, belgeler için endüstri ile ticaret işbirliği içinde çalışan teknoloji transfer ofisi açılması;
- 2009–2010 akademik yılı Avrupa Teknoloji Enstitüsü'nün başlangıç tarihi olacak şekilde hazırlanılması;
- 2006 sonuna kadar üye ülkelerin kapsamlı Hayat Boyu Öğrenme stratejilerini belirlemesi;
- Matematik ve Fen Bilimleri alanında yeterlilik sağlanarak insanların buluş yeteneklerinin geliştirilmesi.
- Üye ülkelerin Milli Eğitim Sistemleri kapsamında zorunlu iki yabancı dil öğretiminin sağlanması

3. Eylem: İstihdam ve Yaşlanan Nüfus

Şirketlerin ve çalışanların rekabet güçlerini koruyabilmeleri için küreselleşmeden kaynaklanan değişime acilen uyum sağlamaları gerekmektedir. Bu nedenle üye ülkelerin:

- 2007 yılı sonuna kadar, mezun olmuş ve işsiz tüm gençlere altı ay içinde en az bir iş ya da staj, eğitim olanağı sağlanması. 2010 yılına kadar bu sürenin 100 günü aşmayacak şekilde kısaltılması;
- Üye ülkeler tarafından ulusal hedefleri doğrultusunda kaliteli çocuk bakımı olanakları sunulması,
- Gençlerin istihdam pazarına katılımının sağlanması, iş ve aile hayatı arasında denge sağlanması;
- Özellikle KOBİ'ler başta olmak üzere şirketlere, gençlere iş olanağı sağlamaları için teşvik verilmesi;
- Güvenilir ve ihtiyaca cevap veren hayat boyu öğrenim ve aktif istihdam pazarı politikalarıyla çalışanların değişime ayak uydurmasının kolaylaştırılması;
- Modern bir sosyal güvenlik sistemi temelinde AB'de işgücünün hareketliliğinin sağlanması gerekmektedir. (www.digm.meb, 2006)

Yukarıda sıralanan AB Komisyonu önerileri 23 Haziran 2006'da düzenlenen bilgilendirme toplantısında "Ekonomik Büyüme ve İstihdam" konusu çerçevesinde tartışılmıştır. Yenilenmiş Lizbon Stratejisi'nin tüm üye ülkeleri bağladığı; aday ülkelerin ise üye ülkeler gibi yukarıda sözü edilen ve ayrıntıları verilen Lizbon Ulusal Reform Programlarını hazırlamalarının beklenmediği; ancak aday ülkelerin kendi ulusal stratejilerini, programlarını ve eylem planlarını hazırlarken yenilenmiş Lizbon stratejilerini ve hedeflerini göz önünde bulundurmaları gerektiği ifade edilmiştir (www.eu.int, 2006).

2. 1. 6. AB Eğitim Politikalarının Değerlendirilmesi

2. 1. 6. 1. İlerleme Raporları

Avrupa Birliği tarafından aday ülkelerin adaylık sürecinde kaydettikleri gelişmelerin tespit edilmesi amacıyla yıllık ilerleme raporları hazırlanmaktadır. Bu raporlar, sadece son bir yıl içinde aday ülkelerde gerçekleşen uygulamalar ile yapılması vaat edilen unsurların yerine getirilip getirilmediğini değerlendirmektedir. (www.digm.meb, 2006)

2. 1. 6. 2 Avrupa Birliği'nin 2005 Yılı Eğitim, Öğretim ve Öğrenim Faaliyetleri Genel Raporu

Lizbon Stratejisini yeniden başlatma bağlamında Avrupa Koseyi, İnsan Sermayesini Avrupa'nın en önemli değeri olarak görmektedir. Neticede, üye ülkelerden özellikle 2010 Eğitim Çalışma Programını izleyerek Eğitimin temel düzeyini yükseltmeleri ve okuldan erken ayrılan genç insanların sayısını azaltmaları istenmektedir. Konsey, Lizbon Hedeflerinin gerçekleştirilmesi için Yaşam Boyu Öğrenmenin şart olduğunu da vurgulamıştır. Ayrıca, 21 Ocak Toplantısında Konsey tarafından İnsan Sermayesini geliştirmeye yönelik öneriler tasarlanmıştır.

Komisyon, 20 Nisan'da Avrupa Üniversitelerinin başlatılan Lizbon Stratejisine tam kapasiteyle katkıda bulunma pozisyonunda olmadığını fark ettiği için modernleşme için 3 ana direktif belirlemiştir:

- Mükemmelliği artırmak ve Avrupalı ve Yabancı Öğrencilere Avrupa'yı daha cazip hale getirmek amacıyla Program, Kabul Usulleri ve Öğretim Metotlarını daha fazla çeşitlendirmek
- Sistem ve kurumların daha iyi idare edilmesini ifade eden "Daha İyi Yönetim"
- Karşılığında değer alabilecek sorumlu kişileri (Hükümetler, şirketler, Ev halkı) ikna edebilecek hedefli yatırımlarla yoluyla (kalite, yenilik ve reform) daha yüksek ve etkili fon sağlama

Komisyon, 10 Kasım görüşmesinde, Eğitimin modernleşmesi ile ilgili kısa bir ilerleme raporu sunmuştur. Bu alandaki stratejiler Avrupa'da yerleşmesine karşın çok az sayıda yetişkinin yaşamboyu öğrenmede yer aldığına dikkati çekmektedir. Bu tür milli stratejilerin tüm ülkelerde acilen uygulamaya konulması gerekirdi. Avrupa Birliği'nin Matematik, Fen ve Teknoloji mezunlarının sayısındaki artış ile ilgi kurduğu benchmarklara (kriterlere) ulaşılmıştır. Buna karşın Sosyal içerme ve Bilgi Toplumu ile en çok ilişkili hedefler ulaşılmaktan uzak gözükmektedir. Komisyon, reformların hem verimli hem de adil olması ve sistem yönetimini geliştirmek amacıyla tüm düzeylerde öğrenme ortaklıkları kurulması; reformların etkili olup olmadıklarını kontrol etmek için politika değerlendirmesi yapılması ve insani sermaye yatırımına ilişkin yapısal fonların daha adil olarak kullanılması gerektiğini fark etmiştir.

Yine, Komisyon, Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin önerisi üzerine hazırlanan anahtar yeterlikler tasarısını benimsemiştir. Bunlar beceri, bilgi ve tutumlardan oluşmaktadır. “Bilgiye dayalı toplum” ve ekonomi konusunda başarılı olduğu takdirde gerekli görülecekti. Sekiz temel yeterlikler: ana dilde iletişim; yabancı bir dilde iletişim; matematiksel okuryazarlık ve bilim ve teknolojiye temel yeterlikler; bilgisayar okuryazarlığı; öğrenmeyi öğrenme; kişiler-arası ve vatandaşlık yeterlikleri; girişimcilik; kültürün ifade edilebilmesi’dir

2005 ‘de Gerçekleştirilen Yeni Girişimler

1 Ocak “ Europass ” girişi, Avrupa Birliği içindeki hareketliliği artırma düşüncesiyle 2004 sonunda tanıtıldıktan sonra uygulamaya sokuldu. Bu vatandaşların tüm Avrupa’da açık ve kolay şekilde nitelik ve becerilerini sunabilmelerini kolaylaştıracak bir dizi dokümanı (özgeçmiş, dil portfolyosu vs.) tek bir portfolyüde toplayan bir Avrupa Çerçeve Programıdır.

Uzun Vadeli E-Öğrenme çerçevesinde 14 Ocak’ta E-Twinning Eylemi başlatıldı. Bu girişim, özellikle üye devletlerdeki bir okulunun Avrupa’nın başka bir yerinde bulunan bir okulla öğretim ortaklığı kurmasını sağlayan bir Avrupa Twinning Projesiyle okul ağ çalışmalarının takviye ve gelişmesini amaçlamaktadır. Ayrıca, Dil Öğrenimi ve Kültürler arası Diyaloğu güçlendirmeyi ve Avrupa Toplumu için çokdillilik ve çok kültürlü model bilincini arttırmayı hedeflemektedir.

Dil Öğrenimi ve Çok Dillilik’e ilişkin olarak, Komisyon iki teşebbüste bulunmuştur:

- 1 Ağustos’ta yapılan bir görüşmede, her üye devletin genel dil becerilerini ölçen bir Avrupa Dil Yeterlik Göstergesi (EILC) oluşturulmasını önermektedir
- 22 Kasım’daki bir görüşmede çok dillilikle ilgili üç amacı olan yeni bir çerçeve Stratejisi sunmuştur: Dil Öğrenimini teşvik etmek ve toplumda dil çeşitliliğini artırmak; sağlıklı çok dilli bir ekonomi geliştirmek; vatandaşların kendi dillerinde Avrupa Birliği Yasaları, prosedürleri ve bilgilerine erişimini sağlamak.

Avrupa Parlamentosu ve Konseyi 7 Eylül’de, teşebbüslerdeki Mesleki Eğitime ilişkin istatistiklerle ilgili bir yönetmelik kabul etmiştir. Bu istatistikler İlk Eğitim ile ilgili temel bilgilerin yanında Yaşam boyu Öğrenme hususunda nicel ve nitel bilgiler sunmaktadır(AB 2005 Eğitim, Öğrenim Faaliyetleri Genel Raporu, 2006).

AB'nin 2010 yılına ilişkin 13 hedefi bulunmakta ve bu hedefleri ölçmede 29 göstereyi hedef almaktadır.

13 Hedef:

1. Öğretmen ve formatörlerin eğitim ve öğretimlerini çağın şartlarına uygun hale getirmek.
2. Bilgi toplumu için gerekli temel becerileri geliştirmek,
3. Bilgi teknolojilerine herkesin ulaşabilirliğini garanti altına almak,
4. Finans ve insan kaynaklarının en iyi şekilde kullanılmasını sağlamak,
5. Öğrenme ortamlarını herkese açmak,
6. Öğrenmeyi daha cazip hale getirmek,
7. Eşit imkânları ve sosyal uyumu desteklemek,
8. Çalışma hayatı ve bilimsel araştırmalar arasında toplumun geniş bir kesimini içine alacak şekilde bağlantılar kurmak ve olan bağlantıları kuvvetlendirmek,
9. Girişimcilik ruhunu geliştirmek,
10. Yabancı dil öğrenimini ilerletmek,
11. Ülkeler arası hareketliliği ve değişimleri artırarak, Avrupa işbirliğini güçlendirmek,
12. Bilimsel ve teknik alanda iyileştirmelere gitmek ve bu alanlara ilgiyi artırmak,
13. Aktif vatandaşlığı, eşit imkanları ve sosyal uyumu desteklemek,

Avrupa'daki eğitim ve öğretim sistemlerinin performans ve ilerlemesini izlemek için esas alınan 29 kriter şöyledir:

1. Yüksek ve düşük emeklilik yaşlarıyla, öğretmenlerin yaş dağılımı
2. 0-14 ve 15-19 yaş grupları arasındaki insan sayısı ve toplam nüfusa oranı
3. Eğitim seviyesinde öğrencilerin eğitim personeline oranı
4. En azından orta öğretimi tamamlamış 22 yaşındaki kişilerin yüzdesi
5. Okuma yeterliği ' Seviye 1'de olan ve PISA okuma yeterlikleri ölçeğinde daha düşük seviyede olan öğrencilerin yüzdesi
6. PISA Okuma yeterlikleri ölçeğinde daha düşük seviyede olan öğrencilerin yüzdesi
7. PISA Matematik okuryazarlığı ölçeğinde, her ülke için, öğrencilerin dağılımı ve ortalama performansı,
8. PISA Fen Okuryazarlığı ölçeğinde, her ülke için öğrencilerin dağılımı ve ortalama performansı

9. Son 4 hafta içinde 25–34, 35–54 ve 55–64 yaş gruplarında her hangi bir çeşit bilim ya da öğretime katılmış, orta öğretimi tamamlamış yetişkinlerin oranı
10. Yüksek öğretimdeki tüm öğrencilere göre matematik, bilim ve teknolojiye kayıtlı öğrencilerin yüzdesi
11. Tüm mezunlara göre matematik, bilim ve teknoloji alanlarından yüksek öğretim mezunlarının toplam sayısı
12. Matematik, bilim ve teknoloji alanlarından yüksek öğrenim mezunlarının toplam sayısı
13. 20–29 yaş arası bin kişi başına, üçüncü derece eğitim matematik, bilim ve teknoloji mezunlarının sayısı
14. Eğitime yapılan devlet harcamalarının GSMH' ya oranı
15. Eğitim Kurumlarına yapılan özel harcamaların GSMH' oranı
16. Sürekli eğitim merkezleri işletme harcamalarının toplam iş fiyatlarına oranı
17. Eğitim seviyesine göre, öğrenci başına düşen toplam harcama
18. Öğrenci başına düşen toplam harcama (GSMY kişi başına)
19. Eğitim edinim seviyeleri araştırmasından 4 hafta önce eğitim ve öğretime katılan 25–64 yaş arası kişilerin yüzdesi
20. Çalışılan bin iş saati başına sadece kurslu işletmelerde devam eden mesleki eğitim saatleri
21. Çalışılan bin iş saati başına tüm işletmeler tarafından devam eden mesleki eğitimde saatler
22. Yaş ve Eğitim seviyesine göre eğitime katılma oranları
23. 18–24 yaş arası sadece ilköğretimi tamamlamış ve eğitime devam etmeyen nüfusun oranı
24. Yabancı dil öğrenen orta öğretim öğrencilerinin dağılımı
25. Orta öğretimde kişi başına öğrenilen yabancı dillerin ortalaması
26. Sokrates (Erasmus, Comenius, Lingua, Grundvig ve Leonardo da Vinci programlarıyla öğretmen ve usta öğreticilerin iç ve dış hareketliliği
27. Erasmus öğrencilerinin ve Leonardo da Vinci kursiyerlerinin iç ve dış hareketliliği
28. Yüksek öğretime kayıtlı yabancı öğrencilerin gidilecek ülkede, milliyete göre kayıtlı tüm öğrencilere oranı
29. Asıl ülkesinden yabancı bir ülkede eğitim için kayıt olmuş öğrencilerin yüzdesi (Acar, 2006: 25-26).

Avrupa Birliği'nin Eğitim Politikası en genel anlamda şu temel ilkelere dayandırılmaktadır:

- Tek bir Avrupa için Eğitim
- Öğrenen Toplum
- Yüksek kalitede Eğitim
- Sürekli Eğitim
- Eğitimde fırsat eşitliği
- Eğitimde ve Mesleki yönelmede işbirliği
- Karşılıklı deneyim paylaşımı
- Örgün Eğitimde açıklık ve işbirlikçi yöntemlerin desteklenmesi.
- İnteraktif Öğretim yöntemlerin geliştirilmesi
- Okullarda öz değerlendirmeye dayalı yöntemin özendirilmesi
- Sürekli eğitim (Gülcan, 2005: 41–42).

AB de genel amaçları çerçevesinde eğitim, öğretim ve gençlik politikaları temelde özetle şu şekildedir:

- Her kademedede eğitim niteliğinin yükseltilmesi
- Yükseköğretim kademesinde kalite kontrol sisteminin kurulması ve bu sistemin işletilmesinin teşviki
- AB ülkeleri dillerinin öğretiminin nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi
- Eğitim alanında AB ülkeleri arasında işbirliğinin, öğrenci, öğretmen, uzman ve öğretim üyesi hareketliliğinin teşviki
- Eğitimde yeniliklerin, araştırmaların ve yeni teknolojilerin kullanımının desteklenmesi
- Eğitim Avrupalılık boyutunun güçlendirilmesi, AB ülkeleri arasında eğitim imkânlarından yararlanılmasının kolaylaştırılması
- Yaşam boyu öğrenme ve Avrupa'nın öğrenen toplum olma yolunda desteklenmesi
- Mesleki öğretimle becerili ve teknik işgücünün endüstrideki değişmelere uyumunun kolaylaştırılması

- Hizmet öncesi ve sürekli mesleki öğretimin nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi, emek piyasasında mesleki bütünlüğün sağlanması
- Mesleki ve teknik öğretimde AB ülkeleri arasında öğrenci ve öğretmen hareketliliğinin teşviki, ülkeler arasında mesleki öğretim imkânlarından yararlanmasının kolaylaştırılması
- Mesleki ve teknik öğretim kurumlarıyla iş hayatı arasında ilişkilerin güçlendirilmesi
- AB ülkeleri mesleki ve teknik öğretim sistemleri arasında bilgi ve tecrübe değişiminin geliştirilmesi
- Gençliğin toplumla bütünleşmesinin, kişiliğinin, Avrupalılık kimliğinin ve sorumluluk duygusunun gelişmesine yönelik faaliyetlerin desteklenmesi
- Gençliğin diğer ülkelerin kültürlerini tanımaya, çevrenin korunmasına, ırkçılıkla mücadele ve genç göçmenlere yardıma yönelik faaliyetlerin desteklenmesi (Sezgin, 2001).

Eğitim siyasalarında ve bu siyasaları yaşama geçirmek için düzenlenen eğitim programlarında, Toplumun genel geçer hedeflerinin yansımaları göze çarpmaktadır. Üye Devletlerin dillerinin öğretilmesiyle eğitimde “ Avrupa Boyutu” nun gerçekleştirilmesi, öğrenci ve öğrencilerin hareketliliği, işbirliği, sorunların paylaşım, sanayi değişimlerine uyum, ortak istihdam piyasasına uygun mesleki eğitim gibi ilkelerin içerisindeki eğitimle ilgili unsurları görülmeksizin, bu ilkelerin “ tek Pazar”ı gerçekleştirmeye dönük veya entegrasyonu sağlamaya yönelik ilkeler oldukları ifade edilebilir (Durmuş, 2004).

Buraya kadar “AB Eğitim Politikalarına Genel Bir Bakış” başlığı altında genişçe ele alınan ilgili literatürden hareketle şu değerlendirme yapılabilir:

AB, başlangıçta aslında ekonomik birlik olarak başlamış; giderek siyasi boyutu olan küresel bir güç olma iddiası bulunan bir birliğe dönüşmüştür. Bu dönüşüm, üye ülkelerin farklılıklarını koruyarak, AB temel değerleri ekseninde sosyal ve kültürel boyutları da dahil bütün yönlerden bütünleşmesini gündeme getirmiştir. AB söz konusu bu ideale ulaşmada etkili araç olarak eğitimi görmektedir. Bunun sonucunda AB birçok eğitim programı başlatmıştır. Bu programların amacı, giderek Bilgi Avrupa’sını oluşturacak şekilde üye ülkelerin eğitimini uyumlu hale getirmektir.

AB Eğitim Politikaları, ilgili kurucu antlaşma maddeleri, ortak politikalar, öncelikler, bildirgeler, değerlendirme raporları ilerleme raporları, ortak ağlar, kriterler, yeterlikler gibi tüm verileri ifade eder.

AB, Eğitim Programları; Sokrates (Erasmus, Comenius, lingua), Leonardo Da Vinci Youth ve Tempus'tan oluşmakta; her programın özel amaçları olmasına rağmen hepsinin ortak özellikleri de vardır. Programlar fırsat eşitliğinin artırılması, aktif vatandaşlık fikri, çok kültürlü ortamda fikir edinme, eğitim öğretimi kapsayan hayat boyu öğrenme kavramaları gibi temel değerleri güçlendirmeğe yöneliktir.

AB Eğitim Programlarının her biri hukuki bir dayanağa sahip olup, kendine ait temel hedefleri olmakla birlikte, dolaylı olarak birden fazla amaç gütmekte oldukları söylenebilir.

AB, eğitim politikası hakkında, sadece AB üyesi ülkelerin eğitim sistemlerini karşılaştırarak Avrupa Birliği Eğitim Politikaları hakkında yeterli ve sağlıklı bilgiye ulaşılamayacağı yorumu yapılabilir. Çünkü AB üyesi ülkelerinin eğitim sistemleri AB Eğitim politikalarıyla tam olarak uyum sağlamamaktadır. Buna rağmen, AB, ortak politikalar üretmekte ve sürekli bu politikaları ihtiyaca göre geliştirmekte ve her ülke ulusal eğitim sistemine göre bu politikalara yön vermektedir.

2. 2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bilimsel araştırmalarda yapılan çalışmalarda sağlıklı değerlendirmelere ulaşabilmek için, ilgili konuda daha önce yapılan çalışmaların incelenmesi büyük yarar sağlayabilir. Çünkü mevcut bilgi birikiminde bugüne kadar yapılan çalışmaların payı büyüktür.

Ülkemizde AB ve AB Eğitim Politikaları ile ilgili çok fazla olmasa da belirli araştırmalara rastlanmaktadır. Bu çalışmada, ilgili bütün araştırmaları incelemek yerine, konuyla direkt ilgili olduğu düşünülen çalışmalara yer verilmiştir.

Aydiner'in (2006) yaptığı, "Avrupa Birliğine Giriş sürecinde Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine yansısı" isimli yüksek lisans tezinde, AB eğitim politikaları, eğitim programları ve projeler, Türkiye'de AB eğitim müktesebatına uyum konusunda yapılan çalışmalar ve bu çalışmaların Türk eğitim sistemi üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Araştırmanın bulgularına göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Eğitimin AB'nin mutlak yetki kullandığı bir alan olmadığı görülmektedir. AB'nin temel yaklaşımı, üye ülkelerin kendi ulusal özelliklerine göre biçimlenen eğitim politikalarını AB eğitim politikasıyla uyumlaştırmaktır.

- Türkiye, AB'nin aday ülkelere açtığı eğitim programlarından ve kaynaklarından yararlanmaktadır.
- AB Müktesebatının üstlenilmesine ilişkin Ulusal Programda öncelikler listesinde, eğitim alanında, AB mevzuatına uyumun sağlanması, ulusal ajansın kurulması ve topluluk Programlarına katılımın sağlanması maddelerine yer verildiği görülmüştür.

Top (2006), "Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarına (ABEGP) ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri" isimli yüksek lisans tezinde, Elazığ il merkezinde yer alan ve beş eğitim bölgesinde görev yapan öğretmen ve yöneticilerin görüşlerinden yararlanmıştır. Araştırmanın evreninde yer alan beş eğitim bölgesinde, toplam 78 okul bulunmaktadır. Araştırmanın örnekleme olarak, her eğitim Bölgesinden random yoluyla sekiz okul alınmıştır.

Araştırma sonucu elde edilen bulgulardan bazıları şunlardır:

- Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun ABEGP'dan yararlanmadıkları belirlenmiştir.
- Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun programlara ilişkin bilgi ve beceri düzeylerinin az olduğu belirlenmiştir.
- Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarının dil öğrenimini kolaylaştırdığına ilişkin beyanlar daha olumlu görüş belirtmişlerdir.
- Öğretmen ve yöneticilerin program öncesi ve sonrası bilgi ve beceri düzeylerine ilişkin anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Haspolatlı (2006), "Avrupa Birliği Eğitim Programı Comenius 1 ve Eğitim Kurumları Eğitim Proje Koordinatörlerinin Program Hakkındaki Görüşleri" isimli yüksek lisans tezinde, 2004 yılında Comenius projesine başvuran okullar ele alınmış ve bu okullarda proje koordinatörü olarak görev yapan kişilerin program hakkındaki görüşleri sorulmuş, 2004 ve 2005 yılında başvurusu kabul edilen projelerin sayısal değerleri karşılaştırılmıştır. Ayrıca AB Eğitim Programı Comenius hakkında literatür araştırması yapılmış ve daha önce yapılmış değerlendirme çalışmaları incelenmiştir.

Yapılan araştırma sonucu, Türkiye'de Avrupa Birliği eğitim programlarına yapılan başvuru sayısında sürekli bir artış gözlenmiştir. Fakat proje başvurusu kabul edilen okul ortaklığı projelerine bölgeler ve iller arası farklılıklar tespit edilmiştir. Projelerin büyük kısmı gelir seviyesi yüksek iller tarafından gerçekleştirilmektedir. Ayrıca projeler türlerine ve okul

çeşitlerine göre incelenmiş, elde edilen oranların genel olarak Avrupa Birliği ortalamalarına benzer olduğu tespit edilmiştir.

Anket sonuçlarına göre, proje koordinatörlerinin genel olarak projelerden memnun oldukları gözlenmiştir. Koordinatörler yerel kurumlardan daha fazla destek beklemektedir. Proje koordinatörlerine göre öğrencilerin yabancı kültürlerle ve yabancı dile olan ilgileri artmış, öğretmenler ise mesleki alanda kendilerini geliştirmişlerdir. Koordinatörler ise kendilerini özellikle proje hazırlama ve uygulama alanlarında geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

Akpınar (2006), Türkiye'nin az gelişmiş ve gelişmiş bölgelerindeki 15 il merkezinde bulunan mevcut devlet ve özel ilköğretim okullarının, sekizinci sınıflarında öğrenim gören, toplam 894 öğrenci üzerinde yürüttüğü "İlköğretim Öğrencilerinin AB İmajı" isimli araştırma yapmıştır. Araştırmada veriler anketle toplanmış ve yüzde, frekans ve kay-kare tekniği ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, ilköğretim öğrencileri, Türkiye'nin AB'ye girmesini büyük oranda desteklemekte; ancak, bunun gerçekleşme olasılığını düşük görmektedirler. Bu öğrencilerin büyük bölümü, AB'yi daha yakından tanımak istemekte ve AB ile ilgili okulda ders olmasını arzu etmektedir. İlköğretim öğrencileri, Avrupalılarla birlikte yaşamaya açık olup, bu ülkelerde eğitim alma fikrine sıcak bakmaktadırlar. Öğretim programı ve ders kitaplarında AB'ye yeterince yer verilmediği için, ilköğretim öğrencileri, AB ile ilgili bilgileri, çoğunlukla televizyondan öğrenmektedir. AB denilince, öğrencilerin aklına gelen ilk şeyler, sırayla zenginlik-refah, daha iyi eğitim olanakları ve demokrasi-insan haklarıdır. Araştırma bulgularına göre öğrenciler, AB'nin temel değerlerini büyük oranda desteklemektedir. İlköğretim öğrencileri tarafından en çok tanınan AB üyesi ülkeler, sırayla Almanya, Fransa ve İngiltere'dir. Araştırmaya katılan öğrenciler, Türkiye'nin AB'ye giremediği takdirde, Türk-İslam ülkeleriyle birlikte olması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Terzi (2005), "Uyum Sürecinde Türkiye Eğitim Politikalarının Avrupa Birliği Eğitim Politikaları Doğrultusunda Değerlendirilmesi" isimli doktora tezinde, AB eğitim politikaları doğrultusunda Türkiye eğitim politikalarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultusunda, Türkiye ve AB eğitim politikaları, eğitim sisteminin örgütlenmesi ve yönetimi, okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim ve öğretmen eğitimi başlıkları altında karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

AB eğitim politikaları ve Türkiye eğitim politikaları arasında ilişkilendirme ve karşılaştırmalar yapılarak, Türk Eğitim Sistemi'nde AB'ne uyum sürecinde gerçekleştirilmesi gereken politika düzeyindeki düzenlemelere ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, Türkiye eğitim politikalarının AB eğitim politikaları ile eğitim sisteminin örgütlenmesi ve yönetilmesi boyutunda örgütlenme ve yönetim anlayışı, yaşamboyu eğitim ve eğitim sisteminin amaçları açısından farklılık taşıdığı saptanmıştır.

Okulöncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde Türkiye eğitim politikalarının nicel sorunlara yoğunlaştığı, eğitimde Avrupa boyutunun geliştirilmesine yönelik politikaların bulunmadığı belirlenmiştir. Yükseköğretim kademesinde, ECTS, akreditasyon, öğrenci ve öğretim elemanı değişimi, kalitenin geliştirilmesi boyutlarında Avrupa Birliği eğitim politikaları ile tutarlılık sağlandığı ortaya çıkmıştır.

Öğretmen eğitimi politikaları açısından, Türkiye eğitim politikalarının mevcut nitel ve nicel gereksinimlere karşılama yönelik olduğu, öğretmen eğitimine ilişkin düzenlemelerin AB'nin bilgi toplumu, iletişim teknolojileri, heterojen eğitim sistemleri politikaları doğrultusunda gözden geçirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Postacı'nın (2004), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında hazırladığı "Bütünleşme Sürecinde Avrupa Birliği Eğitim Politikası" isimli yüksek lisans tezinde, AB Eğitim alanında yaşanan siyasi süreç ele alınmış, ilk olarak AT kuruluşundan itibaren Topluluk düzeyinde eğitim alanında gerçekleşen gelişmeler nedenleriyle birlikte ortaya konarak daha sonra ortaya çıkan gelişmeler temellendirilmiştir.

İlk dönem eğitim programlarının ortaya çıkışına neden olan süreçler ve eğitim programlarının geçirdiği evrim ele alınmıştır. Avrupa Birliği'nde eğitim politikasının gittikçe önem kazanmasının sebepleri ve kazandığı önem doğrultusunda daha sağlam hukuki temellere dayandırılma çabası ortaya konmaya çalışılmıştır. Eğitimde temel amaçların ve güçlüklerin belirlenmesi ve niteliğin yükseltilmesi amacıyla gidilen ilk işbirliği süreçleri gelişim sırasına göre ele alınmıştır. Sosyal ve ekonomik ihtiyaçlar ve Avrupa Birliği düzeyindeki çabalar doğrultusunda ulusal eğitim sistemlerinin ortak noktalarda buluşma arayışları incelenerek son dönemde yoğunlaşan işbirliği girişimlerinin nedenleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu dönemin çözümlenmesinde Lizbon Stratejisi ve amaçları, Bologna ve Kopenhag Süreçleri doğrultusunda işbirliğinin kazandığı yeni boyut ve genişletilmiş kapsam nedenleriyle birlikte ele alınmıştır.

Tezin ikinci bölümünde AB'nin genel ve mesleki eğitim alanında faaliyet gösteren programlar incelenmiştir. Programlar ortaya çıktıkları 1980'li yıllardan itibaren yasal temelleri ve yapıları açısından dönemler halinde ele alınmış ve bu çerçevede eksiklikler ve başarılar tartışılmıştır. II. dönem programlarına ayrıntılı olarak yer verilmiştir.2006 sonrası

Konsey'in Komisyon'a önerdiği yeni program yapılanmasının gerekçeleri, amaçları ve gelecekteki yapısı bütüncül program başlığı altında incelenmiştir.

Eğitimde işbirliğinin ve benzeşmenin büyük ihtiyaç olarak ortaya çıkmasına rağmen, Üye ülkeler ulusal eğitim politikalarındaki yetkilerini koruma eğiliminde olması Birlik genelinde eğitimi ilgilendiren kararlar alınmasını güç hale getirdiği ve bu koşullar altında çözüm olarak ortak noktalara yoğunlaşarak eğitim çalışmalarını bu çerçevede yürütmek önerilmiştir. Bu doğrultuda yürütülen iş birliği süreçleri, AB'nin eğitim alanında belirlediği hedefleri gerçekleştirebilmesi açısından cesaret vericidir.

Topsakal (2003), "Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Bu Politikalara Türk Eğitim Sisteminin Uyumunu" isimli doktora tezinde, Türkiye'nin AB Eğitim politikalarına ne derece uyum sağlayacağı, eğitim politikaları ve Eğitim Sisteminde ne gibi düzenlemeler yapması gerektiği problemine cevap aramaya çalışmaktadır.

Türkiye-Avrupa Birliği bütünleşmesi bağlamında, Türk Eğitim Sistemi'nin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına uyum sorununun ortaya çıkarılmasını amaçlayan araştırmanın vurgusu özellikle Avrupa Vatandaşlığı, Avrupa Kimliği ve Eğitimi bağlamında olmuştur.

Kırtır'ın (2003) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Topluluğu Anabilim Dalında hazırlamış olduğu "Avrupa Birliği'nin Eğitim Politikası" isimli doktora tezi, Avrupa Birliği'nin eğitime ilişkin genel politikası ve bu politikaya dayanarak oluşturulan eğitim ve mesleki eğitim programları üzerine odaklanmıştır. Amaç, Avrupa Birliğinin kurucu anlaşmaları aracılığıyla oluşturduğu, eğitime ilişkin politika ve programlarla ülkeler arasında kültürel yakınlaşmayı sağlayarak Avrupa'nın geleceğini idealdeki hedefine uygun olarak şekillendirmede etkin güç "eğitime" ne denli önem verdiğini kanıtlayabilmektir. Öncelikle eğitim bir kavram olarak boyutlarıyla ele alınmış, bir sonraki adımda AB Eğitim Politikası'nın gelişim süreci ve bu politikaların amaçlarına ulaşabilmesi için oluşturulan eğitim ve mesleki eğitim programları ayrıntılı olarak irdelenmiştir.

Canbolat (2002), "Avrupa Birliği: Uluslararası Bir Sistemin Tarihsel, Teorik, Kurumsal ve Jeopolitik Analizi ve Genişleme sürecinde Türkiye ile ilişkiler" adlı çalışmasında entegrasyon kavramı tartışılmaktadır. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde Avrupa Bütünleşme fikrinin nasıl ortaya çıktığı Avrupa Birliğinde bütünleşmenin ne şekilde işlediği, AB nasıl bir tarihi süreç geçirdiği, AB-Türkiye ilişkileri ve 2002'e kadar olan gelişmeler ele alınmıştır.

Bu araştırma AB Eğitim Politikalarına Uyum bağlamında Türk Eğitim Sisteminin çeşitli düzeylerinde gerçekleştirilen çalışmalarını ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Daha çok uygulamalar, gerçekleştirmeler, çıktılar üzerinde vurgu yapılmıştır. Teze dâhil edilen bazı

projeler direkt AB destekli olmayıp, AB Eğitim Politikalarıyla uyum sağlayan Projelerdir. IX. Kalkınma Planı, Orta Vadeli Plan ve 1998- 2006 Türkiye İlerleme Raporları Genel, Mesleki ve Teknik Eğitim, Yükseköğretim, Özel eğitim, Özel öğretim ve Yaygın eğitim alanlarına serpiştirilmiştir.

Buraya kadar bir kesiti sunulan ilgili araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde şu çıkarımlar yapılabilir:

AB'in tarihi gelişimi, işleyişi, kurumları, hukuku ve çeşitli politika alanları ilgili yeterli çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bu alanda yerli temel kaynak olarak Canbolat' ın (2002) çalışması alınabilir. AB Eğitim Politikaları hakkında teorik ve ana kaynaklı çeviri veriler sunan Postacı (2004) ve Kıhtır (2003)'in çalışmaları konularında önem arz etmektedir. Ulusal içerikli olarak Haspolatlı (2006), Top (2006), Akpınar (2006) tarafından yapılan çalışmalarda kişi görüşleri alınarak çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Terzi (2005) ve Topsakal (2003) Türk Eğitim Sistemi ile AB Eğitim Politikaları karşılaştırması ve TES' in AB Eğitim Politikalarıyla ne derece uyum sağladığı bu alanda ülkemizde yapılan çeşitli düzenlemeleri ortaya koymaya çalışmaktadır. Aydın (2006) Türkiye'de AB eğitim müktesebatına uyum konusunda yapılan çalışmalar kısmen incelemekle birlikte AB'nin tarihsel gelişimi, Kurumsal yapısı, Türkiye AB ilişkileri, AB Eğitim Politikalarını tafsilatlı olarak ele alması bakımından Topsakalın çalışmasıyla benzerlik göstermektedir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, verilerin toplanması ve analizi üzerinde durulmuştur.

3. 1. Araştırmanın Modeli

Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu konusunda yapılan çalışmaları değerlendirmeyi amaçlayan bu araştırma, tarama modelinde olup, betimsel nitelik arz etmektedir. Bu amaçla doküman taraması yapılmıştır.

3. 2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmaya ilk olarak AB ve AB Eğitim ile ilgili yerli ve yabancı temel kaynaklar incelenmiştir. Avrupa Birliği'nin ana sayfası www.eu.int; Dış İşleri Bakanlığı, AB Genel Sekreterliği, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, İktisadi ve Kalkınma Vakfı, DPT Ulusal Ajans, Milli Eğitim Bakanlığı vb. kurumların ilgili sayfaları taranmıştır. Bazı konularda yeterli kaynaklara ulaşmada güçlük çekildiğinden dolayı ancak belirli sitelerle yetinilmek zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Avrupa Çalışmalarıyla yakından ilgili Ankara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Araştırma ve Uygulama Merkezi (ATAUM) 'e ait kütüphane ve dokümantasyon merkezi yer alan çok sayıda kitap, dergi, süreli yayın ve ödevler incelenmiştir

Bilkent Üniversitesi ve TOBB Avrupa Dokümantasyon Merkezleri ve Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Ulusal Ajans ziyaret edilmiş konuyla yakından ilgili olduğu düşünülen kaynaklara ulaşmaya çalışılmıştır. YÖK Tez Merkezinde ilgili tüm tezler incelenmiştir

Elde edilen veriler ışığında araştırmanın amacı olan TES'nin AB Eğitim Politikalarına uyumu bağlamında:

Tarihi Gelişimi başlığı altında; 1999 Helsinki Zirvesiyle başlayan gelişmeler, Tarama Süreci, 2006 Katılım Ortaklığı Belgesi, Lizbon /2010 Çalışma Programı, 9. Kalkınma Planı ve Orta Vadeli Plan, 2006 İlerleme Raporu ve AB Eğitim ve Gençlik Programlarına ilişkin Türkiye'deki bazı gelişmelere ilişkin taramalar yapılmıştır.

Genel Eğitimde yapılan çalışmalar başlığı altında Okulöncesi Eğitim alanında: Aile-Çocuk Eğitim Programı, Okul Öncesi Eğitimden İlköğretime Geçiş Projesi, Temel Eğitime Destek Projesi, Temel Eğitim Programı II. Faz, Okul Öncesi Eğitimi Yaygınlaştırmak ve Kalitesini Artırma Projesi; İlk Öğretim alanında: Birincil Faaliyetler başlığı altında; Eğitime % 100 Destek Projesi, “Haydi Kızlar Okula” Kampanyası, Temel Eğitim Programı, Çocuk Dostu Okul Projesi, “ Herkes İçin Eğitim ” Projesi; İkincil Faaliyetler başlığı altında: Temel Afet Bilinci Eğitimi Projesi, Okullarda Orman Projesi, Sağlığı Geliştiren Okullar Projesi, Çevre Uyum Projesi (ECO-SCHOOLS), Yeşil Kutu Eğitim Projesi, İlk Öğretim Öğrencilerini Hayata Hazırlama ve Mesleki Rehberlik Projesi, Yatılı ve Pansiyonlu İlk Öğretim Okullarında “ Seracılık Eğitimi Projesi ” , İlk Öğretim Mesleki Rehberlik Projesi ve Elektronik Ortamda İlk Öğretime Yeni kayıt Projesi; Orta Öğretim alanında: Orta Öğretim Projesi, Orta Öğretimin yeniden yapılandırılması ve Genel Eğitime Yönelik AB Eğitim Programlarından Comenius, ve Gençlik ve bağlamında yapılan gerçekleştirmeler gözden geçirilmiştir.

Mesleki ve Teknik Eğitim başlığı altında: Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi ve Leonardo Da Vinci Programları çerçevesinde ülkemizde gerçekleştirilen çalışmalar taranmıştır.

Yüksek Öğretim düzeyinde Bologna süreci, Erasmus ve Çerçeve Programları kapsamında yer alan gerçekleştirmeler incelenmiştir.

Özel Eğitimde Temel Eğitim Projesi II.Faz ve MATRA Projesi dahilinde yapılan faaliyetler ve Örnek Uygulamaları incelenmiştir.

Özel Öğretim kapsamında Nisan 2006’da TBMM Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu'nca kabul edilen Özel Öğretim Kurumları Kanunu Tasarısı gözden geçirilmiştir.

Yaygın eğitim başlığı altında: Temel Eğitime Destek Projesi (TEDP), Uluslar arası Çalışma Örgütü Programı, Otomasyon Teknolojileri, Eğitim ve Arge Projesi, Grundvig Programı çerçevesinde yapılan çalışmalar incelenmiştir.

Bu taramalar sonucu ulaşılan veriler, araştırma alt problemleri bağlamında sentzlenerek değerlendirmeler yapılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, elde edilen verilere dayalı bulgular ve yorumları yer almaktadır.

4. 1. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM POLİTİKALARINA UYUMU KONUSUNDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN TARİHİ GELİŞİMİNE İLİŞKİN BULGU VE YORUMLARI

Bu bölümde Helsinki Zirvesi ile Müzakerelerin başladığı tarihe kadar Türk Eğitim Sistemi'nde gerçekleştirilen çalışmaların özeti, Türkiye'nin Lizbon Sürecine yönelik yaptığı çalışma programı, Tarama Süreci, Katılım Ortaklığı Belgesi'nin imzalanması, AB uyumu dikkate alınarak hazırlanan Uzun ve Orta Vadeli Planlar, AB komisyonunca hazırlanan 2006 Türkiye İlerleme Raporu ve AB Eğitim, Gençlik ve Kültür Programları ile ilgili Türkiye'deki bazı gelişmeler ele alınmıştır.

4.1.1. 1999–2005 Yıllarında TES' in AB Uyum Çalışmaları

Türkiye 1999 Yılında Helsinki Zirvesi'nin ardından, AB'ye aday ülke olarak, siyasi ve ekonomik alanlar başta olmak üzere müktesebat uyumuna ilişkin belirgin adımların atıldığı AB uyum sürecine girmiştir (Serbest, 2005).

Avrupa Birliği Müktesebatı'nın üslenilmesine ilişkin “Türkiye Ulusal Programı”, 24 Mart 2001 tarih ve 24.352 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. İki ciltten oluşan Ulusal Programın birinci cildinde, konuyla ilgili olarak “Eğitim, Staj ve Gençlik” bölümünde ülkemizin mevcut durumu kısaca verilmiş ve Birlik'in eğitim durumuyla karşılaştırması yapılmıştır; ikinci ciltte ise yine aynı başlık altında gözden geçirilmesi gereken mevzuat listesi sıralanmıştır. Bu kapsamda; 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 3308 sayılı Çıracılık ve Mesleki Eğitim Kanunu başta olmak üzere bir dizin kanun ve yönetmelik sayılmış değişikliklerin orta vadede yapılması planlanmıştır (www.abgs, 2006).

Çalışmanın yürütülmesi için, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde bir Danışma Kurulu ve Araştırma-Geliştirme Kurulu oluşturulmuştur. Avrupa Birliği fonlarından yararlanarak gerçekleştirilmesi planlanan projeler geliştirilmiştir (Duman, 2002).

MEB'nin, yeni yapılanma ve personel eğitimi, eğitim-öğretim alanı, özel ihtisas komisyonları, AB Eğitim Programlarına uyum, yönetim ve denetim alanları çalışmalarından; Hükümet düzeyinde, AB müktesebatı ile Türk mevzuatı karşılaştırması yapılarak, yapılması gereken değişiklik ve yeniliklerin uygulamaya geçirilmesi için MEB taşra örgütü, zorunlu eğitim, mesleki eğitim ve yükseköğretim alanlarında belirlendiği; Yüksek Öğretim Kurulu ve yüksek öğretim kurumları diplomaların denkliği, Erasmus Programı, Avrupa Kredi Transfer Sistemi gibi çalışmalara yöneldiği; Sivil toplum kuruluşları ise genel eğitim ve eğitim programları çalışmaları içerisinde yer aldığı, tanıtım, seminer, rapor, kitap, AB organlarının toplantı / çalışmalarına katılma gibi etkinliklerle uyum çalışmalarına katkıda bulunmuştur (Topsakal, 2003).

MEB, 2001–2005 çalışma programı 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı, 57. Hükümet döneminde hazırlanan, AB Eğitim Politikasını belirleyen en önemli belge olarak görülen, Avrupa Birliği Müktesebatının üslenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı ve Yüksek Öğretim Kurulu'nun hazırladığı Ulusal Program Dokümanlarına yer vermiştir.

12-13 Aralık 2002 tarihlerinde gerçekleştirilen Kopenhag Zirvesinde, Avrupa Komisyonunun görüş ve tavsiyeleri ışığında, Aralık 2004'e gerçekleştirilen Zirvede, Türkiye'nin Kopenhag siyasi kriterlerini yerine getirdiği yönünde bir karar alınması halinde, üyelik müzakerelerinin gecikmeksizin başlatılacağı belirtilmiştir. AB tarafından Nisan 2003 'de gözden geçirilen Katılım Ortaklığı Belgesine paralel olarak hazırlanan yeni Ulusal Program 23 Haziran 2003 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilerek, AB ile müzakerelerin bir an başlatılması amacıyla yoğun bir çalışma sürecine girilmiştir.

6 Ekim 2004 tarihli AB Komisyonu ilerleme raporunda Türkiye'nin üyelik sürecinde kaydettiği ilerlemeler olumlu olarak değerlendirilmiş ve 17 Aralık 2004 tarihinde üyelik müzakerelerine başlanması kararı alınmıştır. 3 Ekim 2005 tarihinde müzakerelere başlanmasıyla tarama sürecine geçilmiştir.

4.1.2. Lizbon / 2010 Çalışma Programı

Türkiye, AB Lizbon stratejisinin bir parçası olan Eğitim ve Öğretim 2010 çalışma programına katılmıştır.

MEB, 2010 çalışma programının uygulanışı hakkındaki 2006 ortak raporu'na katkı olarak, Türkiye'nin eğitim ve öğretim sistemlerinin modernizasyonu hakkında bir ulusal rapor

sunmuştur (Görünüm, 2006). ‘2010 Eğitim Çalışma Programı’nı Gerçekleştirme (Implementing the ‘Education and Training 2010’ Work Programme) adlı 20 sayfalık 2005 ilerleme raporunda özetle şunları içermektedir:

1. Giriş: Milli Politikanın Geliştirilmesi ve Lizbon Gündemi
2. Gittikçe Daha Verimli Yatırım: Reformları Anahtar Alanlara Odaklaştırma
3. Uygun ve Kapsamlı Yaşamboyu Stratejileri: Ana politikalar/tehdbirler; ilerlemeyi engelleyen tedbirler/alanlar
4. Yüksek Öğretimin değiştirilmesi ilgili ana politikalar / ilerleme engelleri
5. Mesleki Eğitimin Kalite ve Çekiciliğini artırma: ilgili temel politikalar/ tedbirler; İlerleme engelleri ve alanları
6. Eğitimde Avrupa Boyutunu Güçlendirme: Engelleri kaldırarak ve aktif tanıtım yoluyla hareketliliği artırma konularında TES’de Lizbon hedeflerine yönelik ne gibi politika ve tedbirler yerine getirildiğini bildirmektedir. (Detayları için “ http://digm.meb.gov.tr/BELGE/EU_edu2010_progressreport05.pdf ” giriniz)

4.1.3.Tarama Süreci

Her bir fasıl için tarama çalışması iki etapta yapılmaktadır.”Tanıtıcı Tarama” denilen ilk etapta AB Komisyonu Türkiye’ye müktesebatı anlatmakta ve daha önce adaylık sürecinden geçen ülkelerle yapılan müzakereler konularında bilgi veriliyor. “Ayrıntılı Tarama” denilen ikinci etap da ise Türkiye mevzuatının mevcut durumunda yapılacak düzenlemeler ve yapılan çalışmalar ve geleceğe dönük düşünceler aktarılmaktadır.

Tarama süreci 20 Ekim 2005 tarihinde Bilim ve Araştırma faslı ile başlamıştır. Türk heyetinde MEB, YÖK, ÜAK, TÜBİTAK, TAEK ve Sanayi Bakanlığı yetkilileri yer almıştır Tarama süreci ikinci aşaması 26 Ekim 2005 tarihinde Eğitim Kültür faslı ile devam etmiştir.

İki fasılda gerçekleştirilen tanıtıcı tarama toplantılarını takiben, söz konusu bölümlerde Türkiye mevzuatını ve düşüncelerini aktaran raporlar hazırlanmıştır. Bu raporla ilgili sunumlar, 14 Kasım 2005’te Bilim ve Araştırma faslı ve 16 Kasım 2005’te Eğitim ve Kültür faslına yönelik toplantılarda, ayrıntılı tarama çalışmasına katılan aynı heyetler tarafından gerçekleştirilmiştir.

AB Komisyonu tarafından hazırlanacak, Bilim ve Araştırma ile Eğitim ve Kültür Fasıllarına yönelik tarama sonu raporları 19 Aralık 2005 tarihinde Türkiye ye sunulmuştur. Raporlar karşılıklı görüşmeler neticesinde nihai hale getirilerek komisyon tarafından 25 üye ülkeye gönderilecek ülkelerin görüşleri doğrultusunda fiili olarak müzakerelere geçilecek (Acar, 2006).

Topluluğun Eğitim gündemindeki ana konular:

- Sokrates, Leonardo ve Gençlik gibi programlarına katılımın sağlanması,
- Yaşam boyu öğrenim stratejisi geliştirmek
- 2010 Eğitim Çalışma Programı'na katılmak, Türk Eğitim Sistemi'nin merkeziyetçilikten uzaklaştırılması
- Türkiye'de Eğitim Sisteminin Güçlendirilmesi ve Modernleştirilmesi.

Tarama sürecinin eğitim alanındaki ilk aşaması, AB ve Türkiye'den gelen yetkililerin 26 Ekim 2005 tarihinde Brüksel'de toplanmasıyla başlamıştır. Yapılan toplantılarda Lizbon Gündemi çerçevesinde 2010 itibariyle ulaşılmaması gereken temel kriterler ve Türk Eğitim Sistemi'nin hâlihazırdaki durumu gözden geçirilmiştir.

16 Kasım 2005 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilen ayrıntılı tarama toplantısında, AB yetkilileri ile bu konudaki bilgi paylaşımında, öncelikle ülkemizdeki eğitimin yasal çerçevesinden bahsedilmiştir. Milli Eğitim Sistemi'nin amaç ve ilkelerinin 1973 tarihinde yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile belirlendiği, kanunda belirtilen ilkelerin AB ortak eğitim hedefleri ile de örtüştüğü ifade edilmiştir. Bu konuda 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun İngilizce bir nüshasını kendilerine takdim edilmiştir. Daha sonra MEB'nin 3797 sayılı Teşkilat ve görevleri kanunu ile ilgili bilgi verilmiştir. Bunun yanında yüksek öğretimin ilgili 2547 sayılı yasa ile düzenlendiğini ve anayasadaki eğitim öğretimle ilgili bulunan hükümlerin olduğunu aktarılmış; Anayasaya göre eğitim hakkının vazgeçilemeyecek haklardan olduğunu ifade edilmiştir.

Türk ekibi tarama sürecinin ikinci aşamasında Türkiye'de Genel Mesleki Eğitim alanlarındaki durumunu yansıtan altı temel öncelik sunmuştur:

- Eğitim Bütçesinin Ölçeği:

Türkiye'nin Eğitim bütçesinde 2003'ten bu yana görülen sürekli artışa (AB ortalamasına yakın) rağmen bütçede eğitime ayrılan payın arttırılmaya devam edilmesi gerektiği belirtilmektedir.

- Yüksek Oranda Okuldan Terkler:

İkinci öncelik, zorunlu eğitimi bırakan öğrencilerin oranının %15 olan AB ortalamasının altına çekilmesi. Bu noktada Türkiye'nin ortalaması hali hazırda AB ortalamasının altında olmasına rağmen, bu rakam daha da aşağıya çekilebilir. 2003'de MEB'nin UNICEF ile başlattığı “ Haydi Kızlar Okula” kampanyası bu oranı düşürmeye ve eğitimlerini tamamlamayı amaçlamaktadır.

- Mezunlar Tarafından Seçilen Disiplinler

Üçüncü öncelik, matematik, bilim ve teknoloji alanlarından mezun olanların sayısının 2010 itibariyle OECD ortalamasına (%23) çıkarılmasına ve cinsiyet farkının en az yarıya indirilmesine çalışılmaktadır.

- Orta Öğretim ve Mesleki Eğitimin Yapısı

Dördüncü öncelik, orta öğretimi tamamlayan öğrenci sayısının artırılmasıdır. Bu amaçla ortaöğretim üç yıldan dört yıla çıkarılmış ve orta öğretimde bulunan öğrenci sayısı modüler bir eğitim programının uygulamaya konulmasıyla 2003'ten 2005'e kadar %17 artırılmasıdır. Bu programın uygulanmasıyla mesleki eğitim ve öğretime daha fazla öğrenci çekileceği düşünülmektedir.

- Okuryazarlık ve Sayısal Beceriler

Beşinci öncelik, 15 yaşındaki öğrencilerin temel becerilerinin en az iki katına çıkarılması; Bu açıdan Türkiye OECD PISA kriterlerine göre mevcut AB ortalamasından daha yüksek seviyeye sahiptir.

- Yaşamboyu Öğrenim

Çalışma programının nihai önceliği, Türkiye'de aktif nüfusun % 15'inden fazlasının yaşam boyu öğrenimden faydalanmasıdır. Şu ana kadar Türkiye'de aktif nüfusun %10'unun

yaşam boyu eğitim öğrenime erişim imkanı bulunmaktadır. İstenen düzeye, 2010 itibariyle ulaşılabileceği tahmin edilmektedir.

- Türkiye’de Eğitim Sisteminin Bilgi ve İletişim Teknolojileri Alanında Daha Fazla Yenilikçi Uygulamaların Geliştirilmesi:

İlave bilgisayarların tedarik edilmesi, ilgi iletişim teknolojilerine daha kolay erişim ve “ Her Okul için Bilgisayar” kampanyasıyla başarılı sonuçlar alınmıştır. Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi programının tamamlanmasıyla yabancı öğrenciler de artık modüler sistem uygulayan ve akreditasyon sunan Türk devlet okullarında okuyabileceklerdir (Acar, 2006)

4. 1. 4. Katılım Ortaklığı Belgesi

Konsey Kararı (2006/35/AT) ile 23 Ocak 2006 tarihinde ülkemizin imzaladığı katılım ortaklığı belgesindeki eğitim ile ilgili kısa ve orta vadeli öncelikler şu şekildedir:

1. Kısa Vadeli Öncelikler

Eğitim ve kültür

- Ulusal Ajansın işleyişinin, Socrates, Leonardo Da Vinci ve Gençlik Programlarına katılımı pekiştirecek şekilde kolaylaştırılması. Kültür 2000 programına katılımın teşvik edilmesi.

Ekonomik kriterler

-Özellikle genç nüfus için olmak üzere mesleki eğitim çabalarının geliştirilmesi.

2. Orta Vadeli Öncelikler

Eğitim ve kültür

UNESCO Kültürel Çeşitlilik Sözleşmesini de göz önünde tutarak, kültürel çeşitliliğin korunmasına yönelik AB politikaları ile uyum sağlanması.

Ekonomik kriterler

Genç nesile ve geri kalmış bölgelere özel dikkat gösterilerek genel eğitim ve sağlık düzeyinin iyileştirilmesine devam edilmesi (www.abgs, 2006).

4.1. 5. Uzun (IX. Kalkınma Planı) ve Orta Vadeli Plan

IX. Kalkınma Planı, 1 Temmuz 2006 Cumartesi – TBMM'nin 26215 sayılı kararı ile Mükerrer Resmî Gazete'de yayınlanmıştır. IX. Kalkınma Planı, AB'ye üyelik sürecinin gerektirdiği Katılım Öncesi Ekonomik Program ve Uyum İçin Stratejik Çerçeve gibi dokümanların yanında, başta Orta Vadeli Program olmak üzere diğer ulusal ve bölgesel plan ve programlar ile sektörel ve kurumsal strateji belgelerinin dayanağını oluşturmaktadır (www.memurlar.net, 2006).

Dokuzuncu Kalkınma Planı, “istikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen, AB'ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye” vizyonu ve Uzun Vadeli Strateji (2001–2013) çerçevesinde hazırlanmıştır.

Hazırlanan Dokuzuncu Kalkınma Planı, AB'ye üyelik sürecine katkı sağlayacak temel strateji dokümanı olarak tasarlanmıştır. Bu nedenle plan dönemi AB mali takvimi dikkate alınarak, 2007–2013 yıllarını kapsayacak şekilde 7 yıllık olarak belirlenmiştir. 28 Nisan 2005 tarihinde 5339 sayılı yasa ile 2005 yılı sonunda tamamlanan 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın ardından, hazırlanan yeni planın Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulması bir yıl ertelenmiş ve 9. Kalkınma Planı'nın 2007 yılında başlaması kararlaştırılmıştır.

Eğitim ile ilgili maddeler “Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi” başlığı altında Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi 238-43. ve 583-6002. maddeleri; “Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlı Hale Getirilmesi” başlığı altındaki 229-233. ve 570-577. maddeleri; “Aktif İşgücü Politikalarının Geliştirilmesi” başlığı altında 234-235. ve 579. maddeleri'dir

Ayrıca, 2007-2009 yıllarını kapsayan orta vadeli planda “ insan kaynaklarının geliştirilmesi ve istihdam edilebilirliğin artırılması” başlığı altındaki 1-5 maddeleri ; “ sosyal içerme ve yoksullukla mücadele” başlığı altındaki 1. ve 11.maddeleri; “IV. Sektörel Politikalar –Eğitim” başlığı altındaki 10 maddelerin geleceğe yönelik uygulanması planlanan Politikalar belirlenmiştir (www.dpt, 2006).

4.1.6. 2006 Türkiye İlerleme Raporu

Fasıl 26: Eğitim ve Kültür

Eğitim, öğretim ve gençlik konularında iyi gelişme kaydedilmiştir. Türkiye Topluluğun Leonarda da Vinci, Socrates ve Youth programlarına başarılı biçimde katılmaktadır ve programların ülke çapında duyurulmasına yönelik önlemler alınmıştır. Başvurulardaki kayda değer artış ve Türkiye'nin gelecekteki Lifelong Learning ve Youth in

Action programlarına katılımını önemli ölçüde artırma niyeti dikkate alındığında, bu konulardan sorumlu olan Ulusal Ajans, daha fazla güçlendirilmesinden ve prosedürel gerekliliklerin azaltılmasından fayda sağlayacaktır. Türkiye, Eğitim ve Öğretim 2010 Çalışma Programı Eşgüdüm Grubuna ve çeşitli kümelere aktif bir şekilde katılmaya başlamıştır. OECD ortalamasının altında kalmalarına rağmen, tüm eğitim seviyelerinde kayıt oranlarında artış görülmüştür. Kamuoyuna etkin bir biçimde duyurulmuş olan kız çocuklarının eğitime yönelik kampanya başarılı olmuştur. İlköğretim ve mesleki eğitimde gözden geçirilmiş müfredat uygulamaya konulmuş ya da pilot uygulamaya geçilmiştir. Türkiye Avrupa Nitelikler Çerçevesi'nin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Ancak, ulusal nitelikler sistemi henüz tesis edilmemiştir. Yaşam boyu eğitime katılım oranları çok düşüktür, ancak, 2000 yılındaki % 1.1 oranına kıyasla 2005'te % 2'ye yükselmiştir. Avrupa Kredi Transfer Sisteminin Haziran'da Türkiye'de zorunlu olması ile birlikte yüksek eğitimdeki Bologna sürecinin uygulaması yönündeki gelişme devam etmiştir.

Türkiye, Culture 2000 isimli Topluluk programında yer almaya başlamıştır. Türkiye, Çeşitlilik ve Kültürel Farklılığın Korunması ve Geliştirilmesine ilişkin UNESCO Sözleşmesi'nin kabulünü desteklemiş ve onay için iç işlemleri başlatmıştır. İstanbul 2010'da Avrupa Kültür Başkenti olmak için başvuruda bulunmuştur.

Yeterli İnsani ve Fiziksel Sermaye

Eğitim harcamaları artmış ve bazı reformlar yapılmıştır. Hükümet, eğitim harcamaların 2004 yılındaki toplam harcamaların % 8,8'inden, 2006 yılında % 12,4'e yükselmesini planlamaktadır. Bu artış, sadece büyümekte olan genç nüfusun artan harcamalarını değil, aynı zamanda eğitimin içeriği ve kalitesini de yansıtmaktadır. Reformlar orta öğretimin üç yıldan dört yıla yükseltilmesini de kapsamaktadır. Buna karşılık, eğitim seviyesinde ve kalitesinde gelir – cinsiyet - ve bölgesel farklılıklar kayda değer şekilde devam etmektedir. Orta öğretimdeki öğrencilerin ortalama bilgi seviyesi hala düşüktür. Yüksek öğretimde kalite, şeffaflık ve erişim konusundaki zafiyetler önemli ölçüde devam etmektedir. Özetle, eğitimde reformlar ve artan harcamalar, eğitim seviyesinde bazı olumlu etkiler doğurmaktaysa da önemli sorunlar devam etmektedir

Sonuç

Daha iyi düzeyde gelişme kaydedilmiştir. Müktesebat uyumu neredeyse tamamlanmıştır ve Türkiye bu alanda katılım için hazırdır. Özellikle yaşamboyu eğitim konusunda Lizbon stratejisi ile ilgili çabalar devam etmelidir. (www.abgs, 2006).

4.1.7. AB Eğitim, Kültür ve Gençlik Programları İle İlgili Bazı Gelişmeler

4.1.7.1 Türkiye'nin 2006'da Kültür 2000 Programına Katılımı

Türkiye, 1 Ocak 2006 itibariyle yürürlüğe giren Mutabakat Zabtını imzalayarak, Ekim 2005'ten bu yana Kültür programına katılan 31. ülke olmuştur. Program, geniş bir eylem yelpazesini içermektedir: çok yıllık kültürel işbirliği projeleri ve belli büyüklükteki büyük çaplı kültürel etkinlikler ki bunlardan en fazla tanınan Avrupa Kültür Şehirleri ve Avrupa Mirası Günleri'dir.

Son yıllarda Komisyon, kültürel işbirliği alanındaki Topluluk eyleminin geleceğini hazırlamaktadır. Mart 2004'de Komisyon, “ Vatandaş Faaliyette” başlıklı bir tebliği kabul etmiştir. Bunu, Temmuz 2004'te yeni “ Kültür 2007” programı için bir öneri izlemiştir. Öneri, Temmuz 2004'te Avrupa Parlamentosu ve Konsey'e sunulmuş olup müzakere halindedir. Bu çerçevede İstanbul 2010'da Avrupa Kültür Şehri olmak üzere resmi olarak başvurusunu sunmuştur (Görünüm, 2006: 11).

4.1.7.2.Yaşam boyu Öğrenme Programı

Ülkemiz, 1 Ocak 2007'de başlayan Hayatboyu Öğrenme Programı'na (LLP) yine “tam üye” olarak katılacaktır. Yeni dönemde, eğitimle ilgili tüm kurum ve kuruluşlarımızın yoğun talebini daha iyi karşılamak üzere 2007–2013 bütçe döneminde programların bütçesinin yaklaşık % 70 oranında artırılması planlanmaktadır.

Hayat boyu Öğrenme Programı, ilk ve orta öğrenimdeki öğrencilerimizden yetişkinlere, mesleki eğitim stajyerlerinden üniversite öğrencilerine, temel beceri ihtiyacı duyan insanlardan eğitim profesyonellerine kadar herkes için eğitim ve öğretimde gelişme imkânları ve karşılıksız mali katkı sağlayacaktır (www.ua, 2006).

Araştırmanın birinci alt problemi olan TES'nin AB Eğitim Politikalarına Uyumu Konusunda Yapılan Çalışmaların Tarihi Gelişimine ilişkin olarak ulaşılan bilgilere dayanarak şunlar söylenebilir:

TES, kısa sayılacak bir tarihi süreç içerisinde AB Eğitim Politikalarına uyum konusunda çok önemli ilerlemeler göstermiştir. Bu konuda öncelikle DPT bünyesinde Ulusal Ajans kurulmuş ve akabinde, MEB bünyesinde Danışma ve Araştırma Kurulları oluşturulmuştur. Bu konunun gerek hükümet programlarında gerekse kalkınma planlarında yer bulmuş olması, AB eğitim politikaları konusuna verilen önemin somut bir tezahürüdür.

Bu konuda yapılan tarama sürecinde, TES ile AB eğitim politikaları arasında en azından kâğıt üzerinde çok büyük farklılıkların olmadığı sonucuna varılmış olsa da, TES'nin AB eğitim politikalarının öngördüğü düzeye ulaşması bakımından hala uygulamada önemli yapısal, mali ve anlayış sorunları olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak TES'nin tarihi süreç içerisinde AB Eğitim politikalarına uyumu konusunda kaydedilen ilerlemeler şu şekilde sıralanabilir:

- Eğitime ayrılan bütçenin giderek artması,
- Okuldan terk oranlarının düşmesi,
- Ortaöğretimi tamamlayan öğrenci sayısının artması,
- Öğrencilerin temel becerilerinin artması,
- Yaşamboyu öğrenim oranının yükselmesi, okullarda bilgi-iletişim teknolojilerinin yaygınlık kazanması.

Ancak TES'nin AB eğitim politikalarına uyumu konusunda büyük önem arz eden Eğitim programlarının sunduğu olanaklardan yararlanma konusunda, giderek artış görülmesine rağmen, henüz istenilen düzeye erişilemediği yorumu yapılabilir.

TES'de son yıllarda yaşanan bu gelişmeler, bir taraftan AB eğitim politikalarına uyum konusundaki ilerlemeyi ifade ederken diğer taraftan, TES'nin Avrupa boyutu kazanması olarak da kabul edilebilir.

4. 2. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM POLİTİKALARINA UYUMU KONUSUNDA GENEL EĞİTİMDE YAPILAN ÇALIŞMALARA İLİŞKİN BULGU VE YORUMLARI

Bu başlık altında, TES'nin Okulöncesi, İlköğretim ve Genel Ortaöğretim düzeylerinde Birlik eğitim politikalarına uyumuna yönelik gerçekleştirilen etkinlikler ve yapılan düzenlemeler ve Genel Eğitime Yönelik AB Eğitim Programlarından Comenius ve Youth (Gençlik) programları, İlerleme Raporları ve Kalkınma Planları ele alınmıştır.

4.2.1. OKULÖNCESİ EĞİTİM

1993 yılından itibaren bu alanda, AB Eğitim Politikalarını direkt veya dolaylı olarak destekleyen çeşitli proje ve programlar yapılmıştır.

4.2.1.1. Aile-Çocuk Eğitim Programı

Aile Eğitim Programı ve Gelişimsel Eğitim Programı yolu ile aile bireylerinin çocuk gelişimi, sağlığı ve disiplini konusunda bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi ve bu yolla çocuğun gelişiminin desteklenmesi ve ev ortamının zenginleştirilmesi amaçlanmaktadır.

Program 0-2 yaşta çocuğu olan anneler için haftalık 40 dakika süren ev ziyaretleri, ayda bir defa yapılan grup toplantıları yolu ile yürütülmektedir. Program 12 oturumdan oluşmaktadır. Bu oturumların uygulanma sıklığı kurum bünyesindeki çalışmalara göre haftada bir ya da özellikle ulaşımı güçlüğü olan kırsal bölgelerde ayda bir yapılabilmektedir. Program iki bölümden oluşmaktadır:

1. Aile Eğitim Programı,
2. Gelişimsel Eğitim Programı

Bu konuda, Avrupa Komisyonu 2005 Türkiye İlerleme Raporunda şu ifade edilmiştir: “Okul öncesi eğitimde % 68’lik artışa rağmen, okul öncesi yaş grubunun sadece % 16’sı erken çocukluk eğitimi hizmetlerinden faydalanmaktadır ” (Gürlek, 2006).

4.2.1.2. Okul Öncesi Eğitimden İlköğretime Geçiş Projesi

Bu konuda yapılan önemli bir etkinlik, T.C. Hükümeti-UNICEF İşbirliği Programı 2001-2005 Ana Uygulama Planı kapsamında Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi Projesi”nin alt projesi olarak MEB Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, UNICEF ve Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü işbirliğinde yürütülen Okul Öncesi Eğitimden İlköğretime Geçiş Projesidir. Proje ile;

- Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin gelişimsel özelliklerinin karşılaştırılması,
- Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumlarının eğitim ortamlarının karşılaştırılması amaçlanmaktadır.

2003 yılında başlayan çalışma şunları kapsamıştır:

- 1.Gelişimin Değerlendirilmesi,
- 2.Eğitim Ortamının Değerlendirilmesi ve
- 3.Programın Değerlendirilmesi (www.ooegm.meb, 2006).

4.2. 1. 3. Temel Eğitime Destek Projesi

Bu konuda yürütülen proje finansmanının tamamı AB Akdeniz Fonu (MEDA)'dan hibe şeklinde sağlanmıştır. TEDP, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Komisyonu tarafından 8 Şubat 2000 tarihinde imzalanan ve uygulamalarına 11 Eylül 2002 tarihinde başlanan 5 yıl süreli bir programdır. Projenin genel amacı, yoksulluğu azaltma perspektifinde eğitim seviyesini artırarak, eğitim kalitesini ve eğitime erişimi iyileştirmek, en dezavantajlı kırsal, şehirsiz bölgeler ve gecekondularda nüfusun yaşam koşullarını geliştirmek ve eğitim dışında olan çocuklar, gençler ve yetişkinlerin temel eğitim kapsamına alınmasını desteklemektir. Projenin özel amacı ise eğitimin kalitesini ve eğitime erişimi iyileştirerek, özellikle kız çocukları ve kadınlar için yaygın ve örgün eğitimin ortalama seviyesini yükselmektir.

Programın, ulusal düzeydeki eğitim reformlarını desteklemesi amacıyla 5 ayrı faaliyet alanı bulunmaktadır: Bunlar, Eğitim Kalitesi, İletişim, Yönetim ve Organizasyon, Öğretmen Eğitimi ve Yaygın Eğitim.

Program kapsamında yürütülen faaliyetler üç bileşen altında toplanmıştır:

Bileşen 1- Ulusal Düzeyde Temel Eğitim Reformunun Desteklenmesi: Ulusal Düzeyde Temel Eğitim Reformunun Desteklenmesi. Bu kapsamda Ulusal düzeyde yapılacak çalışmalarla yeni politikalar geliştirilmesine yönelik MEB'e destek sağlanmaktadır. Ankara, Kocaeli, Bolu, İzmir, Hatay ve Van illerini kapsamaktadır.

Bileşen 2- Temel Eğitim Reformunun 12 Kırsal İlde Desteklenmesi: Ardahan, Kars, Adıyaman, Şanlıurfa, Bayburt, Diyarbakır, Siirt, Erzurum, Muş, Ağrı, Bingöl ve Sakarya illerinde temel ve yaygın eğitimin güçlendirilmesi için il düzeyinde planlanan çalışmalara destek sağlamaktadır. Bu kapsamda Okulların altyapısını güçlendirerek eğitime erişimin artırılması ve Okul öncesi eğitime erişim ve katılımı artırmak hedefler arasında yer almaktadır.

Bileşen 3- En yoğun göç alan beş ilin (İstanbul, Antalya, Adana, Bursa ve Mersin) dezavantajlı bölgelerinde eğitim sisteminin dışında kalan genç, çocuk ve yetişkinlerin (özellikle kadınların) eğitim olanaklarının güçlendirilmesi. Bu bileşen kapsamında özellikle okuma-yazma bilmeyen kadınlar ve sokak çocuklarının eğitim ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmaktadır.

Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün proje kapsamında Eğitim Kalitesi faaliyet alanı çerçevesinde:

1. Okul Öncesi Eğitim Programının güncellenmesi ve Öğretmen Kılavuz Kitabının Geliştirilmesi,

2. Yönetim Organizasyon bileşeni kapsamında okul yöneticileri müfettişler ve öğretmenlere yönelik okul öncesi eğitimi modülünün hazırlanması faaliyetleri yer almaktadır.

“Söz konusu faaliyetler kapsamında: Denenip geliştirilmek üzere 2002 – 2003 eğitim ve öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan, 36–72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı’nın gözden geçirilmesi, geliştirilmesi ve öğretmen kılavuz kitabının hazırlanması amacıyla komisyon kurulmuştur. Komisyon çalışmaları devam etmektedir (www.ooegm.meb, 2006).

4.2.1.4. Temel Eğitim Programı II. Faz

"Okul öncesi eğitimin desteklenmesi ve yaygınlaştırılması"

Bu çalışma Türkiye ile Dünya Bankası arasında 26 Temmuz 2002 tarihinde imzalanarak yürürlüğe giren Temel Eğitim Projesi II. Faz ikraz anlaşması kapsamında yürütülmektedir. Projenin finansmanı Dünya Bankası kredisinden sağlanmaktadır.

Projede Okul Öncesi eğitimi Genel Müdürlüğü "Okul Öncesi Eğitimin Desteklenmesi ve Yaygınlaştırılması" bileşeni ile yer almıştır. Proje kapsamında Okul Öncesi Genel Müdürlüğü'nün amaçları:

- Okul öncesi eğitimi okullaşma oranını, VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın öngördüğü 2005 yılı sonuna kadar % 25'e yükseltmek için okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanamayan çocuklara eğitim olanağı sağlamak,
- Okul Öncesi Eğitimi çağ çocuklarını ilköğretime hazırlamak ve
- Eğitimde kaliteyi artırmak olarak belirlenmiştir.

Proje kapsamında yürütülen faaliyetler yerel ve merkezi düzeyde yürütülen faaliyetler olarak değerlendirilmektedir.

Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün halen çalışmaları devam eden faaliyetleri ise şöyle sıralanabilir: 300 Okul Öncesi Eğitimi Ek Derslik İnşaatı, 300 Okul Öncesi Eğitim Okulunun Donatımı, 800 Okul Öncesi Eğitim Okuluna Eğitim Materyalleri Alımı, 4500 Öğretmene Hizmet İçi Eğitim (Merkezi Düzeyde) ve Yerel Bazda Materyal Alımı (www.ooegm.meb, 2006).

4.2.1.5. Okul Öncesi Eğitimi Yaygınlaştırmak ve Kalitesini Artırma Projesi

Hollanda hükümetinin MATRA Katılım Öncesi Projeler Programı kapsamında, Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün "Okul Öncesi Eğitimi Yaygınlaştırma ve Kalitesini Artırma" Projesi kabul edilerek 2006 yılı itibariyle yürürlüğe girmiştir.

Projenin Amacı: Ülkemizdeki mevcut okul öncesi eğitimi politikalarını gözden geçirerek, Avrupa Birliği ülkeleri uygulamaları ile karşılaştırmalar yapmak ve mevcut koşullar içinde en uygun politikanın geliştirilmesine katkıda bulunmak; Okul Öncesi eğitime alternatif modeller oluşturarak, okullaşma oranlarını artırmak; Okul öncesi eğitimin kalitesini arttırmak, AB ülkelerinin eğitim sistemleri ve standartları ile uyum sağlamaktır. Projenin Bütçesi: hibenin tamamı 400.000 Euro'dur.

Planlanan Proje Faaliyetleri: Türkiye ve Hollanda'da Okul Öncesi Eğitimi alanında yapılan uygulamalar arasındaki farklılıkların tespit edilmesi, Okul öncesi eğitiminde çağdaş yaklaşımlar ve alternatif modellerle ilgili İstanbul'da özellikle göçün yoğun olduğu illerden seçilen öğretmenlerin katılımları ile bir seminerin organize edilmesi, Okul Öncesi Eğitimde çağdaş yaklaşımlarla ve bu yaklaşımlar doğrultusunda gerçekleştirilebilecek pilot uygulama ile ilgili bir çalıştayın düzenlenmesi, yüksek oranda göç alan ve nüfus yoğunluğunun fazla olduğu illerden birinde, saha çalışmalarında gözlenen ve okul öncesi eğitimde çağdaş uygulamalar doğrultusunda planlanan pilot uygulamanın başlatılmasıdır.

Projenin Hedefleri:

- MEB'nin Okul Öncesi Eğitimi politikaları gözden geçirilerek ve AB uygulamaları göz önünde bulundurularak ülkemiz koşulları çerçevesinde bir okul öncesi eğitim politikası oluşturulmasına katkı sağlanması,
- AB kaynaklarından daha fazla faydalanabilmek amacıyla AB komisyonu ve delegasyonunun Türkiye'deki okul öncesi eğitimi faaliyetleri konusunda bilgilendirilmesinin sağlanması,
- Genel Müdürlüğün okullaşma oranlarını yükseltme çabalarına katkı sağlama,
- Eğitimde kalitenin öneminden hareketle, bu proje ile aynı zamanda AB ülkelerinin okul öncesi eğitim sistemleri standartları ile bir uyum yakalayarak Türkiye'de okul öncesi eğitimin kalitesinin artırılması hedeflenmektedir (www.iogm.meb, 2006).

2005 AB ilerleme raporunda son dört yılda, Okul Öncesi Eğitimdeki çocuk sayısındaki % 68'lik bir artışın halen düşük (bu yaş grubunun % 16'sı) olduğu belirtilmiştir (www.abgs.)

IX. Kalkınma Planının “ Eğitim sistemlerinin geliştirilmesi ” başlığı altında okullaşma oranlarında okul öncesi eğitimde düşük seviyede kalındığı, okul öncesi eğitimin

yaygınlaştırılması amacıyla öğretmen ve fiziki alt yapı ihtiyacının karşılanacağı, eğitim hizmetlerinin çeşitlendirileceği, toplumsal farkındalık düzeyinin yükseltileceği, erken çocuk ve ebeveyn eğitimlerinin artırılacağı ve “ Plan Dönemi hedef ve tahminleri ” bölümünde okulöncesi kademesinde okullaşma oranlarında önemli artışlar sağlanması hedeflendiği ifade edilmektedir.(www.dpt, 2006)

Yine Orta Vadeli Planda kişilerin fiziksel, sosyal, zihinsel ve ruhsal gelişimlerinde önemli bir payı olan okul öncesi eğitim yaygınlaştırılacağı dile getirilmiştir (www.dpt, 2006)

4. 2. 2 İLKÖĞRETİM

İlköğretim alanındaki çalışmalar iki grupta incelenmiştir: Okul eğitimi ile ilgili olan Birincil Faaliyetler ve öğrencilerin çeşitli yönlerden gelişimini sağlayan İkincil (Yan) Faaliyetler.

4.2.2.1 Birincil Faaliyetler

Avrupa Birliği, UNICEF, UNESCO gibi uluslararası örgütler tarafından desteklenmektedir. Bu kapsamda “ Eğitime % 100 Destek Projesi ”, “ Haydi Kızlar Okula ” Kampanyası, Temel Eğitim Programı, Çocuk Dostu Eğitim Projesi ve Herkes için Eğitim Projesi incelenmiştir.

4.2.2.1.1. Eğitime %100 Destek Projesi

Eğitime katkıda bulunan yardımseverlere tanınan %5’ lik vergi indirimi oranı %100’e çıkarılmıştır. Bu çalışmaları organize etmek için MEB bünyesinde bir Proje Koordinatörlüğü oluşturulmuştur. Her ilde Milli Eğitim Müdürlüklerinde bu projeyi yürüten bir Müdür Yardımcısı veya Şube Müdürü bulunmaktadır. Bu kişilerle Aksaray Hizmetiçi Eğitim Enstitüsünde bir araya gelinmiş ve vizyon belirlenmiştir, hedefler, stratejiler ortaya konmuştur. Proje’nin hedefi 500 yeni okul (yaklaşık 8500 derslik) yaptırmaktır. Bu Türkiye’nin bir yılda yaptırdığı derslik sayısının yarısı oranında bir rakamdır. Bugün itibarıyla 190 okula ulaşılmıştır (www.ioqm.meb, 2006).

4.2.2.1.2. “Haydi Kızlar Okula” Kampanyası

Kampanya; MEB ve UNICEF işbirliğinde, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin katılım ve katkısı ile ilköğrenim çağındaki olan (6-14

yaş) kız çocuklarından eğitim sistemi dışında kalan, okulu terk eden yada devamsızlık yapan öğrencilerin %100 okullaşmalarını sağlamaya çalışmaktadır.

Kampanya, 17 Haziran 2003 tarihinde İlköğretimde okullaşma oranının en düşük olduğu 10 ilde başlatılmıştır. Kampanya 2005 yılı sonuna kadar devam etmiştir. 2003 yılında 10 il, 2004 yılında 23 il ve 2005 yılında 20 il olmak üzere toplam 53 ilde yaygınlaştırılmıştır. 2003 Yılında; Ağrı, Batman, Bitlis, Diyarbakır, Siirt, Hakkari, Şanlıurfa, Şırnak, Muş, Van illerinde uygulanmıştır. 2004 Yılında; Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Adıyaman, Ardahan, Aydın, Bingöl, Edirne, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Iğdır, Kahramanmaraş, Kars, Kilis, Manisa, Mardin, Mersin, Niğde, Osmaniye, Tokat illerinde uygulanmıştır.

Kampanya ile ilgili olarak MEB. Müsteşar yardımcısının Başkanlığında Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı müsteşar yardımcıları ile Diyanet İşleri Başkanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü temsilcileri ile İlköğretim Genel Müdüründen “Merkez Yürütme Kurulu” oluşturulmuştur. Söz konusu kurul kampanyanın en üst düzeyde planlanması, uygulanması ve izlenmesinden sorumludur. Kampanyanın il düzeyindeki çalışmalarını yürütmek üzere Kampanya İl Yürütme Kurulu, ilçe düzeyinde Kampanya İlçe Yürütme Kurulu ve Köy Yürütme Kurulları oluşturulmuştur.

Kampanya ile ilgili sekretarya görevini yürütmek üzere İlköğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde “Haydi Kızlar Okula” Kampanyası Birimi oluşturulmuştur.

Kampanya’ya yerel düzeyde eğitimle ilgili bütün kurum ve kuruluşlar, yerel yönetimler, medya ve Sivil Toplum Kuruluşları temsilcileri katılmaktadır.

Kampanya kapsamında her il için bir Danışman ve yerel düzeyde gönüllü elemanlar görevlendirilmiştir. Bu danışmanlar gönüllü çalışmalarının izlenmesi, kampanyanın uygulanmasının izlenmesi ve il düzeyinde birimler ve kurumlar arası koordinasyonun sağlanmasından sorumludurlar. 2004 yılında kampanya illeri arasında koordinasyonu sağlamak üzere saha elemanları görevlendirilmiştir.

Kampanya kapsamında, 2003 yılı faaliyetlerinin değerlendirilmesi amacıyla sürekli olarak illerden alınan raporlar değerlendirilmekte ve gerekli önlemler alınmaktadır.

Genel olarak 2003 yılı uygulamaları sonucunda bir önceki yıl'a göre kız çocuklarının okula kayıt oranlarında toplam % 5,8 lik bir artış olmuştur. Bu yaklaşık 30.000 kız öğrencidir. Bazı illerde bu oran % 2 ile % 20 arasında değişmektedir. Yerel düzeyde konunun benimsenmesi ve gerekli desteklerin sağlanması bu oranları etkilemektedir. 2004 yılı sonunda bir önceki yıla oranla yaklaşık 73. 000 kız çocuğu fazladan kayıt yaptırmıştır. Ayrıca okulu terk eden çok sayıda kız çocuğunun yeniden okula devamı sağlanmıştır (www.haydikizlarokula.org, 2006)

4.2.2.1.3. Temel Eğitim Programı:

Program, büyük ölçüde Hükümet tarafından finanse edilirken, programın desteklenmesinde yüksek miktarlardaki gönüllü bağış ve hibelerin de önemi büyüktür. Temel Eğitim Programının maliyeti, temel eğitimi doğrudan destekleyen her türlü yatırım ve cari harcamalar da dâhil olmak üzere 300 milyon ABD Doları'dır.

Bu programın yürürlüğe girmesinden önceki altı yılda, ilköğretime kayıt oranları düşerken, Programın yürürlüğe girmesinden bu yana, toplam kayıt 1.5 milyona yükselmiş, sekiz yıllık ilköğretim okullarındaki kayıt oranları ise, %75.8'ten %95'e çıkmıştır. Kırsal kesimde altıncı sınıfta okuyan kız öğrenci sayısı, Programın ilk yılında %162'lik bir artış göstermiş ve artmaya devam etmektedir. Program, dünyadaki diğer temel eğitim programları arasında başlangıçta bu başarıyı elde eden çok az sayıda programdan biridir. Temel Eğitim Programı ve Temel Eğitim Projesi Birinci Fazı kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler aşağıda verilmiştir:

- **Okul İnşaatları ve Rehabilitasyonu:** MEB; ilköğretim sınıf sayısını 1997-2001 yılları arasındaki beş yıllık sürede 103,983 adet yeni sınıf kurarak, toplamda 264,776'ya çıkarmıştır. Bunlara ek olarak proje, 300'den fazla kırsal kesim okulu ve merkez okulu 13 YIBO ve PIO'nun onarımını desteklemiş, büyük şehirlerin düşük gelirli bölgelerindeki 44 kent okulunun rehabilitasyonu ve ek derslik inşaatları faaliyetine de destek vermiştir.

- **Düşük Gelirli Aileleri Olan Öğrencilere Destek:** Program kapsamında, resmi yoksulluk oranları baz alınarak seçilen 36 ildeki toplam 796,000 muhtaç öğrenciye ücretsiz ders kitabı dağıtılmıştır. Taşınmalı ilköğretim kapsamındaki 635,000 öğrenci ile yatılı ilköğretim okullarındaki 80,000'den fazla öğrenciye ve deprem bölgesindeki 100,000 öğrenciye de ücretsiz okul yemeği sağlanmıştır. Program, ayrıca, 6-8. sınıfları olmayan okullarda okuyan

600,000 öğrencinin, her gün merkez okullarına taşınmasını da finanse etmiş ve etmeye destek vermeye devam etmektedir.

Öğretmen İstihdamı ve Eğitimi: 50,000'den fazla ilave öğretmen istihdam edilmiştir. Buna ek olarak, ilgili ilköğretim öğretmenlerine, okul idarecilerine, müfettişlere ve İl Millî Eğitim Müdürlükleri personeline her yıl dörder adet hizmet içi eğitim programı verilmiştir.

Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) Başlatılması. Temel Eğitim programı bilgisayar eğitimi girişimini, dördüncü sınıftan başlatarak, ilköğretime taşımaktadır. Bu Program; öğretmen ve öğrencilerin bilgisayar okur yazarlığını geliştirmenin yanı sıra, yine dördüncü sınıftan başlayacak şekilde, BİT' in ilköğretimdeki konulara entegrasyonunu da amaçlamaktadır (<http://iogm.meb>, 2006)

4.2.2.1.4. Çocuk Dostu Okul Projesi

Milli Eğitim Bakanlığı ve UNICEF işbirliğinde yürütülen projenin amacı; ilköğretim okullarında her yönüyle kalitenin artırılması ve bunun öğrencilere, çalışanlara, çevreye yansıtılmasıdır. 2002 yılında temelleri atılan proje, Pilot Okullarımızla birlikte 2004 yılında fiili olarak hayata geçirilmiştir.

Temel eğitimdeki öğrenciler 6–14 yaş grubu arasındaki çocuklardır. Bu nedenle proje çocuk dostu okul olarak adlandırılmıştır. Çocuk dostu olabilmek öğrencilerin çevresi ve okul sakinlerinin de çocuk dostu olması gerekir.

Okul sakinlerini Anne, baba, veli, çocuk, öğretmenler, memurlar, yöneticiler ve okulun çevresinden gelenler oluşturmaktadır.

Çocuk dostu okul anlayışında öğrenme ile eğlence arasındaki fark belirsizleşir. Öğrenme istekle yapılan keyifli bir etkinlik olur. Buna karşılık eğlence eğitsel bir boyut kazanır. Çocuk, okulu ikinci evi gibi görebilse kendisini okula ait hissederse okul çocuğun gelmekten çekinmediği içinde sıkılmadığı bir an önce kurtulmak istemediği bir sosyal ortam durumuna gelebilir.

Çocuk Dostu Okul Kapsamında Yapılan Çalışmalar

26-28 Haziran 2002 tarihinde MEB-UNICEF işbirliğinde Çocuk Dostu Okul kavramının şekillendiği, eylem planının ele alındığı bir çalıştay düzenlenmiştir.

Çalıştaydan çıkan sonuçlar Ekim 2002'de Ankara'da bir uzman grubu tarafından gözden geçirilmiş ve bunun ışığında Çocuk Dostu Okul kılavuzu hazırlanmıştır. 2003 yılında ise; "Eğitici Eğitimi, Toplumsal Cinsiyet Duyarlılığı Kazandırma, Çocuk Hakları Eğitimi, Paylaşılan Değerlendirme Rehberi, İhmal-İstismar Mağduru Çocuklar, Riskli Davranış Gösteren Çocuğun Dostu Okul ve Bilgi Okur Yazarlığı" eğitim materyalleri hazırlanmıştır.

Projenin ilk aşamasında Van, Ankara, İzmir'den seçilen 25 pilot okulun müdürleri ile ÇDO bilgilendirme toplantıları yapılarak eğitimler verilmiştir. Bu eğitimler ve tanıtımı yapılan kılavuz kitaplar okul üyeleri ile paylaşılarak, söz konusu okullarda Okul Proje Ekipleri oluşturulmuştur. Okullar Kılavuz Kitapta yer alan performans göstergeleri üzerinden değerlendirme yapmışlar ve çalışma planlarını oluşturmuşlardır; yapılan çalışmalar raporlaştırılarak İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne gönderilmiştir.

Çocuk Dostu Okul Kapsamında Yapılacak Çalışmalar

- UNICEF işbirliğinde mevcut modüllerin ve kriterlerin akademisyenler tarafından gözden geçirilmesi ve düzenlenmesi.
- Yeni modüllerin basımı, okullara dağıtılması.
- ÇDO içinde yer alabilecek diğer proje ortakları ile işbirliği yapılması, çalışmaların birlikte sürdürülmesi (<http://iogm.meb>, 2006).

4.2.2.1.5. Herkes İçin Eğitim Projesi

Birleşmiş Milletler UNESCO tarafından organize edilen 2000 yılında Dakar'da yapılan "Dünya Eğitim Konferansı"nda alınan karar gereği altı hedef belirlenmiş ve üye ülkeler tarafından onaylanmıştır. Ülkemizin de uygulamakla yükümlü olduğu bu hedefler; okul öncesi eğitim ve ilköğretimde okullaşma oranlarının yükseltilmesi, okur-yazar oranlarının artırılması, eğitimde cinsiyetler arası dengesizliğin ortadan kaldırılması, gençlerin yeterli becerilerle donatılması ve eğitimde kalitenin artırılması olarak belirlenmiştir.

Proje; ülke genelinde eğitimle ilgili tüm kesimlerin katılımı ve katkısının sağlanmasını, bu konuda demokratik karar alınmasını, eldeki tüm kaynakların birleştirilmesi

ve hedeflere ulaşılmasını öngörmektedir. Proje kapsamında, Bakanlığımız İlköğretim Genel Müdürlüğü koordinatörlüğünde Ulusal EFA komitesi oluşturulmuş, Herkes İçin Eğitim Ulusal Eylem Planı hazırlanmış ve UNESCO' ya gönderilmiştir. Hazırlanan eylem planının uygulanması izlenmekte ve periyodik olarak ülke raporları hazırlanmaktadır. Proje kapsamında yapılan ülke seminerlerinde uluslar arası düzeyde ülke deneyimleri paylaşılarak başarılı uygulamalar yaygınlaştırılmaktadır.

4.2.2.2. İkincil Faaliyetler (Yan Faaliyetler)

Sözkonusu faaliyetler ağırlıklı olarak öğrencilerin hayata hazırlanmaları, mesleki bilgi edinmeleri, çevre ve sağlık bilinci kazanmalarını hedeflemektedir. Direkt AB fonlu olmasa da AB Eğitim Politikalarına uyuma zemin hazırlayan ve AB ülkeleri eğitim sistemleri ile örtüşen faaliyetlerdir.

Bu kapsamda; Temel Afet Bilinci Projesi, Okullarda Orman Projesi, Sağlığı geliştiren Okullar Projesi, Çevre Uyum Projesi, Yeşil Kutu Eğitim Projesi, İlk Öğretim Okullarını hayata hazırlama ve Mesleki Rehberlik Projesi, Yatılı ve Pansiyonlu Okullarda “ Seracılık Eğitimi ” Projesi, İlk Öğretim Mesleki Rehberlik Projesi ve Elektronik Ortamda İlk Öğretime Yeni kayıt Projesi incelenmiştir.

4. 2. 2. 2. 1. Temel Afet Bilinci Eğitimi Projesi

İlköğretim okulu öğrencilerini, öğretmen ve velileri Temel Afet Bilinci konusunda eğitmeyi amaçlayan proje İstanbul Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında 6.6.2004 tarihinde bir protokol imzalanmıştır.

Proje kapsamında eğitimde kullanılacak materyallerin (kitap ve CD) geliştirilmesi çalışmaları sürdürülmektedir.

Proje;

- 50 ilde uygulanması
- 250 öğretmeni uzaktan eğitime tabi tutulması
- Eğitim alan öğretmenler içerisinde seçilecek 100 öğretmenin formatör olarak BÜKRDAE Müdürlüğünde yetiştirilmesi
- Bu öğretmenler kanalıyla okullarda lider öğretmenlere eğitim verilmesi.
- Okullardaki Lider öğretmenler tarafından diğer öğretmen, öğrenci, veli ve okul çalışanlarının eğitilmeleri planlanmıştır.

Bu amaçla bir genelge hazırlanmış, öğretmenlerin seçim kriterleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin internet ortamında seçimleri yapılmış ve çalışma planı doğrultusunda ilk grup 14 Şubat 2005 tarihinde İstanbul ilinde BÜKRDAE Müdürlüğünde eğitime alınmıştır. Formatör olarak eğitim alan öğretmenler kendi okullarındaki öğretmenler, öğrenciler ve velilere bu konuda eğitim vereceklerdir (<http://iogm.meb>, 2006)

4. 2. 2. 2. Okullarda Orman Projesi

İlköğretim Okullarında okuyan öğrencilere orman sevgisini aşlamak, orman içerisinde yaparak yaşayarak ormanın faydalarını öğretmek ve bu konuda duyarlılık yaratarak bilinçli bir toplum yetiştirmek amacıyla hazırlanmıştır. Proje 2003 yılında Kastamonu ve Sakarya ilinde seçilen ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanmıştır. Türkiye Çevre Eğitim Vakfı koordinatörlüğünde MEB, Orman Bakanlığı ile ilgili Sivil Toplum Kuruluşları işbirliğinde proje hazırlanmıştır. Proje tanıtım dokümanları'nın hazırlanması için bir çalışma grubu oluşturulmuş ve proje tanıtım kılavuzu ile proje uygulama kitapları hazırlanmıştır. Proje Avrupa Çevre Eğitim Kuruluşu koordinesinde Dünyada birçok ülkede uygulanmaktadır. Ekim 2003 ayı itibariyle uygulama okulları için bir rehber kitapçık ile Avrupa Proje uygulamalarını tanıtan tercüme bir kitap hazırlanmıştır. Bu illerde pilot ilköğretim okulları seçilmiş, seçilen okullardan koordinatör öğretmenler eğitime alınmıştır (<http://iogm.meb>, 2006).

4. 2. 2. 3. Sağlığı Geliştiren Okullar Projesi

MEB, ile Sağlık Bakanlığı ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ile birlikte yürütülen proje; ilköğretim okullarındaki öğrencilerin sağlık bilgilerini geliştirmek, sağlıklı bir çevrede sağlıklı yaşam tarzını öğretmek amacıyla 1995 yılında yapılan bir işbirliği protokolü ile uygulamaya konulmuştur. Proje öncelikle 22 ilden seçilen 25 ilköğretim okulunda pilot olarak uygulanmıştır. 2003 yılına kadar MEB'nca bir 2003 yılında projenin yaygınlaştırılması ya da iptal edilmesi konusunda girişimlerde bulunulmuş, 10 tanesi Yatılı İlköğretim Bölge okulu olmak üzere 25 ilköğretim okuluna, 2004 yılında da diğer 31 ilden seçilen ilköğretim okullarına yaygınlaştırılarak ülke genelinde uygulanmaktadır. Proje okullarında sağlık ve beslenme konusunda yönetici ve öğretmenlere eğitim verilmekte, eğitim materyalleri dağıtılmakta, okulların sağlık ve beslenme konusunda kendi kendine yeterli hale gelmesi hedeflenmektedir. Halen 81 ilden seçilen 106 pilot ilköğretim okullarında proje

uygulaması sürdürülmektedir. Proje kapsamında her yıl projenin uygulandığı İlköğretim Okulu müdürü ve proje koordinatörlerine yönelik deneyimlerin ve çalışmaların paylaşılması amacıyla değerlendirme seminerleri yapılmaktadır. Beslenme konusunda uluslararası yayınlanan yazılı materyallerin çevirisi yapılarak hazırlanan kaynak kitaplar okullara gönderilmiştir. Proje kapsamında 2003 ve 2004 yıllarında projenin bir yıllık değerlendirilmesi ve yeni katılan okulların proje konusunda bilgilendirilmesi amacıyla seminerler yapılmıştır (<http://iogm.meb>, 2006).

4. 2. 2. 2. 4. Çevre Uyum Projesi (ECO-SCHOOLS)

Çocuklarda çevre bilincinin yerleştirilmesi ve çevrenin korunması, bu konuda öğrenci ve öğretmenlerin eğitilmesi amacıyla başlatılan projenin hedef kitlesi seçilen ilköğretim okullarındaki öğrenciler, öğretmenler ve yöneticilerdir.

MEB ile Türkiye Çevre Eğitim Vakfı ve Avrupa Çevre Eğitim Vakfı işbirliğinde yürütülmektedir. Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Eskişehir, Aydın, Antalya illerinde toplam 134 ilköğretim okulunda uygulanmaktadır.

Proje kapsamında çevre ile ilgili olarak, çevrenin korunması, doğal çevre, atıklar, temiz su, doğal kaynaklar, enerji vb. konularda kaynak kitaplar hazırlanmış ve proje okullarına dağıtılmıştır. Proje okullarındaki öğretmen ve yöneticilerle birlikte her yıl proje değerlendirme seminerleri yapılmaktadır. 2003 yılı içerisinde 13-15 Şubat tarihleri arasında Ankara'da bu amaçla seminer düzenlenmiştir. 2004 yılı Kasım ayında İstanbul'da Eko Okullar Ulusal semineri düzenlenmiş seminere uygulama okullarındaki koordinatör öğretmenler katılmıştır. Proje, yaparak ve yaşayarak çevre eğitimini hedeflemektedir. Proje kapsamında hazırlanan eğitim dokümanları okullara gönderilmektedir. Proje okullarında Avrupa Çevre Eğitim Vakfı'nın belirlediği ve diğer ülkelerde de uygulanan kriterleri yerine getiren okullar yeşil bayrak ödülü ile ödüllendirilmektedir (<http://iogm.meb>, 2006)

4. 2. 2. 2. 5.Yeşil Kutu Eğitim Projesi

MEB ile Çevre ve Orman Bakanlığı ile Merkezi ve Doğu Avrupa Bölgesel Çevre Merkezi İcra Direktörlüğünün katılımıyla oluşturulan ve 1 Ocak 2005-31 Aralık 2007 tarihlerini kapsayan bit projedir. Amacı, Türkiye'de sürdürülebilir kalkınma için eğitim

alanında kapasite oluşturmak, yöntem bilgisi aktarmak ve daha ileri gelişmeler için temel atmaktır.

İçerik: Yeşil Kutu, çevre koruma ve sürdürülebilir kalkınma ile ilgili 22 konu içermekte ve bu konular 4-5 ayrı bölümde sunulmaktadır:

- Çevre bileşenleri – hava, su, toprak ve biyolojik çeşitlilik;
- Çevreyi tehdit eden unsurlar – kentleşme, gürültü, atık ve kimyasallar;
- İnsan faaliyetleri ve etkileri – enerji, ulaşım, endüstri, tarım, ormancılık ve turizm;
- Küresel olaylar – iklim değişikliği, ozon deliği, asit yağmurları, deniz ve okyanusları etkileyen olaylar;
- Değerler – tüketim, insan sağlığı ve çevreyle ilgili etik ve değerler, insan hakları, dünyanın geleceğine ilişkin sorumluluk.

Etkinlikler:

- Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim alanında var olan durumu değerlendirmek ve ihtiyaçları belirlemek;
- Projede yer alacak öğretmen, öğrenci ve toplumun diğer üyelerinin yerel ve küresel sürdürülebilir kalkınma konularıyla ilgili olarak çevre bilincini artırmak;
- Multi-medya eğitim setinin geliştirilmesi, tasarlanması ve test edilmesi için sürdürülebilir kalkınmayla ilgili konular hakkında – Orta ve Doğu Avrupa’daki başarılı deneyimlerden de yararlanarak – Türkçe Yeşil KUTU’ya hayat verecek güncel malzemeleri temin etmek,
- Öğretmenlere yönelik geliştirilen malzemeler için yaratıcı yöntemler sunarak öğretmenlerin öğretim ve öğrenmede yeni yaklaşımlar geliştirebilme kapasitelerini artırmak;
- Sonuçları yerel, ulusal ve uluslararası düzeye yaymak;
- Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim alanında yeni projelerin geliştirilmesine katkıda bulunacak deneyimleri bir araya getirmek.

Yeşil KUTU’yu, 10-14 yaş arası öğrencilere eğitim veren farklı disiplinlerden öğretmenler ihtiyaçları doğrultusunda rahatlıkla kullanabilirler.

Sonuçlar:

Projenin başlıca çıktıları:

- Öğretmen eğitimi modülleri ve öğrenci eğitim malzemeleri;
- Öğretmenlere yönelik 5 çalıştay;
- Yeşil KUTU'nun nasıl kullanılacağına ve diğer öğretmenlere nasıl sunulacağına yönelik eğitici eğitimi (100 öğretmen);
- Sürdürülebilir kalkınma için eğitimin derslerle nasıl bütünleştirileceği ve Yeşil KUTU malzemelerinin nasıl kullanılacağı konusunda yaklaşık 1.600 öğretmene yönelik eğitim;
- 2.000 Yeşil KUTU;
- Yaklaşık 200.000 öğrenciye ulaşma.

Proje, Avrupa Komisyonu Life Üçüncü Ülkeler Programı desteğiyle gerçekleştirilmektedir. Projenin içeriği, Avrupa Komisyonu'nun konumunu yansıtmamakla birlikte Avrupa Komisyonu'na herhangi bir sorumluluk da yüklememektedir. AB Eğitim Politikaları içerisinde yer alan Lizbon Stratejisinin hedefleriyle uyum içerisinde olduğu söylenebilir (<http://iogm.meb, 2006>).

4.2.2.2.6. İlköğretim Okulu Öğrencilerini Hayata Hazırlama ve Mesleki Rehberlik Projesi

Türk Milli Eğitimin amaçları doğrultusunda öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda yetişmeleri amacıyla, öğrencilerin, kendi ilgi ve yeteneklerini tanımalarını; oluşturmacı işgücünü kullanmalarını, işbirliği yapmayı, malzeme ve zamanı ekonomik olarak kullanmayı, öğretmek, iş hayatını ve meslekleri tanıtmak; bir meslek öğrenmelerini sağlamak amacıyla 1997 yılından sonra öncelikle YİBO'larda başlatılmış daha sonra da il ve ilçe merkezindeki okullara yaygınlaştırılmıştır.

Proje için herhangi bir bütçe kaynağı ayrılmamış, yerel imkanlarla sürdürülmektedir. Proje kapsamında; öğrencilere ilköğretim sonrası eğitim ve seçeneklerle ilgili hayata ve geleceğe hazırlama konusunda eğitim verilmekte, mesleklerin görsel olarak tanıtımı yapılmakta ve işyerlerine gezi düzenlenerek iş ortamlarını tanımaları sağlanmaktadır.

İş Atölyesi uygun olan okullarda meslek edindirmeye yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Proje, 1999 yılından itibaren il ve ilçe merkezlerindeki tüm ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanmıştır. Proje uygulamaları illerden alınan uygulama raporları doğrultusunda sürekli olarak değerlendirilmektedir. 2002 yılında uygulanan bir anketle proje

uygulamaları değerlendirilmiş, öğrencilerin ulaşım sorunu, yeterli vakit ayrılamaması, iş yerlerinin öğrencileri kabul etmemesi, iş atölyelerinin yeterli donanıma sahip olmaması nedeniyle istenilen hedefe ulaşamadığı tespit edilmiş, öğrencilere meslek edindirme, iş atölyelerinin donatılması konusunda bir çalışma yapılmıştır (<http://iogm.meb>, 2006)

4.2.2.2.7. Yatılı ve Pansiyonlu İlköğretim Okullarında“Seracılık Eğitimi” Projesi

Öğrencilere güvenli gıda üretimi, modern tarım teknikleri ve uygulamalı tarım eğitimi vermek ve öğrenciler kanalıyla kırsal kesimde yaşayan ailelere örnek olarak onların kendi işlerini kurmaları için teşvik etmek amacıyla hazırlanan proje Milli Eğitim Bakanlığı ile Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı (FAO) tarafından kabul edilmiştir. (2003) Projenin uygulanmaya başlanması Bakanlık makamının onayı ile de uygun görülmüştür.

Proje kapsamında il, ilçe Milli Eğitim Müdürleri, Okul Müdürleri ve İl İlçe Tarım Müdürleri ile bilgilendirme toplantıları yapılmış, yapılacak çalışmalar belirlenmiştir. Proje Okulları; Ankara ilindeki okullardan seçilmiştir. (Bala Karaali YİBO, Ş.Koçhisar YİBO, Polatlı Pansiyonlu İlköğretim Okulu) gönderilmiştir.

Proje hazırlık çalışmaları Ankara il Tarım Müdürlüğü ve Milli Eğitim Müdürlüğü. İşbirliğinde yürütülmüş, okul koordinatörleri belirlenmiş, etüd çalışmaları yapılmış ve 2004 yılında belirtilen 3 okulda seralar kurulmuştur. Kurulan Seralarda sulama ve ekim işleri tamamlanmıştır. Kurulan seralar, ilköğretim kurumlarında kurulabilecek okul uygulama bahçesi olarak gerek öğrenciler gerekse veliler ve çevre halkı tarafından desteklenmiştir.

4.2.2.2.8. İlköğretim Mesleki Rehberlik Projesi

4306 sayılı Yasanın ruhuna uygun olarak öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirmek, teknoloji kültürünü oluşturmak, meslekleri tanıtmak, mesleki yönlendirme ve üst öğrenime hazırlamak amacıyla 1999 yılında 13 ilde pilot uygulamaya başlanmıştır.1999-2000 öğretim yılında ülke geneline yaygınlaştırılmıştır (<http://www.herseydenonceegitim.org>, 2006).

4.2.2.2.9. Elektronik Ortamda İlk Öğretime Yeni Kayıt Projesi

Bu projenin amacı “ En İyi Okul Evine En Yakın Okuldur ” anlayışından hareketle velilerin internet üzerinden beyan ettiği ikamet adresine en yakın ilköğretim okuluna öğrencileri yerleştirmektir.

Adana, Ankara, Eskişehir, İstanbul ve İzmir illerinde 2006-2007 öğretim yılında internet üzerinden ilk öğretim okullarına kayıtların yapılması için İlk Öğretim Genel Müdürlüğü ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır.

İnternet ağı bulunmayan kırsal kesim çocuklarının kayıtları, velilerin bayanı üzerine okul müdürlüklerince yapılmıştır. Kayıtları yapılan öğrencilerin T.C Kimlik numaraları ve adres bilgilerini 11 Ağustos 2006 tarihine kadar okul müdürlükleri, il/ilçe Öğrenci Yerleştirme Komisyonlarına bildirileceği ön görülmüştür.

Öğrenci velileri, kayıt başvurularını internet ağına bağlı bir bilgisayardan “<http://www.meb.gov.tr>” veya “<http://ilsis.meb.gov.tr>” adresinden öğrencinin T.C.Kimlik Numarası ile “e-Kayıt Öğrenci Başvuru Formu” nu doldurarak yapmışlardır (www.memurlar)

Genel eğitim başlığı altında ilköğretimde yapılan uyum çalışmalarında yönelik olarak AB komisyonu'nun hazırladığı değerlendirme sonuçları şöyledir:

1998 İlerleme Raporu: Ağustos 1997’de çıkarılan bir yasa, zorunlu eğitim süresini beş yıldan sekiz yıla çıkarmış ve böylece ilköğretimdeki öğrenci sayısını büyük ölçüde arttırmıştır.

2000 İlerleme Raporu: Zorunlu Eğitim süresinin sekiz yıla çıkarılmasına değinilerek bu gelişmenin orta öğretim ve yüksek öğretimde de sağlanacağı ve öğrenci sayısının artırılacağı belirtilmektedir.

2003 İlerleme Raporu: MEB, fakir ailelerin, çocuklarını okula göndermelerini sağlamak amacıyla, 2003–2004 Öğretim yılında, Temel Eğitimde okul kitaplarının ücretsiz dağıtılmasına karar vermiştir. Bu önemli tedbirin özellikle kızların okula gitme oranını yükseltmesi Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Orta Öğretimde okullaşma oranının artırılmasında başarılı olunmuştur.

2004 İlerleme Raporu: MEB, AB fonlu Mesleki Eğitim (VET) ve Öğretim Programlarının da katkısıyla, ilk ve yaşam boyu Resmi ve Resmi olmayan Eğitime ilişkin Uluslararası Eğitim Standardı Sınıflandırmasını temel alan standart müfredatı kabul etmiştir.

Raporda, “Eğitim ve Öğretim Sisteminin reformu konusunda, kız çocuklarının okula kaydolmalarında, özellikle Güney Doğu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde, UNICEF ve AB

Destekli Eğitim Programlarının da katkısıyla, önemli bir artış yaşanmaktadır” denilmektedir. Ayrıca, MEB yoksul ailelerin çocuklarının okula gönderilmesini sağlamak amacıyla 2003/2004 Eğitim yılında Temel Eğitim Kitaplarının ücretsiz dağıtılmasına da yer verilmiştir. Bu uygulamalar, okula devam oranlarının artmasına katkıda bulunmuştur.”

2005 İlerleme Raporu: 2003 yılında başlatılan ve kız çocuklarının okula gönderilmelerini teşvik eden kampanya, 2005 yılında 20 şehirde daha uygulamaya sokulmuştur ve bu alandaki çabalar sürdürülmelidir” ; “Temel Eğitimin ilk beş sınıfının yeni ders programının yeni pilot uygulaması, 2004-2005’te 9 şehirde 120 İlköğretim Okulunda başlamıştır. 6’dan 8’e kadar olan sınıfların ders programları kabul edilmiştir.”

2006 İlerleme Raporu: İlköğretim ve mesleki eğitimde gözden geçirilmiş müfredat uygulamaya konulmuş ya da pilot uygulamaya geçilmiştir (www.abgs, 2006).

IX. Kalkınma Planının Eğitim Sistemlerinin Geliştirilmesi bölümünün 238. maddesinde nüfusun eğitime erişiminde önemli gelişmeler sağladığı, Zorunlu Temel Eğitimin 8 yıla çıkarılmasıyla, öğrenci sayısında büyük artış sağlandığı, ilköğretimden ortaöğretime geçişlerin arttığı buna karşın okullaşma oranlarında, okul öncesi eğitimde düşük seviyelerde kaldığı ve ilköğretimde yüzde 100’e ulaşamadığı dile getirilmiştir. Yine 585. maddede İlköğretimde okul terklerinin azaltılması için başta kırsal kesime ve kız çocuklarına yönelik olmak üzere gerekli tedbirler alınacağı ve ortaöğretime geçiş oranlarının yükseltileceği belirtilmiştir (www.dpt, 2006)

Orta Vadeli Planda İlköğretimin kalitesinin artırılması amacıyla yenilikçiliği, araştırmayı, takım çalışmasını, özgün ve girişimci düşünmeyi esas alan müfredat değişikliklerinin yapılacağı ve bu kapsamda eğitimciler ile yöneticilerin eğitimlerinin gerçekleştirileceği ifade edilmiştir (www.dpt, 2006)

4. 2. 3. ORTA ÖĞRETİM

Orta öğretim alanında gerçekleştirilen ve devam eden çalışmalar iki grupta ele alınmıştır:

- 1.Orta Öğretim Projesi
- 2.Orta Öğrenimin yeniden yapılandırılması çalışmaları

4.2.3.1. Orta Öğretim Projesi

Orta Öğretimin bir Proje çerçevesinde, kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasına imkân verecek şekilde yeniden yapılandırılması amacıyla MEB, Orta Öğretim

alanında 7. Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1996–2000) hedefleri doğrultusunda 1998–1999 Öğretim Yılında bir çalışma başlatmıştır.

Ülkemizin öğretmen, fizikî mekan ve donanım ihtiyaçları gibi konuları kapsayan bu çalışmalar, 8. Beş Yıllık Kalkınma Plânının öngörülerini doğrultusunda devam etmiştir.

“Orta Öğretim Projesi”ne yönelik sektörel geçmiş ve mevcut durum araştırma çalışmalarını kapsayan doküman hazırlanarak rapor haline getirilmiştir.

Bu rapor üzerinde; Dünya Bankası Heyeti ve Hazine Müsteşarlığı arasında görüşmeler gerçekleştirilmiş, görüşmelere bağlı olarak Dünya Bankası’nca 20 Şubat-1 Mart 2001 tarihli “Dünya Bankası Heyet Raporu” hazırlanarak Bakanlığa sunulmuştur.

Bu rapora bağlı olarak Bakanlık bünyesinde; 2001 tarihinde Orta Öğretim Projesi Yönlendirme Komitesi ve 7 ayrı proje hazırlık çalışma grubu oluşturulmuştur.

- 1- Alt Yapı İşi Belirleme (İnşaat İşleri)
- 2- Program Geliştirme,
- 3- Öğretmen Eğitimi,
- 4- Eğitim Materyalleri ve BT,
- 5- Değerlendirme ve YBS,
- 6- Mesleki Yönlendirme ve Rehberlik ile
- 7- Okul Gelişimi
- 8-Okul Yönetiminin Güçlendirilmesi

(Projenin plânlama sürecinde, bileşen sayılarında değişiklik olmuştur. 8. madde görülen ihtiyaç üzerine daha sonra eklenmiştir).

Proje bütçesi, Dünya Bankası İkrasından 100 Milyon \$, Hükümet katkısı 29.868 Milyon \$ olmak üzere, toplam: 129. 868 Milyon \$ olarak plânlanmıştır.

Projenin Uygulama Süresi, 5 yıl olarak belirlenmiş olup, projenin 2006 yılında başlatılması öngörülmüştür.

Projeye İlişkin Genel Bilgiler

I-Projenin Genel Amacı:

- Uzun vadede zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması,
- Orta öğretimde, meslekî ve teknik eğitimin payının artırılması,
- Genel, meslekî ve teknik orta öğretim programlarının geliştirilmesi,
- Meslekî ve teknik öğretim programlarının, Meslek Standartlarına ve bireysel öğretime dayalı olarak yapılandırılması yolu ile Avrupa Birliği ülkeleri standartlarına çıkarılması,

- Meslekî bilgilendirme, yönlendirme ve rehberlik hizmetleri konusunda gerekli düzenlemelerin yapılması,
- Modüler öğretim yöntemlerinin ve eğitimde teknolojinin kullanılması,
- Meslekî ve teknik orta öğretim sürecinin ağırlık kazanacağı bir orta öğretim sisteminin geliştirilmesi,
- Eğitim kurumlarımızda eğitimde kalitenin artırılması ve Plânlı Okul Gelişim Modeli uygulamalarına paralel olarak, bölgesel eğitim ihtiyaçları doğrultusunda çevrenin katılım ve işbirliğinin sağlanması,
- Gençlere, hayat boyu öğrenme temel becerilerinin kazandırılması,
- Türkiye'nin AB'ye geçiş sürecindeki hedefleri arasında yer alan bilgi ekonomisi sürecindeki engelleri ortadan kaldırma amacı doğrultusunda, mevcut genel, meslekî ve teknik orta öğretim sisteminin yeniden yapılandırılması.

II- Projenin Bileşenleri ve Alt Bileşenleri

1. Orta Öğretim Reformu

- A. Orta Öğretim Programları,
- B. Bilgi ve İletişim Teknolojileri,
- C. Meslekî Rehberlik ve Danışmanlık,

2. Kalite, Değerlendirme ve Yönetim

- A. Öğrenci Başarılarının ve Projenin Değerlendirilmesi
- B. Okul Geliştirme Çalışmaları
- C. Proje Yönetimi

III- Bileşenlere İlişkin Faaliyetler

1.Orta Öğretim Reformu

a) Orta Öğretim Programları

Sorumlu Birim: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, koordine birim: Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı. Projenin amacı, öğrencilere bilgi ekonomisi ve hayat boyu öğrenim için gerekli temel becerileri kazandıracak, genel, meslekî ve teknik orta öğretim programlarını geliştirmektir.

Yapılacak Çalışmalar:

1. Yukarıdaki amaç doğrultusunda genel, meslekî ve teknik orta öğretim programları geliştirilecektir.
2. Geliştirilen programlara uygun ders kitabı, araç gereç ve materyal geliştirilecektir.
3. Programları uygulayacak öğretmenlere hizmet içi eğitim verilecektir.

4. Geliştirilen Programlar yeni alınacak araç gereç ve makine teçhizat ile pilot okullarda uygulanacaktır.
5. Ölçme ve değerlendirme kriterleri oluşturulacak ve alanda test edilecektir.
6. Pilot uygulamalar yaygınlaştırılacaktır.

b) Bilgi ve İletişim Teknolojileri

Sorumlu birim, Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, koordine birim, Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı. Amacı, Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak öğretim ortamlarını geliştirmek ve öğrenim sürecinin daha iyi bir şekilde yürütülmesinin sağlanması amacıyla, BİT eğitiminin bilgi ekonomisine yönelik temel bir beceri olarak kazandırılmasını sağlamaktır.

Yapılacak Çalışmalar:

- 1- 400 okula e-öğrenme ile yüksek hızlı, internet erişimi sağlanacaktır.
- 2- BİT Laboratuvarları, eğitim yazılımları ve bilgisayar bazlı fen laboratuvarları kurulacaktır.
3. BİT Kullanımı konusunda öğretmenlere hizmet içi eğitim verilecektir.
4. Eğitim portalı oluşturularak orta öğretim kurumlarına yaygınlaştırılacaktır.

Bu faaliyet sonunda: Öğretmen, öğrenci, veli ve hayat boyu öğrenme çerçevesinde herkes, öğretimde BİT kullanımına erişebilecektir.

c) Meslekî Rehberlik ve Danışmanlık

Projenin amacı, gençlere ve yetişkinlere, daha iyi meslekî seçeneklerin verilmesini teşvik edecek şekilde, gerekli mesleki bilgilendirme ve rehberlik hizmetlerine erişiminin sağlanmasıdır.

Sorumlu Birim, Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetler Genel Müdürlüğü, koordine birim, Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı (PKM)'dir.

Yapılacak Çalışmalar:

1. Meslekî Bilgi, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri İşbirliği Protokolü çerçevesinde kurum ve kuruluşlar arası iş birliği sağlanacaktır.
2. "Meslekî Rehberlik Hizmetleri Geliştirme Birimi" oluşturulacaktır.
3. Mesleki Bilgilendirme ve Rehberlik kaynaklarını geliştirmek amacıyla standartlar belirlenecektir.
4. Meslekî bilgi sistemine yönelik materyal hazırlanacaktır.
5. Uygulayıcılara hizmetiçi eğitim verilecektir.
6. Meslekî rehberlik konuları, öğretim programlarına entegre edilecektir.

7. 6200 Okul, 145 Rehberlik Araştırma Merkezi ve 110 İŞKUR Ofisi teknik yönden desteklenecektir.

2- Kalite, Değerlendirme ve Yönetim

a) Öğrenci Başarılarının ve Projenin Değerlendirilmesi

Amacı, Orta öğretim kurumlarında

- öğrenci, öğretim süreci ve sistemde yer alan kurumlar ile çalışanlarının performansına ilişkin güvenilir bilgilerin oluşturulmasını ve yaygınlaştırılmasını sağlayacak yöntemler geliştirmek,
- orta öğretimin kalitesini iyileştirmek ve
- öğrencilerin niteliğini artırmaktır

Sorumlu Birim, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
Koordine Birim ise Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı (PKM)'dir.

Yapılacak Çalışmalar:

- 1-Ölçme ve değerlendirme araçları ve kılavuzu geliştirilecektir.
- 2- Puanlama yöntemleri modernize edilecektir.
- 3- Test uygulama kılavuzları güncellenecektir.
- 4- Pilot olarak uygulanan izleme ve ölçme kapasitesi artırılabilecektir.
- 5- Başarı Testleri yaygınlaştırılacaktır.
- 6- Ulusal Yeterlik Standartları oluşturulacaktır.
- 7- Proje uygulamalarına ilişkin BİT etki, nicel etki ve sosyal etki değerlendirmeleri yapılacaktır.

b) Okul Geliştirme Çalışmaları

Amacı: Plânlı Okul Gelişim Modeli uygulamaları ile sürekli gelişim ve öğrenen örgüt yaklaşımlarını benimseyen etkili okul anlayışını yaygınlaştırmaktır.

Sorumlu Birim, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
Koordine Birim, Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı (PKM)'dir

Yapılacak çalışmalar:

- 1.Okulda Performans Yönetimi Modeli geliştirilerek basım ve dağıtımı yapılacaktır.
- 2.Plânlı Okul Gelişim Modeli geliştirilip basım ve dağıtımı yapılacaktır.
- 3.Merkezde ve taşrada, "Okul Bilgi Yönetim Sistemi" oluşturulacaktır.
- 4.Okulda ödül tanıma sistemi kurulacaktır.
- 5.Okul liderlik takımları oluşturulup, eğitim verilecektir.
- 6.Okul Yönetimlerinin Demokratikleştirilmesi ile ilgili yasa tasarısı hazırlanacaktır.
7. 81 ilde 56 ilçe merkezinde "Okul Geliştirme Büroları" oluşturulacaktır.

8. Formatörlerin eğitimleri sağlanacaktır.
9. İllerde okullara geri bildirim sağlanacaktır.

Proje Kapsamında Programı Geliştirilecek Dersler

- Ortak Genel Kültür ve Yaşam Becerileri Alanı
- Fen Bilimleri Alanı
- Sosyal Bilimler Alanı
- Sanat Eğitimi Alanı
- Yabancı Dil Alanı
- (5 alanda 60 ders)

Meslekî ve Teknik Orta Öğretim

1. Görsel İşitsel Teknikler ve Medya Prodüksiyon
2. Kimya ve İşleme
3. Materyaller (Ahşap, Kâğıt, Plastik, Cam)
4. Maliye- Bankacılık- Sigorta
5. Muhasebe ve Vergilendirme
6. Bilişim Bilimi
7. Tekstil-Giyim-Ayakkabı-Deri
8. Pazarlama ve Reklâm
9. Gazetecilik ve Röportaj
10. Saç ve Güzellik Hizmetleri

Uygulanacak Programların ve Pilot Okulların Sayıları

1. Genel Orta Öğretim Okullarından: 280 Okulda (Ortalama her ilden 3-4 okul) 5 alan 60 ders programı olmak üzere 1400 program uygulaması
2. Meslekî ve Teknik Orta Öğretim Okullarından: 149 Okulda (Ortalama her ilden 1-2 okul) 10 alan / sektör olmak üzere 298 program uygulaması
3. Bilgi İletişim Teknolojisi (BİT): 16 özel eğitim okulunun da dahil olduğu 400 Okulda kurulacaktır (Ortalama her ilden 5 okul).

400 BİT Okulunun Dairelere Göre Dağılımı

1. Orta Öğretim Genel Müdürlüğü – 200 okul
2. Ticaret ve Turizm Öğretim Genel Müdürlüğü – 50 okul
3. Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü – 50 okul
4. Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü – 38 okul

5. Din Öğretim Genel Müdürlüğü – 35 okul
6. Özel Eğt. Reh.ve Danışma Hiz. Genel Müdürlüğü – 16 okul
7. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü – 11 okul

Projenin Çıktıları

I-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının sorumlu olduğu Orta Öğretim Programları bileşeni çerçevesinde;

- Genel, orta öğretim okullarımızda okutulan 5 alana (Ortak Genel Kültür ve Yaşam Becerileri, Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler, Sanat Eğitimi ve Yabancı Dil Eğitimi) ait 60 dersin programı,
- Meslekî ve teknik orta öğretim okullarında okutulan 10 alana/sektöre ait (Görsel İşitsel Teknikler ve Medya Prodüksiyon, Kimya ve İşleme, Materyaller (Ahşap, Kağıt, Plastik, Cam), Maliye- Bankacılık- Sigorta, Muhasebe ve Vergilendirme, Bilişim Bilimi, Tekstil-Giyim-Ayakkabı-Deri, Pazarlama ve Reklam, Gazetecilik ve Röportaj, Saç ve Güzellik Hizmetleri) derslerinin programları geliştirilecektir.
- Sınıflar eğitim teknolojisi ile donatılmış olacaktır.
- Genel, meslekî ve teknik orta öğretim sistemi yeniden yapılandırılmış olacaktır.

II. Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün sorumlu olduğu “Bilgi ve İletişim Teknolojileri”(BİT) bileşeni çerçevesinde;

400 Orta Öğretim Okulu, eğitim ihtiyaçlarına ve ekonomik gereksinimlerine göre en son geliştirilmiş teknoloji ile BİT laboratuvarları, eğitim yazılımları bilgisayar bazlı fen laboratuvarlarına kavuşmuş olacaktır.

III. Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün sorumlu olduğu “Mesleki Rehberlik ve Danışmanlık” bileşeni çerçevesinde;

- Bakanlığımız, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, DPT, DİE, YÖK, KOSGEB, MPM, TOBB, TİSK, TESK ve TÜRK-İŞ arasında “Meslekî Bilgi, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri İşbirliği Protokolü” imzalanmıştır.
- İşbirliği Protokolü çerçevesinde orta öğretim öğrencilerine 9. sınıftan itibaren Meslekî Bilgi, Rehberlik Hizmetleri verilecektir. RAM (Rehberlik Araştırma Merkezleri) alt yapı ve teknik yönden desteklenecektir. Meslekî rehberlik konuları, öğretim programlarına entegre edilmiş olacaktır.

IV. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının sorumluluğunda “Öğrenci Başarısını Değerlendirme” bileşeni çerçevesinde;

- Ölçme-değerlendirme araçları ve kılavuzu geliştirilecek ve Puanlama yöntemleri modernize edilecektir.
- Ulusal Yeterlik Standartları oluşturulacaktır.
- BİT etki, nicel etki ve sosyal etki değerlendirmesi yapılacaktır.
- Üniversiteye giriş sistemi araştırılıp alternatifler oluşturacaktır.

V. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının sorumluluğunda “Okul Geliştirme Çalışmaları bileşeni “ çerçevesinde;

- Okulda Performans Yönetimi Modeli geliştirilerek basım ve dağıtımı yapılacaktır.
- Plânlı Okul Gelişim Modeli geliştirilip basım ve dağıtımı yapılacaktır.
- Merkezde ve taşrada, “Okul Bilgi Yönetim Sistemi” oluşturulacaktır.
- Okul liderlik takımları oluşturulup, eğitim verilecektir.

Sürdürülen Çalışmalar

- Kamuoyunun bilgilendirilmesi hizmeti verecek teknik danışmanlık firması ile BİT etki, sosyal etki ve nicel etki araştırması yapacak firmanın taslak olarak hazırlanan iş tanımlarına son şeklinin verilmesi çalışmaları sürdürülmektedir.
- Satın alınacak mal ve hizmetlerle ilgili idari şartnameler hazırlanmaktadır.
- Proje Uygulama Planının (PIP) İngilizce’ ye tercüme çalışması devam etmektedir.
- Bu hazırlıklar tamamlandıktan sonra İkraz Anlaşmasının imzalanması mümkün olabilecektir (<http://projeler.meb, 2005>).

4.2.3.2. Orta Öğretimin Yeniden Yapılandırılması

MEB Talim ve Terbiye Kurulu 07.06.2005 tarihli ve 184 sayılı kararı ile “Orta Öğretimin Yeniden Yapılandırılması” çalışmaları başlatılmıştır. Buna göre;

1. Üç yıllık genel, meslekî ve teknik liselerin eğitim ve öğretim süresinin, 2005–2006 Öğretim Yılından itibaren 9. sınıftan başlamak üzere, kademeli olarak 4 yıla çıkarılmıştır.
2. Hazırlık sınıfı bulunan liselerin öğrenim sürelerinin 4 yıla göre yeniden düzenlenmiştir. Önünde hazırlık sınıfı bulunan ve öğrenim süresi hazırlık+3 yıl olan genel ve

meslekî orta öğretim kurumlarının öğrenim süresi 2005–2006 öğretim yılından itibaren hazırlık sınıfı olmaksızın, 4 yıla çıkarılmıştır.

3. İlköğretimden itibaren orta öğretimin sonuna kadar, AB Yabancı Dil Seviye Sistemi benimsenerek ders saati sayılarının buna göre belirlenmiştir. “ Yabancı dil öğretimi ağırlıklı olarak ilköğretimde başlatılacak (4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar), AB ve OECD ülkelerinde olduğu gibi yabancı dili günlük hayatta kullanılabilir kılmak amacıyla, interaktif yaklaşım esas alınarak, öğretim programları ve haftalık ders saati sayıları belirlenmiştir. ”

4. Genel liseler ile tüm meslekî ve teknik orta öğretim kurumlarının 9. sınıflarında, MEGEP (Meslekî ve Teknik Eğitim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi) kapsamında geliştirilen “Ortak Beceriler”, “Bilgisayar” ile “Tanıtım ve Yönlendirme” derslerinin okutulmaya başlandı.

5. Anadolu Liseleri ile Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerin kademeli olarak, Anadolu Lisesi adıyla tek program altında birleştirildi

6. Fen Liseleri, Anadolu Liseleri, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, Spor Liseleri, Anadolu Öğretmen Liseleri, Anadolu Meslekî ve Teknik Orta Öğretim Programlarının Uygulandığı Liseler, Teknik Liseler, İmam Hatip Liseleri ve Anadolu İmam Hatip Liselerinin yeniden yapılandırılmasında kendi statülerinin göz önünde bulundurulacak

7. Hazırlık sınıfı ile birlikte 5 yıl süreli öğretim yapan resmî ve özel liselerin, isteğe bağlı olarak mevcut statülerini uygulamaya devam edebilecek (<http://ogm.meb, 2006>).

4. 2. 3. 3. Ortaöğretime Yönelik İlerleme Raporları

2001 İlerleme Raporu: Öğretim ve Eğitim sisteminde reform ile ilgili olarak, Türkiye'nin Haziran 2001'de kabul ettiği yasa, orta öğretim için vergi fonunun kullanılmasını 2010 yılına kadar uzatmıştır. Yeni bir Dünya Bankası Orta Öğretim Kredisi ve Avrupa Yatırım Bankası'ndan muhtemel krediler ile birlikte, bu yasa, hükümetin 2005 yılına kadar 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda öngörülen 12 yıl zorunlu eğitim hedefine ulaşmasına yardım edecektir. .(www.abgs, 2006)

2002 İlerleme Raporu: Hükümet, eğitim sistemi reformuna ilişkin olarak 2005 yılına kadar zorunlu eğitim süresinin on iki yıla ve 2002/2003 öğretim yılı itibarıyla orta öğretim süresinin dört yıla çıkarılması yönünde gerekli tedbirleri almaya başlamıştır. 2002'de hükümet, Zorunlu

Eğitim süresini 2005 yılına kadar 12 yıla çıkarmaya isteklidir fakat, Orta Öğretim süresini 4 yıla çıkarmayı hedefleyen tedbirleri kaldırmıştır.

2003 İlerleme Raporu: Önceki hükümetler, Eğitim ve Mesleki Eğitim Sistemine ilişkin olarak, Zorunlu Eğitim süresini 2005 yılına kadar 8 yıldan 12 yıla çıkarmaya ve Orta Öğretim süresini 2002-2003 Öğretim yılına kadar 3 yıldan 4 yıla çıkarmaya yönelik tedbirleri uygulamaya başlamıştı. 2002’de hükümet, Zorunlu Eğitim süresini 2005 yılına kadar 12 yıla çıkarmaya isteklidir fakat Orta Öğretim süresini 4 yıla çıkarmayı hedefleyen tedbirleri kaldırmıştır.

Genel Değerlendirme

Genel olarak Orta Öğretimde iki temel sorun varlığını sürdürmektedir. Öncelikle, Orta Öğretime olan talep öngörülenden çok daha yüksektir. İkinci olarak, Mesleki ve Teknik okullara yönlendirilen öğrenci sayısı planlanandan daha azdır. Üniversiteye giriş sınavları Genel Liselerden mezun öğrenciler lehine bir ayrıma yol açmaktadır. Türkiye, 1970’lerden bu yana Orta Öğretimde Mesleki ve Teknik Eğitimi öne çıkaran planlar uygulamaktadır. Orta Öğretim sonrası meslek yüksek okullarına sınavsız giriş hakkı dahil, Mesleki ve Teknik Orta Öğretimin konumunu güçlendirmeye yönelik birçok yasal tedbir alınmakla birlikte, söz konusu tedbirler Düz Liselere olan eğilimi tersine çevirmemiştir. Genel olarak, Eğitim ve Mesleki Eğitim alanında bazı ilerlemeler kaydedilmiştir.

Türkiye, Orta Öğretime yönelik olarak planlanan hedef ve stratejilerini gözden geçirme ve Orta Öğretimin Yüksek Öğretim üzerindeki baskısını hafifletme yönünde teşvik edilmelidir.

2006 İlerleme Raporu: Reformlar orta öğretimin üç yıldan dört yıla yükseltilmesini de kapsamaktadır. Buna karşılık, eğitim seviyesinde ve kalitesinde gelir – cinsiyet - ve bölgesel farklılıklar kayda değer şekilde devam etmektedir. Orta öğretimdeki öğrencilerin ortalama bilgi seviyesi hala düşüktür(www.abgs, 2006).

4. 2. 3. 4. IX. Kalkınma Planı ve Orta Vadeli Planda Orta Öğretim ile ilgili Maddeler

4.2.3.4.1. IX. Kalkınma Planı

238.Madde: Nüfusun eğitime erişiminde önemli gelişmeler sağlanmıştır. Zorunlu temel eğitimin 8 yıla çıkarılmasıyla, öğrenci sayısında büyük artış sağlanmış, ilköğretimden ortaöğretime geçişler artmıştır.

585. Madde: İlköğretimde okul terklerinin azaltılması için başta kırsal kesime ve kız çocuklarına yönelik olmak üzere gerekli tedbirler alınacak ve ortaöğretime geçiş oranları yükseltilecektir.

588. Madde: Ortaöğretim; program türünü esas alan, yatay ve dikey geçişlere imkan veren, etkin bir rehberlik ve yönlendirme hizmetini içeren esnek bir yapıya kavuşturulacaktır. Programlar geniş tabanlı ve modüler esasa göre düzenlenecektir.

598. Madde: Yükseköğretime giriş sistemi; öğrencileri programlar hakkında yeterli düzeyde bilgilendiren, ilgi ve yeteneklerini ortaöğretim boyunca çok yönlü bir süreçle değerlendiren, okul başarısına dayalı ve müfredat programlarıyla daha uyumlu bir yapıya kavuşturulacaktır.

354.Madde: Plan döneminde okulöncesi ve ortaöğretim kademesinde okullaşma oranlarında önemli artışlar sağlanması hedeflenmektedir. Ortaöğretim okullaşma oranlarındaki artışla birlikte yükseköğretime olacak talep artışını karşılamak üzere, yükseköğretim okullaşma oranının yüzde 48'e ulaşması planlanmaktadır(www.dpt, 2006)

4.2.3.4.2. Orta Vadeli Plan

2.Madde: İlk ve ortaöğretimin kalitesinin artırılması amacıyla yenilikçiliği, araştırmayı, takım çalışmasını, özgün ve girişimci düşünmeyi esas alan müfredat değişiklikleri yapılacak ve bu kapsamda eğitimciler ile yöneticilerin eğitimi gerçekleştirilecektir.

4. Madde: Ortaöğretimde okul çeşitliliği yerine program çeşitliliğini esas alan bir yapıya geçilecektir. Ortaöğretim, program bütünlüğü ve devamlılığı içinde yatay ve dikey geçişlere olanak tanıyan, fırsat eşitliğini geliştiren esnek bir yapıya kavuşturulacaktır (www.dpt, 2006)

4. 2. 4. Genel Eğitime Yönelik AB Eğitim Programları

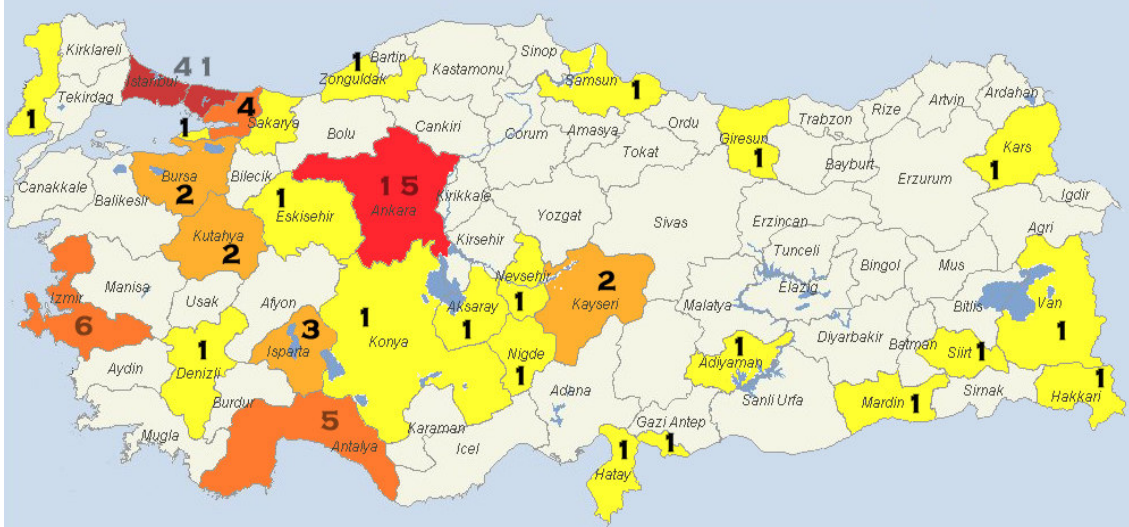
4. 2. 4. 1. COMENIUS

Ülkemizde 2004 yılından itibaren başlatılan bu faaliyetler okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve Üniversitelerin eğitim fakültelerine kadar uzanan bir hedef kitleyi kapsamaktadır. Sokrates'in II. aşaması 2000- 2006 tarihlerini kapsamaktadır.

Türk Ulusal Ajans verilerine göre Commenius 1 Okul Ortaklıkları projelerinde 2004 yılında 126 başvuru alınırken, bu rakam 2005 yılında 765'e ulaşmıştır. Sağlanan bu % 507'lik

artış ile Türkiye, tüm program üyesi ülkeler arasında proje başvurusu açısından birinci sırayı almıştır. Bununla birlikte desteklenen proje sayısı da 100'den 347'ye yükselmiştir.

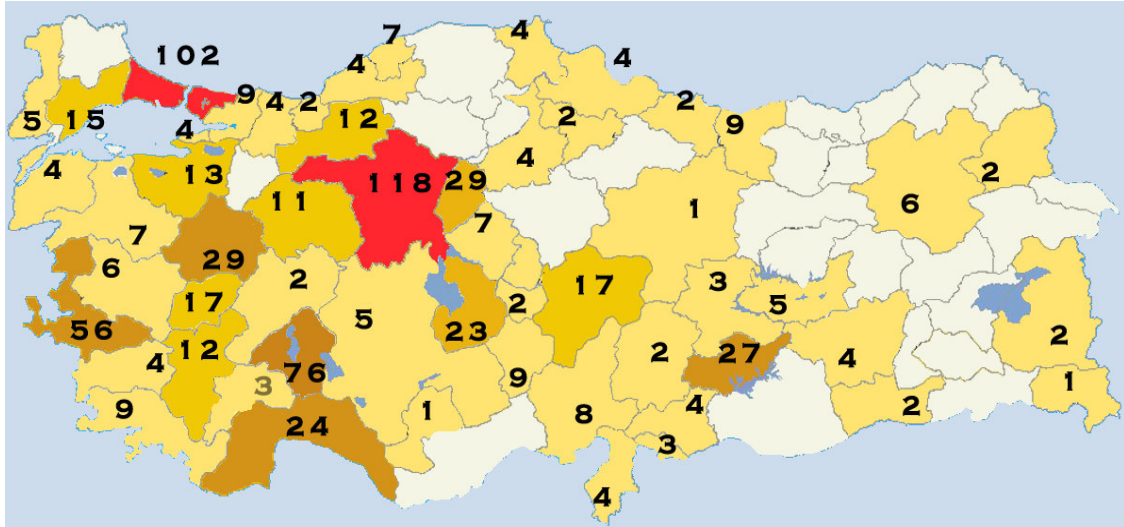
Şekil: 3: 2004 Yılında Kabul Edilen Comenius Projeleri

Kaynak: Eğitimde Diyalog, 2005

Toplam 100 Proje

Şekil: 4: 2005 Yılında Kabul Edilen Projeleri

Kaynak: Eğitimde Diyalog, 2005

Toplam 347 Proje

2006 yılına ait faaliyetler henüz tamamlandığından net bir değerlendirme yapılmamıştır.

Comenius I Çok Yönlü Avrupa İşbirliği Projeleri:

2004 yılında ülkemizden de ortağı bulunan 6 projenin toplam bütçesi 1.602.032 Avro olan 6 proje daha Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilmiştir.

Comenius II Bireysel Eğitim Destekleri faaliyetleri:

Bireysel Dil Asistanlığı faaliyeti kapsamında; ülkemizden 2004 yılında 1 Dil Asistanı gönderilmiş iken, 2005 yılında 34 Dil Asistanının faaliyete katılımının sağlanmasıyla Türkiye'nin program üyesi ülkeler arasında ilk sıralarda yer almayı başarmıştır. Kurumsal Dil Asistanlığı kapsamında ise ülkemizde 2004'de 4 okulumuz bir Yabancı Dil Asistanı misafir etmişken 2005 yılında bu sayı ise 15'e yükseltilmiş ve faaliyet yaygınlaştırılmıştır.

2004 yılında Hizmet-İçi Eğitim faaliyetlerine yönelik olarak 411 başvuru yapılmış ve bunlar arasından 90 başvuru sahibinin kurslara katılımı için mali destek sağlanmıştır. 2005 yılı için ise; Ekim ayı sonu itibariyle 344 başvuru alınmış ve bunlardan 135'ine mali destek verilmesi onaylanmıştır.

Comenius III Ağ Projeleri:

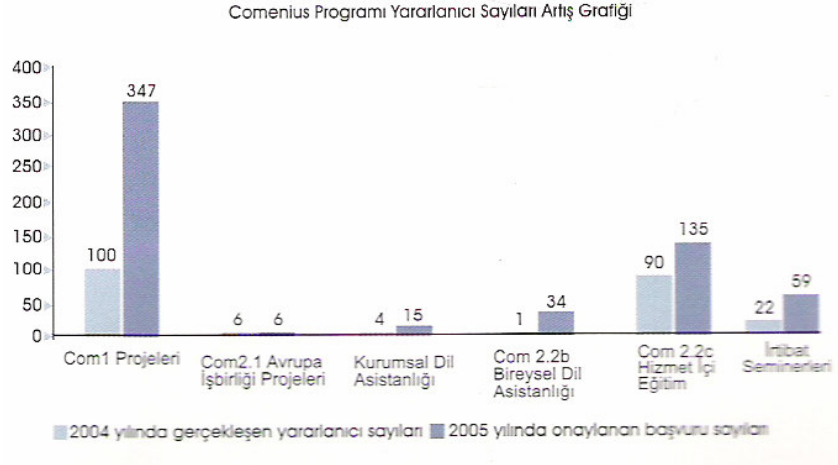
Ülkemizden birer kurumun yer aldığı 2 farklı proje 2004 yılında Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilmiş durumdadır.

İrtibat Seminerleri ve Hazırlık Ziyaretleri:

Ülkemizden 2004 yılında 22, 2005 yılında ise, 59 öğretmen İrtibat seminerlerine katılımı sağlanarak proje geliştirilmesine destek verilmiştir. Ayrıca 2004 yılında 1 ve 2005 yılında 2 adet İrtibat semineri AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi tarafından Comenius faaliyetlerine ait 2004 ve 2005 yılları arasındaki yararlanıcı sayısı artışı hemen hemen tüm faaliyetlerde gözlenmektedir ve bu durum, faaliyetlerin tanıtımı, yaygınlaştırılması ve benimsenmesi açısından Avrupa Komisyonu'nun da dikkatini çeken bir başarının simgesidir.

2005 Comenius Çalıştaylarında 650 öğretmene uygulanan ankette katılımcıların % 74,60'i Comenius Programını çeşitli yollarla daha önce duyduğunu, % 97,17'si Comenius hakkındaki görüşlerinin olumlu yönde değiştiğini % 60,43'ü Toplantılar öncesi Avrupa Birliği hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını, % 96,21'i Ülkemizin AB üyeliğinin Eğitim Sistemine olumlu etkisinin olacağını beyan etmişler ve % 69,68'i Comenius için proje hazırlamak istediğini söylemiştir (Eğitimde Diyalog, 2005).

Şekil 5: Yıllara Göre Comenius Programı Yararlanıcı Sayıları Artış Grafiği**Kaynak: Eğitimde Diyalog, 2005**

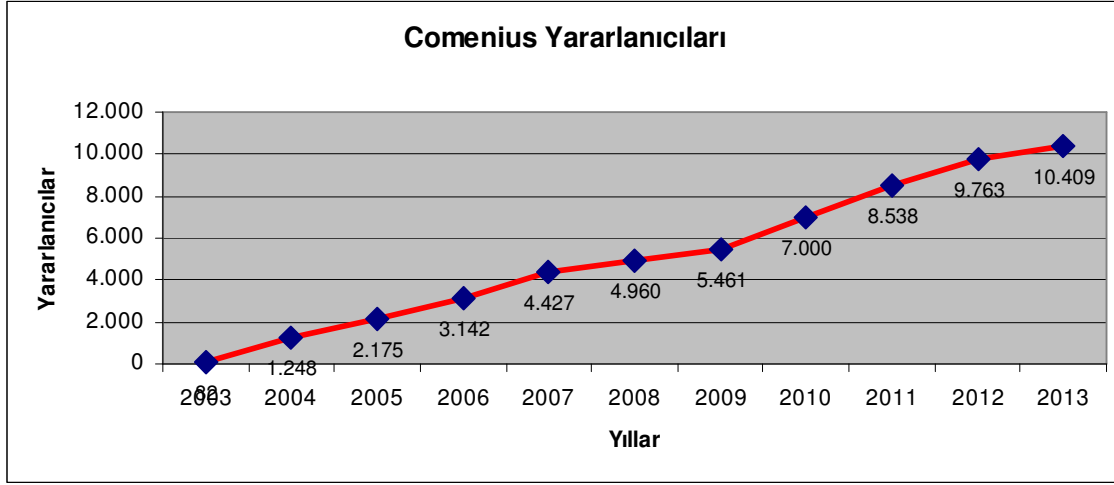
Aşağıdaki tablo ve şekil Türkiye'nin Comenius Programına hazırlık döneminden başlayıp 2007–2013 yıllarını kapsayan üçüncü aşamasında öngörülen yararlanıcı sayısını kapsamaktadır.

2005'ten sonraki değerler tahminidir, kesinlik ifade etmemektedir.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Comenius	82	1.248	2.175	3.142	4.427	4.960	5.461	7.000	8.538	9.763	10.409
1. Okul Ortaklıkları	40	904	1.820	2.666	3.848	4.311	4.704	6.084	7.421	8.486	9.047
1.1 Okul Projeleri		549	1.280	1.856	2.326	2.606	3.042	3.680	4.488	5.133	5.472
Öğretmen		342	800	1.160	1.454	1.629	1.901	2.300	2.805	3.208	3.420
Öğrenci		207	480	696	872	977	1.141	1.380	1.683	1.925	2.052
1.2 Dil Projeleri		147	180	298	748	838	652	1.183	1.442	1.650	1.759
Öğretmen		25	30	48	125	140	109	197	240	275	293
Öğrenci		122	150	250	623	698	543	986	1.202	1.375	1.466
1.3 Okul Geliş. Proj.		111	360	512	664	744	869	1.051	1.283	1.466	1.563
Öğretmen		87	225	320	415	465	543	657	802	916	977
Öğrenci		24	135	192	249	279	326	394	481	550	586
Hazırlık Ziyaretleri	22	60	20	35	110	123	141	170	208	237	253
İrtibat Seminerleri	18	37	75	90							
Dil Asistanlığı (gelen)											
2. Eğitim-Öğretim Pers. Eğitimi	42	344	355	476	579	649	757	916	1.117	1.277	1.362
2.1 Avrupa İşbirliği Projeleri											
2.2 Bireysel Eğitim Hibeleri	42	344	355	476	579	649	757	916	1.117	1.277	1.362
2.2.a Hareketlilik											
2.2.b Dil Asistanlığı		1	15	16	74	83	97	117	143	163	174
2.2.c Hizmet İçi Eğitim	42	343	340	460	505	566	660	799	974	1.114	1.188

Tablo 4: 2007-2013 Yıllarındaki tahmini yararlanıcı sayıları, (2006, Ulusal Ajans)

Comenius Okul ortaklıkları projelerine 1157 başvuru alınmıştır. Bu başvurulardan 453'ü, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkez Başkanlığının verdiği mali destek ile 2006/2007 Öğretim Yılında uygulamaya geçecektir (Eğitim ve Gençlik, 2006)

Şekil 6: Comenius Yararlanıcıları Grafiği (Ulusal Ajans, 2006)

Görüldüğü gibi yararlanıcı sayılarında her yıl artış beklenmektedir. 2003-2005 rakamları da resmi olarak kesinlik kazanmamıştır.

4. 2. 4. 2. Gençlik (Youth) Projeleri

Gençlik Projelerinde diğer projelere nispeten daha da katılım gerçekleşmiştir. 2003-2005 yıllarında 1.079 başvuru arasından toplam 408 proje kabul almıştır. 2006 rakamları resmi olarak henüz açıklanmamıştır.

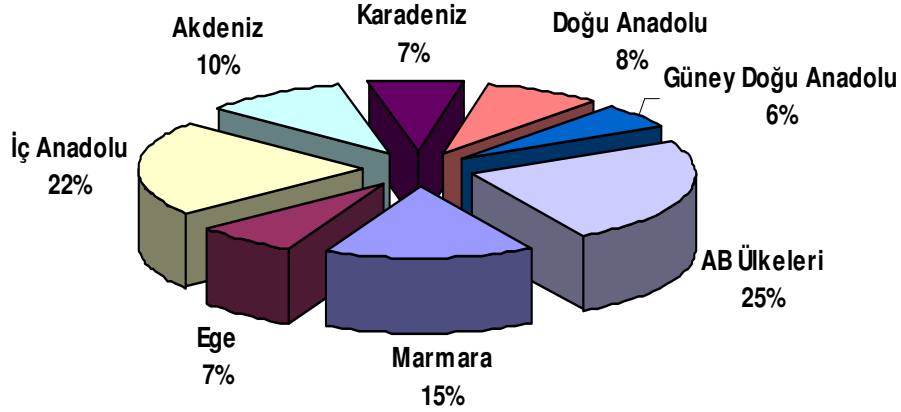
Tablo 5 : 2003-2005 Yılları Gençlik Projeleri Başvuru Ve Kabul Sayıları

Eylemler	1 Kasım 2003		1 Şubat 2004		1 Nisan 2004		1 Haziran 2004		1 Eylül 2004		1 Kasım 2004	
	Başvuru	Kabul	Başvuru	Kabul	Başvuru	Kabul	Başvuru	Kabul	Başvuru	Kabul	Başvuru	Kabul
Eylem 1	7	2	8	8	12	5	13	8	12	11	30	23
Eylem 2							10	8	9	9	11	10
Eylem 3	4	2	6	3	8	5	12	7	57	28	70	40
Eylem 5	8	6	3	3	5	1	9	6	9	9	13	11
TOPLAM	19	10	17	14	25	11	44	29	87	57	124	84
Eylemler	1 Şubat 2005		1 Nisan 2005		1 Haziran 2005		1 Eylül 2005		TOPLAM BAŞVURU	TOPLAM KABUL		
	Başvuru	Kabul	Başvuru	Kabul	Başvuru	Kabul	Başvuru	Kabul				
Eylem 1	67	17	57	18	34	18	16		256	110		
Eylem 2	20	19	20	18	49	46	33		152	110		
Eylem 3	101	10	103	15	83	16	49		493	126		
Eylem 5	42	10	45	10	30	6	14		178	62		
TOPLAM	230	56	225	61	196	86	112	0	1.079	408		

Kaynak:www.ua, 2006

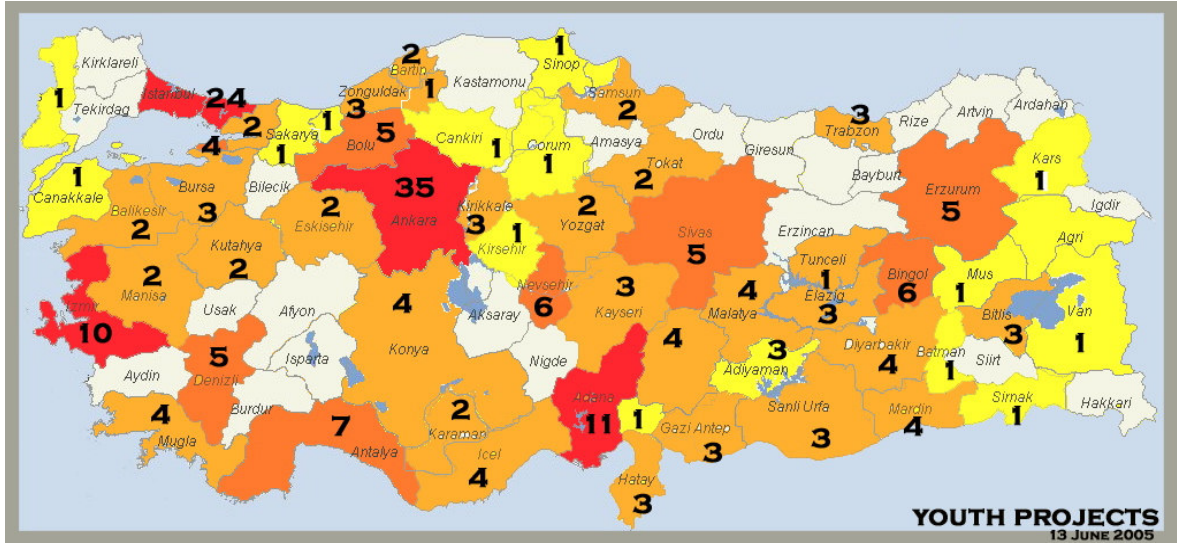
Görüldüğü gibi ülkemiz 2003'den itibaren Gençlik Programlarına katılmıştır. Sırasıyla 2003'de toplam 10, Şubat 2004 'de 14, Nisan 2004'de 11; Haziran 2004'de 29 Eylül 2004'de 57, Kasım 2004'de 84; Şubat 2005'de 56, Nisan 2005'de 61, Haziran 2005'de 86, adet proje kabul edilmiştir.

Şekil 7: Gençlik Projeleri Bölgelere Göre Dağılımı

Kaynak: www.ua, 2006

Şekil 8: 2005 Yılı Gençlik Projelerinin İllere Göre Dağılımı

Kaynak:www.abgs, 2006

Haritadan Ankara, İstanbul, Adana ve İzmir' in Gençlik Projelerinden en fazla yararlanan illerimiz olduğu görünmektedir.

Son Gelişmeler

2006 Yılında Eylem 1 kapsamında 'Bitrimulti (İkili, Üçlü, Çok Taraflı Gençlik Değişimleri) Eğitim Kursları düzenlenmiştir. Türkiye olarak, 03-07 Eylül tarihlerinde Avusturya'da gerçekleştirilen kursa 6 kişi, 13-17 Eylül tarihlerinde İzlanda'da gerçekleştirilen kursa 5 kişi, 07-12 Ekim tarihlerinde Malta'da gerçekleştirilen kursa 5 kişi, 25-29 Ekim tarihlerinde İngiltere'de gerçekleştirilen kursa 8 kişi ile katılım gerçekleştirilmiştir.

Eylem 1 kapsamında 17-19 Aralık tarihlerinde 18 kişinin katılımı ile Ankara'da 'Eylem Öncesi Eylem 1 Eğitimi' gerçekleştirilmiştir.

Eylem 1 kapsamında 07-13 Aralık tarihlerinde Antalya'da gerçekleştirilen 'Module International Kültürlerarası Öğrenme Eğitim Kursu'na 24 kişi katılmıştır.

05-10 Aralık tarihlerinde İstanbul'da 500 gencin katılımı ile gerçekleştirilen 'Gepgenç Festivali'ne merkez başkanlığımız tarafından katılım gerçekleştirilmiştir.

Eylem 2 kapsamında 15 Eylül tarihinde Ankara'da 60 kişinin katılımı ile 'Gönüllü Günleri' gerçekleştirildi. Türkiye'nin her bölgesinden gelen ve AGH ile ilgili bilgilenmek isteyen adaylar için Eylem 2 uzmanlarımız tarafından sunum yapılmıştır.

Avrupa Gönüllü Hizmeti kapsamında projeleri kabul edilmiş ve diğer program ülkelerine gidecek olan gönüllülere, projelerine başlamadan önce Başkanlığımız tarafından 20-23 Kasım tarihlerinde Ankara'da 'Ayrılış Öncesi Eğitim' verilmiştir. Eğitime 50 kişi katılmıştır. Yine aynı kapsamda 02-06 Ekim ve 20-24 Kasım tarihlerinde Ankara'da 'Varış Sonrası Eğitimi' verilmiştir. İki etkinliğe toplam 30 genç katılmıştır.

Eylem 2 kapsamında İstanbul'da 06-09 Aralık tarihlerinde 12 kişinin katılımı ile 'Ara Dönem Değerlendirmesi' ve 8-10 Aralık tarihlerinde İstanbul'da 40 kişinin katılımı ile 'Nihai Değerlendirme' etkinlikleri gerçekleştirilmiştir.

Eylem 5 kapsamında 25-26 Kasım tarihlerinde Ankara'da 14 kişinin katılımı ile ve Eylem 3 kapsamında 05-07 Aralık 2006 tarihlerinde Ankara'da 52 kişinin katılımı ile 'Final Öncesi ve Final Sonrası Hazırlama Eğitimi' yapıldı. Gençlik programları kapsamında hazırladıkları projeleri,

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Merkez Başkanlığı tarafından kabul edilen yararlanıcılara faaliyete başlamadan önce teknik bilgiler verilmiş ve bunun yanı sıra hakları, sorumlulukları, karşılaşılabilecek süreçler hatırlatılmıştır.

Eylem 5 kapsamında 19–23 Aralık tarihlerinde Ankara’da gerçekleştirilen ‘Uzun Dönemli Eğitim Kursu’na (LTTC) ülkemizin çeşitli bölgelerinden toplam 32 kişi katıldı. Kursta proje hazırlama ile ilgili detaylı sunumlar yapılmıştır.

AB Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı tarafından 27 Kasım - 02 Aralık tarihlerinde Muğla’da yapılan ‘Tom-Tarining of Multipliers’ etkinliğine toplam 13 kişi katıldı (Eğitim ve Gençlik, 2006).

4.2.5. Genel Eğitim ile ilgili Türkiye İlerleme Raporları

1998 İlerleme Raporu: Türkiye, genel eğitim düzeyini Avrupa Birliği standartlarına yükseltmek için gayret etmekle beraber, eğitim sağlanmasında, dersliklerde, öğretim kadrosunda ve genel olarak personel alanında hâlâ eksikler ile karşı karşıyadır.

2002 İlerleme Raporu: Komisyon, 1998 yılı İlerleme Raporunda, Türkiye’nin, genel eğitim seviyesinin AB standartlarına yükseltilmesi yönünde gösterdiği çabalara karşın, eğitim hizmeti, dersler, eğitim personeli ve genel personel açısından hâlâ eksiklikleri bulunduğunu belirtmiştir. 1998 yılı İlerleme Raporundan bu yana sınırlı ilerleme kaydedilmiştir. Türkiye, bu alandaki müktesebatın iç hukuka aktarılması yönünde çaba sarf etmelidir. İdari kapasiteye ilişkin olarak, merkezî olmayan bir yapının oluşturulması da dahil olmak üzere, reform süreci hızlandırılmalıdır.

2004 İlerleme Raporu: Hükümet, Genel Eğitim ve Mesleki Eğitimi de içeren bazı sektörlerde adem-i merkezîyetçiliği amaçlayan “Yerel Yönetim Reform Paketini” kabul etmiştir. Bu, Eğitim ve Öğretim alanında bazı sorumlulukları bölgesel düzeye daha yakın hale getirmeyi amaçlamaktadır. Bu süreç bölgesel hizmetlerin güçlendirilmesi ve sosyal tarafların katılımıyla desteklenmelidir. Bu ayrıca, kamu yöneticilerinin yönetim kültürünün değişmesini ve onların çalışma yöntemlerinin modernizasyonunu da içerecektir.

Mesleki Eğitim ve Öğretim Okulu mezunlarının Yüksek Öğretime erişimine ilişkin mevcut kısıtlamalar, Mesleki Eğitim ve Öğretime girişleri azaltmıştır ve Genel Eğitime yönelimi de geri döndürmemiştir (www.abgs, 2006).

9.Kalkınma Planı’nın Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi adlı başlığında Türkiye’nin 1 Nisan 2004 tarihinden itibaren AB eğitim ve gençlik programlarına başarılı ve aktif bir şekilde katılım sağladığı, Genel Eğitim Programından 20.000 olmak üzere yaklaşık 49.300 kişi 2006 yılı itibarıyla programlardan yararlanacağı belirtilmiştir.

TES’nin “Genel Eğitim” çerçevesinde, AB eğitim politikalarına uyumu konusunda düzenlenen etkinlikler ve yapılan çalışmalara ilişkin şunlar ileri sürülebilir:

Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde, genel eğitim olarak nitelenebilecek olan okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde, AB eğitim politikalarına uyumu konusunda günümüze kadar yapısal ve uygulamada çok önemli ve çok çeşitli düzenlemeler yapılmıştır.

Bu bağlamda gerek okulöncesine, gerekse ilköğretime yönelik olarak düzenlenen "Temel Eğitime Destek Projesi"nin ilgili eğitim düzeylerindeki nitelik artışı yanında, okullaşma oranına özellikle de kız öğrencilerin okullaşma oranına önemli katkı sağladığı söylenebilir. Türkiye'de okulöncesi eğitimde okullaşma oranının çok düşük olduğuna göz önüne alındığında bunun önemi daha iyi anlaşılır.

Sözü geçen projenin okulöncesi ve ilköğretime yönelik olarak süren derslik sayısını arttırma ve materyal-donatım sağlamaya çabaları, okulöncesi eğitim kademesinin geleceği bakımından özel önem arz etmektedir.

Ortaöğretime yönelik olarak TES'nin AB eğitim politikalarına uyumu bağlamında buraya kadar genel bir perspektifi verilen çabaların değerlendirilmesinde şu sonuçlar ifade edilebilir:

Öncelikle, üç yıllık genel, meslekî ve teknik liselerin eğitim ve öğretim süresinin 2005–2006 Öğretim Yılından itibaren 9. sınıftan başlamak üzere, kademeli olarak 4 yıla çıkarılması önemlidir. Bu önem hem ilgili eğitim düzeyinin AB'ye uyumu hem de çağ nüfusunun okulda geçirdiği süre bakımından dikkate değerdir.

Ortaöğretim için AB Yabancı Dil Seviye Sisteminin benimsenerek ders saati sayılarının buna göre belirlenmesi ve günlük hayatta kullanılabilir bir yabancı dil öğretiminin esas alınması çok önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Bu düzenlemenin, TES'nin ana sorunlarından birisi olan yabancı dil öğretimi sorununa orta ve uzun vadede çözüm getirmesi beklenebilir.

Ortaöğretimde program zenginleştirmeye yönelik yapılan düzenlemeler de, Bilgi Çağı insanının bütün yönlerden gelişimi ve sahip olması gereken çoklu nitelikler bakımından önemli sayılabilir.

TES'nin AB eğitim politikalarına uyumu konusunda genel eğitimde yapılan çalışmalar hakkında, AB Komisyonunu ilerleme raporlarında dikkat çektiği, ortaöğretime olan talep yüksekliği, mesleki ve teknik okullara yönlendirilen öğrenci sayısının planlanandan daha az olması ve üniversiteye giriş sınavları sorunları, devam etme eğilimindedir. Bu sorunlar, uzun vadede Türk genel eğitiminin AB'ye uyumunu tehdit etme potansiyeline sahiptir. Dolayısıyla uyum konusunda bu sorunlara yönelik olarak söylemlerden öte, kararlı uygulamalara ihtiyaç vardır.

4. 3. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM POLİTİKALARINA UYUMU KONUSUNDA MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE YAPILAN ÇALIŞMALARLA İLİŞKİN BULGU VE YORUMLARI

Bu başlık altında Meslekî ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu (MTEM) ve Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) ile Leonardo Da Vinci (LdV) projeleri alanlarında yapılan çalışmalar ele alınmıştır.

4.3.1. Meslekî ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu (MTEM) Projesi

MTEM projesi, mesleki ve teknik eğitim alanında üyelik süreci öncesinde Türkiye’de AB tarafından desteklenen iki büyük projeden biridir.

MTEM projesi, çağdaş ve etkin bir öğretmen eğitimi sisteminin düzenlenmesi ve geliştirilmesine yönelik kapasitenin artırılmasını ve Mesleki ve Teknik Eğitim Fakülteleri (MTEF), Meslek Yüksekokulları (MYO) , sosyal taraflar, meslekî ve teknik eğitim vakıfları, kurum ve kuruluşları arasında kurulacak bölgesel ortaklıkların teşvik edilmesini amaçlamaktadır. Proje, mali anlaşması TC Hükûmeti ve Avrupa Birliği Komisyonu arasında 25 Temmuz 1997 tarihinde, Ek sözleşmesi de 12 Aralık 2001 tarihinde imzalanmış ve başlama tarihi 07 Temmuz 2003 ve süresi 42 ay olan bir projedir.

Projenin genel amacı, 20 pilot projenin uygulanması yoluyla, çağdaş ve etkin bir öğretmen yetiştirme sisteminin düzenlenmesi ve geliştirilmesine yönelik kapasitenin artırılmasıdır. Pilot projeler yoluyla, METEF ve MYO, sosyal taraflar, mesleki ve teknik öğretim vakıfları, kurum ve kuruluşları arasında kurulacak bölgesel ortaklıkların teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.

Projenin Dayanakları: 25 Temmuz 1997 tarihinde TC Hükümeti ve AB Komisyonu arasında imzalanan mali anlaşma, " TC Hükümeti ve AB Komisyonu arasında 12 Aralık 2001 tarihinde imzalanmış ek sözleşme sayılabilir. Ayrıca, TC Hükümeti ve AB Komisyonu arasında imzalanan anlaşmaya dayalı ve yapılacak işleri belirten İş Tanımı," Projenin Teknik Danışmanlık hizmetleri için ihaleyi kazanan firmanın sunduğu ve TC Hükümeti ve AB Komisyonu tarafından kabul edilen ve proje kapsamında yapılacak çalışmaların nasıl yapılacağını belirten Teknik Teklif. Projenin Teknik Danışmanlık Hizmetleri kapsamında görev yapan uzmanlar tarafından hazırlanmış ve MEB tarafından da onaylanmış olan, uygulamalara ilişkin genel eylem planını içeren Başlangıç Raporu dayanakları oluşturmaktadır.

Bütçe: Toplam bütçe 18,5 milyon Eurodur. AB Komisyonu katkısı 14 milyon Euro, MEB Katkısı 4,5 milyon Euro.

Yönetim: Kamu Kurumları (MEB, YÖK yararlanıcı) Öğretmen sendikaları ve vakıfları Ulusal ve bölgesel ekip liderleri İşçi ve işveren örgütleri AB Komisyonu Kamu kuruluşları, işçi ve işveren örgütleri ve sivil toplum örgütlerinin temsil edildiği Ulusal Koordinasyon Kurulu en üst düzey yetkili organdır.

Gerçekleştirilen Faaliyetler:

Başlangıç Raporu hazırlanmış ve kabul edilmiştir.

- Üst düzey katılımlı toplantılar yoluyla proje hakkında bilgilendirme ve projeye sahiplenme sağlanmıştır.
- Proje kapsamında standartları ve müfredatları geliştirilecek programlar belirlenmiştir.
- Proje uygulamalarında aktif olarak görev alacak gruplar ve bu gruplarla yapılacak etkinlikler planlanmış ve uygulama aşamasına gelinmiştir.
- Proje kaynakları ile desteklenecek 20 pilot proje için anketler geliştirilmiş ve MEB ve AK onayları alınarak Meslekî ve Teknik Eğitim Fakültelerinde uygulanmış ve fakülteler tarafından doldurulan anket formları proje ekibine ulaşmıştır.
- Projenin Web Sayfası hazırlanmıştır.
- Bölge koordinatörlerinin pilot proje hazırlıkları ve donanım satın alımı konularındaki eğitimleri yapılmıştır.
- Ulusal Standart ve Program Geliştirme Grubu (USPGG) oluşturulmuş ve standart ve müfredatların geliştirilmesinde takip edilecek yöntemin belirlenmesi amacıyla söz konusu gruba yönelik olarak 3-7 Mayıs 2004 tarihleri arasında bir grup çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada grup üyelerine Standart geliştirmede Avrupa Perspektifi ve DACUM tekniği anlatılmıştır.
- Pilot proje başvurularının esas ve usullerini anlatmak, proje hakkında fakülte yönetimlerinin, öğretim elemanlarının ve sosyal tarafların bilgilerini tazelemek ve meslekî ve teknik eğitim fakültelerinin mevcut alt yapılarını yerinde görmek üzere fakültele ziyaretler gerçekleştirilmiştir.
- Standartları ve bu standartlara göre eğitim programları geliştirilecek olan Bilgisayar, Elektrik-Elektronik, Otomotiv, Giyim-Hazır Giyim, Konaklama İşletmeciliği, Eğitim (Pedagoji) programları için akademisyenler, meslekî ve teknik ortaöğretim kurumları personeli ve sosyal tarafların temsilcilerinden oluşan Teknik Çalışma Grupları oluşturulmuştur.

- Standart ve Program Geliştirme Teknik Çalışma Gruplarının DACUM tekniğine göre standart ve program geliştirme konusundaki eğitimleri 24-28 Mayıs 2004 tarihleri arasında Başkent Öğretmen evinde yapılmıştır.
- Elektrik-Elektronik, Bilgisayar, Konaklama ve Eğitim (Pedagoji) programlarının taslak standartları 7-11 Haziran 2004 tarihleri arasında, 14-18 Haziran 2004 tarihleri arasında da Otomotiv ve Giyim-Hazır Giyim Programlarının taslak standartları geliştirilmiştir.
- Bölge Teknik Yardım Ekipleri tarafından, Meslekî ve Teknik Eğitim Fakültelerinin yanı sıra, sosyal taraflara da ziyaretler yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir.
- Ulusal ve Uluslararası uzmanların da desteği ile Standart ve Program Geliştirme Teknik Çalışma Grubu üyelerinin DACUM tekniğine göre modüler program geliştirme eğitimleri iki grup şeklinde 5-9 Temmuz ve 12-16 Temmuz 2004 tarihleri arasında yapılmıştır.
- MVET Projesi kapsamında standartları ve öğretim programları geliştirilmek üzere seçilen 5 Programın ve Eğitim (pedagoji) programının taslak modüler öğretim programları 19 Temmuz-06 Ağustos 2004 tarihleri arasında geliştirilmiştir.
- 18 Ağustos 2004 tarihinde toplanan Ulusal Standart ve Program Geliştirme Grubu, geliştirilen modüler programları gözden geçirmiş ve programların dekanlar toplantısında da ele alınmasına karar vermiştir.
- 19 Ağustos 2004 tarihinde yapılan Dekanlar toplantısında modüler programların 2004-2005 akademik yılından itibaren mesleki ve teknik eğitim fakültelerinde uygulanması için fakültelerin ilgili kurulları ile üniversite senatolarından geçirilmesi kararlaştırılmıştır.
- Fakültelerin geliştirilecek modüler programları uygulayabilmeleri için gerekli donanım malzemeleri tespit edilmiştir (www.mvet, 2006).

MTEM Projesi'nin Üniversite Düzeyinde Uygulanışı

Mesleki ve teknik eğitim fakülteleri yerel ortakları ile beraber kendi alanlarında meslek dersi öğretmen eğitimi sisteminin desteklenerek geliştirilebileceği birçok konu belirlemiştirlerdir. Öncelikli olarak öğretmenlerin teknik bilgi ve becerilerinin güncellenmesi amacıyla fakültelerdeki öğretim elemanları ile yerel endüstri arasında daha yakın ilişkilerin acilen kurulması gerekmektedir. Bu tür uygulamaları gerçekleştirmek üzere planlanan pilot proje uygulamalarını desteklemek ve AB hibesi kullanmaları için başarılı ortaklıklara yönelik

olarak tekliflere çağrı yapılacaktır. Hibelere ayrılan toplam miktar 2.500.000 Euro'dur, bunun 500.000 Euro'luk bölümü fakülte/sanayi bağlarını geliştiren projeler için ayrılmıştır. Bu miktar ekipman desteğine ait bütçenin bir parçasıdır.

MTEM Projesi kapsamında geliştirilen modüler programları uygulamak üzere projeye katılan mesleki ve teknik eğitim fakültelerine ekipman alımı ve pilot proje uygulamaları yoluyla destek sağlanması mümkün olabilecektir. Buna ilişkin bilgiler aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 6 MTEM Ankara Bölgesi Kapsamındaki Fakülteler ve Desteklenen Programlar

Sıra no	Üniversite	Fakülte	Desteklenen program
1	Gazi Üniversitesi	Teknik Eğitim Fakültesi	Otomotiv Bilgisayar Elektrik/Elektronik
2	Zonguldak Üniversitesi	Karabük Teknik Eğitim Fakültesi	Otomotiv
3	Gazi Üniversitesi	Mesleki Eğitim Fakültesi	Giyim/Hazır Giyim
4	Gazi Üniversitesi	Ticaret Turizm Eğitim Fakültesi	Konaklama İşletmeciliği

Tablo 7 MTEM İstanbul Bölgesi Kapsamındaki Fakülteler ve Desteklenen Programlar

Sıra no	Üniversite	Fakülte	Desteklenen program
1	Marmara Üniversitesi	Teknik Eğitim Fakültesi	Bilgisayar, Elektronik
2	Kocaeli Üniversitesi	Teknik Eğitim Fakültesi	Bilgisayar, Elektronik, Elektrik, Otomotiv
3	Sakarya Üniversitesi	Teknik Eğitim Fakültesi	Bilgisayar, Elektronik, Otomotiv

Tablo 8 MTEM Denizli Bölgesi Kapsamındaki Fakülteler ve Desteklenen Programlar

Sıra no	Üniversite	Fakülte	Desteklenen program
1	Pamukkale Üniversitesi	Teknik Eğitim Fakültesi	Bilgisayar Elektrik Elektronik
2	Muğla Üniversitesi	Teknik Eğitim Fakültesi	Bilgisayar
3	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Teknik Eğitim Fakültesi	Otomotiv
4	Süleyman Demirel Üniversitesi	Teknik Eğitim Fakültesi	Bilgisayar

Tablo 9 MTEM Konya Bölgesi Kapsamındaki Fakülteler ve Desteklenen Programlar

Sıra no	Üniversite	Fakülte	Desteklenen program
1	Selçuk Üniversitesi	Teknik Eğitim Fakültesi	Otomotiv
2	Selçuk Üniversitesi	Teknik Eğitim Fakültesi	Bilgisayar
3	Selçuk Üniversitesi	Mesleki Eğitim Fakültesi	Giyim/Hazır Giyim
4	Mersin Üniversitesi	Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi	-

Tablo 10 MTEM Elazığ Bölgesi Kapsamındaki Fakülteler ve Desteklenen Programlar

Sıra no	Üniversite	Fakülte	Desteklenen program
1	Fırat Üniversitesi	Teknik Eğitim Fakültesi	Elektrik/Elektronik, Bilgisayar, Otomotiv
2	Dicle Üniversitesi	Teknik Eğitim Fakültesi	

Kaynak: <http://www.mvet.org>

4.3.2. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP)

Türkiye uzun süredir iş gücünün niteliğini yükseltmek ve ekonominin tüm sektörlerinde istihdam imkanlarını artırabilmek için Mesleki Eğitim Sistemini geliştirmeye çalışmaktadır. Bu çaba, Türkiye'nin dünyanın önde gelen ekonomileri arasında rekabet edebilirliği ve Avrupa Birliği'ne giriş bağlamında daha da anlamlı hale gelmektedir.

Türkiye'nin bu alandaki çabalarını desteklemek amacıyla 1999 AB Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin MEDA fonlarından yararlandırılması kararlaştırılmıştır. Bunun sonucunda Türkiye, ekonomisinin iş gücü ihtiyacıyla, mesleki ve teknik okullarının çıktıkları arasındaki boşluğu kapatabilmek amacıyla bazı proje fikirleri geliştirmiştir. Bu yöndeki ilk adım olarak, 4 Temmuz 2000 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Birliği arasında Türkiye'deki MEGEP anlaşması (DG1A-D/MEDTQ/04-98) imzalanmıştır.

Projenin Teknik Yardım Ekibi 30 Eylül 2002 tarihinde çalışmalarına başlamıştır. MEGEP' in süresi beş yıldır; ilk altı ayı başlangıç dönemi, geri kalan 4,5 yıllık süre ise uygulama dönemi olarak ayrılmıştır. Projenin toplam bütçesi 58,2 milyon Euro'dur; bunun 51 milyon Euro'luk kısmı AB tarafından sağlanan hibe, geri kalan 7,2 milyon Euro'luk kısmı ise Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin yerel katkısıdır.

Faaliyetler:

MEGEP projesinin genel hedefi ülkenin sosyo-ekonomik gereksinimlerine cevap veren ve yaşam boyu öğrenme ilkelerine dayalı modern, esnek ve yüksek nitelikli bir meslekî eğitim sisteminin geliştirilmesine destek vermektir. Bu anlamda sivil toplum örgütleri ve eğitim kurumu ilişkileri, sosyal ortakların sosyo ekonomik yaşamımıza katkıları büyük önem arz etmektedir. MEGEP kapsamındaki (TOBB, TÜSİAD, TESK, TİSK, TÜRK-İŞ, DİSK, HAK-İŞ, KESK, Millî Eğitim Vakfı, MEKSA gibi) Sosyal Ortakların kapasitelerini ve meslekî eğitimdeki rollerini güçlendirmeyi amaçlayan Pilot Proje Teklif Çağrısı yapılmıştır. Başvuran 149 proje teklifi Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu tarafından değerlendirilmiş ve aşağıda sunulan 35 proje seçilmiştir. Yerinde yönetime geçiş yapan toplumlarda özellikle yerel sorunların teşhisi, alternatif önerilerin değerlendirilmesi, seçilen çözüm teklifinin projelendirilmesi, bu kapsamda bütçe oluşturulması, tahsis edilen bütçenin projeye uygun şekilde kullanılması en önemli yetki ve sorumluluklar arasında bulunmaktadır. MEGEP programı çerçevesinde söz konusu etkinlikler için 4 milyon 219 bin Euro ayrılmıştır.

Tablo 11. Seçilen (MEGEP) Pilot Projelerin İllere Göre Dağılımı

İl	Pilot Proje Sayısı	İl	Pilot Proje Sayısı
Adana	1	Gaziantep	2
Ankara	6	İstanbul	5
Antalya	1	İzmir	3
Bursa	3	Kayseri	2
Denizli	1	Konya	4
Diyarbakır	1	Manisa	1
Eskişehir	1	Mersin	1
Erzurum	1	Şanlıurfa	1
Eskişehir	1	TOPLAM	35

Kaynak: www.mvet, 2006

Tablo 12:Seçilen (MEGEP) Pilot Projelere ait Genel Bilgilere Göre Dağılımı

Başvuru No	Referans No	Bölge	Proje Başlığı	Yürütücü Kuruluş	Sosyal Ortak	İstenen Bütçe Euro	Kümülatif Toplam
32	Ank-01	ANK	Eğitim ve İstihdamda Etkinlik Artırma Pilot Projesi	Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK)	TİSK	152,414.00	152,414.00
124	Ank-02	ANK	Yeterliliğe Dayalı Ölçme ve Değerlendirme	Türkiye İnşaat Sanayicileri İşveren Sendikası	TİSK	167,058.00	319,472.00
123	Ank-03	ANK	İnşaat Sektöründe Meslek Standartları ve	Türkiye İnşaat Sanayicileri İşveren Sendikası	TİSK	169,237.00	488,709.00

			Pratik Eğitim				
135	Ank-04	ANK	Eskişehir Atatürk Anadolu Meslek Teknik ve Endüstri Meslek Lisesinde CAD/CAM, PIC ve İleri Kaynak Teknikleri Geliştirmek	Eskişehir Sanayi Odası	TOBB	44,900.00	533,609.00
89	Ank-05	ANK	TESK'in ve Bağlı Kuruluşlarının Avrupa Birliği Uygulamalarını Yerinde Değerlendirmesi Deneyimlerin Paylaşımı ve İşbirliği İmkânlarının Yarattılması	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu	TESK	142,189.00	675,798.00
65	Ank-06	ANK	İstihdam Edilebilme Becerilerinin Geliştirilmesi Eğitimi Projesi	Ankara Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği	TOBB	153,859.00	829,657.00
28	Ank-07	ANK	Bilgisayar Destekli Tasarım ve Üretim Teknisyenliği	Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayii Destekleme Vakfı	MEKSA	89,000.00	918,657.00
109	Ank-08	ANK	Karabük CAD-CAM ve Bilgi Teknolojileri Eğitim Merkezi	Karabük Ticaret ve Sanayi Odası	TOBB	122,670.00	1,041,327.00
98	Ant-01	ANT	Konya Sanayiindeki Teknik Elemanların CAD-CAM ve Otomasyon Alanlarında Niteliklerinin ve Becerilerinin Yükseltilmesi	Konya Sanayi Odası	TOBB	199,413.00	1,240,740.00
97	Ant-02	ANT	Endüstriyel otomasyon Elemanı Yetiştirme Merkezi Projesi	Konya Sanayi Odası	TOBB	169,645.00	1,410,385.00
95	Ant-03	ANT	Konya İlinde Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarındaki Eğiticilerin Otomotiv Mekatroniği Konusunda Bilgi ve Becerilerinin Artırılması	Konya Ticaret Odası	TOBB	199,585.00	1,609,970.00
92	Ant-04	ANT	Oto Tamirinde Yeni Tamir Cihazlarının	Antalya Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği	TOBB	108,882.00	1,718,852.00

			Kullanımı				
130	Ant-05	ANT	Konya'da Yeni Teknoloji Benzinli Motorların Bakım Onarım Hizmetlerinde Çalışan Teknik Elemanların Eğitimi ve Cihaz Kullanımı	Konya Torna Kaynak ve Tamirciler Odası Başkanlığı	TESK	197,564.00	1,916,416.00
53	Gaz-01	GAZ	Gaziantep İlinde CAD-CAM Odaklı Eğitim Kapasitesinin Yükseltilmesi	Gaziantep Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği	TESK	38,619.00	1,955,035.00
39	Gaz-02	GAZ	Turizm Sektörü Servis Hizmetlerinde Kaliteli Ara Eleman Yetiştirilmesi	Mersin Ticaret ve Sanayi Odası	TOBB	140,345.00	2,095,380.00
49	Gaz-03	GAZ	Kayseri Ticaret ve Sanayi Odaları Mesleki Eğitim ve Öğretim Hizmetlerinin ve İşbirliği Kapasitesinin Geliştirilmesi Projesi	Kayseri Ticaret Odası	TOBB	77,407.00	2,172,787.00
85	Gaz-04	GAZ	Otomotiv Sektöründeki Esnafın Mesleki Eğitim Düzeyini Yükseltmek	Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayii Destekleme Vakfı (MEKSA Vakfı Adana İşletmelerüstü Eğitim Merkezi)	MEKSA	113,931.00	2,286,718.00
83	Gaz-05	GAZ	Kayseri Mesleki Eğitim Sosyal Ortaklıkları Geliştirme Projesi	Hak-İşçi Sendikaları Konfederasyonu	HAK-İŞ	169,963.00	2,456,681.00
64	Gaz-06	GAZ	Halı Desinatörlüğü Eğitim Merkezinin Kurulması ve Halıcılık Sektörüne Eleman Yetiştirilmesi	Gaziantep Sanayi Odası	TOBB	177,345.00	2,634,026.00
86	Gaz-07	GAZ	KOBİ'ler İçin e-Ticaret Eğitimleri	Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası	TOBB	180,882.00	2,814,908.00
55	Gaz-08	GAZ	Otomotiv ve Metal Eğiticilerinin Eğitimi	Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayii Destekleme Vakfı (MEKSA Vakfı Şanlıurfa İşletmelerüstü Eğitim Merkezi)	MEKSA	54,773.00	2,869,681.00
128	Gaz-09	GAZ	Doğalgaz ve Sıhhi Tesisatçılık	Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayii Destekleme Vakfı	MEKSA	42,675.00	2,912,356.00

			Eğitimi	(MEKSA Erzurum Hizmet Meslekleri Eğitim Merkezi)			
81	İst-01	İST	İstanbul Sanayi Odası'nın Mesleki Eğitim Kapasitesinin G¼c¼lendirilmesi Projesi	İstanbul Sanayi Odası	TOBB	92,772.00	3,005,128.00
80	İst-02	İST	KOBİ'ler için Yeni İş Geliştirme Eğitimi	İstanbul Sanayi Odası	TOBB	41,763.00	3,046,891.00
22	İst-03	İST	Otomotiv Sanayii İçin Elektronik Kumanda Teknisyenliği Eğitimi	T¼rkiye Metal Sanayicileri Sendikası (MESS)	TISK	184,896.00	3,231,787.00
125	İst-04	İST	T¼rkiye Madeni Eşya Sanatkarları Federasyonuna Üye 6 Oda ile Mesleki Eğitim Kurumları Arasında İşbirliği Projesi	T¼rkiye Madeni Eşya Sanatkarları Federasyonu	TESK	196,600.00	3,428,387.00
24	İst-05	İST	AB Sürecinde Mesleki Eğitim ve Öğretimde Diyalog ve İşbirliği	T¼rkiye Metal Sanayicileri Sendikası (MESS)	TISK	192,572.00	3,620,959.00
104	İst-06	İST	ıraklık Eğitimi Uygulaması Yapılmayan Meslek Dallarında Mesleki Belge Verilmesi Projesi	Bursa Tuhafiyeciler ve Benzerleri Odası	TESK	35,420.00	3,656,379.00
106	İst-07	İST	ıraklık Uygulaması Yapılmayan Meslek Dallarında Bilgi Verilmesi	Bursa Elektronikçiler Odası	TESK	52,973.00	3,709,352.00
103	İst-08	İST	Bursa Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği ve Bağlı Odaların Mesleki Eğitim Altyapı Oluşturma ve Geliştirme Projesi	Bursa Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği	TESK	25,365.00	3,734,717.00
59	İzm-01	İZM	Konfeksiyonda Yalın Üretim Uygulaması Kursları	Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO)	TOBB	141,001.00	3,875,718.00
60	İzm-02	İZM	Bilgisayarlı Giysi Kalıp ve Tasarımı Kursları	Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO)	TOBB	138,101.22	4,013,819.22
34	İzm-03	İZM	Mikroişlemci Programcısı ve Uygulayıcılarının Geliştirilmesi	Turgutlu Elektrikçiler Odası	TESK	35,973.00	4,049,792.22

58	İzm-04	İZM	Tekstil Sektörünün İhtiyacına Yönelik Proses Kalite Geliştiricilerin (supervisor) Yetiştirilmesi Programı	Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO)	TOBB	88,123.00	4,137,915.22
67	İzm-05	İZM	Elektrikçiler Odası Mesleki Gelişim-Farkındalık ve MEGEP Uyum Çalışmaları	Denizli Elektrikçiler Odası	TESK	80,845.00	4,218,760.22

Kaynak: www.mvet, 2006

4.3.3. Lonardo Da Vinci

Nisan 2004 tarihinde imzalanan Mutabakat Zaptı ile Leonardo da Vinci Mesleki Eğitim Programı; yerleştirme, değişim ve program geliştirme faaliyetlerini yürütmeye resmen başlamıştır (Socrates 'genel eğitim' Programı ve Gençlik Programı ile birlikte).

Leonardo da Vinci yerleştirme ve değişim projelerini içeren A Tipi Projelerin ilk başvuru dönemi olan 2004 tarihinde 293 olan proje başvuru sayısı, 2005 ve 2006 yıllarında 2500'ü aşmıştır. Bütçe imkânları çerçevesinde bugüne kadar desteklenmeye değer bulunan 1022 projeye toplam 20 milyon Avro civarında mali katkı sağlanmıştır. İlgili projeler kapsamında 9.000'i aşkın yararlanıcı değişim ve yerleştirme/staj faaliyetleri çerçevesinde Programa katılan Avrupa ülkelerinde bilgi ve deneyimlerini arttırmışlardır.

2005 yılında ilk defa kabul edilen ve AB çapında mesleki eğitim alanında yenilikler getirmeyi hedefleyen ilk B Tipi Projelerle birlikte ülkemiz adına 5 proje ile başlayan süreç ise 2006 yılında 15 proje ile devam etmektedir. Bu açıdan ülkemiz, söz konusu 15 projenin 5 milyon Avro'yu aşan bütçesi itibariyle de 31 Avrupa ülkesi arasında 5. sırayı elde etmiştir (Eğitim ve Gençlik, 2006: 6).

LDV B Tipi Projeler

2006 Yılı Teklif Çağrısı Döneminde UA ve AB Komisyonuna eş zamanlı sunulan 57 adet proje tam teklif başvurusu yapılmış; bunlardan 15 proje desteklenmeye değer bulunmuştur. Toplam 5.373.207 € tutarında bütçeye sahip olan bu projeler ile Türkiye 31 ülke arasından bütçe büyüklüğü olarak 5., sayı olarak da 6. sıraya yerleşmiştir. Türkiye'nin son 2 yıldır bu projelere katıldığı dikkate alınır, önemli rakiplerini geride bıraktığı görülmektedir. 2007 yılında da bu başarının artarak devam etmesi yönünde LdV Programı çalışmalarını yoğunlaştırmıştır (www.abgs.gov.tr).

Aşağıdaki tablo 2005-2006 yıllarında Leonardo Da Vinci Başvurularının Ülkemizdeki Genel Görünümü verilmiştir. Buna göre

Tablo 13: Leonardo Da Vinci Başvurularının Genel Görünümü

	2005	2006
Toplam Başvuru Sayısı	2571	2572
Uygunluk Kriterlerini Geçemeyen Proje Sayısı	456	108
Değerlendirilen Proje Sayısı	2115	2464*
Değerlendirme sonucu yeter puan alan proje sayısı	1117	1504
Komitenin onayına sunulan proje sayısı	347	421
Yedek listede yer alan proje sayısı	255	90

Kaynak: www.ua, 2006

Son Gelişmeler

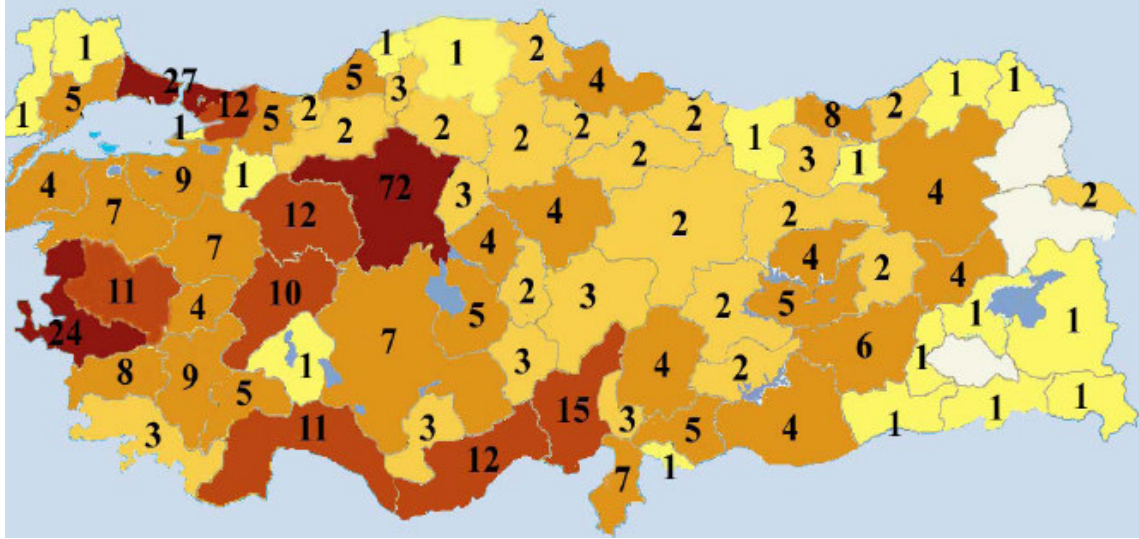
Leonardo da Vinci Mesleki Eğitim Programı ile ilgili yeni gelişmelerin 81 İl sorumlusu ile paylaşıldığı toplantı 6 Kasım 2006 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Merkez Başkanlığı LdV Programı 2005 ve 2006 yıllarında göstermiş olduğu atılımın 2007 ve sonrasında da artan hızla devam ettirilmesi amacıyla ülkemiz genelinde bilgilendirme toplantıları ve çalıştaylar düzenlemiştir. Programın muhtemel yararlanıcılarını 2007-2013 dönemini kapsayacak III. Dönem hakkında bilgilendirmek; mevcut bilgilerini güncellemek ve kriterlere uygun kaliteli projeler yapmalarını sağlamak amacıyla 13-27 Kasım 2006 tarihleri arasında Trabzon, Erzurum, Diyarbakır, İzmir, Adana ve İstanbul'da toplantılar düzenlenerek görevli LdV personeline bilgilendirme yapılmıştır. Yaklaşık 700 kurum ve kuruluş temsilcisinin katıldığı bu toplantılara yeni dönemdeki değişiklik ve yenilikleri öğrenme isteğinin de etkisiyle ilgi büyük olmuştur.

4-22 Aralık 2006 tarihleri arasında Edirne, Kocaeli, Bartın, Gaziantep, Malatya, Kayseri, Ağrı, Antalya ve Muğla'da çalıştaylar düzenlenmiştir. Bu çalıştaylarda ilgililere yeni dönemde meydana gelen değişikliklerin yanında, topluluk kriterlerine uygun kaliteli projelerin nasıl yapılacağı uygulamalı olarak gösterildi. Önceki yıllarda yararlanıcıların

Şekil 11: 2006 Yılı Leonardo Da Vinci projelerinin İllere Göre Dağılımı

Kaynak: www.ua, 2006

Leonardo Da Vinci alanında gerçekleştirilen çalışmalar yaygın eğitim alanına da dâhil edilebilir. Nitekim 2006 yılı sonunda 2.safhasının sona ermesiyle bu program yaşam boyu eğitim programı altında uygulanacaktır

4. 3. 4. Mesleki ve Teknik Eğitime yönelik İlerleme Raporları

2000 Yılı İlerleme Raporu: Mesleki eğitim alanında, eğitim sisteminin etkinliğini arttırmak için yeni reform düzenlemeleri gereklidir (mesleki standartların ve müfredatın bütünleşmesi; sistemin kalitesinin sürekli olarak değerlendirilmesi); kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi (yetki dağılımı, becerilerin yükseltilmesi).Öte yandan, özellikle KOBİ personelinin eğitime yönelik olarak bir sürekli eğitim sistemi kurulmalıdır. Emek piyasasının ihtiyaçları ile meslek okulları mezunlarının kazandıkları beceriler arasında net bir bağlantı olmalıdır.İnsan kaynaklarına yatırım, sadece kamu makamları değil aynı zamanda özel sektör tarafından bir öncelik olarak ele alınmalıdır.

2001 Yılı İlerleme Raporu: Öğretim ve Eğitim sisteminde reform ile ilgili olarak, Türkiye'nin Haziran 2001'de kabul ettiği yasa, orta öğretim için vergi fonunun kullanılmasını 2010 yılına kadar uzatmıştır. Yeni bir Dünya Bankası Orta Öğretim Kredisi ve Avrupa Yatırım Bankası'ndan muhtemel krediler ile birlikte, bu yasa, hükümetin 2005 yılına kadar 8inci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda öngörülen 12 yıl zorunlu eğitim hedefine ulaşmasına yardım edecektir. Yasa, aynı zamanda, Türkiye'de meslekî Öğrenim ve Eğitimin yapısını da önemli ölçüde etkileyecektir. Öğretim Sistemi içinde daha kolay geçiş yapılmasına imkân

verecek tek bir Meslekî Öğretim Sisteminin temelini atan yeni yasa çerçevesinde, Üniversite Giriş Sınavına katılmaksızın, ileri düzeyde Meslekî Öğretim ve Eğitim sunan kurumlara girmek mümkün olacak ve böylece, var olan sistemde bir mesleğe yönelen öğrenciler üzerindeki yük önemli ölçüde azaltılmış olacaktır.

2002 Yılı İlerleme Raporu: Hükümet, eğitim ve mesleki eğitim sistemlerinin merkezî olmayan bir yapıya kavuşturulması amacıyla, Haziran 2001.de kabul edilen kanunu uygulamaya başlamıştır. İlgili taraflar arasında, üç taraflı işbirliği ve istişareyi güçlendirmek amacıyla, meslek liseleri ve yüksek okullarının gruplanması yoluyla mesleki eğitim bölgelerinin ve ulusal düzeyde ve il düzeyinde Mesleki Eğitim Konseylerinin oluşturulması çalışmaları başlatılmıştır.

Hükümet, reform tedbirlerinin temel ve mesleki eğitimde etkili bir biçimde uygulanması yönündeki çabalarını sürdürmelidir. Bu çerçevede, Milli Eğitim Bakanlığının kurumsal kapasitesinin artırılması, eğitim sisteminin merkezî olmayan bir yapıya kavuşturulması, müfredat ve eğitim tekniklerinin gözden geçirilmesi ve işgücü piyasasının ihtiyaçları ile mesleki okul mezunlarının sahip olduğu vasıflar arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi, eğitim sisteminin verimliliğinin artırılması bakımından çözülmesi gereken meseleler olarak varlığını sürdürmektedir.

2003 Yılı İlerleme Raporu: Hükümet, Mesleki Okulları daha çekici kılmak hususunda çaba sarf etmektedir. Yeni eğitim yasası, olumlu bir adımdır ve özellikle meslekî öğretim ve eğitim sektörüne yararlı olacaktır. Bununla birlikte, yasa, Meslekî Öğretim ve Eğitim Sistemini emek piyasasının gereksinimleriyle daha uyumlu kılma konusunu ele almamaktadır. Sanayi ve sosyal partnerler ile işbirliği içinde, bu yönde çabalar sarf edilmelidir.

Mesleki ve Teknik okullara yönlendirilen öğrenci sayısı planlanandan daha azdır. Üniversiteye giriş sınavları Genel Liselerden mezun öğrenciler lehine bir ayrıma yol açmaktadır. Türkiye, 1970'lerden bu yana Orta Öğretimde Mesleki ve Teknik Eğitimi öne çıkaran planlar uygulamaktadır. Orta Öğretim sonrası meslek yüksek okullarına sınavsız giriş hakkı dahil, Mesleki ve Teknik Orta Öğretimin konumunu güçlendirmeye yönelik birçok yasal tedbir alınmakla birlikte, söz konusu tedbirler Düz Liselere olan eğilimi tersine çevirmemiştir. Genel olarak, Eğitim ve Mesleki Eğitim alanında bazı ilerlemeler kaydedilmiştir.

2004 Yılı İlerleme Raporu: MEB, AB fonlu Mesleki Eğitim (VET) ve Öğretim Programlarının da katkısıyla, ilk ve yaşam boyu Resmi ve Resmi olmayan Eğitime ilişkin Uluslararası Eğitim Standardı Sınıflandırmasını temel alan standart müfredatı kabul etmiştir. Türkiye'nin ayrıca, iş piyasası ile Eğitim arasındaki bağları güçlendirmesi gerekmektedir.

Mesleki Eğitim ve Öğretim Okulu mezunlarının Yüksek Öğretime erişimine ilişkin mevcut kısıtlamalar, Mesleki Eğitim ve Öğretime girişleri azaltmıştır ve Genel Eğitime yönelimi de geri döndürmemiştir. Sosyal tarafların Mesleki Eğitim Politikalarının tanımlanması sürecine katılımı sınırlı kalmaktadır. Yaşam Boyu Öğrenme sürecine katılım çok düşüktür. Bu nedenle, Üniversite Eğitimi de dâhil olmak üzere, yaşam boyu öğrenimi zorlaştıran tüm engeller kaldırılmalıdır.

2005 Yılı İlerleme Raporu: Mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesine ilişkin, Eğitim Kurulu hem genel hem Meslek Liselerinin üç yıldan dörde çıkarılması uygulamasına başlamıştır. Bu reform, Mesleki/Teknik ve Genel Ortaokullar arasında yatay geçişi sağlamıştır. Bunun tersine, Teknik Lise mezunlarının Üniversite Giriş sınavındaki katsayısı düşürülmüştür. Öncelik, İşletmelerde ve Meslek Örgütlerinde Beceri Eğitiminin geliştirilmesine verilmelidir. Mesleki ve Teknik Eğitim için öğretmen yetiştiren Mesleki ve Teknik Eğitim Fakülteleri, Avrupa Kredi Transfer Sisteminin uygulanabilmesi için yeniden yapılandırılmalıdır. Bu, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ve Milli Eğitim Bakanlığı ile İşbirliği içerisinde ve hâlihazırda devam eden MTE Modernizasyon programından yararlanarak, tüm Yüksek Öğretim Sisteminin yeniden yapılandırılmasının bir parçası olarak ele alınmalıdır.

2006 Yılı İlerleme Raporu. Türkiye, Topluluğun Leonardo da Vinci programlarına başarılı biçimde katılmaktadır ve programların ülke çapında duyurulmasına yönelik önlemler alınmıştır. Mesleki eğitimde gözden geçirilmiş müfredat uygulamaya konulmuş ya da pilot uygulamaya geçilmiştir (www.abgs, 2006).

4. 3. 5. Kalkınma Planlarında Mesleki ve Teknik Eğitim

4.3.5.1. IX. Kalkınma Plan'da Mesleki ve Teknik Eğitim

Mesleki ve Teknik Eğitim mevzusunda “Eğitimin işgücü talebine duyarlı hale getirilmesi” başlığı altında şu maddeler sıralanmıştır:

230.madde: Plan döneminde eğitim sistemi, işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmıştır. Genç ve eğitilmiş kişilerin işsizlik oranlarında da kayda değer bir düşüş

sağlanamamıştır. Ekonominin ve işgücü piyasasının taleplerine cevap verecek ve özellikle gençlerin istihdam edilebilirliğini artıracak yeni mekanizmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

231.madde: Ekonominin ihtiyaç duyduğu alanlarda ara eleman temininde zorluk yaşanmasına rağmen, mesleki eğitim mezunlarının işsizlik oranı yüksektir. Bu oran 2000 yılında yüzde 10,9'dan 2005 yılında yüzde 13,3'e yükselmiştir. Bu durum bilişsel yetenekleri yüksek öğrencilerin mesleki eğitimi tercih etmemesi, mesleki eğitim sisteminin işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olmaması, mevcut mesleki eğitim programlarının ilgili tüm taraflarla işbirliği içinde güncellenmemesi, donanım eksikliği ve nitelikli eğitim personelinin yetersiz olması gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır.

232. madde: Eğitim programlarının gözden geçirilmesi çerçevesinde, mesleki eğitimin işgücü piyasasındaki gelişmelere cevap verecek esnekliğe kavuşturulması amacıyla modüler sisteme geçilmesine yönelik çalışmalara sosyal tarafların katılımıyla başlanmıştır.

233. madde: Eğitim kurumları dışında kazanılan becerileri de belgelendirecek tutarlı ve güvenilir, meslek standartlarına dayalı bir sınav ve belgelendirme sistemi oluşturulamamıştır. Ancak, meslek standartları, sınav ve belgelendirme sistemini devlet, işçi ve işveren kesimleriyle işbirliği içinde kurmak, yaygınlaştırmak, geliştirmek ve idame ettirmek amacıyla Ulusal Mesleki Yeterlikler Kurumunun oluşturulmasına yönelik yasal düzenleme çalışmaları sürdürülmektedir.

573. madde: Yükseköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitim, program bütünlüğünü esas alan tek bir yapıya dönüştürülecek, mesleki eğitimde, nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde önemli yeri olan uygulamalı eğitime ağırlık verilecektir.

“Aktif İşgücü Politikalarının Geliştirilmesi” başlığı altında şu maddeler bulunmaktadır:

234. madde: VIII. Plan döneminde istihdamın artırılmasında etkin bir araç olarak aktif işgücü politikalarına verilen önem artmıştır. İşgücünün beceri ve yeterliliğini geliştirerek istihdam edilebilirliğin artırılmasını amaçlayan aktif işgücü politikaları, işgücü yetiştirme, mesleki eğitim ve işgücü uyum programlarını, mesleğe yönelme, mesleki danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin sunulmasını, iş arama stratejilerinin geliştirilmesini, işsizler, özürülüler, kadınlar ve gençler gibi dezavantajlı grupların iş bulmasını, girişimcilik eğitimlerini ve istihdam garantili eğitim programlarını kapsamaktadır.

235.madde: Ülkemizde aktif işgücü politikalarının temel uygulayıcısı olan Türkiye İş Kurumunun (İŞKUR) düzenlemiş olduğu programların yaygınlaştırılması çalışmaları devam etmektedir. Bu kapsamda, AB ve Türkiye'nin ortak finansmanı ile İŞKUR tarafından Aktif İşgücü Piyasası Programları Projesi yürütülmüştür. Bu proje kapsamında 50.059 kişi eğitilmiş

olup, bu kişilerden toplam 7.463 kişi istihdam edilmiştir. Bununla birlikte, aktif işgücü politikaları kapsamında yapılan harcamaların GSYİH'ya oranı AB ortalaması olan yüzde 0,7'nin çok altındadır.

Ayrıca “Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi” başlığı altında şu madde yer almaktadır:

242.madde: Meslek yüksek okulları ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında program bütünlüğünün bulunmaması, mesleki ve teknik eğitim programlarının işgücü piyasasının taleplerine uygun olarak güncellenememesi sonucu mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdamı artırılmamakta ve mesleki eğitime olan talebi azalmaktadır (www.dpt, 2006).

4.3.5.2. Orta Vadeli Plan'da Mesleki ve Teknik Eğitim

İnsan kaynaklarının, gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri doğrultusunda mesleki bilgi ve becerileri geliştirilerek istihdam imkânlarının artırılması hedeflenmektedir. Bu çerçevede; Mesleki eğitimde piyasanın ihtiyaç duyduğu nitelikteki insan gücünü yetiştirmek için modüler ve esnek bir sisteme geçiş çalışmaları hızlandırılacak ve farklı kademelerde verilen mesleki eğitim arasında program bütünlüğü sağlanacaktır.

“Mesleki Eğitim sisteminin temel taşı olan 3308 Sayılı mesleki eğitim kanununun günün şartlarına göre 4702 Sayılı Kanunla yeniden düzenlenen şekli AB Ülkelerine tanıtılmak amacıyla İngilizce ve Almanca'ya çevrilerek kitap haline getirilmektedir.

Kalkınma planlarında yer alan politika önerleri genellikle mesleki ve teknik eğitimle ilişkilidir. Bunun nedeni ekonomik büyümede önemli rol oynamasına olan inançtır. Türkiye gibi genç nüfusu büyük olan bir ülkede yüksek öğretimdeki yığılmaları önlemek ve ara işgücüne olan ihtiyacı karşılama bakımından mesleki eğitim önem arz etmektedir (Taşkiran, 2005)

TES'nin AB eğitim politikalarına uyumu konusunda mesleki ve teknik eğitimde yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır.

AB Topluluğun geleceği için mesleki ve teknik eğitime büyük önem vermekte ve bu konuda ciddi çalışmalar yapmaktadır. AB'nin işgücü ihtiyacını temin etmede önemli bir potansiyel olan Türkiye'de de bu çalışmalara paralel önemli gayretler göze çarpmaktadır. Bunlardan en önemlisi, MTEM ve MEGEP projeleridir.

MTEM projesi çerçevesinde, meslek okulları için çağdaş ve etkin bir öğretmen eğitimi sisteminin düzenlenmesi ve geliştirilmesine yönelik önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu

çalışmalar sonucu pilot TEF için modüler öğretim programları geliştirilmiş ve üç yıldan beri uygulamaya devam etmektedir. Yine proje çerçevesinde bu okullara önemli donanım desteği sağlanmıştır.

Benzer şekilde MEGEP projesi kapsamında MEDA fonu kullanılarak Türk Mesleki Eğitim Sistemini geliştirmeye yönelik önemli çalışmalar yapılmıştır.

Bu çalışmalar sonucu özellikle TEF için geliştirilen programların uygulanması ve sağlanan ekipman desteğiyle, mezunların niteliğinde yükselme beklenebilir. Ancak yıllarca eğitim odaklı teknik öğretmen yetiştiren bu kurumların ilgili sanayiye yönelmelerinde mezunların unvan sorununa çözüm getirilememiştir. Bunda MEB ve YÖK arasında istenilen koordinasyonun sağlanamamış olmasının önemli payı vardır. Oysaki teknik elemanların mesleğini icra etmede sanayi ve tüm kesimler tarafından kabul görecektir uygun bir unvan kritik öneme sahiptir.

Uygulanmasının üzerinden kısa bir zaman geçmesine rağmen, Türk mesleki ve teknik eğitiminin gelişmesi ve AB'ye uyumu noktasında LdV projesinin önemli katkılar sağladığı söylenebilir. Nitekim bu projeye olan talebin çok hızlı büyümesi, mesleki ve teknik eğitimin gelişme ve dışa açılma arzusu olarak görülebilir.

Türkiye'nin, LdV projesine katıldığı son iki yılda önemli rakiplerini geride bırakması, mesleki ve teknik eğitimdeki büyüme potansiyeli ve dinamizmi göstermektedir.

Türkiye'nin, topluluk eğitim politikalarına uyumu ve gelişimi için, AB Komisyon raporlarında "Mesleki eğitim alanında, eğitim sisteminin etkinliğini arttırmak için yeni reform düzenlemeleri gereklidir" değerlendirmesinin göz ardı edilmemesi gerekir. Bunun için mesleki eğitimin üniversiteye giriş kısılacından kurtarılması üzerinde düşünülmesi gereken bir yol olarak görünmektedir. İlgili tarafların da destek vereceği bir yeniden yapılanma, mesleki eğitime öğrenci akışını yeniden başlatabilir. Bu durum sadece Birliğin eğitim politikalarına uyum için değil, aynı zamanda AB işgücünün geleceği ve Türk KOBİ'lerinin gelişimi bakımından da önemlidir.

Türk mesleki ve teknik eğitiminin Topluluk standartlarına ulaştırılmasında önemli bir konu da, bu konudaki tüm kısıtlamaların yeniden gözden geçirilmesidir.

4. 4. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM POLİTİKALARINA UYUMU KONUSUNDA YÜKSEKÖĞRETİM DÜZEYİNDE YAPILAN ÇALIŞMALARA İLİŞKİN BULGU VE YORUMLARI

Yüksek Öğretim alanındaki çalışmalar; Bologna süreci, Erasmus Programı gerçekleştirmeleri, Çerçeve Programları, İlerleme raporları ve IX. Kalkınma Planı çerçevesinde incelenmiştir.

4.4.1.Bologna Süreci Gerçekleşmeleri

Ülkemizin Avrupa Yükseköğretim Alanı ile bütünleşme çalışmaları, 2001 yılında Bologna Süreci'ne resmi olarak katılımı ile başlamıştır. Bologna Süreci'nin öngördüğü 10 eylem başlığı kapsamında şimdiye kadar şu çalışmalar gerçekleştirilmiştir:

1. YÖK başkanlığının koordinasyonunda yürütülen Diploma Eki ve Avrupa Kredi Transfer Sistemi'ne ilişkin çalışmalar tamamlanmıştır. 11 Mart 2005 tarihli YÖK Genel Kurul kararı ile Diploma Eki ve Avrupa Kredi Transfer Sistemi uygulaması, 2005–2006 eğitim-öğretim yılı sonundan itibaren, tüm yükseköğretim kurumlarımız için zorunlu bir uygulama haline getirilmiştir. Söz konusu karara göre, Avrupa Kredi Transfer Sistemi kredilerini de içerecek olan ve YÖK tarafından onaylanan ulusal standart modelin asgari koşullarına uygun Diploma Eki, tüm mezunlara, diplomalarına ek olarak, talep üzerine, ilk nüshası ücretsiz olarak ve İngilizce, Fransızca ve Almanca dillerinin birinde düzenlenecektir.

2. Bologna Süreci'nin ana eylem başlıklarından biri olan öğrencilerin sürece aktif katılımını sağlayacak ulusal öğrenci birliklerinin kurulması konusunda, YÖK tarafından hazırlanan “Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Konseyleri ve Yükseköğretim Kurumları Ulusal Öğrenci Konseyi Yönetmeliği”, 20 Eylül 2005 tarih ve 25942 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 26 Aralık 2005 tarihinde gerçekleştirilen Öğrenci Konseyleri Genel Kurul toplantısında seçimle belirlenen Türkiye Ulusal Öğrenci Konseyi Başkanı ve organları çalışmalarını sürdürmektedir.

3. Bologna Süreci'nin üzerinde önemle durduğu konulardan biri de, yükseköğretim kurumlarında, Avrupa düzeyinde tespit edilen ilke ve esaslara tam uyumlu kalite değerlendirme ve geliştirme sistemlerinin kurulmasıdır. Bu kapsamda, YÖK tarafından hazırlanan “Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği”, 20 Eylül 2005 tarih ve 25942 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik, belirli bir sistem içerisinde yükseköğretim kurumlarının eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetleri ile idari hizmetlerinin değerlendirilmesi, kalitelerinin geliştirilmesi, bağımsız “dış değerlendirme” süreciyle kalite düzeylerinin onaylanması ve tanınması konusundaki çalışmalara ilişkin genel esasları ve bu kapsamda Yükseköğretim Üst Kurulları ile yükseköğretim kurumlarının yükümlülüklerini belirlemiştir.

Yönetmelik uyarınca Üniversitelerarası Kurul tarafından seçilmiş olan dokuz kişilik Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) bu konudaki çalışmaları yürütmek ve koordine etmek üzere oluşturulmuş ve göreve başlamıştır. Yönetmelik, dünyadaki ve özellikle Bologna Süreci kapsamında Avrupa'daki gelişmeleri göz önüne alarak hazırlanmıştır.

YÖDEK'in ulusal boyutta kalite güvence yapısını oluşturacak olan çalışmaları son aşamaya gelmiştir. Bu çerçevede, yükseköğretim kurumları kendi kurumsal temelleri üzerinde bu yıldan başlamak üzere her yıl Avrupa Kalite Güvence ilke ve esasları kapsamında en önemli unsur olan "iç değerlendirme" çalışmalarını gerçekleştirecekler ve elde edilen sonuçlar ışığında kendi stratejik planlarını oluşturacak ve sürekli ölçme ve iyileştirme süreci ile kendi gelişmelerini periyodik olarak gözden geçireceklerdir. Diğer taraftan yönetmelik ve bu çerçevede oluşturulan ilke ve esaslar kapsamında yükseköğretim kurumlarının, yine Avrupa Kalite Güvence ilke ve esasları kapsamında en önemli unsurlarından biri olarak görülen "dış değerlendirme" süreçlerine açık olup, her beş yılda bir bu süreci uygulamaları öngörülmektedir. Yapılan tüm bu çalışmalar, Bologna süreci kapsamında oluşturulmak istenen Kalite Güvence sisteminin temel unsurları ile uyumlu olup, yükseköğretim kurumlarımızda bu yıldan başlamak üzere önemli bir kalite değerlendirme ve geliştirme sürecini hızlandıracak ve bu alanda başarıya ulaştıracak niteliktedir. Üniversitelerimizin bir kısmı stratejik planlarını hazırlamış, bir kısmı da hazırlama aşamasındadır.

Kalite güvencesi geliştirme ile ilgili çalışmaların ilk sonuçları, 2006-2007 eğitim öğretim yılı sonunda alınacaktır ve 2007 yılında Londra'da yapılacak olan Bologna Süreci Eğitim Bakanları Konferansına, ülkemiz, kalite güvencesi ile ilgili eylem başlığının tüm koşullarını eyleme dönüştürmüş olarak katılacaktır.

4. Yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesi ile ilgili Bologna Süreci eylem maddesi konusunda Başkanlığımızca çalışmalar yürütülmektedir. Yükseköğretim yeterliliklerinin düzeylerine ilişkin çalışmalar iki ay içinde tamamlanacaktır. Mühendislik yeterliliklerine ilişkin çalışmaların 2006 sonunda tamamlanması planlanmaktadır. Diğer sektörlere ilişkin çalışmalar ise 2007 sonunda bitirilmek üzere takvime bağlanmıştır.

5. Ülkemiz tarafından 1 Aralık 2004 tarihinde imzalanan "Avrupa Bölgesinde Yükseköğretim ile ilgili Belgelerin Tanınması" Lizbon Sözleşmesi, 23.02.2006 tarih ve 5463 sayılı Kanunla onaylanıp 28.02.2006 tarih ve 26094 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Sözleşmenin "Diplomaların Değerlendirilmesiyle ilgili Temel İlkeler" başlıklı III. Bölümünde yer alan 5 temel ilkesi uyarınca, denklik başvurusu değerlendirmelerinde esas alınmak üzere, Yurtdışı "Yükseköğretim Diplomaları Denklik

Yönetmeliği”nde gerekli düzenlemeler yapılması, 13.04.2006 tarihli YÖK Genel Kurul kararı ile kabul edilmiştir. Söz konusu sözleşmenin öngördüğü değişiklikleri içeren yeni yönetmelik 2006 yılı içinde çıkarılacaktır (www.yok, 2006)

Bologna Süreci’nde Türkiye’nin aldığı yolu saptamak için yapılan değerlendirmenin sonuçları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 14: Türkiye’nin Bologna Karnesi (2005)

KALİTE GÜVENCESİ	Orta
Ulusal kalite Ajansı	Orta
Kullanılan Ölçütler	Orta
Öğrencilerin katılımı	Orta
Uluslar arası katılım	Orta
İKİLİ SİSTEM	Mükemmel
Uygulama Düzeyi	Mükemmel
Öğrenci Oranı	Mükemmel
1. den 2. geçiş	Çok İyi
DİPLOMA ve EĞİTİM SÜRELERİNİN TANINMASI	Çok İyi
Diploma Eki	Çok İyi
Lizbon Konvansiyonu	İyi
ECTS	Çok İyi
GENEL	İyi

Kaynak: Bologna Process Stocktaking, Report from a Working Group Appointed by the Bologna Follow-up Group, Bergen, May.2005,s.104 (**www.yok, 2006**)

Tablodan görüleceği üzere, Türkiye’nin durumu kalite güvencesi konusu dışında iyidir. Kalite Güvence konusunda da zaman kaybetmeden durumunu düzeltmesi, 2007 yılı sonuna kadar Ulusal Kalite Güvence Sistemini gerçekleştirmesi gerekmektedir. Türkiye Bologna sürecine uyumu birçok Avrupa ülkesinden daha kolaylıkla gerçekleştirmektedir. Bologna Süreci hükümetler tarafından “yukarıdan” başlatılan ve sürdürülmeye çalışılan bir süreçtir. Bu sürecin baş aktörleri olan yükseköğretim kurumları süreçte yeterli rol alamamışlardır. Bu kurumlar adına “Avrupa Üniversiteler Birliği” (EUA) nin Bologna Süreci hakkında yaptığı değerlendirmeler, “Bologna İzleme Grubu”nun değerlendirmeleri kadar iyimser görünmemektedir (www.yok, 2006).

Türkiye “ Kalite Güvencesi ” alanında durumunu düzelmesi ve daha yüksek puan alabilmesi Kalite güvencesi sistemi gelişim düzeyi konusunda “ İyi ” olmak için var olan sistem Bolonya eylem planlarıyla paralel olarak incelenmeli yasal düzenlemeler ve yönetmelikler tamamlanmalıdır. “Çok iyi ” olmak için Kalite Güvencesi Sistemi işler hale

getirilmeli ve bazı programlara uygulanıyor olmalı; “ Mükemmel ” olmak için var olan kurumların kalite güvencesini sorumluluklarının bir parçası olarak görmesi ve tam işlevli bir kalite güvencesi kurumunun kurulması; kalite güvencesi sisteminin, her organın ve kurumun sorumluluklarının açıkça tanımlanmış olarak ulusal düzeyde tüm yüksek öğretime ve programlara uygulanacak şekilde işlemesi gerekir.

Değerlendirme sistemlerinin anahtar öğeleri konusunda “ İyi ” olmak için iç değerlendirme, dış inceleme, öğrenci katılımı, sonuçların yayınlanması ve uluslararası katılım öğelerinden en az iki veya üç tanesini içeren bir değerlendirme sistemi uygulanmalıdır. “Çok iyi ” olmak için öğelerden dört veya beş tanesi işlemelidir veya tüm öğeler değerlendirme sistemine dahil edilmiş fakat henüz tüm yüksek öğretime uygulanmıyor olmalıdır. “Mükemmel ” olmak için öğelerin beşi de tam uygulanıyor olmalıdır.

Öğrenci katılım düzeyi konusunda “ İyi ” olmaları için, öğrencilerin Kalite güvencesi için oluşturulan ulusal organların yönetimi, dış inceleme takımları içinde yer alma, dış incelemeler sırasında danışma veya katılım, iç değerlendirmelere katılım gibi değerlendirme sürecindeki düzeylerin ikisine katılımı olmalı; “ Çok iyi ” olmaları için değerlendirme sürecine üç düzeyde katılımı olmalı, “ Mükemmel ” olmaları için değerlendirme sürecinde tüm düzeylerde katılımı sağlanmış olmalıdır.

Uluslararası katılım işbirliği ve ağların düzeyi konusunda “ İyi ” olmak için üç düzeyden birine , “ Çok iyi ” olmak için üç düzeyden ikisine, “ Mükemmel ” olmak için her üç düzeyde de uluslararası katılımın sağlanmış olması gerektiği ileri sürülmüştür (2004-2005 Bologna Sonuç Raporu, 2006) .

4.4.2. Erasmus Gerçekleşmeleri

Erasmus Programında pilot uygulama 2003-2004 akademik yılında 15 üniversiteden 3'er bölüm seçilerek yapılmış ve 125 öğrencimiz eğitiminin bir bölümünü Avrupa'da gerçekleştirmek üzere yurt dışına giderken, farklı Avrupa ülkelerinden 17 öğrenci yine aynı amaçla ülkemize gelmiştir. Bu süreç içerisinde bütçe kullanım oranı % 73 olmuştur.

2004-2005 Akademik yılında ise 1.142 öğrencimiz Erasmus Öğrenci Değişiminden yararlanmıştır. Bu değişim programa bu yıldan itibaren katılan 65 üniversitemizden 46'sından 21 değişik AB ülkesine gerçekleştirilmiştir. Gidilen AB ülkeleri arasında % 28.6 ile Almanya 1.sırada, % 12 ile Hollanda 2.sırada , % 9 ile Fransa 3.sırada yer almaktadır. Aynı akademik yıl içerisinde ülkemize gelen öğrenci sayısı ise 289 olarak tespit edilmiştir. Buna mukabil, 41 yüksek öğretim kurumumuz ilk yılda 20 ülkeye öğretim elemanı değişimi

gerçekleştirmiş olup toplamda 339 giden, 250 civarında ise gelen öğretim elemanı sayısına ulaşılmıştır. Yurtdışına giden öğretim elemanlarımızın % 29'u Almanya, % 10'u Çek Cumhuriyeti, % 7'si ise İtalya üniversitelerini tercih etmişlerdir. Bu değişimler kapsamında 2004-2005'te Erasmus için tahsis edilen 4.397.486 Euro bütçenin tamamına yakını kullanılmıştır.

Öte yandan programa katılım için Avrupa Komisyon'undan Erasmus Beyannamesine onay alan yüksek öğretim kurumu sayımız toplam 83'e yükselmiştir. Böylece başvuruda bulunan bütün yüksek öğretim kurumlarımız beyanname alma başarısını elde etmişlerdir. Bu sayede beyanname alan yüksek öğretim kurumlarının oranı % 99 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran 2005 itibari ile Avrupa genelinde % 87'dir.

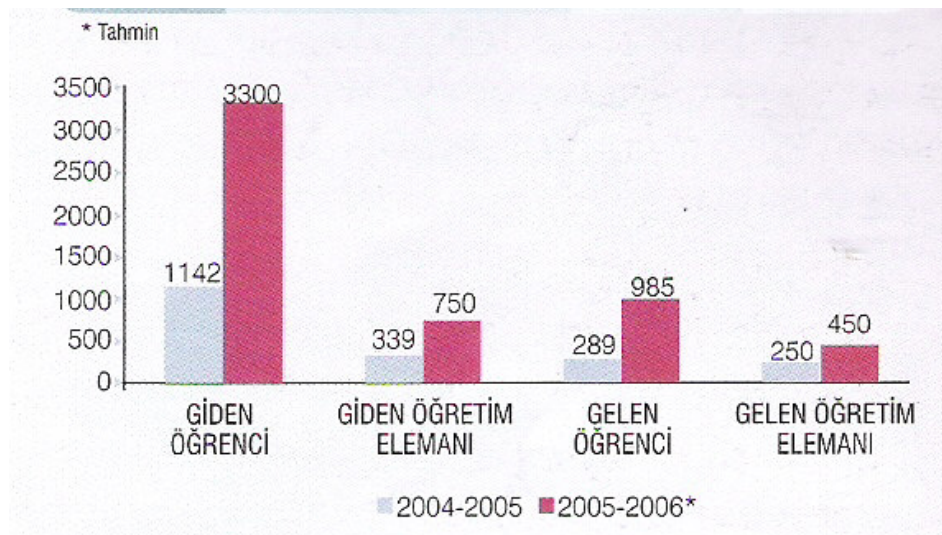
2005–2006 akademik yılında gönderilecek öğrenci sayısının yaklaşık olarak 3.300, öğretim elemanı sayısının ise 750 civarında olacağı tahmin edilmektedir. Bu sayılar göz önüne alındığında giden öğrencilerin sayısında yaklaşık olarak % 300, giden öğretim elemanlarının sayısında ise yaklaşık olarak % 220'lik bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Benzer artışlar gelen öğrenci sayısı için de geçerlidir. 2005–2006 akademik yılında 985 öğrenci (% 340'lık artış) ve 450 öğretim elemanı (%180'lik artış) Erasmus değişimi kapsamında ülkemize gelmesi beklenmektedir (Eğitimde Diyalog, 2005: 5) Bu gerçekleştirmeler aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 14 Rakamlarla Erasmus Gerçekleşmeleri

Akademik Dönem	Giden Öğrenci sayısı	Giden Öğretim elemanı sayısı	Gelen Öğrenci sayısı	Gelen Öğretim elemanı sayısı
2003-2004	125	14	-	-
2004-2005	1142	339	289	250
2005-2006	3300	750	985	450

Kaynak: Eğitimde Diyalog, 2005

Şekil 12: 2004-2006 Yılları Erasmus Faaliyetleri Grafiği (Eğitimde Diyalog, 2005)

Grafikte görüldüğü gibi 2005–2006 yıllarında giden öğrenci sayısı 2004–2005 e kıyasla yaklaşık 3 kat, giden öğretim elemanı sayısı 2 kat, gelen öğrenci sayısı 3 kat ve gelen öğretim elemanı sayısında yaklaşık 2 artış görülmüştür.

2006/2007 akademik yılında Erasmus değişimi gerçekleştirmek üzere Avrupa Komisyonu tarafından ülkemize tahsis edilen 10.186.875 Avro ve ulusal kaynaklarımızdan sağlanan yaklaşık 6.000.000 Avro, öğrenci ve öğretim elemanı değişimlerini gerçekleştirmeleri üzere yüksek öğretim kurumlarımıza tahsis edildi; Erasmus Üniversite Beyannamesi sahibi yüksek öğretim kurumlarımızdan hibe talep eden 81 kurumumuzla Erasmus Değişim Sözleşmeleri yapıldı. 2006 / 2007 döneminde yaklaşık 4.600 öğrenci ve 2.000 öğretim elemanımızın Erasmus değişiminden faydalanması beklenmektedir (Eğitim ve Gençlik, 2006: 4).

Erasmus programının ülkemizdeki ilk uygulama yılı olan 2004-2005 akademik yılında gerçekleşen faaliyetler ile ülkemize tahsis edilen kaynak % 94,50 oranında kullanılmış oldu. Bu rakam diğer ülkelerin ilk uygulama yıllarındaki kaynak kullanım oranları ile karşılaştırıldığında en yüksek oranlardan biridir. 2004 /2005 yılında AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, yüksek öğretim kurumlarımıza Erasmus kapsamındaki çalışmaları için 4.147.342 Euro tutarında hibe kullandırdı (Eğitim ve Gençlik, 2006: 8)

Yüksek Öğretimde bir işbirliği ve hareketlilik programı olan Erasmus Mundus'un bazı eylemlerinden Türkiye de faydalanabilecek. Bu programın

- Eylem 1(yüksek düzey lisansüstü kursları),
- Eylem 3 (Avrupa Üniversiteleri arasında ortaklık projeleri), ve
- Eylem 4 (Avrupa'daki yüksek öğretimin çekiciliğini artırmak) bölümlerine katılabilecek (Görünüm, 2006; 2)

4.4.3. Avrupa Birliği Çerçeve Programı

4. 4. 3. 1. 6. Çerçeve Programında Türkiye'nin Performansını Etkileyen Faktörler

- Türkiye'nin 1984 yılından bu yana devam etmekte olan AB Çerçeve Programlarına 2003 yılı itibari ile dahil olması,
- Ağırlıklı olarak çok ortaklı projeler sistemine dayanması,
- Yoğun bilimsel rekabete dayalı bir sistemin olması,
- Programın politika ve strateji belirleme sürecine etkimizin sınırlı olması,(Toplantılarda temsilcilerimiz gözlemci olarak yer alabilmektedir)

- Avrupa Komisyonunun çalışma usulleri hakkında araştırma kurum ve kuruluşlarımızın yeterince deneyim sahibi olmaması,
- Program başlangıcında Türkiye araştırma potansiyelinin Çerçeve Programlarında deneyim sahibi kuruluşlarınca yeterince tanınmıyor olması,
- Çerçeve Program proje kültürünün yeni gelişmekte olması

Avrupa Birliği'nin 7. Çerçeve Programına Türkiye'nin katılımı konusunun karara bağlanma sürecinde, muhtemel katılım payının belirlenmesi ve ilgili diğer hususlarda, TÜBİTAK'ın Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği ve Devlet Planlama Teşkilatı ile işbirliği içinde Avrupa Birliği ile yürütülecek üyelik müzakereleri çerçevesinde gerçekleştirilecek çalışmalara ilişkin yapılanma ve müzakerelerin bütünlüğü ile uyumlu olacak şekilde çalışmak üzere, sorumlu kuruluş olarak belirlenmesine karar verilmiştir.

*12.BTYK, Karar 2005/203 Kararları doğrultusunda yayımlanan 2005/29 sayılı Başbakanlık Genelgesi (www.digim.meb, 2006)

4. 4. 3. 2. TÜBİTAK'ın 7. Çerçeve Programında Yaptığı Çalışmalar

- Bilgi dağıtımını yapmak ve ülkemizde programlarla ilgili farkındalığı artırmak üzere 6.ÇP Ulusal Koordinasyon Sistemi oluşturulmuştur.
- TÜBİTAK AB 6.ÇP Ulusal Koordinasyon Ofisinin yapısı güçlendirilmiştir (2004,2005)
  - Çalışan sayısı 40'a yaklaşmıştır
  - Birimin 2013 yılına kadar strateji ve hedefleri belirlenmiştir.
  - Kapsamlı bir veritabanı oluşturulmuştur.
- Türkiye'de fonların kullanımına ilişkin Hukuki ve Mali Altyapının oluşturulmuştur (Maliye Bakanlığı, 2004, 2005)
- Türkiye'nin 33 şehrinde 14,000'den fazla araştırmacının katıldığı 200'den fazla 6.ÇP bilgilendirme etkinliği gerçekleştirildi (2003-2004-2005). Son dönem etkinliklerinde 7.ÇP de tanıtılmıştır.

Şekil 13: 7. Çerçeve Programı Dahilinde Yapılan Faaliyetlerin İllere Göre Dağılımı

Kaynak: www. digm.meb, 2006

- 2005 yılında 6 ilde KOBİ'ler, STK'lar ve üniversitelerden 350 uzmana 6.ÇP proje teklifi hazırlama ve yönetimi eğitimi verilmiştir.
- 2006 yılında 18 ilde 800 uzmanın daha eğitilmesi hedeflenmektedir.
- 6.ÇP Özendirme Ödül Programı kapsamında yaklaşık 2.000.000,00 YTL destek verilmiştir (2002-2006).
- Araştırmacılarımızın Çerçeve Programlara katılımlarını teşvik etmek amacıyla 162.134,17 YTL Seyahat, 7.319,00 YTL Toplantı Desteği verilmiştir (Eylül 2002 – Mayıs 2006).
- 2005 yılında 6.ÇP' ye katılımı teşvik eden, proje teklifi hazırlamanın püf noktalarını içeren, ülkemizden 6.ÇP başarı hikâyeleri sunan kitapçık, dergi, broşür v.b malzemenin 27,000 adet basımı yapıp dağıtılmıştır.
- E-duyuru sistemi geliştirilmiştir.(2005 yılında 600'ya yakın ortak arama duyurusu yapılmıştır.)
- Bilim ve Araştırma Faslı tarama sürecinin öncesinde uluslararası alanda bilimsel ve teknolojik işbirliğini teşvik etmek amacıyla TÜBİTAK Uluslararası Bilim ve Araştırma Günleri 1,300'den fazla araştırmacılarımızın katılımıyla gerçekleştirilmiştir.
- ÇP' lerin finansal ve mali konularında yardımcı olmak üzere destek masası oluşturulmuştur.
- Çerçeve Programlarıyla ilgilenen araştırmacılarımızın profillerini barındıran Türkiye Araştırmacı Katalogu oluşturulmuştur (www.digm.meb, 2006).

4. 4. 4. Türk Yüksek Eğitime yönelik İlerleme Raporları

1998 İlerleme Raporu: Türkiye’de 12 milyondan fazla ilk ve ortaokul öğrencisi ve 500 000 kadar öğretmen vardır. 72 üniversitede toplam 1,3 milyon öğrenci yüksek tahsil yapmaktadır

2000 İlerleme Raporu: Altı yıl sonra yüksek öğrenimdeki öğrencilerin sayısı artacaktır. Merkezi düzeyde, Milli Eğitim Bakanlığı, vaktinin çoğunu, okul sisteminin yönetilmesine ve idare edilmesine ayırmaktadır. Yüksek Öğrenim Kurulu, yüksek öğrenimin denetimi ve üniversitelerin yönetimi ile sorumludur. Bu sorumlulukları bölgelere, illere veya ilçelere devrederek, bu görevlerin daha alt kademelere aktarılması (desantralizasyon) tavsiye edilir. Merkezdeki birimler ve kaynaklar, daha büyük bir ölçüde, strateji ve politika geliştirme ve eğitim hizmetinde yenilik ve kaliteyi ilerletme çabaları üzerinde yoğunlaşabilmelidir. Ancak, sorumlulukların dağılımındaki bu değişim, zorunlu olarak, hem merkezi hem de yerel düzeylerde, bu yeni görevleri üstlenme yeteneğinin güçlendirilmesini gerekli kılacaktır.

2003 İlerleme Raporu: Yüksek Öğretim Kanununa dayalı Türk Eğitim ve Üniversite Sisteminin oldukça merkeziyetçi olduğu müşahade edilmektedir. Yüksek Öğretim Kanununda yer alan temel ilkeler ile Eğitim Programları arasındaki uyumun denetiminden sorumlu olan ve rektörler ve fakültelerle ilgili olarak geni. disiplin yetkileri kullanan güçlü bir Yüksek Öğretim Kurumunun (YÖK) varlığı nedeniyle, Yüksek Öğretim Sisteminde, akademik, idari ve mali özerklik eksikliği bulunmaktadır.

Üniversiteye giriş sınavları Genel Liselerden mezun öğrenciler lehine bir ayrıma yol açmaktadır.

Orta Öğretimin Yüksek Öğretim üzerindeki baskısını hafifletme yönünde teşvik edilmelidir.

2004 İlerleme Raporu: Yüksek Öğretim Kurulunun yapısı hakkında Mayıs 2004’te bir Anayasa değişikliği yapılmıştır. Bunun sonucunda, Genel Kurmay Başkanlığı Kurula temsilci atamaya yetkili olmayacaktır.

Yüksek öğretim alanında, Yüksek Öğretim Kurulu, Yüksek Öğretim Kanunundaki temel ilkelerle Eğitim Programlarının uyumunun denetiminden sorumludur ve rektörler ve fakültelerle ilgili olarak geniş disiplin yetkilerini elinde bulundurmaktadır. İleri derecede merkezi olan bu yapı, üniversitelerin yeterli ölçüde akademik, idari ve mali özerkliğe sahip olmalarını ve iş piyasalarına dönük olmalarını engellemektedir

Üniversite Eğitimi de dâhil olmak üzere, yaşam boyu öğrenimi zorlaştıran tüm engeller kaldırılmalıdır

Üniversiteleri daha fazla iş piyasalarına yönelik hale getirmek için Yüksek Öğretim Kurulunun koordinasyon rolü yeniden gözden geçirilmelidir. Türkiye'nin ayrıca, iş piyasası ile Eğitim arasındaki bağları güçlendirmesi gerekmektedir.

2005 İlerleme Raporu: Mesleki ve Teknik Eğitim (MTE) için öğretmen yetiştiren Mesleki ve Teknik Eğitim Fakülteleri, Avrupa Kredi Transfer Sisteminin uygulanabilmesi için yeniden yapılandırılmalıdır. Bu, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ve Milli Eğitim Bakanlığı ile İşbirliği içerisinde ve hâlihazırda devam eden MTE Modernizasyon programından yararlanarak, tüm Yüksek Öğretim Sisteminin yeniden yapılandırılmasının bir parçası olarak ele alınmalıdır. Yüksek Öğretim alanında, Bologna sürecinin Türkiye'de uygulanmasında kayda değer ilerlemeler sağlanmıştır.

Akademik Değerlendirme ve Kalite Kontrol alanındaki mevzuat, Kalite Teminatı için Avrupa Ağı tarafında geliştirilen Avrupa standartları ve yönergeleri dikkate alınarak gözden geçirilmiştir. Ulusal bir diploma eki, Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve UNESCO tarafında ortaklaşa olarak hazırlanan bir model temel alınarak hazırlanmış ve Türk üniversitelerine dağıtılmıştır; uygulanması Türkiye'deki tüm Yüksek Öğretim Kurumlarında 2005 yılından itibaren zorunlu olacaktır.

Genel olarak, Yüksek Öğretim daha çok adem-i merkezileştirilmelidir.

2006 İlerleme Raporu: Avrupa Kredi Transfer Sisteminin Haziran'da Türkiye'de zorunlu olması ile birlikte yüksek eğitimdeki Bologna sürecinin uygulaması yönündeki gelişme devam etmiştir (www.abgs, 2006).

4.4.5. Kalkınma Planlarında Yüksek Öğretim

4.4.5.1. IX. Kalkınma Planı

“Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlı Hale Getirilmesi ” başlığı altında şunlar ifade edilmiştir:

İşgücü içinde yükseköğretim ve fakülte mezunlarının payı 2000 yılında yüzde 8,8 iken, 2005 yılında yüzde 11,5'e yükselmiştir. İşgücünün eğitim düzeyi Plan döneminde yükselmekle birlikte, AB ortalamasına göre düşük olmaya devam etmiştir. Bu durum nitelik ve beceri düzeyi yüksek insan gücüne ihtiyaç duyulan günümüzde önemli bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir.

“ Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi ” başlığı altında aşağıdaki maddeler sıralanmıştır:

238.madde: Yükseköğretim kademesinde okullaşma oranı bakımından önemli ilerleme kaydedilmekle birlikte, yükseköğretime olan yoğun talep artarak devam etmektedir. Talebe cevap verebilmek amacıyla 2006 yılında 15 adet yeni devlet üniversitesi kurulmuştur.

240.madde: Yükseköğretimde Bologna süreci kapsamında öğrenci ve öğretim üyesi değişimi, Avrupa kredi transfer sistemi ve diploma eki başta olmak üzere önemli çalışmalar yapılmıştır. Ancak, yükseköğretim sisteminin merkezî yapısı ve kalitesine ilişkin sorunlar yükseköğretimin rekabet S41 edebilirliğini ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilme kapasitesini olumsuz yönde etkilemeye devam etmektedir.

596.madde: Yükseköğretim kurumlarında finansman kaynakları geliştirilecek ve çeşitlendirilecek; öğrenci katkı paylarının, mali gücü olmayan başarılı öğrencilere burs ve kredi sağlanması şartıyla yükseköğretimin finansmanındaki payının artırılmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır.

592.madde: Yeni kurulan üniversiteler başta olmak üzere, öğretim üyesi ihtiyacını karşılamak amacıyla yurtiçi ve yurtdışında öğretim üyesi yetiştirme programlarına devam edilecektir.

597. madde: Etkin bir kalite değerlendirme ve denetim sistemi kurulması koşuluyla özel yükseköğretim kurumlarının açılabilmesine imkan sağlanacaktır.

598. madde: Yükseköğretime giriş sistemi; öğrencileri programlar hakkında yeterli düzeyde bilgilendiren, ilgi ve yeteneklerini ortaöğretim boyunca çok yönlü bir süreçle değerlendiren, okul başarısına dayalı ve müfredat programlarıyla daha uyumlu bir yapıya kavuşturulacaktır.

599.madde: Ortaöğretim ve yükseköğretime hazırlık dershanelerinin özel okullara dönüştürülmesine yönelik teşvikler sağlanacaktır

601.madde: Yükseköğretim Kurulu, standart belirleme, koordinasyon ve planlamadan sorumlu olacak şekilde yeniden yapılandırılacaktır. Yükseköğretim kurumlarının, şeffaflık, hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda idari ve mali özerkliğe sahip olmaları ve yerel özelliklere uygun şekilde uzmanlaşmaları sağlanarak, sistemin rekabetçi bir yapıya kavuşması desteklenecektir.

“ Plan Dönemi Hedef ve Tahminleri ” bölümünün 354. maddesinde Yükseköğretime olacak talep artışını karşılamak üzere, yükseköğretim okullaşma oranının yüzde 48’e ulaşması planlandığı belirtilmiştir (www.dpt, 2006).

4.4.5.2. Orta Vadeli Plan

İnsan kaynaklarının, gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri doğrultusunda mesleki bilgi ve becerileri geliştirilerek istihdam imkânlarının artırılması hedefi çerçevesinde 4. madde’ de

Bilgi toplumuna dönüşüm süreci ile bölgesel, ulusal ve uluslar arası gelişme ve ihtiyaçlara göre yüksek öğretim kurumlarının birim ve programları güncelleneceği, 7. madde’de Yüksek Öğretim Kurulu uzun dönemli planlama ve koordinasyon işlevini yürütecek bir yapıya kavuşturulacağı ifade edilmiştir (www.abgs, 2006)

TES’nin AB Yükseköğretim Alanı ile bütünleşme çalışmaları, ağırlıklı olarak Bologna Süreci çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Toplam on eylem başlığı altında bugüne kadar birçok çalışma yapılmıştır. Bunlar arasında başta diplomalarla ilgili düzenlemeler, Avrupa Kalite Güvence ilke ve esaslarına yönelik düzenleme ve çalışmalar, stratejik planlama çabaları, mühendislik yeterliliklerine ilişkin çalışmalar sayılabilir.

Bu çalışmalara ilgili değerlendirme raporları çerçevesinde bakılacak olursa, Türkiye’nin durumunun kalite güvencesi konusu dışında genelde iyi olduğu söylenebilir. Hatta Türkiye’nin Bologna sürecine uyumunun birçok Avrupa ülkesinden daha kolaylıkla gerçekleştirmekte olduğu ilgili raporların ışığında söylenebilir. Bu durum, Türk yükseköğretiminin AB eğitim politikalarına uyumu bakımından önemlidir.

Aynı konuda Erasmus çerçevesinde yürütülen öğrenci ve öğretim elemanı değişim oranlarının çok büyük hızla arttığı gözlenmektedir. Program katılım için yükseköğretim kurumlarımızın % 99 olması ve bu oranın Avrupa genelinde %87 olması, yükseköğretimde de AB’ye uyumun birçok Avrupa ülkesinde daha hızlı gerçekleştiğini göstermektedir.

Bu konuda, ilgili raporlarda TES’nin merkezîyetçi yapısına dikkat çekilerek, zamanın çoğunun yönetime harcandığına işaret edilmekte ve Yüksek Öğretim Sisteminde, akademik, idari ve mali özerklik eksikliğine vurgu yapılmakta ve yönetiminin yerel otoritelere devredilmesi önerilmektedir. Bu öneri, TES’nin daha etkili yönetimi açısından değerlendirilmesi gereken bir noktadır.

Mesleki ve Teknik Eğitim Bölümünde(4.3) görüldüğü gibi MTEM ve Leonardo Da Vinci Projelerinden Üniversitelerimiz de yararlanmışır. Söz konusu projeler ülkemizin AB Yüksek Eğitim alanında gerçekleştirdiği uyum çalışmaları arasında görülebilir.

AB Mevzuatının etkin ve doğru bir şekilde uygulanabilmesi, mevzuatın uygulanmasından sorumlu olan kamu görevlilerinin genel olarak Avrupa Birliği ve kendi sorumluluk alanlarına giren AB mevzuatı hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları ve üniversite öğrencilerini AB’ nin değişik boyutlarında eğitmek amacıyla bazı üniversitelerimizin “Avrupa Birliği” birimlerinde (enstitü, merkez vb.) lisans, lisansüstü ve sertifika seviyelerinde eğitimler verilmektedir (www.abgs, 2006) Ek 1’e bkz.

4. 5. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM POLİTİKALARINA UYUMU KONUSUNDA ÖZEL EĞİTİMDE YAPILAN ÇALIŞMALARLA İLİŞKİN BULGU VE YORUMLARI

Özel Eğitim alanı, Temel Eğitim Projesi'nin ikinci fazı ve MATRA Projesi, AB Komisyonu Türkiye İlerleme Raporu ve IX. Kalkınma planı çerçevesinde değerlendirilmiştir.

4. 5. 1. Temel Eğitim Projesi II.Faz

Temel Eğitim Projesi I. Fazının başarıyla uygulanması ve projenin tamamlanma aşamasına gelmesi ile birlikte Dünya Bankası ile II. Faz görüşmelerine başlanmış ve 26 Temmuz 2002 tarihinde "Temel Eğitim Projesi II. Faz İkraz Anlaşması" imzalanmıştır.

II. Faz çalışmaları, okul öncesi ve ilköğretim temel eğitim alanlarının yanında özel eğitim alanını da kapsamaktadır.

Özel eğitimin, Temel Eğitim Projesinin kapsamına alınması, sistem dışında kalan çocukların sistemin içine çekilmesi ve Temel Eğitimin yaygınlaştırılması çalışmalarının bir parçasını oluşturmaktadır.

Bu çerçevede faaliyetler şu başlıklar altında toplanabilir:

- Özel Eğitim Kurumlarının onarımları ve ek tesis inşaatları
- Özel Eğitimin Desteklenmesi
- Özel Eğitimde Hizmet içi Eğitim (www.ogm.meb, 2006).

Uyarlanabilir Program İkrazı'nın (UPI) İkinci Fazında Gerçekleştirilen Faaliyetler

300 milyon ABD Doları tutarındaki ikinci bir UPI tarafından finanse edilecek Temel Eğitim Projesi; birinci UPI kapsamındaki faaliyetlerin genişletilmesi ve okul öncesi ve özel eğitimin ilköğretimin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilerek geliştirilmesini destekleyecektir. İkinci UPI şu faaliyetlerden oluşmaktadır.

1. Ülke çapındaki yaklaşık 3.070 ilköğretim ve özel eğitim okuluna BİT donanımı ve yazılımı sağlanması,
2. İlköğretim müfettişlerine ve öğretmenlere daha fazla hizmet içi eğitim verilmesi,
3. Özel eğitimin geliştirilmesi ve temel eğitime entegre edilmesine yönelik olarak özel

eğitim okullarına eğitim materyali sağlanması ve eğitim verilmesinin yanı sıra 60 özel eğitim okulunun onarımı, ek tesis inşaata ve donatımı;

4. Program uygulama desteğinin sŸrdŸrŸlmesi;

5. Program izleme ve değerlendirme faaliyetlerinin sŸrdŸrŸlmesi

(<http://ogm.meb, 2006>)

4. 5. 2. MATRA Projesi

MEB, Ŗzel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel MŸdŸrlŸđŸ'nŸn Avrupa Birliği ile yaptığı iş birliği sonucunda, Hollanda HŸkŸmeti tarafından desteklenen MATRA Projesi, eğitimin kalitesine ve eşit fırsatlara yŸnelik Avrupa gerekliliklerine uygun olarak, engelli çocuklar için TŸrk ilköğretim sistemini gŸlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Proje Ocak 2005-Aralık 2006 tarihleri arasında yŸrŸtŸlmŸřtŸr.

Bu Proje, **“Herkes İçin Eğitim”** felsefesine uygun olarak, eğitim sisteminde engelli çocukların bŸtŸnleřmesine katkıda bulunmaktadır. Projenin hedef grubu, daha fazla engelli Ŗđrenciyi genel eğitime kaynaştırmak gerektiğine iyi bir Ŗrnek olarak gŸrŸlmektedir.

Bu proje, Ŗzel eğitim gerektiren çocuklar için eşit kabule, eğitimin kalitesine ve eşit fırsatlara dair Avrupa gerekliliklerine uyum sağlamak amacıyla, politika ve uygulama arasında bir kŸprŸ kurmak için gerekli oluşumu sağlamaktadır.

Bu projenin odağı, pilot olarak seçilen illerdeki gŸrme yetersizlikleri, zihinsel yetersizlikler ile dil ve konuşma gŸlŸkleri olan çocuklar için yŸrŸtŸlen, Ŗzel eğitim hizmetlerinin kalitesini, Avrupa gerekliliklerine uygun olarak artırmak, noktasında toplanmıştır.

Bu kapsamda; 13 pilot (Adana, Ankara, Antalya, Çanakkale, Elazığ, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Konya, Ordu, şanlıurfa, Tokat) il seçilmiştir. Bu illerde rehberlik ve araştırma merkezlerinden belirlenen psikolojik danışmanlar, zihinsel engelliler okulları ve gŸrme engelliler okullarında belirlenen Ŗzel eğitim Ŗđretmenlerinden proje ekipleri oluşturulmuştur. Bu ekipler, TŸrk ve Hollanda ekibi tarafından eğitime alınmıştır. İl ekipleri, aldıkları eğitimi, illerinde diğer Ŗzel eğitim Ŗđretmenleri ve psikolojik danışmanlar ile paylaşarak uygulamaları birlikte yapmışlardır (<http://ogm.meb, 2006>).

Proje Kapsamında Yapılan Faaliyetler

- Hollanda HŸkŸmetinin gŸrevlendirdiđi teknik ekip (Sarders ve Seminarium voor Orthopedagogiek) ile protokol hazırlanmış ve imzalanmıştır.

- Hollanda eğitim ekibi ile tanışılarak, Türkiye'deki özel eğitim kurumları ve sistemi konusunda bilgilendirme çalışması yapılmıştır. Hollanda eğitim sistemi ile benzerlik ve farklılıklar incelenmiştir.
- Çalışma takvimi ve kriterleri belirlenmiştir.
- Hollanda'daki özel eğitim hizmetlerini yerinde incelemek ve değerlendirmek üzere Hollanda'ya bir izleme ziyareti gerçekleştirilmiştir.
- Adana, Ankara, Antalya, Çanakkale, Elazığ, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Konya, Ordu, Şanlıurfa ve Tokat illerinde proje ekipleri oluşturulmuştur.
- 5-9 Eylül 2005 tarihleri arasında İzmir Yenifoça'da özel eğitim öğretmenleri ve psikolojik danışmanlardan oluşan toplam 99 öğretmene yönelik hizmet içi eğitim semineri düzenlenmiştir.
- İl genelinde yürütülecek çalışmalarda projenin sağlıklı ve verimli bir şekilde yürütülmesi amacıyla görev ve sorumluluklar belirlenerek illere gönderilmiştir.
- Projenin yürütüldüğü 13 ilde il koordinatörleri belirlenmiştir.
- Proje kapsamında illerde bulunan rehberlik ve araştırma merkezleri, zihinsel engelliler okulları ve görme engelliler okulları hizmet içi eğitim semineri kapsamında geliştirdikleri projeleri uygulamaya koymuşlardır.

Beklentiler/ Kazanımlar

- Sarders ve Seminarium voor Orthopedagogiek tarafından geliştirilen özel seçilmiş üç engel grubuna yönelik ülkemizde eğitimin içeriği, yapı ve yöntemleri ile özel eğitimde uluslar arası standartların karşılaştırılmasının yapılması,
- Yaygınlaştırma ve bilgilendirme amacıyla 13 ilde öğretmenlere ve ailelere yönelik, toplantıların gerçekleştirilmesi
- Farkındalığı ve duyarlılığı artırmak amacıyla toplumda yetersizlik konularını ele alan yöntemlerin geliştirilmesi,
- Ülkemizin özel eğitim alanındaki ihtiyaçlarına yönelik eğitim modeli veya modellerinin geliştirilmesi,
- Proje kapsamında belirlenen üç engele yönelik seminerlerin düzenlenmesi,
- İllerde yürütülecek çalışmaları izlemek ve değerlendirmek amacıyla kullanılacak rapor ve formatların geliştirmesi hedeflenmektedir (<http://ogm.meb, 2006>).

Örnek Uygulamalar

1. Altındağ Rehberlik ve Araştırma Merkezi AB-MATRA Projesi Çalışmaları

- İlçede bulunan Çalışkanlar İlköğretim Okulu 1. sınıf öğrencileri Dil ve Konuşma Bozuklukları kapsamında taramadan geçirilmiştir. 30 öğrenciye uygulanan Ses ve Sesletim Testi sonuçları raporlanmış ve değerlendirilmiştir.
- Test sonucunda sorun saptanan öğrenciler ve aileleriyle çalışılmaya başlanmıştır.
- Çalışkanlar İlköğretim Okulu'nun tüm öğretmenlerine Dil ve Konuşma Bozuklukları ile ilgili seminer verilmiş, temel bilgiler aktarılmış ve çalışmamızın amaçları paylaşılmıştır.
- Belediye ile ortaklaşa düzenlenecek aile eğitimi seminerlerinin programına bu konuyla ilgili bilgilendirme çalışmaları da eklenmiştir.
- Dil ve Konuşma Bozuklukları ile ilgili "Aile Görüşme Formu" geliştirme çalışmaları devam etmektedir
- Merkez tarafından Dil ve Konuşma Bozuklukları ile ilgili "Gönderme Öncesi Form" hazırlanmış, pilot çalışma olarak Çalışkanlar İlköğretim Okulu öğretmenlerine formun doldurulmuş şekli anlatılmış ve kullanıma sunulmuştur.
- Rehberlik ve Araştırma Merkezi bünyesinde Dil ve Konuşma Bozuklukları Birimi kurulması için gereken çalışmalar başlatılmıştır (www.altindagram, 2006).

2. Yenimahalle Rehberlik ve Araştırma Merkezi Demetlerevler İlköğretim Okulu AB-MATRA Projesi Çalışmaları

- Yenimahalle Rehberlik ve Araştırma Merkezi ve Demetevler İlköğretim Okulu, AB-MATRA Projesi kapsamında “Özel Eğitime İhtiyacı Olan Çocuklarımızı ve Ailelerini Destekleme” çerçevesinde bir kermes düzenlemiştir.
- Geleneksel Özel Eğitim Sınıfı Kermesi, okul, aile ve rehberlik ve araştırma merkezi işbirliğini güçlendirmek, aileleri okul sürecine aktif olarak katmak, özel eğitim sınıfını desteklemek ve toplumsal ve kamusal duyarlılığı artırmak amaç edinmektedir.
- Yenimahalle Rehberlik ve Araştırma Merkezi ve Demetevler İlköğretim Okulu'nun düzenlediği Kermese ilgi ve katılım oldukça yoğun olmuştur. Düzenlenen kermes yakın çevreden ve velilerden de oldukça ilgi görmüştür. Kermes sonunda elde edilen tüm gelir öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik olarak değerlendirilecektir

Görüldüğü gibi özel eğitime ihtiyacı olan bireylere karşı toplumsal ve kamusal duyarlılığı geliştirmek bu projenin kapsamındadır.

İllerin eylem plânları ve projeleri incelendiğinde, her ilin olanakları dâhilinde, mevcut yapıyı harekete geçiren değişim ve gelişim modelleri oluşturduğu görülmektedir. Bu modeller, anne-baba ve öğretmenler ile yapılacak bilgilendirme çalışmalarından, rehberlik ve araştırma merkezlerinde oluşturulacak dil ve konuşma birimlerine kadar değişik çalışmalar yer almaktadır (<http://ogm.meb>, 2006)

4.5.3. İlerleme Raporlarında Özel Eğitim

2003 İlerleme Raporu: Son rapordan bu yana, Türkiye’de, engelli çocukların okul öncesi zorunlu eğitimini geliştirme yönünde ilerleme sağlanmamıştır.

1997’de çıkartılan bir kanun, Engelli Çocuklar için Okul Öncesi Zorunlu Eğitimi öngörmekle birlikte, Türkiye’nin bu yöndeki kapasitesi yetersizdir. 2002–2003 Öğretim yılında okul öncesi eğitime sadece 61 engelli çocuk devam etmiştir.

Türkiye, Özel Eğitime muhtaç çocukların erken teşhis edilmesine yönelik gerekli tedbirleri almalı ve söz konusu çocuklar için okul öncesi Eğitim imkânlarının sağlanmasına özen göstermelidir.

2004 İlerleme Raporu: 1997 yılında çıkarılan bir kanun Engelli Çocukların Okul Öncesi Eğitimlerini zorunlu kılmaktadır, ancak, bu çocukların okul öncesi eğitime devam oranı oldukça düşüktür. Türkiye’nin, engelli çocukların okula gönderilmesi için olanaklar sağlamaya ve ailelerini ikna etmeye yönelik önemli çalışmalar yapması gerekmektedir.

2005 İlerleme Raporu: Özel Öğretime tabi çocukların eğitimi için daha çok mali kaynak tahsis edilmiş olmakla birlikte, hala bu alanda yapılacak çok şey vardır. (www.abgs, 2006)

4.5.4. Kalkınma Planlarında Özel Eğitim

Özel eğitim alanında AB Eğitim Politikalarına uyum çerçevesinde gerçekleştirilen çalışmaların değerlendirilmesi veya bu alanda planlan çalışmalar IX. Kalkınma Planı ve Orta Vadeli Planda değişik başlıklar altında ele alınmıştır.

4.5. 4. 1. IX. Kalkınma Planı

IX. Kalkınma Planında değişik başlıklar altında Özel Eğitim alanına direk veya dolaylı olarak temas edilmiştir.

“Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi”

Özel eğitim gerektiren öğrencilerin eğitiminde kaynaştırma yöntemine öncelik verilecek ve mevcut okulların fiziki koşulları uygun hale getirilecektir.

“Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele”

Özürülerin sağlık, eğitim, istihdam ve sosyal güvenliğe erişimlerinin artırılarak topluma katılımlarının sağlanmasını amaçlayan 5378 sayılı Özürüler Kanunu 2005 yılında yürürlüğe girmiştir.

“Sosyal Güvenlik Sisteminin Etkinliğinin Artırılması”

Özürülere ve yaşlılara verilen aylıklar, çocuklara eğitim ve sağlık yardımları ile muhtaç ailelere yakacak ve gelir getirici proje desteği gibi yardımlar yapılmaktadır. Yoksul kesimlerin eğitim ve sağlık gibi hizmetlere erişimini kolaylaştıran söz konusu yardımlar, bu kesimlerin yaşam kalitesini yükseltmektedir.

“Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele”

Özürülerin ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının artırılmasına yönelik, sosyal ve fiziki çevre şartları iyileştirilecek, özel eğitim imkanları ve çalışma ortamının özel olarak düzenlendiği korumalı işyerleri geliştirilecektir (www.dpt, 2006)

4.5. 4. 2. Orta Vadeli Plan

“Sosyal içerme ve yoksullukla mücadele” başlığının 11. maddesinde özürüler için sosyal ve fiziki çevre şartları iyileştirileceği, özürülerin istihdamına yönelik mesleki eğitim imkânları ve danışmanlık hizmetleri geliştirileceği belirtilmiştir.

Özel eğitimin AB eğitim politikalarına uyumuna yönelik burada kadar sunulan bilgilerden, bu çalışmaların Temel Eğitim Projesi'nin ikinci fazı ve MATRA Projesi çerçevesinde yürütüldüğü anlaşılmaktadır.

Temel Eğitim Projesi çerçevesinde yürütülen faaliyetler, özel eğitim kurumlarının fiziki ve teknolojik imkânlarını iyileştirme, özel eğitimin desteklenmesi ve özel eğitimde hizmet-içi eğitimin desteklenmesi şeklinde özetlenebilir.

Hollanda Hükümeti tarafından desteklenen MATRA Projesi ise, “herkes için eğitim” felsefesi çerçevesinde, eğitim sisteminde engelli çocukların bütünleşmesine katkıda bulunmada, eğitimin kalitesine ve eşit fırsatlara yönelik Avrupa gerekliliklerine yönelik destek sağlamıştır.

Bu çalışmaların Türkiye’nin özel eğitim alanındaki ihtiyaçlarına yönelik bir eğitim modeli geliştirilmesine katkı sağladığı söylenebilir.

Ancak AB Komisyonu İlerleme Raporlarında Türkiye’nin engelli çocukların okul öncesi zorunlu eğitimini geliştirme yönünde ilerleme sağlanmamış olduğuna işaret edilmesi, bu konudaki çalışmaların yetersiz olduğu sonucu çıkarılabilir. Sorun büyük çapta yasal düzelleme, ailelerin bu konudaki tutumu ve kapasite yetersizliği ile ilgilidir. İlgili konudaki eksikliklerin giderilmesine yönelik IX. Kalkınma Planında yer alan, düzenlemeler geleceğe yönelik umut vermektedir.

4. 6. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM POLİTİKALARINA UYUMU KONUSUNDA ÖZEL ÖĞRETİMDE YAPILAN ÇALIŞMALARA İLİŞKİN BULGU VE YORUMLARI

Bu konuda Yeni Özel Eğitim Kurumları Tasarısı ve IX. Kalkınma Planı incelenecektir.

4.6.1. Özel Eğitim Kurumları Tasarısı

TSE’nin özel öğretime yönelik AB eğitim politikalarına uyumu konusundaki en göze çarpan düzenleme, Yeni Özel Öğretim Kurumları Tasarısı’nın AB mevzuatına uygun olarak hazırlanmış olmasıdır. Nitekim Özel Öğretim Kurumları Kanunu Tasarısı TBMM Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu’nda Nisan 2006’da kabul edilmiştir (www.memurlar.net, 2006).

Komisyunun kabul ettiği tasarıya göre;

- Devlet okullarında görevli öğretmenler, boş zamanlarında özel okullarda ücret karşılığı ders verebilecek. Özel okullarda görevli öğretmenlere de öğretmen sendikalarına üye olma hakkı tanınacak.

- Tasarıyla yabancı okullarda 'Türk asıllı müdür yardımcısı' zorunluluğu kaldırılarak, yerine 'Türk vatandaşı' zorunluluğu getirilecek.
- Özel okullar hariç diğer özel öğretim kurumlarına açılış izni verme yetkisi valiliklere devredilecek ve çocuğunu özel okullara göndermek için kredi alanların, aldıkları kredilerin faizinin yarısını devlet karşılayacak.

Tasarı ile yapılan söz konusu değişiklikler şu şekildedir:

- Özel okullarda okuyan öğrencilere, ailesinin ekonomik durumuna göre 1000 YTL yardım yapılacaktır.
- Özel okullar hariç diğer özel öğretim kurumlarına açılış izni verme yetkisi valiliklere devredilecek.
- Kurs açmak için öğretim yılından üç ay önce izin alma zorunluluğu kaldırılacaktır.
- Özel öğretim kurumu açmak için en az ödenmiş sermaye kadar mali teminat yatırma şartı aranmayacaktır.
- Yabancı okullara tadilat ve onarım gibi çalışmalar için izin vermeye yetkili makam, valilikler olacaktır.
- Birden fazla okul bulunan kampüsler içinde yönetim birimi oluşturulacaktır.
- Özel öğretim kurumları, artık yalnızca eğitim-öğretimi engelleyici faktörler yüzünden kapatılabilecek.
- Özel öğretim kurumlarını kapatırken altı ay önceden bilgi verme zorunluluğu üç aya indirilecek.
- Devlet okullarında görevli öğretmenler, boş zamanlarında özel okullarda ücret karşılığında ders verebilecek.
- Yabancı okullarda 'Türk asıllı müdür yardımcısı' zorunluluğu kaldırılarak, yerine 'Türk vatandaşı' zorunluluğu getirilecek.
- Özel okullarda görevli öğretmenlere, öğretmen sendikalarına üye olma hakkı tanınacaktır.
- Özel öğretim kurumlarının, reklam için 15 gün önceden valiliklerden izin alma zorunluluğu kaldırılacaktır.
- Özel okullar, elektrik, su ve doğalgaz parasını, devlet okullarının ödediği fiyattan ödeyecek.
- Çocuğunu özel okullara göndermek için kredi alanların, aldıkları kredilerin faizinin yarısını devlet karşılayacaktır.

Tasarıda yabancılar tarafından açılan özel öğretim kurumlarını da kapsayan ‘Tanımlar’ bölümünde yabancı okullar ile azınlık okullarına açıklık getirilmektedir; buna göre

- Yabancı okullar, Bakanlar Kurulu'nun izni ile yeni arazi edinebilecek ve kapasitelerini en fazla beş misline kadar artırabilecek.
- Üzerinde kuruldukları araziler genişletilmemek şartı ve Bakanlığın izni ile mevcut arazi üzerindeki bina, öğrenci ve donanım kapasitelerini en çok bir mislini geçmemek üzere artırabilecek veya yenileyebilecek.
- Bu izinler dışında, yabancı okullar, binalarını genişletmeyecek, şube açamayacak, mevcut binalarının yerine yeni bina inşa edemeyecek. Bu amaçla herhangi bir mülk edinemeyecek veya kiralayamayacak.
- Yabancı okulların taşınmaz malları, kurucularının veya yetkililerinin önerisi ile Bakanlığa ya da kuruluş amaçları eğitim vermek olan Türk Medeni Kanunu’na göre kurulan vakıflara devredilebilecek.
- Azınlık okulları 23 ağustos 1923 tarihli ve 340 sayılı kanuna bağlı Antlaşmanın (Lozan) ilgili maddeleriyle ilgisi bulunan okulların (azınlık okulları) özellik göstermesi gereken konular yönetmelikle tespit edilecek. Bu yönetmelik, ilgili ülkelerin bu konulardaki karşılıklı mevzuat ve uygulamaları dikkate alınmak suretiyle hazırlanacak. Yönetmelikte belirtilmeyen konularda resmi okullar mevzuatı uygulanacak.
- Bu okullarda, yalnız kendi azınlığına mensup Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının çocukları okuyabilecek.
- Bu okullarda yapılacak tadilat ve diğer onarım işleri için valiliklerden izin alınacak.
- Yabancı okullar ile azınlık okullarının müdür yardımcılarının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması zorunlu olacak.
- Özel öğretim kurumu açma izni verilen kurumlarda, iki yıl içinde öğretime başlanılmaması halinde verilen izin iptal edilecek.
- Amacı dışında kullanıldığı tespit edilen kurumun, izni de iptal edilecek.
- Özel okul sahipleri, okulların kapanmasına ilişkin bilgiyi en az üç ay önceden Bakanlığa bildirecekler.
- Yalnız yabancı uyruklu öğrencilerin devam edebilecekleri, yüksek öğretim dışındaki milletlerarası özel öğretim kurumu, yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişiler tarafından

veya Türk vatandaşlarıyla ortaklık yolu ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu çerçevesinde Bakanlar Kurulu'nun izniyle açılacaktır.

- Askeri okullar, emniyet teşkilatına bağlı okullar ve din eğitimi-öğretimi yapan kurumların aynı veya benzeri özel öğretim kurumları açılmayacak.
- Özel öğretim kurumu açacak veya devralacak kişilerde, affa uğramış olsalar bile, yüz kızartıcı bir suçtan ya da kasti bir suçtan dolayı altı ay veya daha fazla hapis cezası ile mahkûm edilmemiş olma şartı aranacak.
- Meyhane, kahvehane, kıraathane, bar, elektronik oyun merkezleri gibi umuma açık yerler ile açık alkollü içki satılan yerlerin, okul binalarından kapıdan kapıya en az yüz metre uzaklıkta bulunması zorunluluğu aranacak.
- Özel okullarda yöneticilik ve eğitim-öğretim hizmeti yapanlara, kıdemlerine göre, emekliler hariç, dengi resmi okullarda ödenen aylık ile sosyal yardım kapsamındaki ek ödeme tutarlarından az ücret verilemeyecek.
- Sosyal yardım kapsamındaki ek ödemeler, bütçe kanunlarıyla resmi okul öğretmen ve personeline sağlanan haklara denk olarak okul öğretmenlerine ve personeline de ödenecek.
- Sosyal yardım kapsamındaki ek ödemelerden gelir vergisi kesilmeyecek.
- Bu kurumlardaki ek ders ücreti miktarı, resmi okullar için tespit edilen miktardan az olamayacak.
- Öğrenim ücreti ve diğer ücretler, kurumlarca her yıl tespit edilerek ocak ayından itibaren en geç mayıs ayında ilan edilecek.
- Ücretlerin hangi esaslara göre tespit, tayin, ilan ve tahsil edileceği yönetmelikle belirlenecek.
- Kurumlar, öğrenim gören öğrenci sayısının yüzde 3'ünden az olmamak üzere ücretsiz öğrenci okutmakla yükümlü olacaklar. Bakanlıkça bu oran yüzde 10'a kadar artırılabilir.
- Ücretsiz okutulacak öğrencilerin yüzdesi, seçimi ve kurumlara kabul şartlarına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenecek. Kurumlar ayrıca, öğrenim bursu da verebilecekler.
- Bir okula alınabilecek yabancı uyruklu öğrenci sayısı, o okulda okuyan Türkiye Cumhuriyeti uyruklu öğrenci sayısının yüzde 30'unu aşamayacak.
- Tasarının yasalaşmasıyla 8 Haziran 1965 tarihli Özel Öğretim Kurumları Kanunu da yürürlükten kaldırılacak.

İlgili yardım, özel okullara devam eden bütün çocuklara verilmeyecek, öğrencilerin ne kadarına yardım yapılacağına, Maliye Bakanlığı ile birlikte karar verilecek. 2006-2007 öğretim yılında, özel okullardaki öğrenci sayısının yüzde 20'sine 1000'er YTL yardım yapılmasını planlanmaktadır. Bu ise yaklaşık 50 bin öğrenciye karşılık geldiği, (her öğrencinin MEB'e maliyeti 1000 dolar) 370 bin öğrencinin özel okula geçmesiyle, kamunun 300 milyon dolar, yani 400 milyon YTL kazancı olacağı dile getirilmiştir (www.meb, 2006).

4.6.2. IX. Kalkınma Planı

IX. Kalkınma Planının Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi ile ilgili 557.maddesinde bütün eğitim kademelerinde özel sektör payının artırılacağı, kamu kaynaklarının en fazla ihtiyaç duyan kesimlere yönlendirileceği, etkin bir kalite değerlendirme ve denetim sistemi kurulması koşuluyla özel yükseköğretim kurumlarının açılabilmesine imkan sağlanacağı ifade edilmiştir. Yine aynı başlık altındaki 599. maddede ortaöğretim ve yükseköğretime hazırlık dershanelerinin özel okullara dönüştürülmesine yönelik teşvikler sağlanacağı belirtilmiştir.

Yeni Özel Öğretim Kurumları Tasarısı'nın AB mevzuatına uygun olarak hazırlanmış olmasıdır. Bu tasarı ilgili konuda çok önemli değişiklikler öngörmektedir. Bunlara örnek olarak kamuda çalışan öğretmenlere özel okullarda ders verme olanağının tanınması, bu okulların açılış izninin valiliklere verilmesi, düşük gelirli aile çocuklarına yardım yapılması, bu kurumların arazi edinmelerine olanak sağlanması sayılabilir. Ancak bu değişimlerin birçok boyutu olmasına rağmen, medyada konu daha çok "azınlık okulları" ve "yabancı okullar" bağlamında ele alınmış ve ailelere ödenecek mali yardıma odaklanılmıştır. Bu durum tasarının bu haliyle yasalaşmasını güçleştiren nedenlerden biri olarak kabul edilebilir.

Bu konuya yönelik IX. Kalkınma Planında yer alan düzenlemeler, bütün eğitim kademelerinde özel sektör payının artırılmasını öngörmekte, özel yükseköğretim kurumlarının açılabilmesine imkan sağlamakta ve yükseköğretime hazırlık dershanelerinin özel okullara dönüştürülmesine yönelik teşvikler sağlanacağı ifade edilmektedir. Bu öngörülerden özel yükseköğretim kurumlarının açılmasının yaşama geçirilmesi, yükseköğretimde okullaşma oranının artırılması ve üniversiteye giriş sınavı önündeki yığılımların azaltılması bakımından büyük öneme sahiptir. Ancak dikkat çekici değişim öngörü, yükseköğretime hazırlık dershanelerinin özel okullara dönüştürülmesine yönelik teşviktir. Bu dönüşüm gerçekten de TES'nin çağdaş standartlara yükseltilmesine katkı sağlayabilir. Çünkü zaten öğretim kadrosu, fiziki ve teknolojik olanaklarıyla yıllardır varlıklarını sürdüren ve bir anlamda kendisin kanıtlayan bu kurumların ortaöğretim olarak varlıklarını sürdürmeleri beklenebilir. Böylece

ortaöğretimde okullaşma oranı yükselirken, özel öğretimin tüm eğitim sistemi içindeki payı da yükselmiş olacaktır.

4. 7. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM POLİTİKALARINA UYUMU KONUSUNDA YAYGIN EĞİTİMDE YAPILAN ÇALIŞMALARA İLİŞKİN BULGU VE YORUMLARI

Yaygın Eğitim alanında AB eğitim politikalarına uyum konusunda yapılan çalışmalar, Temel Eğitime Destek Projesi (TEDP), Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP), Uluslar arası Çalışma Örgütü Programı (İLO/IPEC), Otomasyon Teknolojileri, Eğitim ve Arge Projesi, Grundvig Programı, İlerleme Raporları ve Kalkınma Planları çerçevesinde ele alınmıştır.

4.7.1. Temel Eğitime Destek Projesi (TEDP)

Bu proje, okulöncesi ve ilköğretim düzeyini kapsadığı gibi, yaygın eğitim düzeyini de kapsamaktadır.

Proje finansmanının tamamı AB Akdeniz Fonu (MEDA)'dan hibe şeklinde sağlanmıştır. TEDP, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Komisyonu tarafından 8 Şubat 2000 tarihinde imzalanan ve uygulamalarına 11 Eylül 2002 tarihinde başlayan 5 yıl süreli bir programdır.

MEB Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığının (PKM) koordinasyonu altında yürütülen program, Ağustos 2007'ye kadar devam edecektir (TEDP Postası, 2005).

Programın, ulusal düzeydeki eğitim reformlarını desteklemesi amacıyla 5 ayrı faaliyet alanı bulunmaktadır:

- Eğitim Kalitesi
- İletişim
- Yönetim ve Organizasyon
- Öğretmen Eğitimi
- Yaygın Eğitim (<http://projeler.meb.gov.tr/tr/tedp.htm>, 2006).

Projenin Genel Amacı: Yoksulluğu azaltma perspektifinde eğitim seviyesinin artırarak, eğitim kalitesini ve eğitime erişimi iyileştirmek, en dezavantajlı kırsal ve şehirsiz

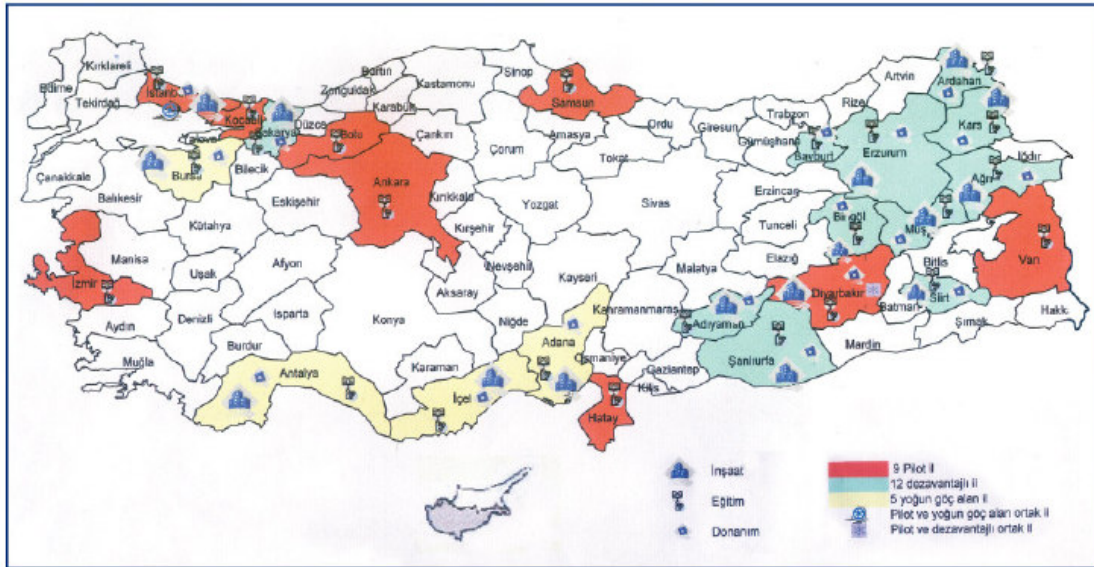
bölgeler ve gecekondularda nüfusun yaşam koşullarını geliştirmek ve eğitim dışında olan çocuklar, ergenler ve yetişkinlerin temel eğitime alınmasını desteklemektir.

Projenin Özel Amacı: Eğitimin kalitesini ve eğitime erişimi iyileştirerek özellikle kız çocukları ve kadınlar için yaygın ve örgün eğitimin ortalama seviyesini yükseltmektir.

Özel Hedefler:

- Eğitim-öğretim, program geliştirme ve yaygın eğitim için yeni eğitim stratejisi ve politikaların desteklenmesi
- Yaygın eğitimde yeni eğitim ve öğrenim standartlarının geliştirilmesinin desteklenmesi
- Yaygın eğitimin etkisinin izlenmesi amacıyla yönetimin güçlendirilmesi
- En Yoğun Göç Alan Beş İlin Dezavantajlı Bölgelerinde Eğitim Sisteminin Dışında Kalan Genç, Çocuk ve Yetişkinlerin (özellikle kadınların) Eğitim Olanaklarının Güçlendirilmesi
- En dezavantajlı 12 ilin (Adıyaman, Ağrı, Ardahan, Bayburt, Bingöl, Diyarbakır, Erzurum, Kars, Muş, Sakarya, Siirt, Şanlıurfa) kırsal, şehirler ve gecekondu bölgelerinde nüfusun yaşam koşullarını geliştirmek,
- İstanbul, Adana, Bursa, Antalya ve Mersin olmak üzere 5 İlde yaygın eğitim faaliyetleri gerçekleştirmek

Şekil 14: TEDP Kapsamına Alınan İller

• TEDP Kapsamındaki İller

Kaynak: TEDP'in kalemi 2005, s.4

Özel Hedefler

- Halk Eğitim Merkezlerinin kurumsal kapasitenin geliştirilmesi
- Okuma-yazma kurslarına katılımın artırılması
- Sokak çocuklarının ve risk altındaki çocukların eğitime kazandırılması
- Bilinçlendirme kampanyaları uygulayarak örgün ve yaygın eğitime katılımın güçlendirilmesi
- Halk Eğitim Merkezlerine ekipman sağlanması
- Halk Eğitim Merkezlerinin onarım ve inşaat işlerini gerçekleştirerek yaygın eğitime erişimin artırılması” gerçekleştirilmiştir.

Projenin Finansmanı: Programın toplam maliyeti 100.000.000 Euro’dur. Bu miktarın tamamı Avrupa Birliği Akdeniz Fonu (MEDA)’dan hibe şeklinde sağlanmıştır.

Gerçekleştirilen Faaliyetler

“Her yerde herkese Eğitim” sloganını benimseyen TEDP, yaygın eğitim kapsamında yetişkinler ve risk altındaki çocuklara yönelik çalışmalar da yapmaktadır. Bu alandaki çalışmalar şunlardır:

Yetişkin Programları: Eğitim sistemi dışında kalmış kesimleri kucaklamayı ön gören programın çerçevesinde, öncelikli olarak, okuma yazma oranını yükseltmek üzere yetişkinlere yönelik sistem gözden geçirilmiştir. 1. ve 2. kademe yetişkin eğitimi okuma-yazma programları küresel gelişmelere ve ülkenin gereksinimlerine TEDP’in Çıracılık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü’nün işbirliğinde yenilenmiştir. Yapılandırıcı öğretim ekseninde yenilenen 1.kademe okuma yazma programlarına yönelik ders kitapları öğrenci ve öğretmen kitapları da yine TEDEP desteği ile hazırlanmıştır. 2.kademe yetişkin eğitimi okuma-yazma programları yönelik materyal hazırlama çalışmaları da Eylül 2005’de başlamıştır.

Halk eğitim merkezlerinin alt yapısını güçlendirmek ve bu merkezlere yönelik ilgiyi artırmak üzere 100’den fazla kurs programı, gelişen teknolojiye ve güncel gelişmelere paralel olarak yenilenmiştir.

Risk Altındaki Çocuklara Yönelik Eğitimler: TEDP sokakta yaşayan çalıştırılan çocuklarla yakından ilgilenmektedir. Bu sorunu çözümüne yönelik ulusal stratejilerin geliştirilmesinde

Milli Eğitim Bakanlığına destek eren TEDP “ Risk Altındaki Çocuklara Yaklaşımlar” adıyla İstanbul, Adana, Antalya, Mersin ve Bursa’da eğitim programları il olarak İstanbul uygulanan program ile 1500 öğretmen mayıs ayından itibaren eğitime katılmıştır. Bu eğitim ile öğretmenlerin çocuğu sokağa iten nedenleri öğrenerek ilgili merci ve yetkilileri devreye sokması amaçlanmıştır. Çocukları henüz sokağa yönelmeden risk altından kurtarmayı ve eğitim sistemi içinde tutmayı öngören bu yaklaşım, sorunu kaynağında çözmeyi hedeflemiştir.

Program kapsamında yer alan illerde, bugüne kadar 63 okul, 11 halk eğitim merkezi, 37 lojman, 19 yurt, 1 spor salonu ve 3 yemekhaneden oluşan toplam 134 eğitim binasının yapımına başlanmıştır. Bunlara ek olarak yapılması planlanan 17 okulun inşaat çalışmalarının en geç 10 ay içerisinde tamamlanarak, Milli Eğitim Bakanlığı’na devredilmesi amaçlanmıştır.

TEDP kapsamında bugüne kadar 24 ilde, ulusal düzeyde yeni öğretim programlarının tanıtımı, aktif öğrenme, kız çocuklarının okullaşması, risk altındaki çocukların ailelerinin bilinçlendirilmesi, sokak çocuklarına yaklaşımlar, yetişkin eğitimi gibi konularda toplam 625 eğitim faaliyeti düzenlenmiştir. Bu çerçevede okul müdürleri, öğretmen, müfettiş, veli, imam ve muhtarlardan oluşan 76 bin 838 kişiye eğitim verilmiştir. (MEB, 2003).

Kurs programları, Halk Eğitim Merkezlerine yönelik ilgiyi arttırmak üzere gelişen teknolojiye ve değişen gereksinimlere göre güncellenmiştir. Programlar, geniş kitlelere ulaştırılabilmesi için TEDP tarafından kitapçık halinde bastırılacaktır. Bu amaçla, yaklaşık 7 sayfadan oluşan 20 farklı kitapçık, 3000 adet çoğaltılarak, dağıtılacaktır (TEDP postası, 2005).

Halk Eğitim Merkezlerinin (HEM) etkinliğini araştırmak üzere açılan ihaleyi kazanan Karadeniz Teknik Üniversitesi ile 20 Eylül 2005 tarihinde sözleşme imzalanmıştır. Yapılan sözleşme uyarınca, araştırmanın Ocak 2006 tarihinde tamamlanması kararlaştırılmıştır. Araştırma, 9 pilot ildeki toplam 20 Halk Eğitim Merkezinde yürütülecektir. Bu çalışma, Halk Eğitim Merkezlerinde yürütülen programların etkinliğini araştırmayı ve HEM’lerin öz değerlendirme kapasitesini arttırmayı amaçlamaktadır (TEDP postası, 2005).

4.7.2. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi

Amaçlar: Türkiye’deki mesleki eğitim sistemini çağdaştırma ve ülkenin sosyoekonomik ihtiyaçlarını ve yaşam boyu öğrenme ilkelerine uygun hale getirmek için;

- Ulusal yeterlilik sisteminin oluşturulmasını da içeren bir ulusal reformun uygulanması yoluyla mesleki eğitim sisteminin yeterlilik ve uygunluğunun geliştirilmesi.

- Kamu kurumları, toplumsal ortaklar ve işletmelerin kurumsal kapasitelerinin, ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde güçlendirilmesi.
- Reform sürecinin uygulanmasına yerel mekanlarında dahil edilmesi yoluyla sistemin yerelleşme sürecinin hızlandırılması.

Bütçe, 51 Milyon Euro AB katkısı, 7.190 Bin Euro T.C.katkısı. süre, Süre 5 Yıl.

Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Mesleki Ve Teknik Eğitim Kurumlarının Modernizasyonu Projesi ve Loenardo Davinci Programı çerçevesinde gerçekleştirilen faaliyetler Mesleki ve Teknik Eğitim bölümünde ele alındığından burada yer verilmemiştir.

4.7.3. İLO/IPEC Programı Çerçevesinde Yürütülen Projeler

Uluslar arası çalışma örgütü (ILO) IPEC Program kapsamında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı koordinatörlüğünde yürütülen çocuk işçiliğinin önlenmesi için zamana bağlı politika ve program çerçevesi projesi doğrultusunda yapılan Danışma Kurulu Toplantısı, Ulusal Program Geliştirme çalışmaları ile bölgesel bilgilendirme toplantılarına Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü temsilcilerince katkı sağlanmıştır.

ILO/IPEC Programı kapsamında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı koordinesinde yürütülmekte olan “Çocuk İşgücünün En Kötü Biçimlerinin İzmir’de Seçilen Sınai Meslek Dallarında 2003 Yılı İtibariyle Sona Erdirilmesi Projesi” çerçevesinde yürütülen toplantılara Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü temsilcileri katılmış, proje çerçevesinde belirlenen çocukların mesleki eğitimleri İzmir Mesleki Eğitim Merkezince gerçekleştirilmiştir (<http://cygm.meb.gov.tr>).

4.7.4. Otomasyon Teknolojileri Eğitim ve ARGE Projesi

Ankara Üniversitesi, Ankara Sanayi Odası, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, Festo A.Ş. İşbirliği ile yürütülen otomasyon teknolojileri ve AR-GE Projesi çerçevesinde orta ve büyük ölçekte sanayi kuruluşlarında çalışan teknik elemanlarının Uluslar arası rekabet güçlerini arttırmak amacıyla Ankara-Erkunt Mesleki Eğitim Merkezinde kurslar açılmıştır (<http://cygm.meb.gov.tr/birimler/AB/AB.htm>).

4.7. 5. Grundvig

AB Eğitim Programlarının yaygın eğitim ile ilgili alanını oluşturan Grundvig, ülkemizde AB Eğitim Politikalarına uyum bağlamında önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu konuda yürütülen Grundvig Öğrenme Projelerine yönelik sayısal dağılımlar Tablo 8’de görülmektedir.

Tablo 15: Grundvig Öğrenme Projelerine yönelik sayısal dağılımlar

	2004	2005	2006
Projeler	9	175	250
Proje Kabul	6	45	70
Yararlanıcılar	42	350	500

Kaynak: www.abgs, 2006

Tabloda görüldüğü gibi 2004-2006 yıllarında yaklaşık 20 kat artış gözlenmektedir.2006 rakamları tam olarak kesinleşmemiştir.Tablo’da verilenler tahmini değerlerdir. Buna rağmen bu konuda giderek yükselme eğiliminde olan bir yararlanmadan söz edilebilir.

2007–2013 Dönemini kapsayacak III. Aşama Hayatboyu Öğrenme-HBÖ (Lifelong Learning- LLP) Programını tanıtmak, yeni gelişmelerden halkımızı haberdar etmek amacıyla yoğun bir bilgilendirme ve uygulama faaliyeti gerçekleştirildi (Eğitim ve Gençlik,).

2007–2013 III. Aşama Hayat Boyu Öğrenme (HBÖ) programının tanıtıldığı toplantıda yenilikler üzerinde durulmuştur. Bu dönemde katılımcılardan proje sahiplerine nasıl yardımcı olacakları, kaliteli proje sunulması için nelere dikkat edilmesi gerektiği ve bu konudaki rol ve görevler tartışılmıştır.

4. 7. 6. Yaygın Eğitime Yönelik İlerleme Raporları

2004 İlerleme Raporu: MEB, AB fonlu Mesleki Eğitim (VET) ve Öğretim Programlarının da katkısıyla, ilk ve yaşam boyu Resmi ve Resmi olmayan Eğitime ilişkin Uluslararası Eğitim Standardı Sınıflandırmasını temel alan standart müfredatı kabul etmiştir.

2005 İlerleme Raporu: Her ne kadar Eğitim ve Öğretimin değişik alanlarında ilerleme olduğuna dair kanıtlar olsa da, Yaşam Boyu Öğrenime katılımın derecesi ve gelişimine ilişkin genel bir görüntü elde etmek zordur. Böyle bir katılımın temelleri, öğrenci merkezli bir yaklaşımla, esneklik ve uyum sağlama ilkelerini bütünleştiren tutarlı ve kapsamlı Yaşam

Boyu Öğrenme Stratejisinin geliştirilmesi ve farklı ortamlarda öğrenmeye katılmaya devam etme arzusunu teşvik edilmesi suretiyle atılmalıdır.

Yaşam Boyu Öğrenme sürecine katılım çok düşüktür. Bu nedenle, Üniversite Eğitimi de dahil olmak üzere, yaşam boyu öğrenimi zorlaştıran tüm engeller kaldırılmalıdır.

Türk yetkililer artık uyumlu ve kapsamlı hayat boyu Öğrenme stratejisi ortaya koymalıdır. Bu nedenle, Türkiye'nin Eğitim ve Öğretim 2010 çalışma programına etkin bir katılım sağlamalı ve 2010 yılına kadar gerçekleştirilmek üzere için gerçekçi ama zorlu hedefler seçmesi önem taşımaktadır.

2006 İlerleme Raporu: Türkiye'nin gelecekteki Lifelong Learning ve Youth in Action programlarına katılımını önemli ölçüde artırma niyeti dikkate alındığında, yaşam boyu eğitime katılım oranları çok düşüktür, ancak, 2000 yılındaki % 1.1 oranına kıyasla 2005'te % 2'ye yükselmiştir.

Özellikle yaşam boyu eğitim konusunda Lizbon stratejisi ile ilgili çabalar devam etmelidir.

4. 7. 7. IX. Kalkınma Planında Yaygın Eğitim

“ Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması ” başlığının 570.Maddesinde Değişen ve gelişen ekonomi ile işgücü piyasasının gerekleri doğrultusunda, kişilerin istihdam becerilerini artırmaya yönelik yaşam boyu öğrenim stratejisi geliştirileceği, bu stratejinin, kişilerin beceri ve yeteneklerinin geliştirilebilmesi için, örgün ve yaygın eğitim imkânlarının artırılmasını, söz konusu eğitim türleri arasındaki yatay ve dikey ilişkinin güçlendirilmesini, çıraklık ve halk eğitiminin bunlara yönelik olarak yapılandırılmasını, özel sektör ve STK'ların bu alanda faaliyet göstermesini destekleyecek mekanizmaları kapsayacağı; 571. Maddesinde İşgücü piyasasına ilişkin bilgi sistemleri geliştirilmesi, eğitim ve işgücü piyasasının daha esnek bir yapıya kavuşturulması ve istihdamın ve işgücü verimliliğinin artırılması için, yaşam boyu eğitim stratejisi dikkate alınarak ekonominin talep ettiği alanlarda insan gücü yetiştirileceği belirtilmiştir.

“ Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi ” başlığının 583.Maddesinde Eğitim sistemi, insan kaynaklarının geliştirilmesini desteklemek üzere, yaşam boyu eğitim yaklaşımıyla ve bütüncül olarak ele alınacağı; sistemin etkinliği, erişilebilirliği ve fırsat eşitliğine dayalı yapısı güçlendirileceği; 594. Maddesinde Toplumda yaşamboyu eğitim anlayışının benimsenmesi amacıyla e-öğrenme dâhil, yaygın eğitim imkânları geliştirileceği, eğitim çağı dışına çıkmış kişilerin açık öğretim fırsatlarından yararlanmaları teşvik edileceği, beceri kazandırma ve meslek edindirme faaliyetleri artırılacağı belirtilmiştir.

Yaygın eğitimde AB'ye uyum sağlama çalışmaları değerlendirildiğinde, Temel Eğitime Destek Projesinin önemli bir yer tutmakta olduğu söylenebilir. Proje kapsamında özellikle en dezavantajlı kırsal ve şehrsel bölgelerde yer alan gençler, risk altındaki çocuklar ve eğitim sistemi dışında kalmış yetişkinlerin eğitim olanaklarının artırılması yolunda gayretler göze çarpmaktadır. Bu çerçevede program kapsamında yer alan illerde yapılan okul, halk eğitim merkezi, yurt, lojman, spor salonu, yemekhane ve eğitim binaları önemli adımlar olarak kabul edilebilir. Bu gayretler ilgili kesimlerin yaşam kalitesini yükseltme ve toplumda sosyal barışın sağlanması bakımından önemlidir.

Aynı konuda Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi çerçevesinde düzenlenen meslek kursları, yaygın eğitimin AB politikalarına uyumu konusunda önemli katkılar olarak değerlendirilebilir.

İLO/IPEC Programı çerçevesinde yürütülen projeler özellikle Türkiye'nin önemli bir sorunu olan çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik çabalarla dikkat çekmektedir. Bu çabaların başarıya ulaşması özellikle Türkiye'nin çağdaş görünümü bakımından önemlidir.

Yaygın eğitimde AB'ye uyum sağlama çalışmalarında dikkat çeken bir proje de, Otomasyon Teknolojileri Eğitim ve ARGE Projesidir. Proje çerçevesinde düzenlenen kurslarla, orta ve büyük ölçekteki sanayi kuruluşlarında çalışan teknik elemanlarının uluslar arası rekabet güçlerinin artırılması amaçlanmaktadır. Bu ve benzeri projeler Türkiye'nin sadece AB değil küresel rekabet şansının artırılması bakımından da çok önemlidir. Türkiye, uluslar arası rekabette ucuz işçilik avantajını Çin ve Hindistan'ın uluslar arası pazarlara dahil olmasıyla kaybetmektedir. Dolayısıyla rekabet şansını yitirmemek için yapılması gereken en doğru yol, çalışanların niteliklerini yükselterek uluslar arası rekabet şansı olan kaliteli mal ve hizmetler üretmektir. Bunun gerçekleşmesinde AB fonları ve eğitim desteği kritik öneme sahiptir.

Grundvig projelerinde de sayısal olarak önemli artışlar dikkat çekmektedir. Bu artışlar bir taraftan Türkiye'nin değişim ve dönüşüm arzusu ve kabiliyetini gösterirken diğer taraftan bu konudaki eğitime olan talebe işaret etmektedir.

Ancak konuyla ilgili ilerleme raporlarında özellikle yaşam boyu eğitim konusunda ciddi ilerlemeler olmadığına vurgu yapılması, bu konudaki önemli bir eksikliğe işaret etmektedir. Bu durum iş ve iş niteliklerinin hızla değiştiği günümüzde, bireylerin yaşam kalitesi ve endüstri ile ekonominin sağlıklı işlemesi açısından önemlidir.

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı öneriler yer almaktadır.

5.1. SONUÇLAR

5. 1. 1. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu Konusunda Yapılan Çalışmaların Tarihi Gelişimine İlişkin Sonuçlar

TES'nin AB eğitim politikalarına uyumunda öncelikle DTP bağlı Ulusal Ajansın kurulması ve bundan sonra MEB bünyesinde Danışma ve Araştırma Kurullarının oluşturulması önemli kilometre taşları olarak kabul edilebilir. Bu süreçten sonra konuyla ilgili uzmanların yetiştirilmesi de önemli bir gelişmedir.

TES'nin AB eğitim politikalarına uyumu çalışmalarının omurgasını, gerekli yasal düzenlemeler, AB eğitim programlarına dahil olma ve bu programlardan yararlanma oluşturmaktadır. Nitekim bu konuda çok önemli yol kat edilmiştir.

AB'nin ortak ve tek bir eğitim politikası olmamakla birlikte, Birliğin geleceği açısından ön gördüğü ve önem verdiği temel kriterlere uyum bakımından Türkiye'nin özellikle yasal düzenleme bakımından önemli bir sorunla karşılaşması beklenmemektedir. Çünkü ilgili yasa ve mevzuatın genel hatlarıyla AB eğitim politikaları ile örtüştüğü bilinmektedir. Sorun, büyük çapta uygulamada beklenmektedir. AB eğitim politikalarına uyum konusunda Türkiye'yi zorlaması beklenen konular: mali sıkıntılar, öğrenme ve öğretme kültürü, merkeziyetçi yapı, fiziki ve teknolojik donanım eksikliği gibi konulardır.

Ancak bu konuda kısa zamanda yaşanan gelişmeler TES'nin AB eğitim politikalarına uyumu konusunda umut verici niteliktedir. Bunlar arasında, eğitime ayrılan bütçenin giderek artması, her kademedeki görülen okullaşma oranlarının yükselmesi, okullarda bilgi-iletişim teknolojilerinin yaygınlık kazanması, öğretim programlarındaki gelişmeler sayılabilir.

5. 1. 2. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumunu Konusunda Genel Eğitimde Yapılan Çalışmalara İlişkin Sonuçlar

Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretimden oluşan genel eğitimde AB eğitim politikalarına uyum konusunda yapısal ve uygulamada kayda değer ilerlemelerin yapıldığı söylenebilir.

Türkiye, özellikle okul öncesi eğitimde sayısal olarak Birlik standartlarının çok gerisindedir. Bu çağdaki okullaşma oranının çok düşük olması, ilköğretimin niteliğini olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla AB tarafından Temel Eğitime Destek Projesi çerçevesinde yürütülen okulöncesine destek programları büyük öneme sahiptir. Nitekim proje ile kısa zamanda derslik sayısındaki artış ve materyal-donatım sağlamaya yönelik çabalar, söz konusu projenin katkıları olarak görülebilir.

Okulöncesi eğitimde okullaşma oranının artması ve AB eğitim politikalarına yaklaşmada Türkiye'yi bekleyen zorluklar, kapasite yetersizliği ve ailelerin bu konudaki tutumlarıdır.

İlköğretimde ise AB eğitim politikalarına uyum konusunda daha önceden atılmış olan eğitim süresinin uzatılması, programların çeşitlendirilmesi gibi doğru adımların bu konuda önemli katkılar sağlaması beklenmektedir. Bu konuda özellikle 2004 yılından sonra gündeme gelen ilköğretim program değişiklikleri, AB eğitim politikalarına uyum ve yeni nesillerin daha donanımlı yetiştirilmesi bakımından önemlidir.

Ortaöğretim, Türkiye'yi AB politikalarına uyumda en fazla zorlayacak eğitim kademesidir. Bunun nedeni, bu düzeydeki okullaşma oranının AB ortalamasının altında olması ve nitelik düşüklüğüdür. Ortaöğretimde beceriye yönelik öğretim oranının düşüklüğü ve üniversiteye giriş sisteminde yaşanan sorunlar da önemli problemler olmaya devam etmektedir. Nitekim ilgili raporlarda, ortaöğretime olan talep yüksekliği, mesleki ve teknik okullara yönlendirilen öğrenci sayısının planlanandan daha az olması ve üniversiteye giriş sınavları sorunlarının devam etme eğiliminde olduğuna vurgu yapılmaktadır.

Ancak 2005–2006 Öğretim Yılından itibaren ortaöğretimde 9. sınıftan başlamak üzere, kademeli olarak 4 yıla çıkarılması ve yabancı dil öğretiminin yeniden ele alınacak olması, AB'ye uyum bakımından dikkate değer bir gelişmedir.

5.1.3. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu Konusunda Mesleki Ve Teknik Eğitimde Yapılan Çalışmalara İlişkin Sonuçlar

Mesleki ve teknik eğitim AB'nin geleceğini inşa etmede genel eğitimden daha fazla üzerinde durduğu bir konudur. Nitekim Birlik üyelerinin genel eğitimde farkı eğitim politikalarının olabileceği kabul görürken; Birliğin ortak bir mesleki ve teknik eğitim politikası olması gerektiği seslendirilmektedir. Bu durum küresel bir ekonomik güç olmak ve giderek bir bilim ve öğrenme alanı olma yolundaki AB için kritik öneme sahiptir. Aynı konu Türkiye için de çok önemlidir. Çünkü Türkiye ihracat yoluyla büyüme modelini benimsemiştir. Bunun için KOBİ'ler nasıl yaşamsal öneme sahipse, KOBİ'ler için de nitelikli işgücü o denli önemlidir.

TES'nin mesleki ve teknik eğitimde AB eğitim politikalarına uyumu konusundaki çabalarda MTEM ve MEGEP projeleri ön plana çıkmaktadır. Bunlardan MTEM projesinin, meslek okulları için çağdaş ve etkin bir öğretmen eğitimi sisteminin düzenlenmesi ve geliştirilmesine yönelik önemli katkılar sağladığı söylenebilir. Bu çalışmalarla pilot olarak seçilen TEF için modüler öğretim programları geliştirilmiş ve üç yıldan beri uygulamaya devam etmektedir. Yine proje çerçevesinde bu okullara önemli donanım desteği sağlanmıştır.

Benzer şekilde MEGEP projesi kapsamında MEDA fonu kullanılarak Türk Mesleki Eğitim Sistemini geliştirmeye yönelik önemli çalışmalar yapılmıştır.

Her iki proje, mesleki ve teknik eğitimin özellikle öğretmen yetiştirme ve yükseköğretim boyutlarına önemli yeni bakış açıları kazandırmıştır. Bu çerçevede, MYO ile meslek liseleri arasındaki sınavsız geçiş ve mesleki eğitim bölgelerinin oluşturulması da önemli gelişmeler olarak görülebilir.

Türk mesleki ve teknik eğitiminin gelişmesi ve AB'ye uyumu noktasında LdV projesi de önemli katkılar sağlamıştır. Proje ile her düzeyde meslek eğitimcileri ve sınırlı sayıda da olsa öğrenciler AB ülkelerinde inceleme yapma olanağı bulmuştur.

Bu konuda, AB Komisyon raporların işaret ettiği yeniden yapılanma ihtiyacı göz önünde tutulması gereken önemli bir konudur. Gerçekten de, gerek AB'ye uyum ve gerekse küresel gelişmeler ışığında mesleki ve teknik eğitim politikası, öğrenci akışı, sanayi ile işbirliği, sertifika, öğretici nitelikleri gibi konularda yeniden ele alınması zorunludur.

5. 1. 4. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu Konusunda Yükseköğretim Düzeyinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Sonuçlar

Yükseköğretimde AB eğitim politikalarına uyum çalışmaları Bologna Süreci ve Erasmus gerçekleşmesi çerçevesinde sürmektedir. TES'nin AB eğitim politikalarına uyumunda en az zorlanacağı düzey yükseköğretimdir. Çünkü zaten Türk yükseköğretimi birkaç nokta dışında büyük oranda AB ve küresel gelişmeleri yakından izlemekte ve biraz yavaş da olsa eğitim politikalarına yansıtmaktadır.

TES'nin AB Yükseköğretim Alanı ile bütünleşme çalışmalarında bugüne kadar, diplomalarla ilgili düzenlemeler, Avrupa Kalite Güvence ilke ve esaslarına yönelik düzenleme ve çalışmalar, stratejik planlama çabaları, mühendislik yeterliliklerine ilişkin önemli çalışmalar yapılmıştır. Alınacak daha çok yol olsa da bu gelişmeler Türk yükseköğretimini AB'ye yaklaştırmada önemli gelişmelerdir.

Bologna Sürecinde “ Kalite Güvencesi”, “ İki Aşamalı Derecelendirme” ve “ Tanınma ” alanlarından elde edilen skorların ortalaması alındığında Türkiye 47 ülke arasından “ iyi ” derecelendirilmesiyle 30.sıradadır. Türk Yüksek Öğretimi'nin üç temel alana ilişkin skorlardan en zayıf olduğu alan “ Kalite Güvencesi ” dir. Bu alanda 43 ülke arasında 42. sırada olup 2' lik skorla bazı ilerlemelerin sağlandığı durumdadır. Türk Yüksek Öğretimi “ İki Aşamalı Derecelendirme ” deki yeri “ mükemmel ” e , “ Tanınma” daki yeri ise “ çok iyi ” ye yakındır (www.bologna, 2006)

Konuyla ilgili AB Komisyon değerlendirme raporları da bu gelişmelere işaret etmektedir. Özellikle Erasmus çerçevesinde gerçekleştirilen öğrenci ve öğretimi üyesi değişiminde önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Nitekim 2003–2004 yılında bu çerçevede AB üyesi bir ülkeye giden öğrenci sayısı 125 iken, 2005-2006'da bu sayının 3300'e çıkması ve bu sayının öğretim üyeleri için 14'ten 750'ye çıkması ilgili gelişmeyi göstermektedir. Yükseköğretim kurumlarımızın % 99 oranında ilgili çalışmalara katılıma hazır olması da bu konudaki gelişmeleri göstermektedir. Bu oranın Avrupa genelinde % 87 olması, Türk yükseköğretimde AB'ye uyumun birçok Avrupa ülkesinden daha hızlı gerçekleştiğini göstermektedir.

Bütün bu gelişmeler yanında ilgili konuda Türkiye'yi bekleyen zorlukların TES'nin merkeziyetçi yapısı, akademik, idari ve mali özerklik eksikliği gibi konular olması beklenmektedir.

5. 1. 5. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu Konusunda Özel Eğitimde Yapılan Çalışmalara İlişkin Sonuçlar

Özel eğitim konusunda AB eğitim politikalarına uyuma yönelik çalışmalar, Temel Eğitim Projesi'nin ikinci fazı ve MATRA Projesi çerçevesinde yürütülmektedir. Bu konu nüfusun yaklaşık onda biri özürlü olan ülkemiz iç ayrıca önemlidir. Çünkü özel eğitimde önemli sorunların yaşanmakta olduğu bilinmektedir. Bunun nedenleri arasında TES'nin bugüne kadar büyük çapta ilköğretime ve özellikle de okuma-yazmaya odaklanması, AB'ye göre hızlı nüfus artışı, hızlı ve sağlıklı kentleşme, mali yetersizlikler ve göçler sayılabilir. Bu nedenler, bugüne değin özel eğitime gereken ağırlık verilmesini engellemiştir.

AB fonları ve eğitim programları özel eğitime eğilmek için önemli fırsatlar olarak düşünülebilir. Nitekim Temel Eğitim Projesi çerçevesinde yürütülen faaliyetler, özel eğitim kurumlarının fiziki ve teknolojik imkânlarını iyileştirme, özel eğitimin desteklenmesi ve özel eğitimde hizmet-içi eğitimin desteklenmesinde önemli katkılar sağladığı bilinmektedir. Bu konuda Hollanda Hükümeti tarafından desteklenen MATRA Projesinin çabaları ön plana çıkmaktadır.

TES'nin özel eğitimde AB eğitim politikalarına uyumunu zorlaştırması beklenen konular arasında, ilgili eğitimin yeterince yaygın olmaması, yasal boşluklar, ailelerin bu konudaki tutumu ve kapasite yetersizliği sayılabilir.

5. 1. 6. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu Konusunda Özel Öğretimde Yapılan Çalışmalara İlişkin Sonuçlar

Özel öğretimin tüm eğitim içerisindeki oranı gelişmiş ülkelerde % 20'lerin üzerinde iken bu oran, ülkemizde % 3'ler civarındadır. Bu durum ilgili konuda TES'nin AB eğitim politikalarına uyumunda önemli bir sorundur. Çünkü özel öğretim yasal çerçevesi iyi çizilmek şartıyla eğitime esneklik kazandırma ve farklı bakış açıları getirme ile değişik uygulamaların yaşama geçirilmesi bakımından fayda sağlar.

Bu konuda Türkiye, AB mevzuatına uygun olarak, Yeni Özel Öğretim Kurumları Tasarısı hazırlamıştır. Bu tasarı ilgili konuda köklü değişiklikler öngörmektedir. Bunlardan bazılarını örnek olarak, kamuda çalışan öğretmenlere özel okullarda ders verme olanağının tanınması, burada öğrenim gören düşük gelirli aile çocuklarına yardım yapılması, bu kurumların arazi edinmelerine olanak sağlanması sayılabilir. Ancak medya konuya daha çok "azınlık okulları", "yabancı okullar" ve eğitimde fırsat eşitliği bağlamında yaklaşınca tasarı, daha çok ailelere ödenecek mali yardım ve azınlık okulları bağlamında değerlendirilmiştir. Bu

durum tasarının bu haliyle yasalaşmasını zora sokan nedenlerden biri olarak kabul edilebilir. Dolayısıyla konunun daha geniş olarak tartışılmasında yarar vardır.

Özel öğretimle ilgili olarak köklü bir değişim önerisi de, IX. Kalkınma Planında yer alan ilgili düzenlemelerdir. Bu düzenlemeler, özel yükseköğretim kurumlarının açılabilmesine imkân sağlamakta ve yükseköğretime hazırlık dershanelerinin özel okullara dönüştürülmesine yönelik teşvikler öngörmektedir. Bunlardan özel yükseköğretim kurumlarının açılması, yükseköğretimde okullaşma oranının arttırılması ve üniversiteye giriş sınavı önündeki yığılmaların azaltılması bakımından büyük öneme sahiptir. Ancak yükseköğretime hazırlık dershanelerinin özel okullara dönüştürülmesine yönelik öngörüler ve teşvikler daha köklü bir değişime işaret etmektedir. Gerçekten ortaöğretim kadar yaygınlık gösteren ve çok büyük paraların dolaştığı bir sektör olarak yükseköğretime hazırlık dershanelerinin ortaöğretime dönüştürülmesi TES'ne yeni açılımlar sağlayabilir. Bu dönüşüm, bir taraftan ortaöğretimde okullaşma oranı ile özel öğretimin tüm eğitim sistemi içindeki payında yükselmeye katkı sağlama yanında ortaöğretime yeni bir anlayış getirme potansiyeline sahiptir.

5. 1. 7. Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu Konusunda Yaygın Eğitimde Yapılan Çalışmalara İlişkin Sonuçlar

Yaygın eğitim çeşitli nedenlerle eğitim yaşamı dışında kalmış veya hiç eğitim almamış olan yetişkinler ile değişen iş ve yaşam koşulları karşısında sahip olduğu niteliklerin geçerliliğini yitirmiş, dezavantajlı bölgelerde veya konumda bulunan yetişkinlerin eğitilerek yeniden yaşama etkin katılımını sağlamada çok önemlidir. Ayrıca risk altındaki çocukların eğitilerek yaşama kazandırılması bakımın yaygın eğitim önem arz etmektedir.

Bu konuda TES'nin AB eğitim politikalarına uyum sağlama çalışmalarına bakıldığında, Temel Eğitime Destek Projesi, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, İLO/IPEC projesi ile Grundvig projelerinin öne çıktığı görülmektedir.

Bunlardan Temel Eğitime Destek Projesi, özellikle en dezavantajlı kırsal ve şehirsiz bölgelerde yer alan gençler, risk altındaki çocuklar ve eğitim sistemi dışında kalmış yetişkinlerin eğitim olanaklarının artırılmasında önemli katkılar sağladığı gözlemlenmektedir. Proje çerçevesinde program kapsamında yer alan illerde yapılan okul, halk eğitim merkezi, yurt, lojman, spor salonu, yemekhane ve eğitim binalarının yapımı önemli gelişmeler olarak görülmelidir.

Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi çerçevesinde düzenlenen meslek kursları da, yaygın eğitimin AB politikalarına uyumu konusunda önemli katkılar olarak değerlendirilebilir.

Yaygın eğitimde AB eğitim politikalarına uyum konusunda, İLO/IPEC Programının ilgi odağı, çocuk işçiliğinin önlenmesine yöneliktir. Bu yöndeki çabalar, çocukların sağlıklı eğitimi ve yaşamı bakımından önemli olmakla birlikte, özellikle Türkiye'nin uluslar arası arenadaki imajı bakımından da önemlidir.

KOBİ'lere yönelik Otomasyon Teknolojileri Eğitim ve ARGE Projesi ise, düzenlenen kurslarla, orta ve büyük ölçekteki sanayi kuruluşlarında çalışan teknik elemanlarının uluslar arası rekabet güçlerinin artırılması amaçlanmaktadır. Bu konu Türkiye'nin AB ile bütünleşmesi bakımından önem taşır. Türkiye, mevcut durumda AB için önemli bir işgücü sağlayan ülke konumundadır. Göstergeler Türkiye'nin bu konumunu gelecekte de sürdüreceğini göstermektedir. Dolayısıyla, Türkiye, AB'nin ucuz işgücünü temin eden bir ülke olmaması ve kalkınması için çağdaş niteliklerle donatılmış işgücü üreten bir ülke olmalıdır. Türkiye'deki en önemli sorunların başında işsizliğin geldiği göz önüne alınırsa konunun önemi daha da iyi anlaşılır. Bu bakımdan işgücünün niteliğini artırmaya yönelik bu benzeri projeler, Türkiye'nin sadece AB değil, küresel rekabet şansının artırılması bakımından da çok önemlidir.

Ancak AB komisyonları tarafından hazırlanan ilgili ilerleme raporlarında özellikle yaşam boyu eğitim konusunda sorunların devam ettiğine vurgu yapılmaktadır. Yaşam boyu eğitim, Türkiye gibi hızla değişen ülkelerde açısından daha büyük öneme sahiptir.

5. 2. ÖNERİLER

TES'nin AB eğitim politikalarına uyumunda AB projeleri ve eğitim programları ile ilgili fonlardan daha fazla yararlanmak için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

TES'nin AB eğitim politikalarına uyumunun çok önemli ayağını teşkil eden AB eğitim programları ve projelerine etkin katılım için DTP, MEB ve YÖK koordinasyonuna dayalı bilgilendirme etkinlikleri düzenlenmelidir.

Yükseköğretimde lisans ve lisansüstü düzeyde AB eğitim politikalarına yönelik dersler konulmalıdır.

Türkiye genel eğitimde özellikle de okulöncesi eğitimin AB eğitim politikalarına uyumu konusunda, öncelikle kapasite artırımına yönelik adımlar atmalıdır. Bu konuda, gerekli mali desteğin sağlanması ve olumsuz tutumların aşılabilmesi için, kamuoyuna ve ailelere yönelik eğitim ve bilgilendirme etkinlikleri düzenlenmelidir.

Okulöncesi eğitim alanında yapılması gereken kapasite artırım önlemleri yanında, aileleri ikna edici eğitim etkinlikleri düzenlemek olmalıdır.

Türkiye genel eğitimde ortaöğretim düzeyinde AB eğitim politikalarına uyum sağlamada özellikle mesleki ve teknik eğitim konularında AB politikalarını daha fazla dikkate almalıdır. Bu konuda gelişmiş AB üyesi ülkelerin mesleki ve teknik eğitim sistemleri yol gösterici olabilir.

Ortaöğretim düzeyinde yabancı dil öğretiminde yaşanan sorunların aşılmasında ilgili eğitime güçlü bir AB boyutun eklenmesi yolunda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

TES'nin her bakımdan AB eğitim politikalarına uyum sağlayabilmesi için, özel öğretimin tüm eğitim içersindeki oranı yükseltilmelidir. Bunun için yükseköğretime hazırlık dershanelerinin özel ortaöğretim kurumlarına dönüşümünü öngören IX. Kalkınma Planındaki hedeflerin gerçekleşmesi önündeki engeller azaltılmalıdır.

Türk yükseköğretiminin AB eğitim politikalarına uyumunda çağ nüfusunun okullaşma oranının artırılması önemlidir. Bunun için IX. Kalkınma Planında öngörülen özel yükseköğretim kurumlarının açılması hedefinin gerçekleşmesi konusunda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Türk yükseköğretiminin AB eğitim politikalarına uyumunda öğrenci ve öğretim elemanı değişimi kritik öneme sahiptir. Bu bakımdan ilgili konudaki kontenjanların artırılması sağlanmalı ve yükseköğretim programlarının buna göre düzenlenmesi çalışmalarına hız verilmelidir.

Özel eğitimde AB politikalarına uyum sağlamada AB projeleri ve fonlarından daha fazla yararlanmanın yolları aranmalıdır.

AB eğitim politikalarının Türkiye'ye uyumunda kültürel değerler göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKLAR

- AB 2005 Eğitim, Öğrenim Faaliyetleri Genel Raporu, (2006) Brüksel
- Avrupa Bilgi Merkezi. Erasmus Programı ve Yüksek Öğretim. Bilgi Notu 4
- AB Genel Eğitim Programı SOKRATES. 2006. AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı Yayını
- AB Türkiye Görünüm (2006). AB Türkiye Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu Periyodik Yayını, Sayı 1.
- Akpınar, B. (2006). Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türk İlköğretim Öğrencilerinin Avrupa Birliği İmajı, Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi, Cilt 1, Sayı 1.
- Akpınar, B. (1998). Meslek Yüksekokulu Makine Programı Malzeme Dersi I. Programının Ön-Son ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Acar, T. (2006). Gönüllü Eğitim. Eğitim, Bilim, Kültür Dergisi, (2), 4.
- Aydiner. A. (2006). Avrupa Birliğine Giriş sürecinde Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Yansıması. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bilhan, S. (1991). Eğitim Felsefesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Yayını No:164, Ankara.
- Canbolat, İ. (2002). Avrupa Birliği: Uluslarüstü Bir Sistemin Tarihsel, Teorik, Kurumsal ve Jeopolitik Analizi ve Genişleme sürecinde Türkiye ile ilişkiler. İstanbul: Alfa Yayın D.
- Cansevdi, H. (2004). Avrupa Birliğinin Bilim Araştırma ve Eğitim Politikaları ve Türkiye'nin Uyumunu. İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı
- Cüceloğlu, Doğan, 2003 <http://mimoza.marmara.edu.tr>
- Duman, A. (2002). Avrupa Birliği, Türkiye ve Eğitim. Mülkiye. 26, 233-244.
- Durmuş, A. (2004). Avrupa Birliği Eğitim Siyaseti ve Türkiye. Ankara: A.Ü. ATAUM.

Eğitimde Diyalog Dergisi, Ankara: 2005, Ulusal Ajans sayı 8

Eğitimde Diyalog Dergisi. Ankara: 2006 Ulusal Ajans. Eğitim ve Gençlik (2006) Sayı:2 Eylül

Erdoğan, İ. AB Yolunda Eğitimi de yeniden Ele Almak Gerekir. www. gucluturkiye.

Org/erdogan.htm.

Gülcan, M. G. (2005). AB ve Eğitim Süreci. Ankara: Anı Yayıncılık.

Güncel Haber Dergisi. (2005). Ankara: Avrupa Komisyonu.

Gürlek, M. (2006). Türkiye-Eğitim Sektörü Çalışması Dünya Bankası – Devlet Planlama Teşkilatı, TÜSİAD Eğitim Çalışma Grubu.

Haspolatlı, E. (2006). Avrupa Birliği, Comenius 1 ve Eğitim Kurumları Eğitim Proje Koordinatörlerinin Program Hakkındaki Görüşleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İktisadi Kalkınma Vakfı.(2005) Avrupa Birliğinin Bilim Araştırma ve Eğitim Politikaları ve Türkiye'nin Uyumu. İstanbul

Karasar, N. (2003). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Karluk, R.(2002). Avrupa Birliği ve Türkiye. İstanbul: Beta Yayınları.

Kıhtır, A. (2003). Avrupa Birliğinin Eğitim Politikası. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Topluluğu Anabilim Dalı.

Postacı, A. (2004). Bütünleşme Sürecinde Avrupa Birliği Eğitim Politikası. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Serbest, F. (2005). Avrupa Birliği Yüksek Öğretim Programı Erasmus ve Türkiye'nin Katılımı, Avrupa Çalışmaları Dergisi, 4, 2.

Sezgin, İ. (2001). Türkiye AB ilişkileri. AB'nin Eğitim, Öğretim ve Gençlik Politikaları. Ankara: Ankara Ofset, 236-239.

Scholte, Jan Aart (2001) The Globalisation of World Politics: An Introduction to International Relations. Oxford University Pres 2nd ed. 14-15.

Soylu, N. (2004). Türkiye ve AB'de Eğitim. Ankara: A.Ü. ATAUM.

Şahin, A. (2006). Eğitimde Avrupa Boyutu. Comenius Programı Koordinatörü, (26), 3.

Taşkıran, Gül. (2005). Avrupa Birliği ve Türkiye'de Eğitime Bir Bakış. Ankara: A.Ü. ATAUM.

TEDP'in kalemi. (2005). sayı 1; s.4

TEDP postası. (2005)

Terzi, Ç. (2005). Uyum sürecinde Türkiye Eğitim Politikalarının Avrupa Birliği Eğitim Politikaları Doğrultusunda Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Top, V. (2006). Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Topsakal, C. (2003). Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Bu Politikalara Türk Eğitim Sisteminin Uyumunu. Yayımlanmamış Doktora Tezi: Marmara Üniversitesi.

Topsakal, C. (2003). Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Bu Politikalara Türk Eğitim Sisteminin Uyumunu. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.

Ülger, İ. K. (2005). Avrupa Birliğinin ABC'si. Ankara: Sinemis Yayınları.

Varış, Fatma, " Temel Kavramlar ve Program Geliştirmeye Sistemik Yaklaşım", Eğitim Bilimlerinde Yenilikler (Ed. Ayhan Hakan), Eskişehir, 1998, s. 3-15.

Yazgan, H. (2003). AB Eğitim Öğretim Kurumları, Socrates, Leonardo da Vinci, Youth Programları ve Eğitim Alanında Türkiye'nin AB Müktesebatına Uyum Çalışmaları. Ankara: A.Ü. ATAUM.

<http://www.abgs.gov.tr>

<http://www.altindagram.gov.tr>

<http://www.dpt.gov.tr>

<http://www.digm.meb>.

<http://www.eu.int>

<http://www.herseydenonceegitim.org/>

<http://www.megep.meb.gov.tr>.

<http://www.memurlar.net>

<http://www.mvet.org>.

<http://ogm.meb.gov.tr/>

<http://projeler.meb.gov.tr>

<http://www.tedp.meb.gov.tr>.

<http://www.ua.gov.tr>.

<http://www.yok.gov.tr>.

http://cordis.europa.eu.int/fp7/debate_national.htm.

<http://cygm.meb.gov.tr/birimler/AB/AB.htm>.

[http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna.pdf,2006\)](http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna.pdf,2006)

http://iogm.meb.gov.tr/pages.php?page=gorevlerimiz&id=milli_egitim.

<http://iogm.meb.gov.tr/pages.php?page=projects&id=1>

<http://iogm.meb.gov.tr/pages.php?page=projects&id=4>; www.haydikizlarokula.org.

<http://iogm.meb.gov.tr/pages.php?page=projects&id=3>.

<http://iogm.meb.gov.tr/pages.php?page=projects&id=6>.

http://iogm.meb.gov.tr/files/projeler/yesil_kutu.doc.

http://digm.meb.gov.tr/BELGE/AB_KatOrtBelgesi_tr2006.pdf

http://digm.meb.gov.tr/BELGE/EU_edu2010_progressreport05.pdf

http://digm.meb.gov.tr/BELGE/EU_edu2010_progressreport05.pdf

http://digm.meb.gov.tr/uaorgutler/AB/tubitak_sunu/01_7CP_24_Agustos_MEB.pdf

http://digm.meb.gov.tr/uaorgutler/AB/tubitak_sunu/02_KFPICT-MEB.pdf

http://digm.meb.gov.tr/uaorgutler/AB/tubitak_sunu/03_KFP_Sosyal_Bilimler_Egitim_MEB.pdf

<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/ix/taslak.pdf>

<http://europa.eu/rapid/searchResultAction.do?search=OK&query=educ&username=PROF&advanced=0&guiLanguage=en>

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/06/71&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

<http://meb.gov.tr/pages.php?page=projects&id=15>.

<http://www.megep.meb.gov.tr/indextr.html>

www.memurlar.net, Tercüman. 28.04. 2006

<http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/ab/NOTE6J2N58.pdf>

<http://projeler.meb.gov.tr/tr/tedp.htm>).

http://projeler.meb.gov.tr/tr/tep_faz2.htm

<http://projeler.meb.gov.tr/tr/tedp.htm>

http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=218,42507&_dad=portal&_schema=PORTAL

www.yok. 2006 EUA, 2005: 5

http://www.bologna.gov.tr/dokumanlar/TemelBelgeler/BOPR_SONUC_RAPORU_2004-05.pdf

http://www.yok.gov.tr/duyuru/yok_strateji_kitabi.pdf

ÖZGEÇMİŞ

Yunus YILDIRIM, 1977 Muş doğumlu. 1996'da Muş Anadolu Öğretmen Lisesi Yabancı Dil alanından mezun oldu. 2001 yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı İngilizce Öğretmenliği Programını bitirdi.

2001-2002 'de Muş Bulanık Lisesi, 2002-2005'de Muş Anadolu Lisesi'nde İngilizce öğretmenliği yaptı. Şu an Ankara Elvankent Bilgi Anadolu Lisesi'nde aynı göreve devam etmektedir.

2002'dan itibaren yurt içi ve yurt dışında çeşitli kurs ve seminerlere katıldı, bazıları:

- “İngilizce Ders Programı tanıtım semineri”(MEB; Hizmetiçi Eğitim Dairesi, Yalova)
- “İngilizce Formatörlük Kursu ” (MEB; Hizmetiçi Eğitim Dairesi, Yalova)
- “İngilizce Formatörlük Kursu” II. kademe (MEB; Hizmetiçi Eğitim Dairesi, Yalova)
- “Geleceğin Öğretim Metotları” (Avrupa Birliği; Greenwich Üniversitesi, İngiltere)
- “Comenius Ulusal Kurultayı (Ulusal Ajans, Ankara)
- “Şehir ortamında Vatandaşlık Eğitimi” (Avrupa Konseyi; Manchester, İngiltere)
- “İngilizce Öğretimi Yaz Programı” (Amerika Büyük Elçiliği, Ankara)

2005 yılında ODTÜ Uluslararası ilişkiler Bölümünde I dönem “Uluslararası Politikaya Giriş” derslerine özel öğrenci olarak katıldı.

2007 yılında Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında “ Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumu” konulu teziyle yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır.

Ek 1

Tablo 1: Üniversitelerdeki “Avrupa Birliği” Birimleri ve Bu Birimlerde Verilen Eğitimler

Üniversite	Birim	AB ile İlgili Olarak Verilen Eğitim
Adnan Menderes Üniversitesi	- Sosyal Bilimler Enstitüsü	- Türkiye – Avrupa Birliği İlişkileri (Yüksek Lisans)
Anadolu Üniversitesi	- Avrupa Birliği Araştırma ve Dokümantasyon Merkezi	- Avrupa Birliği Temel Eğitim Programı (Sertifika)

Üniversitelerdeki “Avrupa Birliği” Birimleri ve Bu Birimlerde Verilen Eğitimler (Devamı)

Üniversite	Birim	AB ile İlgili Olarak Verilen Eğitim
Ankara Üniversitesi	- Sosyal Bilimler Enstitüsü - Avrupa Topluluğu Ana Bilim Dalı - Avrupa Toplulukları Uygulama ve Araştırma Merkezi (ATAUM)	- Yüksek Lisans - Sertifika - Avrupa Birliği ve Uluslararası İlişkiler Temel Eğitim Kursu - Avrupa Birliği Uzmanlık Kursu - AB Müktesebatı Çevirisinde ve Uygulamasında Görev Alan Kamu ve Özel Sektör Personelinin AB Hukuku Konusunda Eğitimi (Sertifika) - Ortak Tarım Politikası Uzmanlık Programı (Sertifika) - AB Hukuku Uzmanlık Programı (Sertifika) - Hakim ve Savcılar İçin AB Hukuku Programı (Sertifika) - Ekonomik ve Mali Politikalar Uzmanlık Kursu (Sertifika) - Sanayi Politikası Uzmanlık Kursu (Sertifika) - Sosyal Politikalar Uzmanlık Kursu (Sertifika)
Atatürk Üniversitesi	- Avrupa Birliği İlişkileri Araştırma Merkezi	
Bahçeşehir Üniversitesi	- Avrupa Birliği İlişkileri Bölümü	- Lisans

Başkent Üniversitesi	- Avrupa Birliği ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü	- Avrupa Birliği Yüksek Lisans Programı
Boğaziçi Üniversitesi	- Karşılaştırmalı Avrupa Kültürü ve Sanatı Uygulama ve Araştırma Merkezi	- Avrupa Çalışmaları Yüksek Lisans (İkinci Öğretim)
Dokuz Eylül Üniversitesi	- Avrupa Topluluğu Uluslararası Ekonomik İlişkiler Uygulama ve Araştırma Merkezi	- Avrupa Birliği Siyaseti ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı - Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı (Yüksek Lisans) - Avrupa Birliği Ana Bilim Dalı (Yüksek Lisans)
Dumlupınar Üniversitesi	- Avrupa Birliği Araştırma ve Uygulama Merkezi	- Avrupa Birliği Temel Eğitimi (Sertifika)

Üniversitelerdeki “Avrupa Birliği” Birimleri ve Bu Birimlerde Verilen Eğitimler (Devamı)

Üniversite	Birim	AB ile İlgili Olarak Verilen Eğitim
Ege Üniversitesi	- Avrupa Dilleri ve Kültürleri Araştırma ve Uygulama Merkezi	
Galatasaray Üniversitesi	- Avrupa Araştırmaları ve Dokümantasyon Merkezi	- Avrupa Birliği (Yüksek Lisans) - Avrupa Birliği (Yüksek Lisans – İkinci Öğretim – Tezsiz) - Avrupa Birliği Hukuku (Yüksek Lisans) - Avrupa Birliği Ekonomisi (Yüksek Lisans – İkinci Öğretim – Tezsiz)
Hacettepe Üniversitesi	- Avrupa Birliği İlişkileri Araştırma ve Uygulama Merkezi - Avrupa Bütünleşmesi Ekonomik Araştırmalar Merkezi	
İstanbul Üniversitesi	- Avrupa Topluluğu Uygulama ve Araştırma Merkezi - Güney Doğu Avrupa Araştırma Merkezi - Avrupa ve Orta Doğu Ekonomik İlişkiler Araştırma Merkezi - Avrupa Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi	- Dış Ticaret ve Avrupa Birliği Programı - Avrupa Topluluğu Programı - Avrupa Birliği Ana Bilim Dalı (Yüksek Lisans)
İstanbul Ticaret Üniversitesi	- Sosyal Bilimler Enstitüsü	- Uluslararası Ticaret Hukuku ve Avrupa Birliği (Yüksek Lisans)

İzmir Ekonomi Üniversitesi	- Avrupa Birliği Araştırma ve Uygulama Merkezi	- Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği Bölümü (Lisans) - Avrupa Çalışmaları (Yüksek Lisans)
Kocaeli Üniversitesi	- Avrupa Topluluğu ve Uluslararası İlişkiler Araştırma Birimi	
Marmara Üniversitesi	- Avrupa Topluluğu Enstitüsü - Avrupa Birliği Araştırma ve Dokümantasyon Merkezi	- Avrupa Birliği Hukuku Ana Bilim Dalı (Yüksek Lisans) - Avrupa Birliği İktisadı Ana Bilim Dalı (Yüksek Lisans) - Avrupa Birliği Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı (Yüksek Lisans)

Üniversitelerdeki “Avrupa Birliği” Birimleri ve Bu Birimlerde Verilen Eğitimler (Devamı)

Üniversite	Birim	AB ile İlgili Olarak Verilen Eğitim
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	- Avrupa Topluluğu Araştırma Merkezi	- Avrupa Çalışmaları Ana Bilim Dalı (Yüksek Lisans) - AB Genişleme Süreci ve Türkiye Eğitim Programı (sertifika)
Sakarya Üniversitesi	- Avrupa Birliği Araştırma ve Dokümantasyon Merkezi	
Uludağ Üniversitesi	- Avrupa Toplulukları Uygulama ve Araştırma Merkezi	

Kaynak: www.abgs.gov.tr